

ACTA

České biskupské konference

ROČNÍK 2022 | ČÍSLO **17**

VYDALA ČESKÁ BISKUPSKÁ KONFERENCE

PRAHA, 1. PROSINCE 2022

(PRO VNITŘNÍ POTŘEBU)

Obsah

I. PAPEŽSKÉ DOKUMENTY

1. Poselství ke Světovému dni misí (6. ledna 2022)4
2. Poselství ke Světovému dni sdělovacích prostředků (24. ledna 2022) ... 11
3. Dopis papeže Františka manželům
u příležitosti roku „Rodina Amoris Laetitia“ (26. prosince 2021)..... 17
4. Poselství ke Světovému dni nemocných (11. února 2022).....23
5. Poselství k postní době 2022 (11. listopadu 2021)28
6. Apoštolská konstituce o Římské kurii a její službě církvi ve světě
„PRAEDICATE EVANGELIUM“ (19. března 2022).....33
7. Reskript papeže Františka, kterým převádí pastorační péči o přenesení
kompetencí v oblasti pastorace věřících, kteří podnikají cesty z důvodů
zbožnosti nebo studia či volného času 116
8. Poselství ke Světovému dni za duchovní povolání (5. května 2022) 118
9. Poselství ke Světovému dni chudých (13. června 2022)..... 123
10. Poselství ke Světovému dni seniorů a prarodičů (24. června 2022) 131
11. Apoštolský list „Desiderio desideravi“ papeže Františka biskupům,
kněžím, jáhnům, zasvěceným osobám a věřícím laikům o liturgické
formaci Božího lidu 136
12. Poselství ke Světovému dni modliteb za péči o stvoření
(1. září 2022) 162
13. Poselství ke Světovému dni migrantů a uprchlíků (25. září 2022) 167
14. Poselství papeže Františka biskupům, kněžím, jáhnům, zasvěceným
osobám a věřícím laikům při příležitosti 50. výročí apoštolského listu
sv. Pavla VI. Ministeria quaedam (15. srpna 2022) 171

II. DOKUMENTY STÁTNÍHO SEKRETARIÁTU Vatikánu, KONGREGACÍ A PAPEŽSKÝCH RAD

1. Kongregace pro bohoslužbu a svátosti – Odpověď na dubia ve formě
motu proprio Traditionis custodes (4. prosince 2021) 177
2. Dikasterium pro službu integrálnímu lidskému rozvoji – Nové směrnice
mezikulturní pastorace pro službu migrantům různých kultur
(3. března 2022)..... 190
3. Normy pro projednávání závažnějších trestných činů vyhrazených
Kongregaci pro nauku víry ze 7. prosince 2021 214

4. Zápis z audience – Normy pro projednávání závažnějších trestných činů vyhrazených Kongregaci pro nauku víry ze 7. prosince 2021238
5. Reforma Římské kurie v rámci základů církevního práva – kardinál Marc Ouellet (20. července 2022) 240
6. Dekret apoštolské penitenciárie ke Světovému dni prarodičů a seniorů (24. července 2022).....250

III. DOKUMENTY A SDĚLENÍ ČBK

1. Metodický pokyn pro službu nemocničních kaplanů a dobrovolníků v duchovní péči ve zdravotnictví v jednotlivých diecézích (27. dubna 2022).....253
2. Směrnice ČBK o ustanovení lektorů a jejich službě (červenec 2022)..261
3. Směrnice ČBK o ustanovení akolytů a jejich službě (červenec 2022) 264

IV. ZMĚNY V KODEXU KANONICKÉHO PRÁVA

1. Apoštolský list „motu proprio“ papeže Františka „Competentias quasdam decernere“, kterými jsou měněny některé normy kodexu kanonického práva a kodexu kanonů východních církví (11. února 2022).....269
2. Apoštolský list motu proprio papeže Františka, který upravuje vnitřní strukturu Kongregace pro nauku víry „Fidem servare“ (11. února 2022).....279
3. Apoštolský list motu proprio papeže Františka „Recognitio librum VI“, jímž se mění kán. 695 §1 Kodexu kanonického práva (26. dubna 2022)281
4. Reskript papeže Františka ohledně částečného zrušení kán. 588 CIC (18. května 2022)..... 284
5. Reskript papeže Františka ohledně přechodných veřejných sdružení věřících (15. června 2022).....286

V. SYNODA 2021 – 2024

1. Národní syntéza o synodalitě za církev synodální: společenství, spoluúčast, poslání288
2. Pracovní dokument pro kontinentální etapu 310

I.

PAPEŽSKÉ
DOKUMENTY

1.

POSELSTVÍ PAPEŽE FRANTIŠKA KE SVĚTOVÉMU DNI MISÍÍ 2022

6. LEDNA 2022

„Budete mými svědky“ (Sk 1,8)

Milé sestry, milí bratři,

tato slova pronesl zmrtvýchvstalý Ježíš ke svým učedníkům těsně před svým nanebevstoupením, jak líčí Skutky apoštolů: „Ale až na vás sestoupí Duch Svátý, dostanete moc a budete mými svědky v Jeruzalémě, v celém Judsku a Samařsku, ano až na konec země“ (Sk 1,8). Právě tato slova jsou tématem Světového dne misíí v roce 2022, který nás jako vždy pobízí, abychom žili tento misijní rozměr vlastní církvi. V letošním roce je pro nás tento den příležitostí, abychom si připomněli několik významných výročí pro život církve a její poslání. Je to 400. výročí založení Kongregace *de Propaganda Fide* (dnes nese název Kongregace pro evangelizaci národů) a 200. výročí Díla šíření víry, které spolu s Dílem dětí a Dílem sv. Petra apoštola bylo před sto lety uznáno za dílo „papežské“.

Zastavme se u tří klíčových výpovědí, které vyjadřují tři základní pilíře života a poslání učedníků: „Budete mými svědky“, „až na konec země“ a „dostanete moc Ducha Svatého“.

1. „Budete mými svědky“ – všichni křesťané jsou povoláni, aby svědčili o Kristu

Tato výpověď tvoří střed a jádro učení, které Ježíš předává učedníkům, když je posílá do světa. Všichni učedníci se mají stát Ježíšovými svědky díky milosti Ducha Svatého, kterou obdrží. Budou jimi ustanoveni skrze milost, ať půjdou kamkoli, ať budou kdekoli. Kristus je první, kdo byl poslán jako Otcův misionář (srov. Jan 20,21) a jako

takový je jeho „svědek hodný víry“ (Zj 1,5). Stejně tak je povolán každý křesťan, aby svědčil o Kristu. Církev, společenství Kristových učedníků, nemá jiné poslání než hlásat světu evangelium, vydávat svědectví Kristu. Identitou církve je evangelizace.

Když se společně znovu do hloubky zamyslíme nad textem, najdeme několik stále aktuálních aspektů poslání, kterým Kristus pověřil své učedníky: „Budete mými svědky.“ Množné číslo klade důraz na *komunitní a církevní povahu* misijního povolání učedníků. Každý pokřtěný je povolán k misii v církvi a je posláný církví. Misie je proto společnou, nikoli individuální záležitostí, probíhá ve spojení se společenstvím církve, nikoli z vlastní iniciativy. Pokud z určitých velice specifických okolností vykonává evangelizační poslání sám, má a musí tak činit vždy ve spojení s církví, která ho vyslala. Jak učí sv. Pavel VI. v apoštolské exhortaci *Evangelii nuntiandi*, která je mi tak blízká: „Evangelizace není nikdy pro nikoho jen osobní, izolovanou činností, naopak, je to činnost hluboce církevní. Jestliže tedy i ten úplně neznámý hlasatel evangelia, katecheta nebo duchovní pastýř káže radostnou zvěst, třeba i na tom nejodlehlejších místě, jestliže tam shromáždí svou malou obec nebo udílí svátosti, i kdyby tam byl jen on sám, i v takovém případě je zcela jistě jeho činnost svázána s evangelizační činností celé církve, a to nejen institucionálními pouty, nýbrž i neviditelnými svazky, jež koření v Boží milosti.¹ Ne náhodou posílá Ježíš své učedníky ve dvojicích; svědectví křesťanů o Kristu má především komunitární charakter. Proto je velice důležitá přítomnost komunity, byť malé, která misii provádí.

Učedníci jsou vyzýváni, aby prožívali svůj *osobní život v misijním duchu*: Ježíš je poslal do světa nejen proto, aby se misii věnovali, ale především aby *byli misii*, kterou jim Pán svěřil. Aby nejen vydávali svědectví, ale především aby *byli* Kristovými svědky. Jak říká apoštol Pavel velice působivými slovy: „Stále prožíváme na svém těle Ježíšovo umírání, aby i Ježíšův život byl patrný na našem těle“ (2 Kor 4,10). Podstatou misie je svědčit o Kristu, tedy o jeho životě, utrpení, smrti a zmrtvýchvstání z lásky k Otci a k lidstvu. Není náhodou, že apoštolové hledali náhradníka za Jidáše mezi těmi, kdo byli svědky Pánova zmrtvýchvstání (srov. Sk 1,22). Musíme svědčit o Kristu,

1

Pavel VI., apoštol. exhortace *Evangelii nuntiandi*, č. 60, Praha, Zvon 1990.

a to zmrtvýchvstalém, a o jeho život se máme podělit s ostatními. Kristovi misionáři nejsou posláni proto, aby hlásali sebe, aby ukázali své přesvědčivé vlastnosti a schopnosti nebo manažerské vlohy. Naopak, mají tu velikou čest přinášet Krista slovem i skutkem, zvěstovat všem radostnou zvěst o jeho spáse s radostí a upřímností jako první apoštolové.

Ve své podstatě je proto skutečným svědkem „mučedník“, ten, kdo dává pro Krista život, odpovídá na dar, kterým Kristus daroval sebe sama. „Základní motivací k evangelizaci je Ježíšova láska, kterou jsme přijali, zkušenost, že jsme byli spaseni, jež nás vede k tomu, abychom ho milovali stále více.“² Nakonec, co se týče křesťanského svědectví, zůstávají stále v platnosti slova sv. Pavla VI.: „Dnešní člověk raději naslouchá svědkům, kteří něco dokazují činy, než učitelům, kteří to vykládají slovy, a učitelům naslouchá jen tehdy, jsou-li zároveň i svědky.“³ Pro předávání víry je tedy zásadní, aby křesťané svědčili o evangeliu svým životem. Na straně druhé je stále nezbytná úloha zvěstovat Krista a jeho poselství. Svatý Pavel VI. pokračuje totiž takto: „Ano, toto slovní hlásání radostného poselství je vždy nepostradatelné. (...) Slovo zůstává stále aktuální, zejména je-li nositelem Boží moci. A proto zůstává aktuální i výrok svatého Pavla: ‚Víra je... z hlásání.‘ Je to právě slovo, jež přivádí k víře ty, kdo je slyší.“⁴

Při evangelizaci jde příklad křesťanského života a zvěstování Krista ruku v ruce. Jedno slouží druhému. Jsou to dvě plíce, jimiž dýchá každé společenství, které chce být misijní. Toto úplné, věrné a radostné svědectví o Kristu bude zajisté přitažlivou silou pro růst církve i ve třetím tisíciletí. Proto vybízím všechny, aby s odvahou, upřímností a *parresii* prvních křesťanů vydávali slovem a skutkem svědectví o Kristu ve všech oblastech života.

2 František, apoštol. exhortace *Evangelii gaudium*, č. 264, Praha, Paulínky 2014.

3 *Evangelii nuntiandi*, č. 41.

4 Tamtéž, č. 42.

2. „Až na konec země“ – evangelizační poslání je univerzální a stále aktuální

Když se zmrtvýchvstalý Pán obrací ke svým učedníkům, vybízí je, aby byli jeho svědky „v Jeruzalémě, v celém Judsku a Samařsku, ano až na konec země“ (Sk 1,8). Do popředí zde vystupuje univerzálnost poslání učedníků. Z geografického hlediska je zde čitelný jakýsi „odstředivý“ pohyb, jakoby v soustředných kruzích, které mají svůj počátek v Jeruzalémě, jenž byl v židovské tradici považován za střed světa. Tedy od Jeruzaléma přes Judeu a Samaří, až na „konec země“. Učedníci nejsou posláni, aby dělali nábor, nýbrž aby hlásali evangelium. Křesťan nedělá nábor. Apoštolské skutky popisují tento misionářský postup a přinášejí tak krásný obraz církve „vycházející“ k druhým, aby naplňovala své povolání svědčit o Kristu. Směr jim udává Boží prozřetelnost skrze konkrétní okolnosti života. První křesťané byli v Jeruzalémě pronásledováni, a proto se rozprchli do Judska a Samařska a všude svědčili o Kristu (srov. Sk 8,1,4).

Něco podobného se odehrává v současné době. Z důvodů náboženského pronásledování, kvůli válkám a násilí je mnoho křesťanů nuceno prehat ze své vlasti do jiných zemí. Jsme vděční těmto bratřím a sestřám, že se neuzavřeli do svého utrpení, ale svědčí o Kristu a Boží lásce v zemích, které je přijímají. K tomu je vyzýval sv. Pavel VI., když hovořil o „odpovědnosti, kterou mají přistěhovalci vůči zemím, které je přijímají“.⁵ Stále více si uvědomujeme, jak přítomnost věřících různých národností obohacuje tvář farností a činí je tak více všeobecnými, více katolickými. Nelze proto podceňovat pastorační péči o migranty, protože může pomoci i místním věřícím, aby nově objevili křesťanskou víru, kterou přijali.

Jít „až na konec země“ je pro Ježíšovy učedníky všech dob velkou výzvou. Stále více je musí vést k tomu, aby vykročili za hranice svých obvyklých lokalit a nesli dál svědectví o Kristu. Přes všechny výhody moderního cestování jsou i dnes na světě území, kam Kristovi misionáři ještě nedonesli radostnou zvěst o jeho lásce. Žádná oblast lidského života nemůže stát mimo pozornost misijního poslání Kristových učedníků. Kristova církev bude stále vycházet vstříc novým obzorům

země, ať již sociálním nebo existenciálním. Půjde za lidmi do všech míst a prostředí na okraji společnosti a vydávat svědectví o Kristu a jeho lásce všem lidem ze všech národů, kultur, jakéhokoli společenského postavení. V tomto duchu půjde vždy o *missio ad gentes*, jak nás tomu naučil 2. vatikánský koncil, protože církev se musí stále snažit překračovat svůj stín, vycházet za své hranice a všude svědčit o Kristově lásce. Na tomto místě bych chtěl vděčně vzpomenout na všechny misionáře, kteří položili svůj život za to, aby vyšli „ven“ a stali se zosobněním Kristovy lásky ke všem bratřím a sestrám, se kterými se setkali.

3. „Dostanete moc Ducha Svatého“ – nechat se posilovat a vést Duchem Svatým

Když zmrtvýchvstalý Kristus vysílal své učedníky, aby byli jeho svědky, slíbil jim také milost potřebnou pro tuto velkou zodpovědnost: „Až na vás sestoupí Duch Svatý, dostanete moc a budete mými svědky“ (Sk 1,8). Jak popisují Skutky apoštolů, bezprostředně po sešlání Ducha Svatého na Ježíšovy učedníky bylo zvěstováno poprvé kérygma neboli zvěst o smrti a zmrtvýchvstání Krista v misijním proslovu svatého Petra k obyvatelům Jeruzaléma. Ježíšovi učedníci, dříve tak slabí, vystrašení a uzavření, zahajují éru evangelizace světa. Jsou posíleni Duchem Svatým, který jim dodal odvahu a moudrost, aby všem vydávali svědectví o Kristu.

„Jenom pod vlivem Ducha Svatého může někdo říci: ‚Ježíš je Pán‘ (1 Kor 12,3), stejně tak žádný křesťan nikdy nemůže vydat skutečné a ryzí svědectví o Kristu bez inspirace a pomoci Ducha Svatého. Je třeba, aby každý Kristův učedník, misionář, poznal, jak zásadní je působení Ducha Svatého. S ním má prožívat každodenní život a z něj čerpat neustálou sílu a inspiraci. Dokonce právě tehdy, když cítíme únavu a jsme bez motivace, když jsme zmatení, pamatujme na Ducha Svatého, na něj se obracejme v modlitbě. Znovu bych rád zdůraznil, že modlitba k Duchu Svatému má zásadní úlohu v misijním životě. On nás může občerstvit a posílit, protože je nevyčerpatelným božským pramenem nové energie a radosti ze života s Kristem a s druhy. „Obdržet radost Ducha, to je milost. A je to jediná síla, kterou

můžeme mít, abychom kázali evangelium a vyznávali víru v Pána.“⁶ Duch Svátý hraje v misii hlavní roli. Právě on daruje správné slovo ve správný okamžik a správným způsobem.

Výročí letošního roku chceme prožívat s pohledem na Ducha Svatého a jeho působení. Založení Kongregace pro šíření víry v roce 1622 bylo vedeno touhou podporovat misijní poslání na nových územích. Byla to prozřetelná intuice! Kongregace měla zásadní vliv na evangelijní poslání církve, které se stalo nezávislým na zásahu světské moci a mělo za cíl vybudovat místní církve, které jsou dnes velmi živé. Je naší touhou, aby jako ve čtyřech minulých staletích pokračovala ve světle a v síle Ducha Svatého a zintenzivňovala svou práci na koordinaci, organizaci a animaci misijních aktivit církve.

Týž Duch Svátý, který vede univerzální církev, inspiruje k mimořádnému poslání i prosté lidi. Tak tomu bylo v případě francouzské dívky, Pauline Jaricotové, která přesně před 200 lety založila Sdružení pro šíření víry. Její blahořečení oslavíme v tomto jubilejním roce. Navzdory těžkým zdravotním podmínkám odpověděla na Boží inspiraci, aby vytvořila modlitební síť a sbírku na misie, aby se tak věřící mohli aktivně účastnit misie „až na konec země“. Z tohoto geniálního nápadu vznikl Světový den misí. Ten slavíme každým rokem a sbírka z každého společenství je určena pro všeobecný fond, díky kterému papež podporuje misijní aktivity.

Na tomto místě připomenu i francouzského biskupa Charlese de Forbin-Jansona, který založil „Dílo dětí“, aby šířil misie mezi dětmi s mottem: „Děti evangelizují děti, děti se modlí za děti, děti pomáhají dětem na celém světě“. Myslím také na paní Jeanne Bigardovou, která založila „Dílo sv. Petra apoštola“ na podporu seminaristů a kněží v misijních zemích. Tato tři misijní díla byla uznána jako „papežská“ právě před sto lety. A právě z inspirace a pod vedením Ducha Svatého bl. Paolo Manna, který se narodil před sto lety, založil současnou „Papežskou misijní unii“, aby oživil a povzbudil misijního ducha mezi kněžími, řeholníky a řeholnicemi a v celém Božím lidu. Zmiňuji tato čtyři papežská díla kvůli jejich velkým historickým zásluhám

6 Poselství k Papežskému misijnímu dílu, 21. května 2020, Praha, ČBK 2020.

a zvu vás, abyste se spolu s nimi v tomto mimořádném roce radovali a děkovali za aktivity, které proběhly na podporu evangelizační misie jak v univerzální církvi, tak v místních církvích. Přeji si, aby místní církve našly v těchto dílech pevný nástroj pro oživení misijního ducha Božího lidu.

Milé sestry, milí bratři, i nadále sním o misijní církvi a o novém období misijní činnosti křesťanských komunit. Opakuji Mojžíšovu prosbu za Boží lid na cestě: „Kéž by Hospodin udělal z celého národa proroky“ (Nm 11,29)!

Ano, kéž bychom v církvi byli všichni tím, čím už díky křtu jsme: Pánovi proroci, svědci, misionáři! Přinášejme svědectví v síle Ducha Svátého až na konec země. Maria, Královno misíí, oroduj za nás!

Dáno v Římě u Sv. Jana v Lateránu dne 6. ledna 2022, na slavnost Zjevení Páně

FRANTIŠEK

2.

POSELSTVÍ PAPEŽE FRANTIŠKA KE SVĚTOVÉMU DNI SDĚLOVACÍCH PROSTŘEDKŮ

24. LEDNA 2022

Naslouchat uchem srdce

Drazí bratři a sestry,

v minulém roce jsme se zamýšleli nad potřebou „přijít a podívat se“, abychom objevili skutečnost a dokázali ji vylíčit na základě prožitých událostí a setkání s lidmi. V tomto duchu bych nyní rád upozornil na další sloveso, a sice „naslouchat“, které je v gramatice komunikace rozhodující a je podmínkou skutečného dialogu.

Ztrácíme totiž schopnost naslouchat těm, kteří stojí před námi, a to jak v běžných každodenních vztazích, tak i v debatách o nejdůležitějších tématech občanského života. Poslech zároveň zažívá nový významný rozvoj v oblasti komunikace a informací díky nabídkám různých *podcastů* a *audio chatů*, což potvrzuje, že naslouchání zůstává pro lidskou komunikaci stále zásadní.

Významný lékař, zvyklý léčit rány duše, byl dotázán, co je největší potřebou lidských bytostí. Odpověděl: „Bezmezná touha, aby se jim naslouchalo.“ Touha, která často zůstává skrytá, ale která je výzvou pro každého, kdo je povolán být vychovatelem či vzdělavatelem nebo jakkoli plní úlohu komunikátora: pro rodiče a učitele, pro pastýře a pastorační pracovníky, pro zaměstnance v oblasti informací i pro ty, kdo vykonávají sociální nebo politickou službu.

Naslouchat uchem srdce

Ze stránek Bible se dozvídáme, že naslouchání neznamená pouze akustické vnímání, ale že je bytostně spjata s dialogickým vztahem

mezi Bohem a lidmi. „*Šema' Izrael* – Slyš, Izraeli“ (Dt 6,4), počátek prvního přikázání Tóry, se v Bibli neustále opakuje, a to až do té míry, že svatý Pavel prohlásí, že víra přichází z naslouchání (srov. Řím 10,17). Iniciativa totiž patří Bohu, který k nám mluví, a my mu nasloucháme; a také toto naslouchání koneckonců pochází z jeho milosti, jako se to děje novorozenci, který reaguje na pohled a hlas své matky a otce. Zdá se, že z pěti smyslů má Bůh nejraději sluch, snad proto, že je méně invazivní a diskrétnější než zrak, a proto ponechává člověku větší svobodu.

Naslouchání odpovídá Božímu pokornému stylu. Je to činnost, která umožňuje Bohu zjevit se jako ten, kdo mluvením stvořil člověka ke svému obrazu a nasloucháním ho uznává jako svého partnera v dialogu. Bůh miluje člověka, proto se k němu obrací slovem, a tak „nastražuje uši“, aby mu naslouchal.

Člověk má naopak tendenci ze vztahu utíkat, obracet se zády a „zamykat si uši“, aby nemusel naslouchat. Odmítnutí naslouchat často končí agresí vůči druhému, jako se to stalo posluchačům jáhna Štěpána, kteří si zacpávali uši a všichni naráz se na něj vrhli (srov. Sk 7,57).

Na jedné straně je tedy Bůh, který se vždy zjevuje tím, že se nezištně sděluje, a na druhé straně člověk, od něhož se žádá, aby se na něj naladil a začal naslouchat. Pán výslovně zve člověka ke spolenectví lásky, aby se člověk mohl plně stát tím, čím je: Božím obrazem a podobou ve své schopnosti naslouchat, přijímat a dávat prostor druhým. Naslouchání je v zásadě jedním z rozměrů lásky.

Proto Ježíš vyzývá své učedníky, aby si ověřili kvalitu svého naslouchání. „Dávejte tedy pozor, *at' dobře* posloucháte“ (Lk 8,18); k tomu je nabádá poté, co vyprávěl podobenství o rozséváči. Naznačuje tím, že nestačí jen naslouchat, ale je třeba naslouchat dobře. Pouze ti, kdo přijímají Slovo „dobrým a upřímným“ srdcem a věrně ho zachovávají, přinášejí ovoce života a spásy (srov. Lk 8,15). Pouze když budeme věnovat pozornost tomu, *komu* nasloucháme, *čemu* nasloucháme a *jak* nasloucháme, můžeme růst v umění komunikace, jehož středem není teorie nebo technika, ale „dovednost srdce vytvářet blízkost“ (apoštolská exhortace *Evangelii gaudium*, č. 171).

Všichni máme uši, ale mnohdy ani ten, kdo má dokonalý sluch, nedokáže naslouchat druhému člověku. Ve skutečnosti existuje vnitřní

hluchota, horší než ta fyzická. Naslouchání se totiž netýká pouze sluchu, ale celého člověka. Pravým místem naslouchání je srdce. Král Šalomoun, ačkoli byl velmi mladý, se ukázal jako moudrý, protože prosil Hospodina, aby mu dal „srdce, které naslouchá” (srov. 1 Král 3,9). Svátý Augustin vybízel k naslouchání srdcem (*corde audire*), k přijímání slov ne navenek, ušima, ale duchovně, srdcem: „Nemějte srdce v uších, ale uši v srdci“¹; a svátý František z Assisi nabádal své bratry, aby „nachýlili uši svého srdce“².

Při úsilí o skutečnou komunikaci je proto třeba nejprve znovu objevit naslouchání sobě samému, svým nejpravdivějším potřebám, které jsou zapsány v nejvnitřnějším jádru každého člověka. A nemůžeme začít jinak než tím, že nasloucháme tomu, co nás činí jedinečnými ve stvoření: touze být ve vztahu s druhými a s Druhým. Nejsme stvořeni k tomu, abychom žili jako atomy, ale abychom žili společně.

Naslouchání jako podmínka pro dobrou komunikaci

Existuje způsob naslouchání, který ve skutečnosti není nasloucháním, ale jeho opakem: odposloucháváním ve skrytosti. Všudypřítomným pokušením, které se v dnešní době *sociálních sítí* zdá být ještě naléhavější, je totiž odposlouchávání a špehování, zneužívání druhých ve svůj vlastní prospěch. Naopak, to, co činí komunikaci dobrou a plně lidskou, je právě naslouchání tváří v tvář člověku, jehož máme před sebou, naslouchání druhému člověku, ke kterému přistupujeme s poctivou, důvěřivou a upřímnou otevřeností.

Nedostatek naslouchání, s nímž se tak často setkáváme v každodenním životě, se bohužel projevuje i ve veřejném životě, kde místo toho, abychom si naslouchali, často „mluvíme jeden přes druhého“. To je známkou toho, že místo pravdy a dobra hledáme spíše přitakání; místo abychom naslouchali, věnujeme pozornost *publiku*. Dobrá komunikace se však nesnaží zaujmout publikum efektní hláškou s cílem zesměšnit účastníka debaty, ale věnuje pozornost důvodům druhého a snaží se pochopit složitost skutečnosti. Je smutné, když se i v církvi

1 „Nolite habere cor in auribus, sed aures in corde“ (*Sermo* 380, 1, Nuova Biblioteca Agostiniana 34, 568).

2 *List celému řádu*: Fonti Francescane, 216.

vytvářejí ideologická seskupení, naslouchání se vytrácí a uvolňuje místo neplodnému oponování.

Ve skutečnosti v mnoha dialozích vůbec nekomunikujeme. Prostě čekáme, až druhá strana domluví, abychom jí mohli začít vnucovat svůj názor. V těchto situacích, jak poznamenává filozof Abraham Kaplan³, se dialog stává *duologem*: monologem o dvou hlasech. V opravdové komunikaci „já“ i „ty“ naopak „vycházejí ze sebe“ a jsou vztaženi jeden ke druhému.

Naslouchání je tedy první nezbytnou součástí dialogu a dobré komunikace. Nelze komunikovat, pokud jsme nejprve nenaslouchali, a dobrá žurnalistika není možná bez schopnosti naslouchat. Abychom mohli poskytnout solidní, vyvážené a úplné informace, je nutné dlouho naslouchat. Pro vylíčení události nebo popsání skutečnosti v reportáži je nezbytné umět naslouchat, být připraven změnit názor a upravit své výchozí předpoklady. Pouze pokud opustíme monolog, můžeme dosáhnout souzvuku hlasů, který je zárukou skutečné komunikace. Naslouchat několika zdrojům, „nezastavit se v první hospodě“ – jak nás učí odborníci v oboru – zajišťuje spolehlivost a serióznost předávaných informací. Naslouchat více hlasům, naslouchat jeden druhému, a to i v církvi, mezi bratry a sestrami, nám umožňuje cvičit se v umění rozlišovat, které se vždy jeví jako schopnost orientovat se v symfonii hlasů.

Ale proč čelit únavě z naslouchání? Velký diplomat Svatého stolce, kardinál Agostino Casaroli, hovořil o „mučednictví trpělivosti“, které je nezbytné k tomu, aby člověk naslouchal a byl slyšen při jednáních s těmi nejobtížnějšími partnery, s cílem dosáhnout co největšího dobra v podmínkách omezené svobody. I v méně obtížných situacích však naslouchání vždy vyžaduje ctnost trpělivosti spolu se schopností nechat se překvapit pravdou, byť jen zlomkem pravdy, u osoby, které nasloucháme. Teprve úžas umožňuje poznání. Mám na mysli nekořečnou zvědavost dítěte, které se dívá na svět kolem sebe široce otevřenými očima. Naslouchání v tomto rozpoložení – s úžasem dítěte ve vědomí dospělého – je vždy obohacující, protože se vždy najde

3 Srov. *The life of dialogue*, in J. D. Roslansky ed., *Communication. A discussion at the Nobel Conference*, North-Holland Publishing Company – Amsterdam 1969, s. 89–108.

něco, třebaš jen malého, čemu se mohu od druhého člověka naučit a využít to ve svém životě.

Schopnost naslouchat společnosti je v této době, zraněné dlouhou pandemií, cennější než kdy jindy. Tolik nedůvěry vůči „oficiálním informacím“, která se postupně nahromadila, také zapříčinilo „infodemii“, kvůli níž působí stále větší námahu učinit svět informací důvěryhodným a transparentním. Je třeba nastražit uši a do hloubky naslouchat zejména sociálním obtížím, které jsou umocněny zpomalením nebo zastavením mnoha hospodářských činností.

Složitým problémem je také vynucená migrace a nikdo nemá hotový recept na jeho řešení. Opakuji, že pro překonání předsudků vůči migrantům a obměkčení tvrdosti našich srdcí bychom se měli snažit naslouchat jejich historiím. Každému z nich bychom měli dát jméno a přiřadit k němu jeho příběh. Mnoho výborných novinářů to již dělá. A mnozí další by tak rádi učinili, kdyby jen mohli. Povzbuďme je! Naslouchejme těmto příběhům! Každý pak bude moci svobodně podporovat migrační politiku, kterou považuje za nejvhodnější pro svou zemi. V každém případě však budeme mít před očima nikoli čísla, nikoli nebezpečné vetřelce, ale tváře a příběhy skutečných lidí, pohledy, očekávání, utrpení mužů a žen, kterým máme naslouchat.

Naslouchat jeden druhému v církvi

I v církvi je velmi potřebné naslouchat a vzájemně si naslouchat. Je to ten nejcennější a nejplodnější dar, který můžeme nabídnout jeden druhému. My křesťané zapomínáme, že služba naslouchání nám byla svěřena tím, který je posluchačem *par excellence* a k jehož dílu jsme povoláni, abychom na něm měli účast. „Musíme naslouchat Božím uchem, chceme-li být schopni mluvit jeho slovem.“⁴ Tak nám protestantský teolog Dietrich Bonhoeffer připomíná, že první službou, kterou dlužíme ostatním ve společenství, je naslouchat jim. Kdo neumí naslouchat svému bratrovi, nebude brzy schopen naslouchat ani Bohu.⁵

V pastorační činnosti je nejdůležitějším úkolem „apoštolát uší“. Naslouchání před mluvením, jak nabádá apoštol Jakub: „Člověk má

4 D. Bonhoeffer, *La vita comune*, Queriniana, Brescia 2017, s. 76.

5 Srov. tamtéž, s. 75.

být čilý, když někomu naslouchá, ale váhavý, než začne mluvit“ (Jak 1,19). Darovat nezištně něco ze svého času a naslouchat lidem je prvním projevem dobročinné lásky.

Před nedávnem byl zahájen synodální proces. Modleme se, aby to byla velká příležitost ke vzájemnému naslouchání. Společenství ve skutečnosti není výsledkem strategií a programů, ale vzniká na základě vzájemného naslouchání mezi bratry a sestrami. Stejně jako ve sboru jednota nevyžaduje uniformitu a monotónnost, ale pluralitu a rozmanitost hlasů, polyfonii. Každý hlas ve sboru přitom zpívá s ohledem na ostatní hlasy a na harmonii celku. Tato harmonie je zamýšlena skladatelem, ale její uskutečnění závisí na symfonii všech a každého jednotlivého hlasu.

S vědomím, že se účastníme společenství, které nás předchází a zahrnuje, můžeme znovu objevit symfonickou církev, v níž každý člověk je schopen zpívat svým vlastním hlasem a přijímat jako dar hlasy ostatních, aby se projevila harmonie celku, kterou komponuje Duch Svatý.

Dáno v Římě u Sv. Jana v Lateránu 24. ledna 2022, v den památky svatého Františka Saleského

FRANTIŠEK

3. DOPIS PAPEŽE FRANTIŠKA MANŽELŮM U PŘÍLEŽITOSTI ROKU „RODINA AMORIS LAETITIA“

Drazí manželé na celém světě!

Obracím se na vás u příležitosti Roku rodiny pod názvem „Rodina Amoris laetitia“, abych vám v této mimořádné době, kterou prožíváme, vyjádřil svou přízeň a blízkost. V mé modlitbě byly rodiny přítomny vždy, ještě intenzivněji však v době pandemie, která je pro nás všechny, zvláště pro ty nejslabší, drsnou zkouškou. Současná situace mě vede k tomu, abych ke každému člověku, každému manželskému páru, ke každé rodině přistupoval s pokorou, láskou a pochopením a s ohledem na situaci, jakou prožívají.

V této mimořádné době jsme zváni k naplnění slov, kterými se Pán obrací na Abraháma, aby vyšel ze své země a ze svého otcovského domu do země neznámé, kterou mu ukáže on sám (srov. Gn 12,1). I my jsme prožili velké obavy, osamocenost, ztrátu svých blízkých, byli jsme nuceni opustit své jistoty, přestali jsme mít věci pod kontrolou, museli jsme se vzdát svých zvyklostí a nároků, abychom měli na paměti nejen dobro své rodiny, ale dobro celé společnosti, které závisí i na našem osobním postoji.

Vztah s Bohem nás utváří, doprovází a vede, aby nám uprostřed obav, a dokonce strachu z neznáma pomohl „vyjít ze své země“. Díky své křesťanské víře totiž víme, že nejsme sami, protože Bůh je v nás, s námi a mezi námi: v rodině, v městské čtvrti, v práci nebo ve škole, ve městě, ve kterém žijeme.

Každý z manželů, když pocítí povolání k manželské lásce a rozhodne se bezvýhradně darovat druhému, vychází stejně jako Abrahám ze své vlastní země. Období známosti už samo o sobě zahrnuje vyjít z vlastní země, protože je třeba vykročit společnou cestou, vedoucí k manželství. Různé životní situace, ať už je to všednodennost, narození dětí, práce, nemoci, jsou příležitostmi, v nichž je zapotřebí obnovovat přijatý závazek a opustit své jistoty, svou pohodu, svou neutečenost, a vyjít směrem k zemi, kterou Bůh zaslíbil. Tou je být dva

v Kristu, *dva v jediném*. Je to společenství života, kde vaše „my“ je spojeno s živým Ježíšem přítomným v každém okamžiku vašeho života. Bůh vás doprovází a projevuje vám svou bezpodmínečnou lásku. Nejste sami!

Milí manželé, mějte na paměti, že vaše děti – zvláště ty nejmladší – vás bedlivě pozorují a hledají ve vás důkaz silné a věrohodné lásky. „Pro mladé lidi je nesmírně důležité, aby na vlastní oči viděli živou Kristovu lásku, přítomnou v lásce manželů, kteří svým konkrétním životem dosvědčují, že milovat navždy, je možné!“¹ Děti jsou darem, změnou v příběhu každé rodiny. Touží po lásce, po uznání, po úctě a důvěře. Otcovství a mateřství vás zve, abyste svým dětem předávali život, radost z toho, že mohou být Božími dětmi, syny a dcerami Otce, který si je od první chvíle zamiloval něžnou láskou a každý den je vede za ruku. Tento objev může vašim dětem přinést víru a schopnost důvěřovat Bohu.

Není sporu o tom, že vychovávat děti není vůbec snadné. Nezapomeňme však, že i ony vychovávají nás. Rodina vždy byla a je prvním výchovným prostředím, utvářeným drobnými skutky, které promlouvají víc než slova. Vychovávat znamená především doprovázet proces růstu, dávat najevo mnoha způsoby svou přítomnost, aby děti mohly se svými rodiči v každém okamžiku počítat. Vychovatel je člověk, který v duchovním slova smyslu dává vznik životu, dává sebe sama především ve vztazích. Je důležité, aby autorita matky a otce den po dni rostla tím, že posilují svůj vztah s dětmi. Děti potřebují jistotu, ve které zakusí, že vám mohou důvěřovat, zakoušet krásu života a mít jistotu, že ať se stane cokoli, nikdy nejsou samy.

Jak jsem již zmínil, vědomí identity a poslání laiků v církvi a ve společnosti vzrostlo. Vaším posláním je proměnit společnost svou přítomností ve světě práce a upozorňovat na potřeby rodin. Také manželé se v rámci farního a diecézního společenství mají „chopit iniciativy“ (primerear),² přinést tvůrčí nápady v souladu s různými charismaty a povoláními, která utvářejí církevní společenství. Manželé jsou obzvlášť povoláni k tomu, „aby vedle pastýřů kráčeli s ostatními rodina-

1 Videopozdrav účastníkům fóra „Jak jsme na tom s Amoris laetitia?“ (9. června 2021).

2 Srov. apoštol. exhortace *Evangelii gaudium*, č. 24, Praha, Paulínky 2014.

mi, aby pomáhali nejslabším, aby hlásali, že i v těžkostech je přítomen Kristus“.³

Drazí manželé, vyzývám vás, abyste se zapojovali do života církve, zvláště do pastorace rodin. „Spoluzodpovědnost za misijní poslání totiž volá (...) manžele a svěcené služebníky, zvláště biskupy, aby účinně spolupracovali na péči o domácí církve a na jejich ochraně.“⁴ Mějte na paměti, že rodina je „základní buňkou společnosti“.⁵ Manželství je stavební projekt „kultury setkávání“.⁶ Je proto na rodinách, aby stavěly mosty mezi generacemi, aby předávaly hodnoty, které pozvedají lidstvo. Je zapotřebí, abychom se v současné situaci v naší společnosti, v církvi a v Božím lidu zaměřili s novou tvořivostí na ty hodnoty, na nichž spočívá základ lidstva.

Povolání k manželství je povolání kormidlovat loď na mnohdy rozbouřeném moři. Díky svátosti manželství jde však o loď bezpečnou. Kolikrát byste měli chuť zopakovat, nebo spíše zvolat spolu s apoštoly: „Mistře, je ti to jedno, že hyneme?“ (Mk 4,38). Nezapomeňme, že skrze svátost manželství je na této lodi přítomen Ježíš. Dělá si o vás starost, zůstává s vámi v každém okamžiku, když se loď zmítá na rozbouřených vlnách. Jindy učedníci vidí, jak uprostřed obtíží se k lodi blíží Ježíš, a berou ho dovnitř: stejně tak i vy, když zuří bouře, vezměte na loď Ježíše, protože když „vstoupil k nim na loď, vítr přestal“ (Mk 6,51). Důležité je, abyste z Ježíše nespustili oči. Jen tak zakusíte pokoj, překonáte konflikty a najdete řešení mnoha svých problémů. Problémy nezmizí, ale dokážete se na ně podívat z jiné perspektivy.

Pouze tehdy, spolehnete-li se na Pánovu náruč, budete moci překonávat i to, co se vám jeví jako nepřekonatelné. Řešením je uznat vlastní slabost a neschopnost, které zakoušíte při pohledu na mnohé situace, jež vás obklopují. Současně však je třeba mít i jistotu, že ve vaší slabosti se tak zjeví Kristova síla (srov. 2 Kor 12,9). Právě uprostřed bouře rozeznali apoštolové Ježíšovo království a božství a naučili se v něj důvěřovat.

3 Videodokument pro účastníky fóra „Jak jsme na tom s Amoris laetitia?“ (9. června 2021).

4 Tamtéž.

5 Apoštol. exhortace *Evangelii gaudium*, č. 66.

6 Enc. *Fratelli tutti*, č. 216, Praha, Karmelitánské nakladatelství 2021.

Rád bych využil příležitosti, abych se zastavil u těchto biblických pasáží a zamyslel se nad některými *těžkostmi a naopak příležitostmi*, které rodiny prožily v době pandemie. V jejím důsledku bylo více času na to, aby zůstaly rodiny spolu. Byla to jedinečná příležitost k dialogu v rodině. To samozřejmě vyžaduje zvláště trpělivost; není lehké být celý den spolu, když musíme doma pracovat, studovat, bavit se a odpočívat. Nedopust'te, aby vás přemohla únava. Síla lásky vás uschopní, abyste více než svou námahu vnímali druhého – manžela, děti. Připomínám vám to, co jsem napsal v *Amoris laetitia* (srov. č. 91–119), kdy jsem se vrátil k Pavlovu hymnu na lásku (srov. 1 Kor 13,1–13). Neodbytně proste Svatou rodinu o tento dar a vraťte se k této oslavě lásky, aby inspirovala vaše rozhodnutí a vaše skutky (srov. Řím 8,15; Gal 4,6).

Vaše společné přebývání tak nebude pokáním, ale útočištěm v bouři. Kéž je rodina místem přijetí a pochopení. Uchovávejte ve svém srdci radu, kterou jsem předal manželům ve třech slovech: „prosím, děkuji, promiň“.⁷ Když dojde ke konfliktu, „neskončete den bez usmíření“.⁸ Nestyďte se pokleknout společně před Ježíšem v eucharistii a najít chvíli klidu, kdy si navzájem věnujete laskavý a něžný pohled. Nebo když je druhý nazloben, vezměte ho za ruku a věnujte mu úsměv. Nebo se pomodlete večer před usnutím společně nahlas krátkou modlitbu s Ježíšem přítomným mezi vámi.

Je pravdou, že pro některé manžele je soužití, k němuž byli v karanténě přinuceni, obzvláště těžké. Dřívější problémy nabyly na intenzitě, vyvolaly konflikty, které se mnohdy staly nesnesitelnými. Mnozí dokonce zažili rozpad vztahu procházejícího vleklou krizí, kterou nedokázali nebo nemohli překonat. I ty chci ujistit o své blízkosti a o své lásce.

Rozpad manželského vztahu přináší velké utrpení, mnohá očekávání se rozplynou. Nedostatečné pochopení vyvolá nesnadno překonatelnou diskusi a zranění. Ani děti nejsou ušetřeny bolestí, když vidí, že jejich rodiče už nejsou spolu. Nepřestaňte ani v tomto případě hledat pomoc, abyste dokázali zdolat konflikty, aby vám ani dětem

7 Proslov k rodinám na celém světě u příležitosti jejich pouti do Říma v Rocce vóry (26. října 2013); srov. apoštol. exhortace *Amoris laetitia*, č. 133.

8 Katecheze 13. května 2015; srov. ap. exhortace *Amoris laetitia*, č. 104.

nepřinášely další utrpení. Pán Ježíš vám bude ve svém nesmírném milosrdenství inspirací k tomu, jak v obtížích a nesnázích jít dál. Nepřestaňte ho vzývat a hledat v něm útočiště, světlo na cestu. Společenství ať je „otcovským domem, kde je místo pro každého i s jeho úmorným životem“.⁹

Nezapomeňte, že odpuštění uzdraví každou ránu. Vzájemné odpuštění je výsledek vnitřního rozhodnutí, které dozrává v modlitbě a ve vztahu s Bohem. Je to dar, tryskající z milosti, kterou Kristus zaplavuje manželský pár, když ho nechá působit, když se na něj obrací. Kristus „přebývá“ ve vašem manželství a čeká, až mu otevřete své srdce, abyste se mohli opřít o moc jeho lásky jako ucedníci na lodi. Naše lidská láska je slabá, potřebuje sílu Ježíšovy věrné lásky. S ním opravdu můžete postavit „dům na skále“ (Mt 7,24).

Dovolte mi, abych se na tomto místě obrátil několika slovy k mladým lidem, kteří se připravují na vstup do manželství. Jestliže před pandemií bylo pro snoubence těžké plánovat budoucnost, protože bylo velmi nesnadné najít trvalejší práci, je současná pracovní nejistota mnohem větší. Vyzývám proto snoubence, aby se nenechali odradit, aby měli „tvorivou odvahu“, jakou měl sv. Josef, jehož památku jsem uctil v tomto jemu věnovaném roce. Stejně i vy, když musíte na cestě manželstvím bojovat, když máte málo prostředků, věřte stále v Boží prozřetelnost, protože „právě těžkosti někdy umožní, že se v nás probudí zdroje, které jsme netušili“.¹⁰ Nebojte se opřít o svou rodinu a své přátele, o církevní společenství, o farnost, abyste se v manželském a rodinném životě mohli učit od těch, kdo již prošli ten úsek cesty, kterým právě procházíte vy.

Na závěr bych rád pozdravil všechny prarodiče, babičky a dědečky, kteří v období izolace nemohli vidět svá vnoučata, být s nimi. Také se obracím na staré lidi, kteří trpěli samotou. Rodina se neobejde bez prarodičů, jsou živou pamětí lidstva, „tato paměť může pomáhat v budování lidštějšího a přívětivějšího světa“.¹¹

9 Apoštol. exhortace *Evangelii gaudium*, č. 47.

10 František, list *Patris corde*, č. 5, Praha, ČBK 2021.

11 Poselství Svatého otce Františka ke Světovému dni prarodičů a seniorů 25. července 2021 „Já jsem s tebou po všechny dny“.

At' vás a vaše rodiny svatý Josef inspiruje k vynalézavé odva-
ze, neodmyslitelné pro tuto změnu epochy, kterou prožíváme. Panna
Maria at' ve vašem manželském životě provází vaši snahu o kulturu
setkávání. Tato kultura je naléhavě potřebná k tomu, abychom mohli
překonávat nepřátelství a střety, které na naši dobu vrhají stíny. Velký
počet těžkostí nemůže připravit o radost ty, kteří vědí, že jdou po ces-
tě s Pánem. Žijte své povolání naplno. Nedopusťte, aby smutek změnil
vaši tvář. Váš manžel, vaše manželka potřebují váš úsměv. Vaše děti
potřebují váš povzbudivý pohled. Pastýři a ostatní rodiny potřebují
vaši přítomnost a vaši radost: radost, která přichází od Pána!

Zdravím vás srdečně a vybízím vás, abyste pokračovali v uskuteč-
ňování toho poslání, které vám Ježíš svěřil, s vytrvalostí v modlitbě
a v „lámání chleba“ (Sk 2,42).

Prosím vás, nezapomeňte se za mne modlit. Já se za vás modlím
každý den.

Dáno v Římě u Sv. Jana v Lateránu dne 26. prosince 2021, na svátek
Svaté rodiny.

Bratrsky
FRANTIŠEK

4.

POSELSTVÍ PAPEŽE FRANTIŠKA KE SVĚTOVÉMU DNI NEMOCNÝCH

11. ÚNORA 2022

„Bud'te milosrdní, jako je milosrdný váš Otec!“ (Lk 6,36)

Postavit se po boku trpících v pouti lásky

Drazí bratři a sestry,

před třiceti lety vyhlásil svatý Jan Pavel II. Světový den nemocných, aby obrátil pozornost Božího lidu, katolických zdravotnických zařízení i občanské společnosti k nemocným a k těm, kteří o ně pečují.¹

Jsmo Pánu vděční za pokrok, kterého bylo v posledních letech dosaženo v místních církvích celého světa. Značně se pokročilo, ale stále ještě zbývá ujit dlouhou cestu k tomu, aby se všem nemocným, a to i v místech a situacích největší chudoby a marginalizace, dostalo potřebné zdravotní péče a stejně tak i pastoračního doprovázení, aby mohli prožít období nemoci ve spojení s ukřižovaným a zmrtvýchvstalým Kristem. Kéž 30. Světový den nemocných, jehož vrcholná oslava se kvůli pandemii nebude moci konat v Arequipě v Peru, ale proběhne v bazilice svatého Petra ve Vatikánu, nám napomůže k růstu naší blízkosti a služby nemocným lidem a jejich rodinám.

1. Milosrdní jako Otec

Téma zvolené pro 30. Světový den „Bud'te milosrdní, jako je milosrdný váš Otec“ (Lk 6,36) nás nutí obrátit svůj pohled především na

1 Srov. sv. Jan Pavel II., dopis kardinálovi Fiorenzu Angelinimu, předsedovi Papežské rady pro pastorační pracovníků ve zdravotnictví, kterým ustanovil Světový den nemocných (13. května 1992).

Boha „bohatého v milosrdenství“ (Ef 2,4), který na své děti vždy pohlíží s otcovskou láskou, i když se od něj vzdalují. Milosrdenství je totiž výsostné jméno Boha, který svou přirozenost nevyjadřuje jako příležitostný pocit, ale jako sílu přítomnou ve všem, co činí. Je to síla a zároveň i něha. Proto můžeme s úžasem a vděčností říci, že Boží milosrdenství má v sobě rozměr otcovství i mateřství (srov. Iz 49,15), protože on se o nás stará silou otce a něhou matky a vždy nám touží dávat nový život v Duchu Svatém.

2. Ježíš – Otcovo milosrdenství

Největším svědkem milosrdné Otcovy lásky k nemocným je jeho jednorozený Syn. Kolikrát nám evangelia vyprávějí o Ježíšových setkáních s lidmi trpícími různými nemocemi! „Chodil po celé Galileji, učil v jejich synagogách, hlásal evangelium o Božím království a uzdravoval mezi lidem každou nemoc a každou chorobu“ (Mt 4,23). Můžeme si položit otázku: Proč je tato Ježíšova zvláštní pozornost věnována nemocným až do té míry, že se stává i hlavním úkolem při misi apoštolů, které Mistr posílá, aby hlásali evangelium a uzdravovali nemocné? (srov. Lk 9,2).

Jeden myslitel dvacátého století nám naznačuje důvod: „Bolest člověka naprosto izoluje a z této naproste izolace se rodí apel na někoho druhého, vzývání druhého.“² Když člověk kvůli nemoci zakouší na vlastním těle křehkost a utrpení, těžkne mu také srdce, roste strach a množí se otázky, táže se s větší naléhavostí po smyslu všeho, co se děje. Jak si v této souvislosti nevzpomenout na mnoho nemocných, kteří v době pandemie strávili poslední úsek svého života v osamění na jednotce intenzivní péče, zajisté v péči velkorysých zdravotníků, ale vzdáleni od těch nejvzácnějších citů a od lidí pro ně v jejich pozemském životě nejdůležitějších? Proto je tak podstatné mít po boku svědky Boží lásky, kteří po vzoru Ježíše, Otcova milosrdenství, vylévají na rány nemocných olej útěchy a víno naděje.³

2 E. Lévinas, „*Une éthique de la souffrance*“, in *Souffrances. Corps et âme, épreuves partagées*, vyd. J.-M. von Kaenel, Paříž, Autrement, 1994, s. 133–135.

3 Srov. *Římský misál*, Obecná preface VIII, Ježíš, milosrdný Samaritán.

3. Dotýkat se Kristova trpícího těla

Ježíšova výzva, abychom byli milosrdní jako Otec, má pro zdravotníky zvláštní význam. Mám na mysli lékaře, zdravotní sestry, laboranty, ty, kteří se podílejí na péči o nemocné a na jejich léčbě, a také mnoho dobrovolníků, kteří věnují svůj drahocenný čas těm, kdo trpí. Draží zdravotníci, vaše služba po boku nemocných, kterou vykonáváte s láskou a odborností, překračuje hranice vaší profese, aby se stala posláním. Vaše ruce dotýkající se trpícího Kristova těla mohou být znamením milosrdných rukou Otcových. Buďte si vědomi velké důstojnosti své profese, jakož i odpovědnosti, kterou obnáší.

Dobrořečíme Pánu za pokrok, jaký lékařská věda dosáhla zejména v poslední době; nové technologie umožnily vypracování léčebných postupů, které jsou pro nemocné velmi prospěšné; výzkum stále přispívá svým cenným způsobem k překonávání starých i nových onemocnění; rehabilitační medicína velmi rozvinula své znalosti a dovednosti. To vše však nikdy nesmí zastínit jedinečnost každého pacienta s jeho důstojností a křehkostí.⁴ Pacient je vždy důležitější než jeho nemoc, a proto při žádném terapeutickém přístupu nelze opomenout naslouchání pacientovi, jeho historii, úzkostem a obavám. I když není možné vyléčit, vždy je možné poskytovat péči, vždy je možné utěšovat, dát pacientovi pocítit blízkost, jež ukazuje zájem o člověka dříve než o jeho chorobu. Proto si velmi přejí, aby formace zdravotnických pracovníků dokázala vychovávat ke schopnosti naslouchat a navazovat vztahy.

4. Pečovatelská místa jako domy milosrdenství

Světový den nemocných také poskytuje vhodnou příležitost zaměřit pozornost na místa péče. Milosrdenství vůči nemocným vedlo křesťanské společenství v průběhu staletí k otevírání nesčetných „hostinců dobrého Samaritána“, v nichž mohli být přijímáni a ošetřováni nemocní všeho druhu, zejména ti, kteří nedokázali najít řešení svých zdravotních problémů z důvodu chudoby, sociálního vyloučení nebo obtížnosti při léčbě některých nemocí. Těmito situacemi trpí

4 Srov. Projev k Národnímu sdružení chirurgů a zubních lékařů, 20. září 2019.

především děti, starší lidé a ti nejzranitelnější. Mnozí misionáři, milosrdní jako Otec, doprovázeli hlásání evangelia výstavbou nemocnic, ambulancí a zdravotních středisek. Jsou to vzácné skutky, díky nimž nabyla křesťanská láska své podoby, a Kristova láska, o níž jeho učedníci svědčí, se stala věrohodnější. Mám na mysli především lidi v nejhudších částech světa, kde je někdy nutné překonávat velké vzdálenosti, aby se našla léčebná centra, která i při omezených prostředcích nabízejí to, co je k dispozici. Ještě je před námi dlouhá cesta a v některých zemích je odpovídající léčba stále luxusem. Dokazuje to například malá dostupnost vakcín proti covidu-19 v nejhudších zemích, ale ještě více nedostatečná léčba nemocí, které vyžadují mnohem jednodušší léky.

V této souvislosti chci znovu zdůraznit význam katolických zdravotnických zařízení; jsou vzácným pokladem, který je třeba chránit a podporovat; jejich přítomnost se v dějinách církve vyznačuje tím, že stojí nablízku nejhudším nemocným a nejvíce opomíjeným situacím.⁵ Kolik zakladatelů řeholních rodin umělo naslouchat volání svých bratří a sester, kteří neměli přístup k péči nebo se jim nedostávalo adekvátní léčby, a obětovali se, aby jim sloužili! I dnes, dokonce i v těch nejrozvinutějších zemích, je jejich přítomnost požehnáním, protože mohou vždy nabídnout nejen péči o tělo se všemi potřebnými kompetencemi, ale také onu dobročinnou lásku, pro niž jsou středem pozornosti nemocní a jejich rodiny. V době, kdy je rozšířená kultura skartování a kdy život není vždy uznáván jako hodný přijetí a prožívání, mohou tato zařízení, jakožto „domy milosrdenství“, být exemplárními příklady péče o každý život, i ten nejkřehčí, od jeho počátku až do přirozeného konce.

5. Pastorační milosrdenství: přítomnost a blízkost

V průběhu těchto třiceti let byla stále více uznávána jako nepostradatelná i pastorační služba ve zdravotnictví. Jestliže nejhorší diskriminací, kterou trpí chudí – a nemocní jsou ochuzeni o zdraví – je nedostatek duchovní pozornosti, pak jim nemůžeme nenabídnout Boží

5

Srov. Angelus na římské poliklinice „Gemelli“ 11. července 2021.

blízkost, Boží požehnání a slovo, slavení svátostí a pozvání na cestu růstu a zrání ve víře.⁶ V této souvislosti bych chtěl připomenout, že blízkost nemocným a pastorační péče o ně není úkolem jen některých služebníků speciálně k tomu ustanovených; navštěvovat nemocné je pozvání, jež Kristus adresoval všem svým učedníkům. Kolik nemocných a starých lidí žije doma v očekávání, že je navštívíme! Služba útěchy je úkolem každého pokřtěného člověka, který má na paměti Ježíšova slova: „Byl jsem nemocný a navštívili jste mě“ (Mt 25,36).

Drazí bratři a sestry, všechny nemocné a jejich rodiny svěřuji přímluvám Panny Marie, Uzdravení nemocných. Kéž nacházejí smysl, útěchu a důvěru ve spojení s Kristem, který na sebe vzal bolest světa. Modlím se za všechny zdravotníky, aby byli bohatí na milosrdenství a nabízeli pacientům spolu s odpovídající péčí i svou bratrskou blízkost.

Všem uděluji ze srdce své apoštolské požehnání.

Dáno v Římě u Sv. Jana v Lateránu dne 10. prosince 2021, v den památky blahoslavené Panny Marie Loretánské

FRANTIŠEK

5.

POSELSTVÍ PAPEŽE FRANTIŠKA K POSTNÍ DOBĚ 2022

„Když prokazujeme dobro, nesmíme přitom propadnout únavě. Vydržíme-li, dočkáme se doby, kdy budeme sklízet. Dokud tedy máme ještě čas, prokazujeme dobro všem.“ (Gal 6,9–10a)

Milé sestry a milí bratři,

postní doba, která nás provází k oslavě smrti a vzkříšení Ježíše Krista, je dobou příhodnou pro osobní i společnou obnovu. Ku prospěchu letošní postní doby nám poslouží zamyšlení nad výzvou sv. Pavla Galaťanům: „Když prokazujeme dobro, nesmíme přitom propadnout únavě. Vydržíme-li, dočkáme se doby, kdy budeme sklízet. Dokud tedy máme ještě čas (kairós), prokazujeme dobro všem“ (Gal 6,9–11).

1. Zasévání a sklizeň

Svatý apoštol Pavel v tomto úryvku předkládá obraz setby a sklizně (srov. Mt 13), který byl Ježíšovi blízký. Používá při tom výraz *kairós* neboli čas příhodný pro zasévání dobra s výhledem na sklizeň. Který čas je pro nás oním příhodným? Bezesporu je jím doba postní, ale je jím i celý náš pozemský život, jenž se v době postní určitým způsobem zrcadlí.¹ Jak to ukazuje evangelijní podobenství o bohatém člověku, který považoval za životní štěstí velkou úrodu nakupenou ve stodole (srov. Lk 12,16–21), převažuje v našem životě až příliš často nenasytlost, pýcha, touha vlastnit, hromadit a konzumovat. Doba postní nás vyzývá, abychom se obrátili, změnili své smýšlení a uvědomili si, že pravda a krása života nespočívají natolik v tom, co máme, ale co darujeme, nikoli v tom, co hromadíme, nýbrž v tom, jak zaséváme a sdílíme dobro.

1

Srov. sv. Augustin, *Kázání* 243, 9, 8; 270, 3; *En. v Ps.* 110, 1.

Rolníkem je především sám Bůh, který stále velkodušně „hojně rozsévá do naší lidské rodiny semena dobra“.² Jsme zváni, abychom v této postní době odpověděli na Boží dar přijetím jeho slova, které je „plné života a síly“ (Žid 4,12). Vytrvalé naslouchání Božímu slovu dává v nás zrát vnímavé bdělosti k jeho skutkům (srov. Jak 1,21), které přináší v našem životě plody. Už toto nám působí radost. Ještě větší je však povolání být „Božími spolupracovníky“ (1 Kor 3,9), tedy dobře využívat svého času (srov. Ef 5,16) ke konání dobra, a tak zasévat. Povolání zasévat dobro nelze vnímat jako zátěž, nýbrž jako milost, kterou nás Stvořitel vtahuje do své velkorysosti, abychom i my spolu s ním přinášeli plody.

A sklizeň? Nezaséváme snad hlavně s výhledem na úrodu? Zajistě. Svátý Pavel připomíná těsné sepětí setby a sklizně, když říká: „Kdo rozsévá skoupě, skoupě bude také sklízet, a kdo rozsévá pozeňnaně, pozeňnaně bude také sklízet“ (2 Kor 9,6). Co je to ale za úrodu? Dobrá setba přináší především plody pro nás, pro naše každodenní vztahy, a to i nepatrnými dobrými skutky. Žádný, ani ten nejmenší skutek lásky, žádné „velkodušné úsilí“ pro Boha nepřijde nazmar.³ Jako se strom pozná po ovoci (srov. Mt 7,16.20), tak i život plný dobrých skutků je plný světla (srov. Mt 5,14–16) a šíří ve světě Kristovu vůni (srov. 2 Kor 2,15). Služba Bohu, osvobozená od hříchu, dává uzrát plodům spásy pro všechny (srov. Řím 6,22).

Ve skutečnosti je nám dáno uvidět jen malou část z plodů, které jsme zaselí, podle evangelijních slov „jiný rozsévá a jiný sklízí“ (Jan 4,37). Když zaséváme ve prospěch druhého, máme účast na velkorysosti Boží: „Je proto opravdu ušlechtilé vkládat naději do skryté síly semene dobra, které rozséváme, a tak začít procesy, jejichž plody budou sklízet jiní.“⁴ Když zaséváme dobro ve prospěch druhých, osvobodujeme se od ubohého vypočítávání vlastních výhod, propůjčujeme svým činům nezištnost a otvírají se nám úžasné a milostiplné obzory Božího záměru.

Boží slovo nám otevírá oči a rozšiřuje náš pohled: říká nám, že opravdová úroda je úroda eschatologická, v den, ve kterém už slunce

2 František, enc. *Fratelli tutti*, č. 54.

3 Srov. František, ap. exort. *Evangelii gaudium*, č. 279.

4 Enc. *Fratelli tutti*, č. 196.

nezapadá. Zralý plod našeho života a našich skutků je „úroda pro věčný život“ (Jan 4,36), která pro nás bude „pokladem v nebi“ (Lk 12,33; 18,22). I Ježíš, aby vyjádřil tajemství své smrti a vzkříšení (srov. Jan 12,24), užívá obraz semene, které umírá v zemi a tak přináší plody. Svatý Pavel se pak vrací k tomuto obrazu, když hovoří o vzkříšení našeho těla: „Tak je tomu i se vzkříšením mrtvých. Do země se klade tělo, které podléhá zkáze, vstane však tělo, které zkáze nepodléhá. Do země se klade tělo, které budí ošklivost, vstane však tělo, které budí úctu. Do země se klade tělo slabé, vstane však tělo silné. Do země se klade tělo živočišné, vstane však tělo zduchovnělé. Jako je tělo živočišné, tak je i zduchovnělé“ (1 Kor 15,42–44). Tato naděje je velikým světlem, které přináší zmrtvýchvstalý Kristus do světa: „Máme-li naději v Krista jen v tomto životě, pak jsme nejubožejší ze všech lidí. Ale Kristus z mrtvých vstal, a to jako první z těch, kteří zesnuli“ (1 Kor 15,19–20), aby ti, kteří jsou s ním niterně spojeni skrze lásku a jsou mu „podobní v jeho smrti“ (Řím 6,5), byli mu tak podobní i v jeho zmrtvýchvstání (srov. Jan 5,29). „Tehdy budou spravedliví v království svého Otce zářit jako slunce“ (Mt 13,43).

2. „Když prokazujeme dobro, nesmíme přitom propadnout únavě“

Kristovo vzkříšení vdechuje život pozemské naději, skrze „velkou naději“ na věčný život vkládá do doby přítomné zárodek spásy.⁵ V trpkých zklamáních z mnoha nesplněných snů, v obavách z různých hrozeb, v beznaději naší chudoby upadáme do pokušení uzavřít se do vlastního individualistického egoismu, stáváme se lhotejnými vůči utrpení druhých. Ani nejlepší zásoby však nejsou v praxi nevyčerpatelné: „Junáci zemdlí a unaví se, rekové klopýtají slabostí“ (Iz 40,30). Bůh však „znavenému dává sílu, bezmocnému rozmnožuje zdatnost (...). Ti, kteří doufají v Hospodina, nabývají sil, jak orli dostávají křídla, běží a neumdlí, jdou bez únavy“ (Iz 40,29.31). Doba postní nás zve, abychom svou víru a naději zaměřili na Pána (srov. 1 Petr 1,21), protože jen s pohledem upřeným na Ježíše Krista zmrtvýchvstalého (srov. Žid 12,2) můžeme odpovídat na apoštolovu výzvu: „Když prokazujeme dobro, nesmíme přitom propadnout únavě“ (Gal 6,9).

5

Srov. Benedikt XVI., enc. *Spe slavi*, č. 3, 7.

Když se modlíme, nepropadejme únavě. Ježíš nás naučil, že je třeba se „stále modlit a neochabovat“ (Lk 18,1). Potřebujeme se modlit, protože potřebujeme Boha. Domníváme-li se, že si vystačíme sami, hluboce se mýlíme. Během pandemie jsme se mohli dotknout své osobní i společenské slabosti. Díky této postní době můžeme zakoušet útěchu víry v Boha, bez které nemůžeme mít jistotu (srov. Iz 7,9). Nikdo se nezachrání sám, protože všichni jsme na stejné lodi uprostřed bouří historie.⁶ Především však se nikdo nezachrání bez Boha, protože jen velikonoční tajemství Ježíše Krista přináší vítězství nad temnými vodami smrti. Víra nás nezprošťuje životních útrap, dává nám ale možnost jimi projít ve spojení s Bohem v Kristu s velkou nadějí, která neklame a jejímž důkazem je láska, kterou Bůh vlil do našich srdcí skrze Ducha Svatého (srov. Řím 5,1–5).

Nepropadejme únavě při vykořeňování zla ze svého života. Kéž tělesný půst, ke kterému nás postní doba vybízí, posílí našeho ducha v boji proti hříchu. Nikdy nepřestáváme prosit o odpuštění skrze svátost smíření. Víme přece, že Boha nikdy neomrzí odpouštět.⁷ Nikdy neochabujeme v boji proti žádostivosti. Je to slabost, která nabádá k egoismu a k různým podobám zla. V každém století najde svou cestu, aby vtáhla člověka do hříchu.⁸ Jedním z nebezpečí je závislost na digitálních médiích, které vykrádají mezilidské vztahy. Postní doba je příhodná k tomu, abychom se těmto nástrahám postavili, a naopak začali pracovat na celistvé mezilidské komunikaci,⁹ která spočívá v „reálných setkáních“,¹⁰ tváří v tvář.

Nepropadejme únavě v čínorodé lásce ke každému bližnímu. Rozdávejme v této postní době almužnu s radostí (srov. 2 Kor 9,7). Bůh, „který poskytuje rozsévači semeno a chléb k jídlu“ (2 Kor 9,10), se o každého z nás postará. Nejen o to, abychom měli co jíst, nýbrž abychom mohli štědře prokazovat dobro druhým. Celý náš život má být časem zasévání dobra. Využijme proto zvláště postní dobu k tomu, abychom pečovali o lidi kolem nás, abychom na cestách životem byli

6 Srov. mimořádná modlitba v době pandemie, 27. března 2020.

7 Srov. modlitba *Anděl Páně*, 17. března 2013.

8 Srov. enc. *Fratelli tutti*, č. 166.

9 Srov. tamtéž, č. 43.

10 Tamtéž, č. 50.

nabližku sestrám a bratřím, kteří jsou raněni (srov. Lk 10,25–37). Postní doba je dobou příhodnou, abychom lidi potřebné hledali, nikoli se jim vyhýbali; abychom se tomu, kdo touží po vyslechnutí a dobrém slově, ozvali, a ne ho ignorovali; abychom toho, kdo je osamocený, navštívili a neopustili ho. Prokazujeme opravdu dobro všem, udělejme si čas na nejmenší a bezbranné, opuštěné a pohrdané, diskriminované a marginalizované.¹¹

3. „Vydržíme-li, dočkáme se doby, kdy budeme sklízet“

Postní doba nám každý rok připomíná, že „dobrotivosti spolu s láskou, spravedlností a solidaritou nedosáhneme jednou provždy. Musejí se uskutečňovat každý den.“¹² Prosme tedy Boha o trpělivou vytrvalost rolníka (srov. Jak 5,7), abychom neztráceli trpělivost v konání dobra krok za krokem. Kdo upadne, ať vztáhne ruku k Otci, který nám pokaždé pomůže vstát. Kdo zbloudil, ošálen posedlostí Zlého, ať nemešká a vrátí se k tomu, který „mnoho odpouští“ (Iz 55,7). V této době obrácení nacházíme oporu v Boží milosti a v církevním společenství a nikdy neochabujme v zasévání dobra. Půst připraví půdu, modlitby ji zkypří, dobrosrdečnost ji zúrodní. Máme jistotu víry, že „vydržíme-li, dočkáme se doby, kdy budeme sklízet“ (Gal 6,9) a s vytrvalostí se nám dostane splnění slibu (srov. Žid 10,36) pro spásu naši a druhých (srov. 1 Tim 4,16). Když budeme žít bratrskou lásku ke všem, jsme spojeni s Kristem, který dal svůj život za nás (srov. 2 Kor 5,14–15) a budeme okoušet radost nebeského království, kdy Bůh bude „všechno ve všem“ (1 Kor 15,28).

Panna Maria, z jejíhož lůna se zrodil Spasitel a která uchovávala všechno ve svém srdci a rozvažovala o tom (srov. Lk 2,19), ať nám vyprosí dar vytrvalosti a je nám svou mateřskou něhou nabližku, aby tento čas obrácení přinesl plody věčné spásy.

Dáno v Římě u Sv. Jana v Lateránu dne 11. listopadu 2021, v den památky sv. Martina, biskupa

FRANTIŠEK

11 Srov. enc. *Frattelli tutti*, č. 193.

12 Tamtéž, č. 11.

6. APOŠTOLSKÁ KONSTITUCE O ŘÍMSKÉ KURII A JEJÍ SLUŽBĚ CÍRKVI VE SVĚTĚ

PRAEDICATE EVANGELIUM

OBSAH

I. Úvod	35
II. Principy a kritéria služby římské kurie	40
III. Všeobecné normy (Čl. 1–43)	44
IV. Státní sekretariát (Čl. 44–52)	57
V. Dikasteria	60
Dikasterium pro evangelizaci (Čl. 53–54)	60
Sekce pro základní otázky evangelizace ve světě (Čl. 55–60).....	61
Sekce pro první evangelizaci a nové partikulární církve (Čl. 61–68).....	63
Dikasterium pro nauku víry (Čl. 69–78).....	65
Dikasterium pro službu milosrdenství (Čl. 79–81).....	68
Dikasterium pro východní církve (Čl. 82–87).....	69
Dikasterium pro bohoslužby a svátosti (Čl. 88–97)	70
Dikasterium pro blahorečení a svatořečení (Čl. 98–102)	73
Dikasterium pro biskupy (Čl. 103–112).....	74
Dikasterium pro klérus (Čl. 113–120)	77
Dikasterium pro instituty zasvěceného života a společnosti apoštolského života (Čl. 121–127)	79
Dikasterium pro laiky, rodinu a život (Čl. 128–141).....	81
Dikasterium pro podporu jednoty křesťanů (Čl. 142–146)	85
Dikasterium pro mezináboženský dialog	86
Dikasterium pro kulturu a vzdělávání (Čl. 153–162).....	88
Dikasterium pro službu integrálnímu rozvoji (Čl. 163–174)	91
Dikasterium pro legislativní texty (Čl. 175–182)	94
Dikasterium pro komunikaci (Čl. 183–188).....	96

VI. Justiční orgány	97
Apoštolská penitenciárie (Čl. 190–193).....	98
Nejvyšší tribunál Apoštolské signatury (Čl. 194–199).....	99
Tribunál Římské roty (Čl. 200–204).....	100
VII. Ekonomické orgány	102
Rada pro ekonomické záležitosti (Čl. 205–211)	102
Sekretariát pro ekonomiku (Čl. 212–218).....	104
Správa majetku Apoštolského stolce (Čl. 219–221)	106
Úřad generálního auditora (Čl. 222–224).....	107
Komise pro vyhrazené záležitosti (Čl. 225–226).....	108
Výbor pro investice (Čl. 227).....	108
VIII. Úřady	109
Prefektura papežského domu (Čl. 228–230)	109
Úřad pro papežské bohoslužby (Čl. 231–234).....	110
Kamerlengo Svaté církve římské (Čl. 235–237)	111
IX. Advokáti (čl. 238–240)	112
Seznam advokátů Římské kurie (Čl. 238–239).....	112
Sbor advokátů Svatého stolce (Čl. 240).....	112
X. Instituce spojené se Svatým stolicí (Čl. 241–249).....	113
XI. Přejícné ustanovení (Čl. 250)	115

I. ÚVOD

1. *Praedicate evangelium* (srov. Mk 16,15; Mt 10,7-8); *hlásejte evangelium* – úkol, který svěřil Ježíš svým učedníkům. Takovéto poslání je „přednostní službou, kterou může církev dnes prokázat každému člověku a celému lidstvu“.¹ Církev byla povolána k tomu, aby hlásala evangelium Božího Syna, Pána Ježíše, aby tak všechny národy mohly naslouchat a uvěřit (srov. Řím 1,1–5; Gal 3,5). Církev naplňuje své poslání především tehdy, když slovem a skutkem dosvědčuje milosrdenství, které sama zadarmo obdržela. Příklad nám v tom zanechal sám náš Pán, když umyl učedníkům nohy a řekl, že budeme-li si počínat stejně, budeme blahoslavení (srov. Jan 13,15–17). „*Evangelizující společenství*“ tak „*vstupuje svými skutky a projevy do každodenního života druhých, překonává vzdálenosti, ponižuje se až k pokoření, je-li to nutné, a přijímá lidský život, dotýká se trpícího Kristova těla v jeho lidu.*“² Boží lid tímto plní přikázání, kterým nás Ježíš žádá, abychom hlásali evangelium. Současně nás vybízí, abychom se ujali slabých, nemocných a trpících bratří a sester.

Misijní konverze církve

2. Cílem „*misijní konverze*“ církve³ je obnova církve v duchu láskyplného Kristova poslání. Jeho učedníci jsou povoláni, aby byli „světlem světa“ (Mt 5,14). V církvi se tak bude zrcadlit spásonosná láska Krista, který je světlem světa (srov. Jan 8,12). Tato láska se rozzáří, když lidem přinese nadpřirozený dar víry, „*světlo na cestu, jež usměrňuje naše putování časem*“, a slouží evangeliu, aby toto světlo „*rostlo a osvětlovalo přítomnost, až se stane hvězdou odhalující horizonty našeho putování v době, kdy člověk toto světlo obzvlášť potřebuje*“.⁴

1 Sv. Jan Pavel II., encyklika *Redemptoris Missio*, č. 2, Zvon, Praha 1994.

2 Papež František, apoštolská exhortace o hlásání evangelia v současném světě *Evangelii gaudium*, č. 24, Paulínky, Praha 2014.

3 Tamtéž, č. 30.

4 Papež František, encyklika *Lumen fidei*, Karmelitánské nakladatelství, Kostelní Vydří 2013, č. 4.

3. Reforma Římské kurie probíhá v optice misijního poslání. Bylo tomu tak v době, kdy byla vnímána naléhavá potřeba reformy, ke které došlo v 16. století vlivem apoštolské konstituce *Immensa aeterni Dei* Sixta V. (1588) a ve 20. století na podnět apoštolské konstituce *Sapienti Consilio* Pia X. (1908). Po ukončení 2. vatikánského koncilu Pavel VI. výslovně odkázal na přání vyjádřená koncilními otcí⁵ a konstitucí *Regimini Ecclesiae universae* (1967) rozhodl o reformě kurie, kterou uskutečnil. Jan Pavel II. pak následně vydal apoštolskou konstituci *Pastor bonus* (1988), aby podpořil společenství uvnitř církevního organismu.

V návaznosti na tyto dvě poslední reformy a s vděčností za velkodušnou a odbornou službu, kterou v této době mnoho členů kurie prokazovalo papeži a univerzální církvi, si klade tato nová apoštolská konstituce za cíl uvést do lepšího souladu každodenní službu kurie a cestu evangelizace, kterou církev, především v tomto období, prochází.

Církev – tajemství společenství

4. Pro reformu Římské kurie je důležité mít na paměti a zúročit také další aspekt tajemství církve, a sice že v ní je poslání natolik spjato se společenstvím, že lze říci, že cílem poslání je skutečně „darovat všem prožitek „nového“ společenství, které vstoupilo s vtěleným Synem Božím do světových dějin“.⁶

Tento život společenství propůjčuje církvi synodální tvář. Je to tedy církev vzájemného naslouchání, „kde se každý má čemu naučit. Věřící lid, biskupské kolegium, římský biskup: jedni naslouchají druhým a všichni společně přítom naslouchají Duchu Svatému, Duchu pravdy (srov. Jan 14,17), aby poznali to, co Duch praví církvim (srov. Zj 2,7).“⁷ Tato církevní synodalita bude pak chápána jako „společné

5 Srov. dekret *Christus Dominus*, č. 9, in *Dokumenty II. vatikánského koncilu*, Zvon, Praha 1995.

6 Jan Pavel II., apoštolská exhortace *Christifideles laici*, č. 32, Zvon, Praha 1966.

7 František, Proslov u příležitosti 50. výročí ustanovení Synody biskupů, 17. října 2015.

putování Božího lidu cestami dějin vstříc Kristu“.⁸Jde o misijní poslání církve, o společenství, které je promisijní a misijní samo o sobě.

Obnova církve a v ní obsažená obnova Římské kurie nemůže neodrážet tuto základní vzájemnost, aby se společenství věřících mohlo přiblížit co nejvíce misijní zkušenosti, kterou prožili apoštolové spolu s Pánem během svého pozemského života (srov. Mk 3,14), a po Letnicích, působením Ducha Svatého, ji zažila první jeruzalémská komunita (srov. Sk 2,42).

Služba ze strany primátu a sboru biskupů

5. Mezi dary, které dal Duch Svatý ke službě lidem, vyniká dar apoštolů, které Pán vybral a ustanovil jako „stálou skupinu, v jejímž čele stál Petr, vyvolený z nich samých“.⁹ Apoštolům přímo svěřil poslání, které trvá až do konce časů. „Proto se apoštolové (...) postarali o ustanovení svých nástupců“;¹⁰ tedy stejně jako Petr a další apoštolové vytvořili podle Pánovy vůle jediný sbor apoštolů, tak církev ještě dnes je hierarchicky uspořádanou společností.¹¹ Papež, Petrův nástupce, a biskupové, nástupci apoštolů, jsou navzájem spojeni v jednom biskupském sboru, do kterého biskupové patří svátostným svěcením a hierarchickým společenstvím s hlavou kolegia a s jeho členy, tedy se samotným kolegiem.¹²

6. Učení 2. vatikánského koncilu říká: „Sborová jednota se projevuje také ve vzájemných vztazích jednotlivých biskupů k místním církvím a k všeobecné církvi. Římský biskup jako Petrův nástupce je trvalý a viditelný zdroj a základ jednoty biskupů i celého množství věřících. Jednotliví biskupové jsou pak viditelným zdrojem a základem jednoty ve svých místních církvích, které se utvářejí podle vzoru všeobecné církve; v nich existuje a z nich se skládá jedna a jediná katolická

8 Tamtéž.

9 Věřoučná konstituce *Lumen gentium*, č. 19, in *Dokumenty II. vatikánského koncilu*, Zvon, Praha 1995.

10 Tamtéž, č. 20.

11 Srov. tamtéž, č. 8.

12 Srov. tamtéž, č. 22; srov. Jan Pavel II., apoštolská exhortace *Pastores gregis*, č. 8. 55. 56, Zvon, Praha 1993.

církev. Jedna církev je po celém světě rozdělena v mnoho údů. Z toho důvodu reprezentují jednotliví biskupové každý svou církev, všichni pak spolu s papežem celou církev ve svazku pokoje, lásky a jednoty.¹³

7. Na tomto místě je třeba říci, že díky Boží prozřetelnosti založili v průběhu dějin apoštolové a jejich nástupci na různých místech různé církve, které se spojily do různých uskupení. Jedná se především o starobylé patriarchální církve. Nejnovější uskupení mají v latinské církvi formu biskupských konferencí, kde je *communio Episcoporum* vyjádřeno skrze *communio Ecclesiarum*, založené na *communio fidelium*. Biskupské konference a jejich regionální a kontinentální uskupení a příslušné hierarchické východní struktury, které respektují moc vyhrazenou biskupovi-pastýři jemu svěřené partikulární církve, v současné době nejvýrazněji vyjadřují církevní společenství, jemuž v různých oblastech slouží spolu s papežem, zárukou jednoty víry a společenství.¹⁴

Služba Římské kurie

8. Římská kurie slouží papeži, který je jako Petřův nástupce trvalým a viditelným zdrojem a základem jednoty biskupů i množství věřících.¹⁵ Vzhledem k této spojitosti je činnost Římské kurie v organickém vztahu se sborem biskupů, s jednotlivými biskupy a také biskupskými konferencemi, s jejich regionálními a kontinentálními uskupeními, s východními hierarchickými strukturami, které jsou velice užitečné z hlediska pastorače a jsou vyjádřením účinného a láskyplného společenství biskupů. Římská kurie nestojí mezi papežem a biskupy, spíše oběma slouží způsoby, které jsou vlastní každému z nich.

9. Cílem pozornosti, kterou tato apoštolská konstituce věnuje biskupským konferencím a odpovídajícím způsobem východním

13 Tamtéž, č. 23.

14 Srov. věroučná konstituce *Lumen gentium*, č. 18 a 1. vatikánský koncil, věroučná konstituce *Pastor aeternus*, Preambule.

15 Srov. tamtéž, č. 23.

hierarchickým strukturám, je zúročit jejich potenciál,¹⁶ aniž by se stávaly mezistupněm mezi papežem a biskupy, nýbrž aby jim plně sloužily. Kompetence, které jsou jim dány těmito ustanoveními, mají vyjádřit kolegiální rozměr biskupské služby a nepřímou upevnit církevní společenství.¹⁷ Vtiskují konkrétní podobu některým pastoračním úlohám pro dobro věřících v daném státě nebo na daném území.¹⁸

Každý křesťan je učedník-misionář

10. Papež, biskupové a ostatní svěcení služebníci nejsou jedinými evangelizátory v církvi. Pastýři „vědí, že je Kristus neustanovil k tomu, aby pouze oni na sebe vzali pastýřské poslání vůči světu“.¹⁹ Každý křesťan je mocí křtu učedníkem- misionářem. Každý křesťan je misionářem natolik, „nakolik se setkal s Boží láskou v Ježíši Kristu“.²⁰ Od této skutečnosti nelze odhlédnout při procesu obnovy kurie, jejíž reforma proto musí počítat se začleněním laiků, mužů i žen, do zodpovědných a vedoucích úloh. Navíc je jejich přítomnost a účast nezbytná, protože spolupracují na společném dobru celé církve.²¹ Díky svému rodinnému životu, díky znalosti společnosti a díky víře, která je vede k objevování Božích cest ve světě, mohou být velkým přínosem především při podpoře rodiny, životních hodnot a ochraně tvorstva, oživení evangelia jako kvasu časných skutečností a rozlišování znamení času.

Význam reformy

11. Reforma Římské kurie bude reálná a realizovatelná za podmínky, že bude vycházet z reformy našeho nitra, v níž přijmeme za své „paradigma spirituality koncilu, vyjádřené starodávným příběhem o milosrdném Samaritánovi“.²² Jde o člověka odbočujícího ze své cesty,

16 Srov. Jan Pavel II., apoštolská exhortace *Pastores gregis*, č. 63.

17 Srov. tamtéž.

18 Srov. Jan Pavel II., apoštolský list motu proprio *Apostolos suos*, č. 12.

19 Věřoučná konstituce *Lumen gentium*, č. 30.

20 Apoštolská exhortace *Evangelii gaudium*, č. 120.

21 Srov. Věřoučná konstituce *Lumen gentium*, č. 30.

22 Pavel VI., Proslov při posledním veřejném zasedání 2. vatikánského koncilu, 7. prosince 1965.

aby byl nablízku polomrtvému, který nepatří k jeho národu a kterého ani nezná. Jde o spiritualitu, jejímž pramenem je Boží láska, která nás milovala jako první, když jsme byli ještě hříšníky. Připomíná nám, že naší povinností je sloužit Kristu a bratřím a sestrám, především těm nejpotřebnějším, a Kristovu tvář poznává v tváři každého člověka, především trpícího (srov. Mt 25,40).

12. Je třeba si ujasnit, že „reforma není samoúčelná, ale je cestou ke skutečnému křesťanskému svědectví, k účinné evangelizaci; k podpoře účinného ekumenického ducha, k rozvoji konstruktivního dialogu se všemi. Reforma, kterou si před konkláve přála většina kardinálů během generálních kongregací, bude mít za úkol zvýraznit identitu samotné Římské kurie, kterou je služba Petrovu nástupci ve vykonávání jeho nejvyššího pastoračního úřadu pro dobro a ve prospěch církve univerzální a církví partikulárních. Vykonávání tohoto úřadu upevňuje jednotu ve víře a společenství Božího lidu, posiluje základní poslání církve ve světě. Zajisté, dosáhnout takového cíle není snadné: vyžaduje to čas, cílevědomost, a především spolupráci všech. Abychom toho dosáhli, je třeba se svěřit Duchu Svatému, který je skutečnou hlavou církve a jehož máme v modlitbě prosit o dar autentického rozlišování.“²³

II. PRINCIPY A KRITÉRIA SLUŽBY ŘÍMSKÉ KURIE

Aby papež mohl vykonávat své pastýřské poslání, které obdržel od Krista, Pána a Pastýře, tedy pečovat o celou církev (srov. Jan 21,51), a aby byl udržován a rozvíjen vztah mezi Petrovou službou a službou všech biskupů, používá „při vykonávání nejvyšší, plné a bezprostřední pravomoci nad celou církví složky Římské kurie. Ty vykonávají svůj úkol jeho jménem a jeho autoritou k prospěchu církvi a jako službu pastýřům“.²⁴ Kurie je tak ve službě papeži a biskupům, kteří

23 František, Pozdrav ke konzistoři kardinálů, 12. února 2015.

24 Dekret *Christus Dominus*, č. 9.

„s Petrovým nástupcem (...) řídí dům živého Boha“.²⁵ Kurie vykonává tuto službu v plném respektování zodpovědnosti, kterou mají biskupové jako nástupci apoštolů v partikulární církvi.

1. Služba papežovu poslání. Římská kurie je především nástrojem služby Petrovu nástupci, aby mu pomáhala v jeho poslání, neboť on je „trvalý a viditelný zdroj a základ jednoty biskupů i celého množství věřících“²⁶ a rovněž pro dobro biskupů, partikulárních církví, biskupských konferencí a jejich regionálních a kontinentálních uskupení, hierarchických struktur východních církví a dalších institucí a komunit v církvi.

2. Spoluodpovědnost v rámci *communio*. V duchu „zdravé decentralizace“²⁷ si tato reforma klade za cíl ponechat pastýřům v rámci jejich „vlastní úlohy učitelů“ a pastýřů²⁸ kompetenci k řešení těch záležitostí, které dobře znají²⁹ a které se netýkají jednoty učení, kázně a církevního společenství. Ti musí jednat se zodpovědností, která je plodem a vyjádřením specifického *mysteria communionis*, kterým je církev.³⁰

3. Služba poslání biskupů. Služba, kterou poskytuje Římská kurie při spolupráci s biskupy, spočívá především v uznání a v podpoře díla, kterým biskupové slouží evangeliu a církvi, poskytuje rychlé konzultace a povzbuzuje k pastorační konverzi, pro kterou biskupové pracují. Dále poskytuje dostatečnou podporu jejich evangelizačním iniciativám, jejich pastorační zaměřené především na chudé, na ochranu nezletilých a zranitelných osob v prospěch lidské rodiny, jednoty a míru. Stručně řečeno, pomáhá biskupům v jejich iniciativách, aby věřící měli hojnost života v Kristu. Kuriální služba poslání biskupů a služba *communio* si klade za cíl podpořit a posílit láskyplné a účinné

25 Věřoučná konstituce *Lumen gentium*, č. 18.

26 Tamtéž, č. 23.

27 František, apoštolská exhortace *Evangelii gaudium*, č. 16.

28 Srov. Věřoučná konstituce *Dei verbum*, č. 7, in *Dokumenty II. vatikánské-
ho koncilu*.

29 Srov. František, apoštolská exhortace *Evangelii gaudium*, č. 31–32.

30 Srov. Věřoučná konstituce *Lumen gentium*, č. 8.

společenství Petrova nástupce s biskupy, a to i prostřednictvím úlohy dozoru v bratrském duchu.

4. Podpora partikulárních církví a jejich biskupských konferencí a východních hierarchických struktur. Katolická církev na celém světě zahrnuje velké množství národů, jazyků a kultur. Má tak k dispozici veliký poklad ve formě osvědčených zkušeností na poli evangelizace, který nesmí ztratit. Římská kurie slouží dobru celého *communio* a je schopna díky přítomnosti církve ve světě shromáždit a vytěžit bohatství poznatků a zkušeností nejlepších a tvůrčích iniciativ a aktivit v oblasti evangelizace, kterou vykonávají jednotlivé partikulární církve, biskupské konference a východní hierarchické struktury. Nachází tak způsoby, jak řešit různé problémy, výzvy, jak přinášet zajímavé odpovědi. Římská kurie shromažďuje tyto zkušenosti z celého světa a dává je k dispozici partikulárním církvím, biskupským konferencím a východním hierarchickým strukturám. Důležitým nástrojem k této výměně zkušeností a k dialogu jsou návštěvy „ad limina Apostolorum“ a stejně tak zprávy, které před nimi jednotliví biskupové podávají.

5. Náměstný charakter Římské kurie. Každá kuriální instituce plní své vlastní poslání na základě pověření papeže, jehož jménem jedná s náměstnou pravomocí ve vykonávání papežova *munus primatu*. Z těchto důvodů může stát v čele dikasteria nebo jiného orgánu jakýkoli věřící s odpovídající kompetencí, pravomocí a pověřením k výkonu moci.

6. Spiritualita. Římská kurie přispívá k vytvoření společenství církve s Pánem pouze tehdy, pokud všichni její členové budou dbát o svůj vztah ke Kristu, s niterným nasazením budou hledat Boží záměry a dary, které Duch Svatý uděluje své církvi, a budou žít pro povolání všech pokřtěných ke svatosti. Je proto nezbytné, aby ve všech kuriálních institucích byla služba církvi-tajemství spojena se zkušeností se spojením s Bohem, která se projevuje ve společné modlitbě, duchovní obnovou a pravidelným společným slavením eucharistie. Členové kurie, na základě svého setkávání s Ježíšem Kristem, budou

plnit svou úlohu s radostným vědomím, že jsou učedníci-misionáři ke službě celého Božího lidu.

7. Osobní integrita a profesionalita. Kristova tvář se zrcadlí v různosti tváří jeho učedníků, kteří jsou skrze svá charismata ve službě poslání církve. Ti, kdo slouží v kurii, jsou proto vybráni z řad biskupů, kněží, jáhnů, členů institutů zasvěceného života a společností apoštolského života a laiků, kteří se vyznačují duchovním životem, dobrou pastorační zkušeností, strídmostí a láskou k chudým, duchem společenství a služby, odborností ve svěřené oblasti a schopností rozlišovat znamení doby. Je proto zapotřebí věnovat patřičnou péči jejich výběru i osobní formaci, jakož i organizaci práce a osobnímu a profesionálnímu růstu každého.

8. Spolupráce dikasterií. Práce uvnitř kurie a každého jejího orgánu se má vyznačovat společenstvím a spoluúčastí. Římská kurie má stále více sloužit společenství života a účinné jednotě pastýřů univerzální církve. Zodpovědní za dikasteria se proto pravidelně setkávají s papežem, jak individuálně, tak společně. Pravidelné pracovní porady umožňují transparentnost a stanovený postup při jednáních o pracovním plánu jednotlivých dikasterií a jeho aplikací.

9. Porady mezi dikasterií a uvnitř dikasterií. Na interdikasteriálních poradách, které vyjadřují spolupráci a soudržnost kurie, jsou projednávána taková témata, která se týkají vícera dikasterií současně. Úlohu svolávat tyto porady má Státní sekretariát, protože zastává úlohu sekretariátu papeže. Soudržnost a spolupráce se udržuje také pravidelnými poradami členů jednotlivých dikasterií, a sice formou plenárních zasedání, porad a kongresů. Setkání biskupů s dikasterií musí být vedena ve stejném duchu soudržnosti a spolupráce, jak při setkání jednotlivců, tak při společných setkáních, jakými jsou návštěvy „ad limina Apostolorum“.

10. Vyjádření katolicity. Výběr kardinálů, biskupů a dalších pracovníků má odrážet katolicitu církve. Všichni, kdo jsou vyzváni, aby sloužili v Římské kurii, jsou výrazem společenství a solidarity s papežem ze strany biskupů, představených institutů zasvěceného života

a společností apoštolského života, kteří dávají k dispozici Římské kurii kvalifikované spolupracovníky pocházející z různých kultur.

11. Redukce dikasterií. Ukázalo se jako nezbytné zredukovat počet dikasterií. Byla sloučena ta, která mají podobné nebo komplementární cíle. Jejich úkoly je třeba přizpůsobit tak, aby nedocházelo k překrývání kompetencí a jejich práce aby byla zefektivněna.

12. Jak si přál Pavel VI., reforma má předně umožnit, aby v samotné kurii a v celé církvi mohla jiskra božské dobroty „zažehnout principy, učení a předsevzetí, které koncil připravil a které, zapáleny křesťanskou láskou, opravdu mohou v církvi a ve světě způsobit obnovu myšlení, jednání, zvyklostí, mravní síly, radosti a naděje, která byla samotným cílem koncilu“.³¹

III. VŠEOBECNÉ NORMY

Římská kurie

Čl. 1

Římská kurie je instituce, která papeži umožňuje řádný výkon jeho nejvyššího pastoračního úřadu a jeho univerzálního poslání ve světě. Je ve službě papeži, Petrovu nástupci, a biskupům, nástupcům apoštolů, podle jim vlastních specifik a plní svou úlohu v duchu evangelia a ve prospěch dobra sloužícího společenství, jednotě a budování univerzální církve s vnímavostí vůči potřebám světa, v němž je církev povolána plnit své poslání.

Pastorační charakter činnosti kurie

Čl. 2

Všichni členové Božího lidu, každý dle svého postavení, mají účast na poslání církve. Proto ti, kdo vykonávají službu v Římské kurii, zde

31 Pavel VI., epilog 2. vatikánského koncilu, homilie na slavnost Neposkvrněného početí Panny Marie, 8. prosince 1965.

spolupracují nejen dle svého nejlepšího vědomí a schopností, ale i na základě svých pastoračních zkušeností.

Čl. 3

Pracovníci Římské kurie a dalších institucí spojených se Svatým stolicem vykonávají svou pastorační službu k podpoře poslání papeže a biskupů se zodpovědností vůči univerzální církvi. Jejich služba musí být vedena v duchu opravdové spolupráce, spoluzodpovědnosti a respektování kompetence druhých.

Čl. 4

Pastorační povaha kuriální služby čerpá ze specifické spirituality založené na vzájemné niternosti mezi univerzální a partikulární církví a tato spiritualita ji obohacuje.

Čl. 5

Jedinečnost pastorační služby Římské kurie požaduje, aby si byl každý vědom svého povolání k příkladnému životu před církví a před světem. To vyžaduje náročné úsilí být učedníkem-misionářem a být příkladem svým nasazením, milosrdenstvím a přijetím vůči těm, pro něž je jejich služba určena.

Čl. 6

Vedle služby pro Římskou kurii, nakolik je to možné bez toho, aby to jakkoli ohrozilo samotnou úřední práci, se kněží, členové institutů zasvěceného života a společností apoštolského života i laici podle svých možností věnují pastorační péči a spolupracují na pastoračních aktivitách svých příslušných komunit nebo dalších církevních subjektů.

Čl. 7

§ 1. Pro dobrý chod každé součásti Římské kurie je zásadní, aby krom píle a poctivosti měl dotyčný pracovník patřičnou kvalifikaci. To obnáší profesionálnost neboli kompetenci a způsobilost v té oblasti, v níž vykonává svou činnost. Ta se formuje a získává v průběhu času čerpáním zkušeností, studiem a dosahováním další odbornosti.

Je však nezbytné, aby pracovník disponoval již od samého počátku požadovanou odborností.

§ 2. Různé součásti Římské kurie, každá podle své povahy a odbornosti, zabezpečují trvalou formaci svého personálu.

Čl. 8

§ 1. Činnost každé součásti Římské kurie musí vycházet z kritérií racionality a funkčnosti, musí odpovídat situacím, které s vývojem doby vznikají, a odpovídat na potřeby církve univerzální i církví partikulárních.

§ 2. Funkčnost vedoucí k poskytování co nejlepší služby vyžaduje, aby ti, kdo poskytují službu v Římské kurii, byli stále připraveni vykonávat svou práci podle aktuálních potřeb.

Čl. 9

§ 1. Každé dikasterium, orgán nebo úřad je při výkonu své specifické služby vzhledem k poslání, na němž má účast, povolán vykonávat ji ve spolupráci s dalšími dikasterii, orgány nebo úřady v duchu vzájemné spolupráce, každý podle své kompetence, v neustálé vzájemné provázanosti a propojenosti aktivit.

§ 2. Tato souběžnost se musí uskutečňovat také v rámci jednotlivých dikasterií, organismů nebo úřadů ze strany všech, v plnění vlastní úlohy tak, aby činnost každého umožňovala řádné a účinné fungování, bez ohledu na kulturní, jazykovou nebo národnostní odlišnost.

§ 3. To, co bylo stanoveno v § 1 a 2, se vztahuje také na Státní sekretariát s ohledem na specifika spojená s úlohou sekretariátu papeže.

Čl. 10

Každé dikasterium, instituce či úřad ať při vykonávání své činnosti pravidelně a věrně používá orgánů, které tato konstituce vyjmenovává, jakými jsou kongresy a řádná a plenární zasedání. Je třeba pořádat pravidelně porady představitelů dikasterií a interdikasteriální porady.

Čl. 11

Vše, co se týká výkonu práce personálu Římské kurie a s ním spojených otázek, má v gesci na základě své kompetence Personální sekce Apoštolského stolce v duchu ochrany a podpory práv zaměstnanců a v duchu principů sociální nauky církve.

Struktura Římské kurie

Čl. 12

§ 1. Římská kurie je tvořena Státním sekretariátem, dikasterií a dalšími orgány, které mají právně rovné postavení.

§ 2. Názvem kuriální instituce jsou označeny subjekty Římské kurie uvedené v § 1.

§ 3. K úřadům Římské kurie patří Prefektura papežského domu, Úřad pro papežské bohoslužby, Kamerlengo Svaté církve římské.

Čl. 13

§ 1. Každá kuriální instituce je tvořena prefektem nebo jemu naroveň postaveným, patřičným počtem členů, jedním nebo více sekretáři, kteří spolupracují s prefektem, jedním nebo více podsekretáři, kteří jsou k nim v podřízeném vztahu, jimž jsou k dispozici úředníci a konzultori.

§ 2. Z důvodů specifické povahy či speciálního zákona může mít kuriální instituce strukturu odlišnou od té, která je uvedena v § 1.

Čl. 14

§ 1. V čele kuriální instituce stojí prefekt nebo jemu naroveň postavený, který tuto instituci řídí a zastupuje.

§ 2. Sekretář ve spolupráci s jedním nebo vícero podsekretáři pomáhá prefektovi v projednávání záležitostí kuriální instituce a ve vedení personálu.

§ 3. Úředníci ať pochází, pokud možno, z různých oblastí světa, aby se tak odrážela univerzalita církve. Jsou určováni z řad kleriků, členů institutů zasvěceného života a společností apoštolského života

a laiků, kteří se vyznačují náležitou zkušeností, znalostmi stvrzenými dosažením patřičného akademického titulu, ctnostmi a rozvahou. Ať jsou vybíráni podle objektivních kritérií a transparentně a necht' mají požadovaný počet let praxe v pastoračních aktivitách.

§ 4. Vhodnost kandidátů na úředníky ať je náležitě prověřována.

§ 5. Pro výběr kleriků na posty úředníků je třeba hledat, nakolik je to možné, vhodnou vyváženost mezi diecézními/eparchiálními kleriky a členy institutů zasvěceného života a společností apoštolského života.

Čl. 15

Členové kuriálních institucí jsou jmenováni z řad kardinálů bydlících v Římě i mimo něj, k nimž se přidají někteří biskupové mající speciální odbornost v dané problematice, především biskupové diecézní/eparchiální, jakož i podle povahy dikasteria několik kněží a jáhnů, několik členů institutů zasvěceného života, společností apoštolského života a několik věřících laiků.

Čl. 16

Konzultoři kuriálních institucí a úřadů jsou jmenováni z řad věřících, kteří se vyznačují znalostí, prokázanou schopností a rozvážností. Hledání a výběr těchto členů musí respektovat co nejvíce kritérium univerzality.

Čl. 17

§ 1. Prefekt nebo jemu postavený naroveň, členové, sekretář, podsekretář a další vyšší úředníci ustanovení vedoucími úřadů a jim naroveň postavení, odborníci a konzultoři jsou jmenováni papežem na dobu pěti let.

§ 2. Prefekt a sekretář po dosažení věku stanoveného Všeobecnými předpisy Římské kurie musí předložit svou rezignaci papeži, který o ní po zvážení všech okolností rozhodne.

§ 3. Po dosažení osmdesáti let věku pozbývají členové funkce. Nicméně ti, kteří náležejí k některé z kuriálních institucí z důvodu jiného úřadu, pozbytím tohoto úřadu přestávají být také jejími členy.

§ 4. Po uplynutí pěti let se zpravidla úředníci z řad kleriků a členů institutů zasvěceného života a společnosti apoštolského života, kteří vykonávali službu v kuriálních institucích a úřadech, vracejí do svých diecézí/eparchií nebo do příslušných institutů a společností. Pokud by to nadřízení Římské kurie považovali za vhodné, může být jejich služba prodloužena o jedno další pětileté období.

Čl. 18

§ 1. V případě uprázdnění papežského stolce (*sede vacante*) všichni vedoucí kuriálních institucí a jejich členové pozbývají funkce. Výjimkou je velký penitenciář, který pokračuje ve vyřizování běžných záležitostí své kompetence a navrhuje kolegiu kardinálů ty, které by navrhoval papeži, a almužník Jeho Svatosti, který pokračuje ve své charitativní úloze podle kritérií platných během pontifikátu a zodpovídá se nadále kolegiu kardinálů až do zvolení nového papeže.

§ 2. V době uprázdnění papežského stolce se sekretáři starají o řádné vedení kuriálních institucí a vyřizují pouze běžné administrativní záležitosti. Během tří měsíců po zvolení nového papeže jím mají být potvrzení ve svém postavení.

§ 3. Magistr papežských bohoslužeb přebírá povinnosti plynoucí z předpisů pro uvolnění Apoštolského stolce a volbu papeže.

Čl. 19

Každá z kuriálních institucí a každý úřad má svou spisovnu, v níž jsou obdržené dokumenty a kopie odeslaných dokumentů zaprotokolovány a řádně a bezpečně uloženy podle náležitých kritérií.

Kompetence a postupy kuriálních institucí

Čl. 20

Kompetence kuriálních institucí se obvykle určuje podle předmětu. Je však možné stanovit kompetence i na základě jiných důvodů.

Čl. 21

Každá kuriální instituce v rámci své kompetence:

1. projednává záležitosti, které jsou ze své podstaty nebo podle ustanovení práva vyhrazeny Apoštolskému stolci,
2. projednává záležitosti určené papežem,
3. zkoumá otázky a problémy, které přesahují rámec kompetencí jednotlivých diecézních/eparchiálních biskupů nebo biskupských orgánů (biskupské konference nebo východní hierarchické struktury),
4. zkoumá nejzávažnější problémy současné doby s cílem, aby pastorec církve byla odpovídající, koordinovaná a účinná, s porozuměním a respektem vůči kompetencím partikulárních církví, biskupských konferencí, jejich regionálních a kontinentálních uskupení a východních hierarchických struktur,
5. podporuje a usnadňuje iniciativy a návrhy pro dobro univerzální církve a vybízí k nim,
6. zabývá se záležitostmi věřících, s nimiž se dle svého práva obrací přímo na Apoštolský stolec, a pokud je to třeba, vydává potřebná rozhodnutí.

Čl. 22

V případě kompetenčních konfliktů mezi jednotlivými dikasterii a mezi dikasterii a Státním sekretariátem jsou tyto předkládány Nejvyššímu tribunálu Apoštolské signatury, pokud papež nemá v úmyslu řešit tyto záležitosti jiným způsobem.

Čl. 23

Každá z kuriálních institucí řeší záležitosti spadající do její kompetence podle norem všeobecného práva a specifického práva Římské kurie, jakož i podle svých vlastních předpisů, aplikujíc právo s kanonickou uměřeností, s ohledem na spravedlnost, dobro církve a spásu duší.

Čl. 24

Vedoucí kuriálních institucí, nebo v jejich zastoupení sekretáři, jsou osobně přijímáni papežem způsobem, který on sám stanoví, s cílem pravidelně a často referovat o probíhajících záležitostech, aktivitách a programech.

Čl. 25

Vedoucímu dikasteria – s výjimkou odlišných pokynů pro jednotlivé dikasterium – přísluší svolat kongres, složený z něho, sekretáře, podsekretáře a na základě posouzení vedoucího dikasteria všech nebo části úředníků:

1. aby se zabývali konkrétními otázkami a nalézali řešení s okamžitým rozhodnutím, nebo navrhli jejich předložení řádnému nebo plenárnímu zasedání, interdikasteriální poradě nebo papeži,
2. aby vyčlenili konzultorům nebo jiným odborníkům ty záležitosti, které vyžadují zvláštní přezkoumání,
3. aby prozkoumali žádosti o fakulty a reskripty podle kompetence dikasteria.

Čl. 26

§ 1. Členové dikasterií se scházejí k řádným zasedáním a plenárním zasedáním.

§ 2. Na řádná zasedání, týkající se obvyklých nebo běžných záležitostí, je postačující, aby byli svoláni členové dikasterií žijících v Římě.

§ 3. Na plenární zasedání jsou svoláni všichni členové dikasteria. Plenární zasedání probíhá jednou za dva roky, pokud *Ordo servandus* dikasteria nestanoví delší období, a vždy s předchozím uvědoměním papeže. Pro plenární zasedání jsou vyhrazeny záležitosti a otázky většího významu, jak to vyplývá z povahy dikasteria. Svolává se rovněž podle potřeby v případě otázek obecného charakteru a v případě otázek, které vedoucí dikasteria považuje za nezbytné řešit tímto způsobem.

§ 4. Při plánování prací plenárního zasedání, zvláště těch, které vyžadují přítomnost všech členů, je třeba brát v potaz otázku cestování a používat také videokonference a další prostředky komunikace, které jsou bezpečné a dostatečně důvěrné a které umožňují účinnou společnou práci nezávisle na fyzické přítomnosti na stejném místě.

§ 5. Sekretář se s hlasovacím právem účastní všech zasedání.

Čl. 27

§ 1. Konzultorům a jim naroveň postaveným náleží prostudovat svěřenou záležitost a vydat k ní stanovisko, obvykle písemně.

§ 2. V případě potřeby a v souladu s vlastní povahou dikasteria mohou být všichni konzultori nebo jejich část, s ohledem na jejich specifické kompetence, svoláni ke kolegiálnímu projednání záležitosti, aby zkoumali konkrétní otázky a vyjádřili svůj názor.

§ 3. V jednotlivých případech mohou být ke konzultacím přizvány i osoby, které nejsou řazeny mezi konzultory, vyznačují se však zvláštní způsobilostí a zkušenostmi v řešené záležitosti.

Čl. 28

§ 1. Záležitosti náležející do tak zvané společné působnosti, tj. do působnosti více než jednoho dikasteria, jsou posuzovány společně dotčenými dikasterii.

§ 2. Vedoucí dikasteria, kterému byla věc postoupena jako prvnímu, svolá poradu buď z moci úřední, nebo na žádost jiného dikasteria, aby se porovnala různá hlediska a přijalo usnesení.

§ 3. Pokud to dané téma vyžaduje, bude příslušný materiál postoupen společnému plenárnímu zasedání dotčených dikasterií.

§ 4. Zasedání řídí vedoucí dikasteria, který ho svolal, nebo sekretář, pokud se ho účastní pouze sekretáři.

§ 5. Aby bylo možné řešit záležitosti společné působnosti, vyžadující vzájemnou a častou konzultaci, pokud je to považováno za nezbytné, vedoucí dikasteria, které jako první zahájilo jednání nebo kterému

byla záležitost nejprve postoupena, zřídí po předchozím schválení papežem interdikasteriální komisi.

Čl. 29

§ 1. Kuriální instituce, která připravuje obecný dokument, ho před jeho předložením papeži postoupí ostatním dotčeným kuriálním institucím, aby mohly vznést případné připomínky, změny a návrhy s cílem dosáhnout jeho zdokonalení, tak aby bylo možné po porovnání různých pohledů a hodnocení dosáhnout souladné aplikace textu.

§ 2. Dokumenty nebo prohlášení ve věcech týkajících se vztahů se státy a jinými subjekty mezinárodního práva vyžadují předchozí schválení *nihil obstat* Státním sekretariátem.

Čl. 30

Kuriální instituce nesmí vydávat obecné zákony nebo všeobecná nařízení s mocí zákona ani se nesmí odchýlit od předpisů platného všeobecného práva, s výjimkou jednotlivých a partikulárních případů schválených specifickou formou papežem.

Čl. 31

§ 1. Je nezrušitelnou normou, že v důležitých nebo mimořádných záležitostech nelze podnikat cokoli dříve, než to vedoucí kuriální instituce sdělí papeži.

§ 2. Rozhodnutí a usnesení týkající se záležitostí zásadního významu musí být předložena ke schválení papeži, s výjimkou těch rozhodnutí, pro která byla kuriálním institucím udělena speciální pravomoc, a rozsudků tribunálu Římské roty a Nejvyššího tribunálu Apoštolské signatury, vydaných v rámci jejich vlastních kompetencí.

§ 3. Pokud jde o zvláštní pravomoci udělené jednotlivým kuriálním institucím, prefekt nebo osoba jemu postavená naroveň spolu s papežem musí pravidelně ověřovat a hodnotit jejich účinnost, praktičnost a přidělení v rámci Římské kurie a vhodnost pro univerzální církve.

Čl. 32

§ 1. Příslušné kuriální instituce přijímají hierarchické rekurzy, zkoumají je a v souladu s právem o nich rozhodují. V případě pochybností o určení příslušnosti rozhoduje Nejvyšší tribunál Apoštolské signatury.

§ 2. Záležitosti, které musí být řešeny soudní cestou, jsou předány příslušným soudům.

Čl. 33

Ve věcech většího významu spolupracují kuriální instituce podle svých specifických kompetencí v souladu s jeho vlastními normami s Generálním sekretariátem synodu, který účinně spolupracuje s papežem způsobem jím stanoveným nebo majícím být v budoucnu stanoveným.

Porady vedoucích kuriálních institucí

Čl. 34

§ 1. Na pokyn papeže jsou pravidelně v zájmu větší soudržnosti a transparentnosti práce kurie svoláváni vedoucí jednotlivých kuriálních institucí, aby společně projednali pracovní plány jednotlivých institucí a jejich aplikaci; aby koordinovali společnou práci; aby poskytl a přijali informace a přezkoumali otázky zásadního významu; aby předkládali stanoviska a návrhy; aby podávali papeži návrhy na rozhodnutí.

§2. Porady svolává a koordinuje po dohodě s papežem státní sekretář.

Čl. 35

Pokud to papež uzná za vhodné, mohou se nejdůležitějšími záležitostmi obecné povahy, které již byly projednány na poradě vedoucích kuriálních institucí, zabývat také kardinálové shromáždění v konzistoři v souladu s vlastním zákonem.

Římská kurie ve službách partikulárních církví

Čl. 36

§ 1. Kuriální instituce mají v nejdůležitějších záležitostech spolupracovat s partikulárními církvemi, biskupskými konferencemi, jejich regionálními a kontinentálními uskupeními a východními hierarchickými strukturami.

§ 2. Pokud to daná záležitost vyžaduje, dokumenty obecné povahy zásadního významu nebo ty, které se týkají zvláštním způsobem některých partikulárních církví, se vyhotovují s ohledem na stanovisko biskupských konferencí, regionálních a kontinentálních uskupení a dotčených východních hierarchických struktur.

§ 3. Kuriální instituce neprodleně potvrdí přijetí žádostí, které jim jednotlivé partikulární církve předloží, pečlivě a spěšně je prostudují a co nejdříve předloží náležitou odpověď.

Čl. 37

V záležitostech týkajících se partikulárních církví mají kuriální instituce konzultovat papežské zástupce, kteří zde vykonávají svou úlohu, a nemají opomenout informovat o přijatých rozhodnutích je, biskupské konference a východní hierarchické struktury.

Návštěva „*ad limina Apostolorum*“

Čl. 38

V souladu s tradicí a s ustanovením kanonického práva mají pastýři každé partikulární církve ve stanovených termínech vykonat návštěvu „*ad limina Apostolorum*“.

Čl. 39

Tato návštěva má pro život církve specifický význam s ohledem na jednotu a společenství, neboť představuje nejvyšší moment ve vztahu pastýřů jednotlivých partikulárních církví, biskupských konferencí a všech východních hierarchických struktur vůči římskému biskupovi. On přijímá své bratry v biskupské službě, diskutuje s nimi o otázkách týkajících se dobra církve a pastorační úlohy biskupů, potvrzuje

je a podporuje ve víře a lásce. Tímto způsobem jsou posilována pouta hierarchického společenství a posílána katolicita církve i jednota biskupského kolegia.

Čl. 40

§ 1. Pastýři jednotlivých partikulárních církví, kteří se účastní návštěvy, ji musí pečlivě a svědomitě připravit, předkládají proto Apoštolskému stolci v jím stanovené lhůtě podrobnou zprávu o stavu jim svěřené diecéze/eparchie, včetně zprávy o finančním a majetkovém stavu.

§ 2. Zpráva má být stručná a srozumitelná, vyznačuje se přesným a konkrétním popisem situace v partikulární církvi. Měla by také obsahovat hodnocení podpory ze strany kuriálních institucí a vyjadřovat očekávání směrem ke kurii ohledně úkonů, které vyžadují spolupráci s ní.

§ 3 Pro usnadnění rozhovorů mají biskupové partikulárních církví přiložit k podrobné zprávě stručný soupis hlavních témat.

Čl. 41

Návštěva je rozdělena do tří hlavních částí: pouť k hrobům apoštolských knížat, setkání s papežem a rozhovory v dikasteriích a justičních orgánech Římské kurie.

Čl. 42

§ 1. Prefekti nebo jim naroveň postavení a sekretáři dikasterií a justičních orgánů se mají na setkání s pastýři/biskupy partikulárních církví, s biskupskými konferencemi a východními hierarchickými strukturami pečlivě připravit podrobným studiem zpráv, které od nich obdrželi.

§ 2. Při setkání s pastýři uvedenými v § 1 jim mají prefekti nebo jim naroveň postavení a sekretáři dikasterií a justičních orgánů v upřímném a srdečném dialogu radit a povzbuzovat je, dávat jim podněty a vhodné pokyny s cílem přispět k dobru a rozvoji celé církve a k dodržování společné kázně. Současně od nich mají získávat návrhy a podněty, aby bylo možné nabízet stále účinnější služby.

Předpisy

Čl. 43

§ 1. Co se týče způsobu jednání, při zachování předpisů platných kodexů, zásad a kritérií uvedených v části II., a norem stanovených v této apoštolské konstituci, je dále třeba dodržovat Všeobecné předpisy Římské kurie, tj. soubor společných norem, náležitě schválených papežem, kterými se určuje pořadí a způsob vyřizování záležitostí v kurii, a pokud je to výslovně stanoveno, také v institucích spojených se Svatým stolicí.

§ 2. Každá kuriální instituce a každý úřad musí mít pro vyřizování záležitostí svůj vlastní *Ordo servandus*, tedy vlastní normy schválené papežem.

IV. STÁTNÍ SEKRETARIÁT

Čl. 44

Státní sekretariát je sekretariátem papeže, kterému pomáhá při plnění jeho nejvyššího poslání.

Čl. 45

§ 1. V čele sekretariátu stojí státní sekretář.

§ 2. Sekretariát se skládá ze tří sekcí: Sekce pro obecné záležitosti, kterou řídí substitut s pomocí asesora; Sekce pro vztahy se státy a mezinárodními organizacemi pod vedením vlastního sekretáře za pomoci podsekretáře a podsekretáře pro multilaterální úsek; Sekce pro diplomatický personál Svatého stolce, kterou řídí sekretář pro papežská zastoupení s pomocí podsekretáře.

Sekce pro obecné záležitosti

Čl. 46

Sekce pro obecné záležitosti má na starosti zejména vyřizování záležitostí týkajících se každodenní služby papeži; prověřovat záležitosti,

kteřé je třeba projednávat mimo běžnou kompetenci kuriálních institucí a dalších orgánů Apoštolského stolce; podporovat koordinaci mezi dikasterií, orgány a úřady, aniž by byla dotčena jejich autonomie. Její povinností je vykonávat vše, co se týká státních představitelů ve vztahu ke Svatému stolci.

Čl. 47

Další kompetence:

1. redigovat a zasílat apoštolské konstituce, dekretální listy, apoštolské listy, listy a další dokumenty, které jí papež svěřil,
2. dohlížet na zveřejňování akt a veřejných dokumentů Svatého stolce v úředním věstníku „*Acta Apostolicae Sedis*“,
3. poskytovat Dikasteriu pro komunikaci informace o úředních sděleních týkajících se jak papeže, tak činnosti Svatého stolce,
4. uchovávat olovené pečeti a rybářský prsten.

Čl. 48

Do zodpovědnosti této sekce spadá rovněž:

1. zabezpečení pravidelných porad vedoucích kuriálních institucí a realizace příslušných ustanovení,
2. zpracování veškerých dokumentů pro jmenování, která rozhodl či schválil papež, a sice jmenování prefekta nebo osoby jemu naroveň postavené, členů (dikasterií), sekretáře, podsekretáře nebo podsekretářů a konzultorů kuriálních institucí a úřadů, institucí spojených se Svatým stolicem a diplomatického personálu,
3. příprava dokumentů týkajících se papežských vyznamenání,
4. shromažďování, zpracovávání a zveřejňování statistik, týkajících se života církve ve světě.

Sekce pro vztahy se státy a mezinárodními organizacemi

Čl. 49

Vlastním úkolem sekce pro vztahy se státy a mezinárodními organizacemi je věnovat se záležitostem, které je třeba řešit s příslušnými světskými úřady. Sekce má následující kompetence:

1. pečovat o diplomatické a politické vztahy Svatého stolce se státy a dalšími subjekty mezinárodního práva a řešit společné záležitosti ve prospěch církve a občanské společnosti, a to i prostřednictvím konkordátních smluv a dalších mezinárodních smluv, s přihlédnutím ke stanoviskům dotčených biskupských orgánů,
2. zastupovat Svatý stolec v mezinárodních mezivládních organizacích a také na multilaterálních mezivládních konferencích, přičemž v případě potřeby využije spolupráce s příslušnými dikasterii a orgány Římské kurie,
3. udělovat *nihil obstat* vždy, když dikasterium nebo orgán Římské kurie zamýšlí zveřejnit prohlášení nebo dokument týkající se mezinárodních vztahů nebo vztahů se světskými autoritami.

Čl. 50

§ 1. Ve zvláštních případech na základě pověření papežem a po konzultaci s příslušným dikasteriem Římské kurie vykonává tato sekce všechny záležitosti týkající se zajištění partikulárních církví, jakož i jejich ustavení a jejich změn i změn jejich orgánů.

§ 2. V ostatních případech, zejména tam, kde platí konkordátní režim, je její povinností dbát na ty záležitosti, které je třeba řešit s vládními orgány.

Čl. 51

§ 1. Za účelem řešení specifických záležitostí disponuje sekce vlastní Radou.

§ 2. V případě potřeby mohou být v rámci sekce zřízeny stálé komise, které se zabývají konkrétními záležitostmi nebo obecnými otázkami týkajícími se různých kontinentů a konkrétních zeměpisných oblastí.

Sekce pro diplomatický personál Svatého stolce

Čl. 52

§ 1. Sekce pro diplomatický personál Svatého stolce se zabývá záležitostmi osob pracujících v diplomatických službách Svatého stolce, zejména v souvislosti s jejich životními a pracovními podmínkami a jejich dalším vzděláváním. Pro plnění svých povinností navštěvuje sekretář sídla papežských reprezentantů a svolává a řídí porady týkající se jejich zajištění.

§ 2. Sekce spolupracuje s předsedou Papežské církevní akademie, pokud jde o výběr a přípravu kandidátů pro diplomatické služby Svatého stolce, a udržuje kontakty s emeritními diplomatickými pracovníky.

§ 3. Při výkonu svých úkolů sekce úzce spolupracuje se Sekcí pro všeobecné záležitosti a se Sekcí pro vztahy se státy a mezinárodními organizacemi, které se s ohledem na svou specifickou oblast zabývají také záležitostmi papežských reprezentantů.

V. DIKASTERIA

Dikasterium pro evangelizaci

Čl. 53

§ 1. Dikasterium je ve službě evangelizace, aby Kristus, Světlo národů, mohl být poznáván a dosvědčován slovem i skutkem a aby bylo budováno jeho mystické tělo, to je církev. V gesci dikasteria jsou základní otázky evangelizace ve světě a současně zřizování, doprovázení a podpora nových partikulárních církví, aniž by byla jakkoli dotčena gescie Dikasteria pro východní církve.

§ 2. Dikasterium se skládá ze dvou sekcí: Sekce pro základní otázky evangelizace ve světě a Sekce pro první evangelizaci a nové partikulární církve ve světě na územích, která spadají do její působnosti.

Čl. 54

Dikasteriu pro evangelizaci předsedá přímo papež. Každou z obou sekcí řídí jeho jménem a z jeho pověření viceprefekt, který papeži pomáhá podle ustanovení čl. 14 § 2.

Sekce pro základní otázky evangelizace ve světě

Čl. 55

§ 1. Úkolem sekce je zabývat se základními otázkami evangelizace a rozvíjet účinné hlásání evangelia určením vhodných forem, nástrojů a vhodného jazyka, a to ve spolupráci s partikulárními církvemi, biskupskými konferencemi, východními hierarchickými strukturami, instituty zasvěceného života a společnostmi apoštolského života. Sekce shromažďuje nejvýznamnější zkušenosti z oblasti evangelizace, které dává k dispozici celé církvi.

§ 2. Sekce vybízí k reflexi nad dějinami evangelizace a misie, zejména ve vztahu k politickým, společenským a kulturním událostem, které poznamenaly a ovlivnily hlásání evangelia.

Čl. 56

§ 1. Prostřednictvím studií a výměnou zkušeností sekce podporuje partikulární církve v procesu inkulturace radostné zvěsti o Ježíši Kristu do různých kultur a etnických skupin a jejich evangelizace a věnuje zvláštní pozornost lidové zbožnosti.

§ 2. V rámci propagace a podpory lidové zbožnosti se zvláštním způsobem věnuje mezinárodním svatyním. Sekci přísluší zřizování mezinárodních svatyní a schvalování jejich stanov v souladu s kanonickými předpisy. Ve spolupráci s diecézními/eparchiálními biskupy, biskupskými konferencemi a východními hierarchickými strukturami se stará o rozvoj pastorační péče ve svatyních coby centrech stále evangelizace.

Čl. 57

Vzhledem k politickým, sociálním a kulturním výzvam sekce:

1. podporuje evangelizaci tím, že rozlišuje znamení doby a zkoumá socioekonomické podmínky a životní prostředí adresátů hlásání evangelia;
2. zkoumá a podporuje obnovující přínos evangelia při setkávání s kulturami a se vším, co souvisí s ochranou lidské důstojnosti a náboženské svobody. V úzké spolupráci s partikulárními církvemi, biskupskými konferencemi a východními hierarchickými strukturami podporuje a rozvíjí šíření a uplatňování církevního učení ohledně témat setkávání evangelia a kultur. Protože evangelizace znamená zaměřit se na chudé, stará se o Světový den chudých;
3. rozvíjí a podporuje iniciativy v hlásání evangelia ze strany diecézních/eparchiálních biskupů, biskupských konferencí a východních hierarchických struktur.

Čl. 58

§ 1. Do kompetence sekce spadá katecheze. Je ve službě partikulárním církvím v jejich povinnosti zvěstovat evangelium Ježíše Krista těm, kdo přijali křest a žijí křesťanství v každodenním životě, těm, kdo sice projevují určitou víru, ale neznají její základy, a těm, kdo byli ve víře vyučeni a chtějí se v ní více vzdělávat, i těm, kdo víru opustili nebo ji nevyznávají.

§ 2. Sekce bdí nad tím, aby katecheze probíhala vhodnou formou a v souladu s učitelským úřadem církve. Sekci také přísluší udělení předepsaného potvrzení Apoštolského stolce pro katechismy a další spisy týkající se katecheze se souhlasem Dikasteria pro nauku víry.

Čl. 59

§ 1. Každý člen Božího lidu je na základě přijatého křtu učedníkem – misionářem evangelia. Sekce proto podporuje růst tohoto vědomí a odpovědnosti, aby každý svým každodenním životem, modlitbou, svědectvím a skutky účinně přispíval k misijnímu dílu.

§ 2. Evangelizace se uskutečňuje zejména hlásáním Božího milosrdenství prostřednictvím různých forem a projevů. Realizaci tohoto cíle napomáhá zvláště specifické působení misionářů milosrdenství, jejichž formaci sekce podporuje a propaguje a jimž poskytuje kritéria pro pastorační činnost.

Čl. 60

§ 1. V rámci evangelizace sekce podporuje a prosazuje náboženskou svobodu v sociální a politické oblasti v reálných situacích každé země. V tomto ohledu využívá také možnosti, které jí poskytuje spolupráce se Státním sekretariátem.

§ 2. Jako způsob evangelizace povzbuzuje a podporuje příležitosti k setkávání a dialogu s příslušníky jiných náboženství i s těmi, kteří žádnou víru nevyznávají, ve spolupráci s Dikasteriem pro mezináboženský dialog a Dikasteriem pro kulturu a vzdělávání podle jejich kompetence.

Sekce pro první evangelizaci a nové partikulární církve

Čl. 61

Sekce podporuje hlásání evangelia a prohlubování života z víry na územích první evangelizace, zabývá se všemi záležitostmi týkajícími se zakládáním církevních územních struktur, jejich modifikací a zajištěním a plní další úkoly analogicky s těmi, které plní Dikasterium pro biskupy v rámci svých pravomocí.

Čl. 62

V souladu se zásadou spravedlivé autonomie sekce podporuje nové partikulární církve v díle první evangelizace a růstu, ve spolupráci s jednotlivými partikulárními církvemi, biskupskými konferencemi, instituty zasvěceného života, společnostmi apoštolského života, sdruženími, církevními hnutími, novými komunitami a církevními organizacemi v oblasti praktické péče.

Čl. 63

Sekce spolupracuje s biskupy, biskupskými konferencemi, instituty zasvěceného života a společnostmi apoštolského života ve vzbuzování misijních povolání kleriků, členů institutů zasvěceného života a společností apoštolského života i laiků a při formaci světského kléru a katechetů na územích podléhajících dikasteriu, aniž by byly jakkoli dotčeny pravomoci jiných dikasterií v oblasti specifických záležitostí, jakými jsou: počáteční formace kleriků, vysokoškolské studijní instituty, vzdělávání a kultura.

Čl. 64

§ 1. Sekce podporuje výměnu zkušeností v rámci nových partikulárních církví a mezi nimi a církvemi, které jsou zřízeny již před delší dobou.

§ 2. Doprovází integraci nových partikulárních církví a povzbuzuje ostatní k solidaritě a bratrství.

§ 3. Zajišťuje a organizuje kurzy počáteční a průběžné formace pro biskupy a jejich spolupracovníky z území, která spadají do její pravomoci.

Čl. 65

S cílem posílit misijní spolupráci sekce:

1. doprovází nové partikulární církve na cestě k ekonomické autonomii svou pomocí s vytvořením nutných předpokladů,
2. pomáhá zřizovat fondy potřebné k podpoře nových partikulárních církví a zajišťovat kompetentní personál pro vytváření fondů a pro spolupráci s ostatními partikulárními církvemi,
3. v nových partikulárních církvích a jejich uskupeních pomáhá zřizovat orgány správy a kontroly využívání zdrojů a kvality investic,
4. podporuje nové partikulární církve v oblasti personálního řízení.

Čl. 66

Sekce se zabývá všemi záležitostmi týkajícími se pětiletých zpráv a návštěv „*ad limina Apostolorum*“ jednotlivých partikulárních církví, které jí byly svěřeny do péče.

Čl. 67

§ 1. Sekci pro první evangelizaci a nové partikulární církve jsou svěřena Papežská misijní díla: Papežské dílo pro šíření víry, Papežské dílo svatého Petra apoštola, Papežské dílo misijního dětství a Papežská misijní unie jakožto nástroje pro podporu misijní odpovědnosti každého pokřtěného a pro podporu nových partikulárních církví.

§ 2. Správa ekonomických podpor určených pro misijní spolupráci a jejich spravedlivé rozdělování jsou svěřeny pomocnému sekretáři sekce, který je předsedou Papežských misijních děl.

Čl. 68

Majetek určený na misie je spravován prostřednictvím zvláštního úřadu, v jehož čele stojí pomocný sekretář sekce, ten je povinen řádně skládat účty Sekretariátu pro ekonomii.

Dikasterium pro nauku víry

Čl. 69

Úkolem Dikasteria pro nauku víry je pomáhat papeži a biskupům při hlásání evangelia na celém světě, podporovat a chránit neporušenost katolické nauky o víře a mravech, vycházet přitom z pokladu víry a zároveň usilovat o její stále hlubší pochopení vzhledem k novým otázkám.

Čl. 70

Dikasterium se skládá ze dvou sekcí: naukové a disciplinární, z nichž každou koordinuje sekretář, který pomáhá prefektovi v specifické oblasti své vlastní působnosti.

Čl. 71

Nauková sekce rozvíjí a podporuje studium a reflexi ohledně chápání víry a mravů a vývoje teologie v různých kulturách, ve světle správného učení a výzev doby tak, aby ve světle víry nabízela odpovědi na otázky a argumentace, které se objevují s pokrokem věd a civilizačním vývojem.

Čl. 72

§ 1. Pokud jde o opatření, která je třeba přijmout na ochranu víry a mravů, aby byla zachována jejich neporušenost před omyly šířenými jakýmkoli způsobem, pracuje Nauková sekce v úzkém kontaktu s diecézními/eparchiálními biskupy, ať už jako s jednotlivci, nebo spojenými do biskupských konferencí, partikulárních koncilů či východních hierarchických struktur, když vykonávají své poslání autentických učitelů a znalců víry, jejíž neporušenost jsou povinni chránit a podporovat.

§ 2. Tato spolupráce se vztahuje zejména na povolování výuky teologických disciplín, k nimž sekce dává své vyjádření při zachování pravomoci Dikasteria pro kulturu a vzdělávání.

Čl. 73

V zájmu ochrany pravdy víry a integrity mravů Nauková sekce:

1. zkoumá spisy a názory, které se zdají být v rozporu s pravou vírou a mravy nebo jim škodí; usiluje o dialog s jejich autory a podle vlastních norem předkládá vhodná nápravná opatření,
2. usiluje o to, aby se přiměřeným způsobem vyvracely nebezpečné bludy a nauky, které se šíří mezi křesťanským lidem.

Čl. 74

Naukové sekci přísluší, aby prostřednictvím Úřadu pro manželství po právní i faktické stránce přezkoumávala vše, co se týká „*privilegium fidei*“.

Čl. 75

Dokumenty týkající se nauky víry a mravů, které mají být zveřejněny jinými dikasterii, orgány a úřady Římské kurie, musí být nejprve předloženy k vyjádření Naukové sekci, která prostřednictvím procedury diskuse a porozumění pomůže přijmout vhodná rozhodnutí.

Čl. 76

§ 1. Disciplinární sekce se prostřednictvím Disciplinárního úřadu zabývá trestnými činy vyhrazenými dikasteriu a jím řešenými na základě jurisdikce Nejvyššího tribunálu Apoštolské signatury, který je při něm zřízen, a postupuje při vyhlásování nebo ukládání kanonických trestů podle obecného i vlastního práva, aniž by byla dotčena pravomoc Apoštolské penitenciárie.

§ 2. V případě trestných činů uvedených v § 1 soudí sekce z pověření papeže kardinály, patriarchy, legáty Apoštolského stolce, biskupy a jiné fyzické osoby v souladu s kanonickými ustanoveními.

§ 3. Sekce podporuje vhodné vzdělávací iniciativy, které dikasterium nabízí ordinářům a aktérům v oblasti práva, aby posílila správné chápání a uplatňování kanonických norem týkajících se oblasti její působnosti.

Čl. 77

Při dikasteriu jsou zřízeny Papežská biblická komise a Mezinárodní teologická komise, jimž oběma předsedá prefekt. Každá z nich pracuje podle vlastních schválených norem.

Čl. 78

§ 1. Při dikasteriu je zřízena Papežská komise pro ochranu nezletilých, jejímž úkolem je poskytovat papeži poradenství a konzultaci a také navrhopvat nejvhodnější iniciativy na ochranu nezletilých a zranitelných osob.

§ 2. Papežská komise pomáhá diecézním/eparchiálním biskupům, biskupským konferencím a východním hierarchickým strukturám, představeným institutů zasvěceného života a společností apoštolského života a jejich konferencím při vypracovávání vhodných strategií

a postupů prostřednictvím Směrnic k ochraně nezletilých a zranitelných osob před sexuálním zneužíváním a k zajištění odpovídající reakce na takové jednání spáchané kleriky a členy institutů zasvěceného života a společností apoštolského života v souladu s kanonickými normami a s ohledem na požadavky světského práva.

§ 3. Členové papežské komise jsou jmenováni papežem na dobu pěti let a jsou vybíráni z řad kleriků, členů institutů zasvěceného života, společností apoštolského života a laiků různých národností, kteří se vyznačují znalostí a prokázanými schopnostmi i pastoračními zkušenostmi.

§ 4. Papežské komisi předsedá delegovaný předseda a sekretář, oba jmenováni papežem na dobu pěti let.

§ 5. Papežská komise má své vlastní úředníky a pracuje podle vlastních schválených norem.

Dikasterium pro službu milosrdenství

Čl. 79

Dikasterium pro službu milosrdenství, známé také jako Apoštolská dobročinná pokladna, představuje zvláštní projev milosrdenství, vycházející z přednostní volby pro chudé, zranitelné a vyloučené. Pomáhá jim a podporuje je v kterékoli části světa z pověření papeže, který v případech zvláštní potřeby nebo jiné nutnosti osobně určuje, kam mají prostředky poskytnuté pomoci směřovat.

Čl. 80

Dikasterium pod vedením prefekta almužníka Jeho Svatosti v kontaktu s ostatními dikasterii kompetentními v této oblasti konkretizuje svou činností péči a blízkost papeže jakožto pastýře univerzální církve vůči těm, kteří žijí v situacích chudoby, marginalizace nebo bídy, jakož i v případě vážných katastrof.

Čl. 81

§ 1. Dikasterium je kompetentní přijímat, vyhledávat a podněcovat svobodné dary určené na díla milosrdenství, která papež vykonává vůči těm nejpotřebnějším.

§ 2. Almužník Jeho Svatosti je rovněž oprávněn udělovat apoštolské požehnání prostřednictvím řádně ověřených diplomů na pergamenovém papíře.

Dikasterium pro východní církve

Čl. 82

§ 1. Dikasterium se zabývá věcnými i personálními záležitostmi týkajícími se východních katolických církví *sui iuris*.

§ 2. Protože některé z těchto církví, zvláště starobylé patriarchální církve, mají starobylou tradici, bude dikasterium čas od času zkoumat, po případné konzultaci s dotčenými dikasterii, které záležitosti týkající se vnitřní správy mohou být přenechány jejich vyšším autoritám, při částečném zrušení předpisů Kodexu kánonů východních církví.

Čl. 83

§ 1. Členy dikasteria jsou z titulu své funkce patriarchové, vrchní arcibiskupové východních církví *sui iuris* a prefekt Dikasteria pro podporu jednoty křesťanů.

§ 2. Konzultoři a úředníci budou, pokud možno, vybíráni jak z řad věřících východního obřadu různých církví *sui iuris*, tak i z řad věřících latinského obřadu.

Čl. 84

§ 1. Dikasterium má pravomoc ve všech záležitostech, které jsou vlastní východním církvím a které musí být postoupeny Apoštolskému stolci, pokud jde o: strukturu a uspořádání církví; výkon služby vyučování, posvěcování a řízení; osoby, jejich status, jejich práva a povinnosti. Zabývá se také vším, co je stanoveno o pětiletých zprávách a návštěvách „*ad limina Apostolorum*“.

§ 2. Ve věcech uvedených v § 1 zůstává vždy zachována specifická a výlučná pravomoc Dikasterií pro nauku víry, pro blahorečení a svaťorečení, pro zákonné texty, Apoštolské penitenciárie, Nejvyššího tribunálu Apoštolské signatury a Tribunálu Římské rotý.

§ 3. Pokud jde o záležitosti, které se týkají také věřících latinské církve, a pokud to důležitost věci vyžaduje, musí je dikasterium před dalším postupem konzultovat s tím dikasteriem, které má pravomoc pro tutéž záležitost týkající se věřících latinské církve.

Čl. 85

Dikasterium pozorně sleduje komunity východních věřících, které se nacházejí v územních strukturách latinské církve. Jejich duchovní potřeby zajišťuje prostřednictvím vizitátorů, a pokud je to možné, také prostřednictvím vlastní hierarchie, jestliže to vyžaduje počet věřících a okolnosti, po konzultaci s dikasteriem pravomocným pro zřizování partikulárních církví na stejném území.

Čl. 86

V oblastech, kde od pradávna převládají východní obřady, závisí apoštolát a misijní činnost výhradně na tomto dikasteriu, i když je vykonávají misionáři latinské církve.

Čl. 87

V záležitostech týkajících se vztahů s nekatolickými východními církvemi postupuje dikasterium po vzájemné dohodě s Dikasteriem pro podporu jednoty křesťanů, a v záležitostech, které se jich týkají, také s Dikasteriem pro mezináboženský dialog a s Dikasteriem pro kulturu a vzdělávání.

Dikasterium pro bohoslužbu a svátosti

Čl. 88

Dikasterium pro bohoslužbu a svátosti podporuje posvátnou liturgii v souladu s obnovou, kterou uskutečnil 2. vatikánský koncil. Oblasti jeho působnosti se týkají všeho, co podle ustanovení práva náleží Apoštolskému stolci ve věci řízení a podpory posvátné liturgie a dozoru

nad tím, aby se všude věrně dodržovaly církevní zákony a liturgické normy.

Čl. 89

§ 1. Úkolem dikasteria je zajistit vydávání nebo revizi a aktualizaci vzorových vydání liturgických knih.

§ 2. Dikasterium potvrzuje překlady liturgických knih do současných jazyků a dává *recognitio* jejich přizpůsobení místním kulturám, legitimně schváleným biskupskými konferencemi. Dává také *recognitio* partikulárním kalendářům, mešním propriím a liturgii hodin partikulárních církví a institutů zasvěceného života a společností apoštolského života, které schválila příslušná kompetentní autorita.

§ 3. Dikasterium pomáhá diecézním biskupům a biskupským konferencím účinnými a vhodnými prostředky podporovat pastorační liturgickou činnost, zejména pokud jde o slavení eucharistie a ostatních svátostí a liturgických úkonů, aby se jich věřící mohli účastnit stále aktivněji. Spolu s biskupskými konferencemi podporuje úvahy o možných formách inkulturované liturgie a doprovází jejich kontextualizaci.

Čl. 90

§ 1. Dikasterium dbá na disciplínu svátostí a právní důsledky týkající se jejich platného a dovoleného slavení, jakož i na disciplínu svátostin, aniž by tím byla dotčena pravomoc Dikasteria pro nauku víry.

§ 2. Zkoumá žádosti o indulty a dispenze a uděluje je, pokud v této věci přesahují pravomoci diecézních biskupů.

Čl. 91

Dikasterium podporuje a oživuje pravidelné konání mezinárodních eucharistických kongresů a nabízí spolupráci při konání národních eucharistických kongresů.

Čl. 92

Dikasterium se zabývá oblastmi týkajícími se liturgického života:

1. podporou liturgické formace na různých úrovních, a to i prostřednictvím multiregionálních konferencí,
2. podporou komisí nebo institucí vytvořených na podporu liturgického apoštolátu, hudby, zpěvu a sakrálního umění,
3. zakládáním mezinárodních sdružení, která podporují tyto cíle, nebo schvalováním jejich stanov.

Čl. 93

Dikasterium se zabývá řízením a disciplínou posvátné liturgie ohledně používání liturgických knih z doby před reformou 2. vatikánského koncilu, povolených podle stanovených norem.

Čl. 94

Dikasterium je zodpovědné za ochranu kultu svatých relikvií, potvrzování nebeských patronů a udělování titulu *basilica minor*.

Čl. 95

Dikasterium spolupracuje s diecézními biskupy na tom, aby kultovní projevy zbožnosti křesťanského lidu byly stále více v souladu s církevními normami a ve shodě s posvátnou liturgií, připomíná jejich zásady a vydává směrnice k jejich plodnému uskutečňování v partiikulárních církvích.

Čl. 96

Dikasterium pomáhá biskupům v jejich úřadě moderátorů, podporovatelů a strážců veškerého liturgického života jim svěřené církve a poskytuje jim pokyny a návrhy pro podporu správné liturgické formace, aby se předešlo případnému zneužití a zabránilo se jim.

Čl. 97

Pro co nejlepší plnění svých úkolů využívá dikasterium kromě svých členů a konzultorů rovněž spolupráci a pravidelnou konfrontaci

s biskupskými komisemi pro liturgii různých biskupských konferencí a s mezinárodními komisemi pro překlady liturgických knih do jazyků společných několika státům, přičemž pečlivě hodnotí přínos institutů vyšších církevních studií v liturgických otázkách.

Dikasterium pro blahořečení a svatořečení

Čl. 98

Dikasterium pro blahořečení a svatořečení se podle předepsané procedury zabývá všemi záležitostmi, které se týkají beatifikačních a kanonizačních kauz.

Čl. 99

§ 1. Dikasterium vydává zvláštní normy a pomáhá diecézním/eparchiálním biskupům, kteří mají pravomoc pro vedení kauzy.

§ 2. Zkoumá úkony již vedených kauz, ověřuje, zda procedura proběhla v souladu s normami, a vyjadřuje úsudek týkající se kauz, aby se mohly předložit papeži.

Čl. 100

Dikasterium dohlíží na uplatňování pravidel, jimiž se řídí správa Fondu peněžních prostředků pro kauzy.

Čl. 101

Dikasterium stanoví kanonickou proceduru, kterou je třeba dodržovat při ověřování a prohlašování pravosti posvátných relikvií a při zajišťování jejich uchovávání.

Čl. 102

Dikasteriu přísluší rozhodnutí o udělení titulu *církevní učitel* světci poté, co obdrží od Dikasteria pro nauku víry názor na význačnost jeho nauky.

Dikasterium pro biskupy

Čl. 103

Dikasterium pro biskupy má pravomoc ve všem, co souvisí se zřizováním partikulárních církví, jmenováním v nich a s výkonem biskupského úřadu v latinské církvi, aniž by byla dotčena pravomoc Dikasteria pro evangelizaci.

Čl. 104

Dikasteriu přísluší, aby po shromáždění potřebných podkladů a ve spolupráci s biskupy a biskupskými konferencemi řešilo záležitosti týkající se vzniku partikulárních církví a jejich uskupení, jejich rozdělení, sjednocení, zrušení a dalších změn, jakož i zřízení vojenských ordinariátů a zřízení osobních ordinariátů pro anglikánské věřící, kteří vstoupí do plného společenství s katolickou církví v územních hranicích dané biskupské konference, po vyslechnutí Dikasteria pro nauku víry a po konzultaci s konferencí samotnou.

Čl. 105

§ 1. Dikasterium zajišťuje vše, co se týká jmenování diecézních i titulárních biskupů, apoštolských administrátorů a obecně jmenování do partikulárních církví. Činí tak s ohledem na návrhy partikulárních církví, biskupských konferencí a papežských zastoupení a po konzultaci s členy předsednictva příslušné biskupské konference a s metropolitou. Do tohoto procesu vhodnou formou zapojuje také členy Božího lidu z příslušných diecézí.

§ 2. Po dohodě s biskupskými konferencemi a jejich regionálními a kontinentálními uskupeními stanoví dikasterium kritéria pro výběr kandidátů. Tato kritéria mají zohledňovat různé kulturní požadavky a mají být pravidelně vyhodnocována.

§ 3. Dikasterium se také zabývá abdikací biskupů z jejich úřadu v souladu s kanonickými ustanoveními.

Čl. 106

Kdykoli se má jednat s vládami o zřízení nebo změně partikulárních církví a jejich uskupení, jakož i o jmenování v partikulárních

církvích, postupuje dikasterium teprve po konzultaci se Sekcí státního sekretariátu pro vztahy se státy a mezinárodními organizacemi a s dotčenými biskupskými konferencemi.

Čl. 107

§ 1. Dikasterium poskytuje biskupům veškerou spolupráci v tom, co se týká správného a plodného výkonu jim svěřeného pastýřského úřadu.

§ 2. V případech, kdy pro řádný výkon biskupské služby řízení je nutný speciální zásah, a pokud metropolita nebo biskupské konference nejsou schopny problém vyřešit, je povinností dikasteria, v případě potřeby po dohodě s ostatními příslušnými dikasterii, uskutečnit bratrské nebo apoštolské vizitace, stejným postupem vyhodnotit jejich výsledky a navrhnout papeži rozhodnutí, jež jsou považována za vhodná.

Čl. 108

Dikasteriu přísluší zajistit vše, co souvisí s návštěvami *ad limina Apostolorum* partikulárních církví, které jsou mu svěřeny do péče. Za tímto účelem zkoumá zprávy zaslané diecézními biskupy v souladu s čl. 40; pomáhá biskupům během jejich pobytu v Římě tak, že vhodným způsobem zajišťuje setkání s papežem, poutě do papežských bazilik a další rozhovory; nakonec jim po ukončení návštěvy písemně předává závěry, návrhy a podněty dikasteria, určené pro příslušné partikulární církve a biskupské konference.

Čl. 109

§ 1. Aniž by tím byla dotčena pravomoc Dikasteria pro evangelizaci, pečuje dikasterium o formaci nových biskupů, přičemž využívá pomoci biskupů s osvědčenou moudrostí, rozvahou a zkušeností, jakož i odborníků z různých regionů všeobecné církve.

§ 2. Dikasterium pravidelně nabízí biskupům příležitosti k trvalé formaci a aktualizací kurzy.

Čl. 110

Dikasterium vykonává svou činnost v duchu služby a v úzké spolupráci s biskupskými konferencemi a jejich regionálními a kontinentálními uskupeními. Napomáhá jim při slavení partikulárních koncilů, zřizování biskupských konferencí a při *recognitio* jejich stanov. Dostává akta a dekreta od výše uvedených orgánů, zkoumá je a po konzultaci s příslušnými dikasterii vydává dekretům potřebná *recognitio*. A konečně vykonává to, co je stanoveno kanonickými ustanoveními pro církevní provincie a oblasti.

Čl. 111

§ 1. Při dikasteriu je zřízena Papežská komise pro Latinskou Ameriku, jejímž úkolem je studovat otázky týkající se života a rozvoje těchto partikulárních církví, být nápomocnou dikasteriím zainteresovaným z důvodu jejich kompetence a pomáhat jim radou a finančními prostředky.

§ 2. Jejím úkolem je také podpora vztahů mezi mezinárodními a národními církevními institucemi, které pracují pro regiony Latinské Ameriky, a kuriálními institucemi.

Čl. 112

§ 1. Předsedou komise je prefekt Dikasteria pro biskupy, kterému pomáhá jeden nebo více sekretářů. K nim se jako poradci připojují někteří biskupové vybraní z Římské kurie nebo z církví Latinské Ameriky. Sekretář a konzultoři jsou jmenováni papežem na pět let.

§ 2. Členové komise jsou vybíráni z řad kuriálních institucí, Latinsko-americké biskupské rady, biskupů latinskoamerických regionů a institucí uvedených v předchozím paragrafu. Jsou jmenováni papežem na pět let.

§ 3. Komise má své vlastní úředníky.

Dikasterium pro klérus

Čl. 113

§ 1. Dikasterium pro klérus se zabývá vším, co se týká kněží a jáhnů diecézního kléru, pokud jde o jejich osoby, jejich pastýřskou službu a to, co je nutné k jejímu plodnému vykonávání. V těchto záležitostech nabízí biskupům odpovídající pomoc.

§ 2. Dikasterium projevuje a uskutečňuje péči Apoštolského stolce o formaci kandidátů posvátných svěcení.

Čl. 114

§ 1. Dikasterium napomáhá diecézním biskupům, aby v jejich církvích byla zajištěna pastorační péče o povolání ke službě vysvěcených služebníků a aby v seminářích, zřízených a vedených v souladu s právem, byli studenti řádně vychováváni solidní lidskou, duchovní, intelektuální a pastorační formací.

§ 2. V tom, co podle ustanovení práva spadá do pravomoci Svatého stolce, dikasterium dohlíží, aby komunitní život a řízení seminářů byly v souladu s požadavky kněžské formace a aby představení a vychovatelé co nejvíce přispívali svým příkladem a zdravým učením k formování osobnosti budoucích vysvěcených služebníků.

§ 3. Dikasteriu přísluší podporovat vše, co se týká formace budoucích kleriků prostřednictvím příslušných norem, jako je *Ratio fundamentalis institutionis sacerdotalis* a *Ratio fundamentalis institutionis diaconorum permanentium*, jakož i dalších dokumentů týkajících se trvalé formace.

§ 4. Dikasteriu přísluší potvrdit *Ratio institutionis sacerdotalis nationalis* vydané biskupskými konferencemi, jakož i potvrdit zřízení interdiecézních seminářů a jejich stanovy.

§ 5. Pro zaručení a zlepšení kvality kněžské formace podporuje dikasterium zřizování interdiecézních seminářů tam, kde diecézní semináře nemohou zaručit odpovídající formaci s dostatečným počtem kandidátů kněžského svěcení, náležitou kvalitu formátorů, vyučujících a spirituálů, jakož i podporu dalších potřebných struktur.

Čl. 115

§ 1. Dikasterium poskytuje pomoc diecézním biskupům a biskupským konferencím při jejich činnosti vedení ve všech záležitostech týkajících se života, disciplíny, práv a povinností kleriků a spolupracuje na jejich trvalé formaci. Dbá také na to, aby diecézní biskupové nebo biskupské konference zajišťovali živobytí a sociální zabezpečení duchovních v souladu s právní normou.

§ 2. Má pravomoc administrativně posuzovat všechny případné spory a hierarchické rekurzy předložené kleriky, včetně členů institutů zasvěceného života a společností apoštolského života, týkající se výkonu služby, aniž by byla dotčena ustanovení čl. 28 § 1.

§ 3. S pomocí příslušných dikasterií studuje problémy vyplývající z nedostatku kněží, který v různých částech světa na jedné straně zbavuje Boží lid možnosti účastnit se eucharistie a na druhé straně oslabuje samotnou svátostnou strukturu církve. Proto vybízí biskupy a biskupské konference k přiměřenějšímu rozdělení kléru.

Čl. 116

§ 1. Dikasteriu přísluší, aby se v souladu s kanonickými předpisy zabývalo tím, co se týká klerického stavu jako takového, vlastního všem klerikům včetně členů institutů zasvěceného života a společností apoštolského života a trvalých jáhnů, a to po dohodě s příslušnými dikasterii, pokud to okolnosti vyžadují.

§ 2. Dikasterium je kompetentní vyřizovat kauzy dispenzí od závazků přijatých jáhenským a kněžským svěcením u diecézních kleriků a členů institutů zasvěceného života a společností apoštolského života latinské církve i východních církví.

Čl. 117

Dikasterium má pravomoc ve všem, co náleží Svatému stolci, pokud jde o osobní prelatury.

Čl. 118

Dikasterium se zabývá záležitostmi spadajícími do kompetence Svatého stolce, které se týkají:

1. všeobecné disciplíny týkající se diecézní ekonomické rady, kněžské rady, kolegia konzultorů, kapituly kanovníků, diecézní pastorační rady, farností, kostelů,
2. kněžských sdružení a veřejných klerických sdružení; poslední jmenovaným může po konzultaci s příslušnými dikasterii a po obdržení souhlasu papeže udělit fakultu inkardinace,
3. církevních archivů,
4. zániku zbožných odkazů obecně a zbožných nadací.

Čl. 119

V záležitostech příslušících Svatému stolci se dikasterium zabývá záležitostmi uspořádání církevního majetku, zejména jeho řádnou správou, a uděluje potřebná povolení a oprávnění, aniž by byla dotčena pravomoc Dikasterií pro evangelizaci, pro východní církve a pro instituty zasvěceného života a společnosti apoštolského života.

Čl. 120

Při dikasteriu je zřízeno Papežské dílo pro kněžská povolání a Stálá interdikasteriální komise pro formaci k posvátným svěcením, které *ex officio* předsedá prefekt.

Dikasterium pro instituty zasvěceného života a společnosti apoštolského života

Čl. 121

V kompetenci dikasteria je podporovat, oživovat a usměrňovat praktikování evangelních rad, jak se uskutečňuje ve schválených formách zasvěceného života a také v životě a činnosti společností apoštolského života v celé latinské církvi.

Čl. 122

§ 1. Dikasteriu přísluší schvalovat instituty zasvěceného života a společnosti apoštolského života, zřizovat je a také udělovat dovolení pro platné zřízení institutu zasvěceného života nebo společnosti apoštolského života diecézního práva ze strany biskupa.

§ 2. Dikasteriu je rovněž vyhrazeno slučování, spojování a rušení institutů zasvěceného života a společností apoštolského života.

§ 3. Dikasteriu přísluší schvalovat a regulovat nové formy zasvěceného života s ohledem na ty, které jsou již právně uznány.

§ 4. Úkolem dikasteria je zakládat a rušit unie, konfederace a federace institutů zasvěceného života a společností apoštolského života.

Čl. 123

Dikasterium usiluje o to, aby instituty zasvěceného života a společnosti apoštolského života postupovaly v následování Krista, jak je ukazuje evangelium, v souladu se svým charismatem zrozeným z ducha zakladatele a zdravých tradic, věrně sledovaly své vlastní cíle a účinně přispívaly k budování církve a k jejímu poslání ve světě.

Čl. 124

§ 1. V souladu s kanonickými normami se dikasterium zabývá záležitostmi v pravomoci Apoštolského stolce, které se týkají života a činnosti institutů zasvěceného života a společností apoštolského života, zejména pokud jde o:

1. schvalování stanov a jejich změn,
2. řádné řízení a disciplínu členů,
3. přiřazení a formaci členů, a to i prostřednictvím vhodných norem a směrnic,
4. majetek a jeho správu,
5. apoštolát,
6. mimořádná opatření v oblasti řízení.

§ 2. Do působnosti dikasteria patří v souladu s právem také:

1. přestup člena do jiné schválené formy zasvěceného života,
2. prodloužení nepřítomnosti a exklaustrace nad rámec doby udělené nejvyššími představenými,
3. indult odchodu členů s trvalými sliby z institutů zasvěceného života nebo společností apoštolského života papežského práva,

4. nařízená exklaustrace,
5. projednávání rekurzů proti dekretům o propuštění členů.

Čl. 125

Úkolem dikasteria je zřizovat mezinárodní konference vyšších představených, schvalovat jejich stanovy a dbát na to, aby jejich činnost byla zaměřena na jim vlastní cíle.

Čl. 126

§ 1. Poustevnický život a *ordo virginum* jsou formy zasvěceného života a jako takové podléhají dikasteriu.

§ 2. Dikasteriu přísluší zakládání sdružení *ordo virginum* na mezinárodní úrovni.

Čl. 127

Pravomoc dikasteria se vztahuje také na třetí řády a na sdružení věřících, která byla založena s perspektivou stát se institutem zasvěceného života nebo společností apoštolského života.

Dikasterium pro laiky, rodinu a život

Čl. 128

§ 1. Dikasterium pro laiky, rodinu a život má v kompetenci posilování apoštolátu věřících laiků, pastorační mládeže, rodiny a jejího poslání podle Božího plánu, seniorů a podporu a ochranu života.

§ 2. Při vykonávání svých kompetencí udržuje dikasterium vztahy s partikulárními církvemi, biskupskými konferencemi, jejich regionálními a kontinentálními uskupeními, východními hierarchickými strukturami a dalšími církevními orgány, podporuje výměnu mezi nimi a nabízí spolupráci, aby se mohly prosazovat hodnoty a iniciativy související s těmito záležitostmi.

Čl. 129

Při povzbuzování a podpoře povolání a poslání věřících laiků v církvi a ve světě spolupracuje dikasterium s různými laickými církevními entitami tak, aby se věřící laici podíleli na pastorační péči a vedení církve jak svými zkušenostmi víry v sociální oblasti, tak i svými světskými dovednostmi.

Čl. 130

Dikasterium vyjadřuje speciální starost církve o mladé lidi a napomáhá jejich úsilí tváří v tvář výzvám světa. Podporuje iniciativy papeže v oblasti pastorace mládeže a je ve službách biskupských konferencí a východních hierarchických struktur, mezinárodních sdružení a hnutí mládeže, podporuje jejich spolupráci a organizuje setkání na mezinárodní úrovni.

Čl. 131

Dikasterium usiluje o prohloubení reflexe vztahů mezi muži a ženami v jejich specifitě, vzájemnosti, komplementaritě a rovné důstojnosti. Poskytuje svůj příspěvek k církevní reflexi o identitě a poslání žen a mužů v církvi a společnosti tím, že podporuje jejich spoluúčast, oceňuje svébytnost žen a mužů a také vypracovává modely vedoucích úloh pro ženu v církvi.

Čl. 132

Dikasterium zkoumá otázky týkající se spolupráce mezi laiky a vysvěcenými služebníky na základě křtu a rozmanitosti charismat a služeb, aby u obou podpořilo vědomí spoluzodpovědnosti za život a poslání církve.

Čl. 133

Úkolem dikasteria je po dohodě s ostatními příslušnými dikasterii vyhodnocovat a schvalovat návrhy biskupských konferencí týkající se zřízení nových služeb a církevních úřadů, které mají být svěřeny laikům, podle potřeb partikulárních církví.

Čl. 134

V rámci svých kompetencí dikasterium doprovází život a rozvoj sdružení věřících a církevních hnutí; uznává nebo ustavuje v souladu s ustanoveními kanonického práva ta sdružení, která mají mezinárodní charakter, a schvaluje jejich stanovy, aniž by tím byla dotčena pravomoc Státního sekretariátu; zabývá se také případnými hierarchickými rekurzí týkajícími se života sdružení a apoštolátu laiků.

Čl. 135

Dikasterium podporuje pastorační péči o manželství a rodinu na základě učení magisteria církve. Snaží se zaručit uznání práv a povinností manželů a rodiny v církvi, společnosti, ekonomice a politice. Podporuje mezinárodní setkání a akce.

Čl. 136

V koordinaci s Dikasterií pro evangelizaci a pro kulturu a vzdělávání dikasterium podporuje rozvoj a šíření modelů předávání víry v rodinách a povzbuzuje rodiče ke konkrétnímu životu z víry v každodenním životě. Podporuje také modely inkluze v pastorační péči a školním vzdělávání.

Čl. 137

§ 1. Dikasterium za přispění biskupských konferencí a východních hierarchických struktur zkoumá rozmanitost antropologických, sociokulturních a ekonomických podmínek soužití v manželských dvojicích a v rodinách.

§ 2. Dikasterium s podporou odborníků studuje a zkoumá hlavní příčiny krizí v manželstvích a rodinách, přičemž věnuje zvláštní pozornost zkušenostem lidí, kteří jsou zasaženi rozpadem manželství, zejména s ohledem na děti, aby se podpořilo větší povědomí o hodnotě rodiny a úloze rodičů ve společnosti a církvi.

§ 3. Úkolem dikasteria je ve spolupráci s biskupskými konferencemi a východními hierarchickými strukturami shromáždit a navrhnout modely pastoračního doprovázení, formace svědomí a integrace pro

rozvedené a civilně znovu sezdané a také pro ty, kteří v některých kulturách žijí v polygammích svazcích.

Čl. 138

§ 1. Dikasterium podporuje iniciativy ve prospěch odpovědného rodičovství, jakož i ochrany lidského života od početí až do jeho přirozeného konce, s ohledem na potřeby člověka v různých fázích vývoje.

§ 2. Dikasterium podporuje a povzbuzuje organizace a sdružení pomáhající rodinám a jednotlivcům přijímat a zodpovědně pečovat o dar života, zejména v případě rizikových těhotenství, a předcházet tomu, aby se uchýlili k potratu. Podporuje také programy a iniciativy partikulárních církví, biskupských konferencí a východních hierarchických struktur, jejichž cílem je pomáhat lidem zasaženým potraty.

Čl. 139

§ 1. Dikasterium studuje hlavní problémy biomedicíny a práva týkající se lidského života, a to v dialogu s různými teologickými disciplínami a dalšími relevantními vědami na základě magisteria církve. Zkoumá vývoj teorií týkajících se lidského života a lidského rodu. Při studiu těchto otázek postupuje dikasterium ve spolupráci s Dikasteriem pro nauku víry.

§ 2. Podobně reflektuje změny ve společenském životě s cílem podpořit plný a harmonický rozvoj člověka, ocenit pokrok a všimnout si úchylek, které jej brzdí na kulturní a společenské úrovni.

Čl. 140

Dikasterium sleduje činnost národních a mezinárodních katolických institucí, sdružení, hnutí a organizací, jejichž cílem je sloužit dobru rodiny.

Čl. 141

§ 1. Dikasterium spolupracuje s Papežskou akademií pro život v záležitostech týkajících se ochrany a podpory lidského života a využívá její odborné kompetence.

§ 2. Dikasterium spolupracuje s Papežským teologickým inštitutom Jana Pavla II. pro vědy o manželství a rodině, a to jak s centrální sekci, tak i s ostatními sekcemi a přidruženými/připojenými centry, aby podpořilo společné směřování ve studiu manželství, rodiny a života.

Dikasterium pro podporu jednoty křesťanů

Čl. 142

Dikasterium pro podporu jednoty křesťanů je odpovědné za uplatňování vhodných iniciativ a aktivit v rámci ekumenického úsilí, a to jak v katolické církvi, tak ve vztazích s ostatními církvemi a církevními společnostmi, za účelem obnovení jednoty mezi křesťany.

Čl. 143

§ 1. Úkolem dikasteria je uskutečňovat učení 2. vatikánského koncilu a pokoncilního magisteria týkajícího se ekumenismu.

§ 2. Zabývá se správným výkladem a věrným uplatňováním ekumenických zásad a směrnic stanovených pro vedení, koordinaci a rozvoj ekumenické činnosti.

§ 3. Podněcuje katolická setkání a akce na národní i mezinárodní úrovni organizované pro podporu jednoty křesťanů.

§ 4. Koordinuje ekumenické iniciativy ostatních kuriálních institucí, úřadů a institucí spojených se Svatým stolicem s ostatními církvemi a církevními společnostmi.

Čl. 144

§ 1. Po předchozím předložení záležitostí papeži se dikasterium stará o vztahy s ostatními církvemi a církevními společnostmi. Podporuje teologický dialog a rozhovory s cílem posílit jednotu s nimi a využívá přitom spolupráce odborníků.

§ 2. Dikasteriu přísluší jmenovat katolické členy teologických dialogů, pozorovatele a delegáty pro různá ekumenická setkání. Kdykoli se to zdá vhodné, zve na významnější setkání a události katolické církve pozorovatele nebo „bratrské delegáty“ z jiných církví a církevních společností.

§ 3. Dikasterium podporuje ekumenické iniciativy také na duchovní, pastorační a kulturní úrovni.

Čl. 145

§ 1. Vzhledem k tomu, že se dikasterium ze své podstaty musí často zabývat otázkami víry, je nutné, aby postupovalo v souladu s Dikasteriem pro nauku víry, zejména při vydávání veřejných dokumentů nebo prohlášení.

§ 2. Při řešení otázek týkajících se vztahů mezi východními katolickými církvemi a pravoslavnými církvemi nebo dalšími východními církvemi spolupracuje s Dikasteriem pro východní církve a Státním sekretariátem.

Čl. 146

S cílem pokročit ve vztazích mezi katolíky a židy je při dikasteriu zřízena Komise pro náboženské vztahy s judaismem. Řídí ji prefekt.

Dikasterium pro mezináboženský dialog

Čl. 147

Dikasterium pro mezináboženský dialog podporuje a upravuje vztahy s příslušníky a skupinami náboženství, která nejsou zahrnuta do pojmu křesťanství, s výjimkou judaismu, pro nějž je kompetentní Dikasterium pro podporu jednoty křesťanů.

Čl. 148

Dikasterium usiluje o to, aby dialog s vyznavači jiných náboženství probíhal vhodným způsobem, v postoji naslouchání, úcty a respektu. Rozvíjí s nimi různé formy vztahů, aby se za přispění všech podporoval mír, svoboda, sociální spravedlnost, ochrana a zachování stvoření, duchovní a morální hodnoty.

Čl. 149

§ 1. Dikasterium si je vědomo, že mezináboženský dialog se uskutečňuje prostřednictvím činnosti, teologické výměny a duchovní zkušenosti, a proto podporuje skutečné hledání Boha mezi všemi lidmi.

Podněcuje studium a konference vhodné k rozvoji vzájemné informovanosti a úcty, aby mohla růst lidská důstojnost a duchovní a morální bohatství lidí.

§ 2. Úkolem dikasteria je pomáhat diecézním/eparchiálním biskupům při formaci osob, které se věnují mezináboženskému dialogu.

Čl. 150

§ 1. S vědomím toho, že existují různé náboženské tradice, které upřímně hledají Boha, má dikasterium k dispozici specializovaný personál pro různé oblasti.

§ 2. Pro podporu vztahů s příslušníky různých náboženských vyznání jsou v dikasteriu pod vedením prefekta a ve spolupráci s příslušnými biskupskými konferencemi a východními hierarchickými strukturami zřízeny komise, včetně komise pro podporu vztahů s muslimy z náboženského hlediska.

Čl. 151

Při výkonu svých úkolů, pokud to daná věc vyžaduje, postupuje dikasterium v souladu s Dikasteriem pro nauku víry a v případě potřeby s Dikasterií pro východní církve a pro evangelizaci.

Čl. 152

§ 1. Při plnění svých úkolů dikasterium postupuje a plánuje své iniciativy v souladu s partikulárními církvemi, biskupskými konferencemi, jejich regionálními a kontinentálními uskupeními a východními hierarchickými strukturami.

§ 2. Dikasterium rovněž povzbuzuje jednotlivé církve k podnikání iniciativ v oblasti mezináboženského dialogu.

Dikasterium pro kulturu a vzdělávání

Čl. 153

§ 1. Dikasterium pro kulturu a vzdělávání usiluje o rozvoj lidských hodnot u člověka v duchu křesťanské antropologie a přispívá tak k plné realizaci následování Ježíše Krista.

§ 2. Dikasterium se skládá ze Sekce pro kulturu, která se věnuje podpoře kultury, pastorační animaci a zvelebování kulturního dědictví, a ze Sekce pro vzdělávání, která rozvíjí základní principy vzdělávání ve vztahu ke školám, vyšším katolickým a církevním studijním a výzkumným institutům, a je kompetentní pro hierarchické rekurzy v těchto záležitostech.

Čl. 154

Sekce pro kulturu prosazuje a podporuje vztahy mezi Svatým stolcem a světem kultury, čelí mnoha požadavkům, které z nich vyplývají, a zejména podporuje dialog jako nezbytný nástroj opravdového setkání, vzájemné interakce a vzájemného obohacování, aby se různé kultury stále více otevíraly evangeliu i křesťanské víře a aby příznivci umění, literatury a věd, techniky a sportu poznali a pocítili uznání od církve jako osoby ve službě upřímného hledání pravdy, dobra a krásy.

Čl. 155

Sekce pro kulturu poskytuje svou pomoc a spolupráci, aby diecézní/eparchiální biskupové, biskupské konference a východní hierarchické struktury chránili a uchovávali historické dědictví, zejména právní dokumenty a nástroje vypovídající a svědčící o životě a pastorační péči církevních entit, jakož i umělecké a kulturní dědictví, které je třeba pečlivě ukládat v archivech, knihovnách a muzeích, kostelích a dalších budovách, aby bylo k dispozici všem zájemcům.

Čl. 156

§ 1. Sekce pro kulturu podporuje a povzbuzuje dialog mezi mnoha kulturami přítomnými uvnitř církve, čímž přispívá k vzájemnému obohacení.

§ 2. Usiluje o to, aby diecézní/eparchiální biskupové, biskupské konference a východní hierarchické struktury oceňovali a chránili místní kultury s jejich dědictvím moudrosti a spirituality jako bohatství pro celé lidstvo.

Čl. 157

§ 1. Sekce pro kulturu akceptuje vhodné iniciativy týkající se kultury; sleduje projekty, které realizují dané církevní instituce, a v případě potřeby jim nabízí svou spolupráci, aniž by byla dotčena autonomie jejich příslušných výzkumných programů.

§ 2. Po dohodě se Státním sekretariátem se zajímá o programy akcí podnikaných státy a mezinárodními organizacemi na podporu kultury a zhodnocování kulturního dědictví a sleduje je. V těchto oblastech se podle potřeby účastní mezinárodních setkání, odborných konferencí a pořádá nebo podporuje kongresy.

Čl. 158

Sekce pro kulturu vytváří a podporuje iniciativy pro dialog s těmi, kteří se sice nehlásí k určitému náboženství, ale upřímně usilují o setkání s Boží pravdou, a také projevuje pastorační zájem církve o ty, kteří nevyznávají žádné krédo.

Čl. 159

§ 1. Sekce pro vzdělávání spolupracuje s diecézními/eparchiálními biskupy, biskupskými konferencemi a východními hierarchickými strukturami, aby byly přijaty a prohloubeny základní principy vzdělávání, zejména katolického, a mohly se realizovat kontextuálně a kulturně.

§ 2. Podporuje diecézní/eparchiální biskupy, biskupské konference a východní hierarchické struktury, které mohou vydávat normy pro posílení katolické identity škol a institutů vyššího studia a definují jejich kritéria v konkrétním kulturním kontextu. Společně s nimi dbá na to, aby v doktrinárním učení byla zachována neporušenost katolické víry.

Čl. 160

§ 1. Sekce pro vzdělávání podporuje diecézní/eparchiální biskupy, biskupské konference a východní hierarchické struktury při stanovování norem, podle nichž mají být zřizovány katolické školy všech typů a stupňů, kde se má jako součást evangelizace poskytovat také výchovná pastorační péče.

§ 2. Zasazuje se o výuku katolického náboženství ve školách.

Čl. 161

§ 1. Sekce pro vzdělávání spolupracuje s diecézními/eparchiálními biskupy, biskupskými konferencemi a východními hierarchickými strukturami na tom, aby se v celé církvi podporoval vznik a rozvoj dostatečného a kvalifikovaného počtu církevních a katolických vyšších studijních institutů a dalších studijních institucí, v nichž se se zřetelem na křesťanskou pravdu prohlubují a podporují církevní disciplíny, humanitní a vědecká studia, aby studenti byli náležitě přípraveni plnit své úlohy v církvi a ve společnosti.

§ 2. Je kompetentní k vyřizování nezbytných formalit pro uznání akademických titulů udělených jménem Svatého stolce ze strany států.

§ 3. Je kompetentní autoritou pro schvalování a zřizování vyšších studijních institutů a dalších církevních akademických institucí, pro schvalování jejich statutů a dohled nad jejich dodržováním, a to i ve vztahu k světským úřadům. Pokud jde o katolické instituty vyššího studia, zabývá se těmi záležitostmi, které podle právních předpisů spadají do pravomoci Svatého stolce.

§ 4. Podporuje spolupráci mezi církevními a katolickými instituty vyššího studia a jejich asociace.

§ 5. Je kompetentní vydávat *nihil obstat*, které podle čl. 72 § 2 potřebují vyučující k tomu, aby mohli vyučovat teologické disciplíny.

§ 6. Spolupracuje s ostatními kompetentními dikasterii při podpoře diecézních/eparchiálních biskupů a jiných ordinářů/hierarchů, biskupských konferencí a východních hierarchických struktur při akademické formaci kleriků, členů institutů zasvěceného života, společností apoštolského života a laiků připravujících se na službu v církvi.

Čl. 162

Dikasterium pro kulturu a vzdělávání také koordinuje činnost řady papežských akademií, z nichž některé mají starobylý původ a jsou do nich přijímány významné mezinárodní osobnosti teologických a humanitních věd, vybrané z řad věřících i nevěřících. V současné době jsou to: Papežská akademie umění a literatury při Panteonu; Papežská římská archeologická akademie; Papežská teologická akademie; Papežská akademie svatého Tomáše; Papežská mezinárodní mariánská akademie; Papežská akademie *Cultorum Martyrum*; Papežská latinská akademie.

Dikasterium pro službu integrálnímu lidskému rozvoji

Čl. 163

§ 1. Dikasterium pro službu integrálnímu lidskému rozvoji má za úkol podporovat lidskou osobu a její Bohem danou důstojnost, lidská práva, zdraví, spravedlnost a mír. Zabývá se především otázkami souvisejícími s ekonomikou a prací, péčí o stvoření a o zem jako „společný domov“, migrací a humanitárními krizovými událostmi.

§ 2. Prohlubuje a šíří sociální nauku církve o integrálním lidském rozvoji a ve světle evangelia rozpoznává a interpretuje potřeby a obavy lidstva své doby i budoucnosti.

§ 3. Podporuje partikulární církve, biskupské konference, jejich regionální a kontinentální uskupení a východní hierarchické struktury v oblasti integrální podpory lidstva a uznává jejich přínos.

§ 4. Využívá přínos odborníků patřících k institutům zasvěceného života a společností apoštolského života a přínos institucí pro rozvoj a humanitární pomoc. Spolupracuje se zástupci občanské společnosti a mezinárodních organizací, přičemž respektuje pravomoci Státního sekretariátu.

Čl. 164

Dikasterium ve spolupráci s biskupskými konferencemi, jejich regionálními a kontinentálními uskupeními a východními hierarchickými strukturami doprovází procesy uplatňování magisteria církve

v oblasti ochrany a integrálního rozvoje životního prostředí, spolupracuje s příslušníky jiných křesťanských vyznání a jiných náboženství, se světskými úřady a organizacemi a s mezinárodními organizacemi.

Čl. 165

V rámci své činnosti na podporu spravedlnosti a míru dikasterium:

1. aktivně pracuje na prevenci a řešení konfliktů, a to i tím, že po dohodě se Státním sekretariátem a za účasti biskupských konferencí a východních hierarchických struktur identifikuje a analyzuje možné situace, které by je mohly vyvolávat,
2. zavazuje se hájit a podporovat důstojnost a základní práva lidské osoby, jakož i sociální, hospodářská a politická práva,
3. podporuje iniciativy proti obchodování s lidmi, nucené prostituci, vykořisťování nezletilých a zranitelných osob, proti různým formám otroctví a mučení a usiluje o to, aby mezinárodní společenství bylo pozorné a citlivé na zacházení s vězni a na jejich životní podmínky a podporovalo zrušení trestu smrti,
4. snaží se o to, aby v partikulárních církvích – v případě potřeby také prostřednictvím příslušných pastoračních struktur – byla migrantům, uprchlíkům, vysídleným osobám a dalším subjektům lidské mobility, které potřebují zvláštní pastorační péči, poskytována účinná a vhodná materiální a duchovní pomoc.

Čl. 166

§ 1. Dikasterium podporuje pastorační námořníky v partikulárních církvích, a to jak na moři, tak v přístavech, zejména prostřednictvím *Díla apoštolátu na moři*, jehož vedení vykonává.

§ 2. Stejně tak se stará o ty, kteří jsou zaměstnáni nebo pracují na letištích či v letadlech.

Čl. 167

Dikasterium ve spolupráci s biskupskými konferencemi, jejich regionálními a kontinentálními uskupeními a východními hierarchickými strukturami podporuje boj proti chudobě a spolupracuje s národními

a mezinárodními kooperačními institucemi na dosažení integrálního lidského rozvoje. Podporuje iniciativy proti korupci a ve prospěch řádné správy veřejných záležitostí, aby sloužila obecnému zájmu a zvyšovala důvěru v mezinárodní společenství.

Čl. 168

Dikasterium prosazuje a obhajuje spravedlivé modely ekonomiky a střídavého životního stylu, zejména podporou iniciativ proti ekonomickému a sociálnímu vykořisťování chudých zemí, proti asymetrickým obchodním vztahům, finančním spekulacím a rozvojovým modelům, které způsobují vyloučení.

Čl. 169

Dikasterium spolupracuje s diecézními/eparchiálními biskupy, biskupskými konferencemi a východními hierarchickými strukturami, aby rostlo povědomí o míru, angažovanost ve prospěch spravedlnosti a solidarita s nejslabšími a sociálně slabými lidmi, zejména u příležitosti jejich vlastních *světových dnů*.

Čl. 170

Spolu s biskupskými konferencemi, jejich regionálními a kontinentálními uskupeními a východními hierarchickými strukturami analyzuje dikasterium hlavní příčiny migrace a útěku ze zemí původu a usiluje o jejich odstranění; podporuje iniciativy solidarity a integrace v hostitelských zemích. Po dohodě se Státním sekretariátem spolupracuje s rozvojovými a humanitárními organizacemi a mezinárodními organizacemi při vypracovávání a přijímání předpisů ve prospěch uprchlíků, žadatelů o azyl a migrantů.

Čl. 171

Dikasterium prosazuje a podporuje spravedlivou a integrální zdravotní péči. Podporuje iniciativy diecézí/eparchií, institutů zasvěceného života, společností apoštolského života, charit a laických sdružení, aby se zabránilo marginalizaci nemocných a postižených, nedostatečné péči kvůli nedostatku personálu, nemocničního vybavení

a zásobování léky v chudých zemích. Věnuje pozornost nedokončenému výzkumu v boji proti nemocem.

Čl. 172

§ 1 Dikasterium spolupracuje se Státním sekretariátem rovněž tím způsobem, že se spolu s delegacemi Svatého stolce účastní mezinárodních setkání v záležitostech, které spadají do jeho kompetence.

§ 2. Udržuje úzké vztahy se Státním sekretariátem, zejména pokud se prostřednictvím dokumentů nebo prohlášení hodlá veřejně vyjadřovat k otázkám týkajícím se vztahů s vládami zemí a s dalšími subjekty mezinárodního práva.

Čl. 173

Dikasterium spolupracuje s aktivitami Svatého stolce pro humanitární pomoc v krizových oblastech a kooperuje s církevními humanitárními intervenčními a rozvojovými organizacemi.

Čl. 174

§ 1. Dikasterium udržuje úzké vztahy s Papežskou akademií sociálních věd a Papežskou akademií pro život, s ohledem na jejich statuty.

§ 2. Má pravomoci vůči *Caritas Internationalis* a Mezinárodní katolické migrační komisi podle jejich stanov.

§ 3. Vykonává pravomoci, které jsou zákonem vyhrazeny Svatému stolci při zakládání mezinárodních charitativních sdružení a fondů zřízených pro tytéž účely a při dohledu nad nimi, v souladu s ustanoveními jejich příslušných stanov a v souladu s platnými předpisy.

Dikasterium pro legislativní texty

Čl. 175

§ 1. Dikasterium pro legislativní texty podporuje a šíří v církvi znalost a přijetí kanonického práva latinské církve i východních církví a nabízí pomoc při jeho správné aplikaci.

§ 2. Vykonává své úkoly ve službách papeže, kuriálních institucí a úřadů, diecézních/eparchiálních biskupů, biskupských konferencí,

východních hierarchických struktur a také nejvyšších představených institutů zasvěceného života a společností apoštolského života papežského práva.

§ 3. Při plnění svých úkolů využívá spolupráce kanonistů z různých kultur a působících na různých kontinentech.

Čl. 176

Úkolem tohoto dikasteria je formulovat autentický výklad církevních zákonů, schválený specifickou formou papežem jako nejvyšším zákonodárcem a interpretem, přičemž otázky většího významu dříve konzultuje s kuriálními institucemi a úřady Římské kurie kompetentními v dotčených záležitostech.

Čl. 177

V případě, že se objeví právní pochybnost, která nevyžaduje autentický výklad, může dikasterium nabídnout vhodná objasnění významu norem prostřednictvím výkladu formulovaného v souladu s kritérii stanovenými kanonickým právem. Tato vysvětlení mohou mít podobu prohlášení nebo vysvětlujících nót.

Čl. 178

Dikasterium na základě studia stávající legislativy latinské církve a východních církví a na základě podnětů, které dostává z církevní praxe, zkoumá možnou přítomnost *lacunae legis* a předkládá papeži vhodné návrhy na jejich odstranění. Ověřuje také případnou potřebu aktualizace stávajících právních předpisů a navrhuje jejich změny, čímž zajišťuje soulad a účinnost práva.

Čl. 179

Dikasterium pomáhá kuriálním institucím při přípravě obecných prováděcích nařízení, instrukcí a dalších textů normativní povahy, aby odpovídaly požadavkům platného všeobecného práva a byly redigovány v náležité právní formě.

Čl. 180

Obecná nařízení vydávaná plenárními koncily nebo biskupskými konferencemi a východními hierarchickými strukturami jsou tomuto dikasteriu předkládána dikasteriem, které je oprávněné k udělení *recognitio*, aby je posoudilo po právní stránce.

Čl. 181

Dikasterium na žádost zainteresovaných stran určuje, zda zákony a všeobecné dekrety vydané zákonodárci mají charakter nižšího stupně než papež v souladu s všeobecnými zákony církve.

Čl. 182

§ 1. Dikasterium podporuje studium kanonického práva latinské církve a východních církví a dalších legislativních textů pořádáním interdikasteriálních setkání a konferencí a podporou mezinárodních i národních asociací kanonistů.

§ 2. Dikasterium věnuje zvláštní pozornost správné kanonické praxi, aby bylo právo v církvi náležitě chápáno a správně uplatňováno; stejně tak v případě potřeby upozorňuje kompetentní autoritu na vznik nelegitimních praktik a poskytuje v tomto ohledu rady.

Dikasterium pro komunikaci

Čl. 183

Dikasterium pro komunikaci se zabývá celým komunikačním systémem Apoštolského stolce a ve strukturální jednotě i s ohledem na příslušné provozní charakteristiky sjednocuje všechny složky Svatého stolce působící v oblasti komunikace tak, aby celý systém koherentně odpovídal potřebám evangelizačního poslání církve v podmínkách, které charakterizuje přítomnost a rozvoj digitálních médií, faktorů konvergence a interaktivity.

Čl. 184

Dikasterium zajišťuje potřeby evangelizačního poslání církve s využitím produkčních modelů, technologických inovací a forem komunikace, které jsou v současnosti k dispozici a mohou se vyvinout v následujícím období.

Čl. 185

Kromě explicitních operativních funkcí, jež jsou mu svěřeny, dikasterium také prohlubuje a rozvíjí ve vlastním smyslu teologické a pastorační aspekty komunikační činnosti církve. V tomto smyslu usiluje i na úrovni vzdělávání o to, aby se komunikace neredukovala na ryze technologické a účelové postupy.

Čl. 186

Úkolem dikasteria je usilovat o to, aby si věřící stále více uvědomovali povinnost, kterou má každý, a sice angažovat se, aby rozličné sdělovací prostředky byly k dispozici pastoračnímu poslání církve a sloužily rozvoji civilizace a mravů; věnuje se tomu, aby se toto povědomí zvyšovalo zejména u příležitosti slavení *Světového dne sdělovacích prostředků*.

Čl. 187

Pro svou činnost využívá dikasterium konektivitu a síťovou infrastrukturu Vatikánského městského státu v souladu s konkrétními právními předpisy a mezinárodními závazky, které Svatý stolec přijal. Při výkonu svých úkolů spolupracuje s kuriálními institucemi kompetentními v dané oblasti, zejména se Státním sekretariátem.

Čl. 188

Dikasteriu přísluší podporovat ostatní kuriální instituce a úřady, instituce spojené se Svatým stolicem, Guvernátorát Vatikánského městského státu a další orgány se sídlem ve Vatikánském městském státě nebo závislé na Apoštolském stolci v jejich komunikačních aktivitách.

VI. JUSTIČNÍ ORGÁNY

Čl. 189

§ 1. Služba justičních orgánů je jednou ze základních funkcí při řízení církve. Cílem této služby, kterou každý z orgánů vykonává na fóru své

vlastní působnosti, je vlastní poslání církve: hlásat a nastolovat Boží království a konat prostřednictvím řádu spravedlnosti uplatňovaného s kanonickou umírněností pro spásu duší, která je v církvi vždy nejvyšším zákonem.

§ 2. Řádnými orgány spravedlnosti jsou: Apoštolská penitenciárie, Nejvyšší tribunál Apoštolské signatury a Tribunál Římské roty. Tyto tři orgány jsou na sobě nezávislé.

Apoštolská penitenciárie

Čl. 190

§ 1. Apoštolská penitenciárie má pravomoc nade vším, co se týká vnitřního oboru a odpustků jako projevů Božího milosrdenství.

§ 2. Řídí ji vrchní penitenciář, kterému pomáhá regent, jemuž napomáhá několik úředníků.

Čl. 191

Pro vnitřní obor svátostný i nesvátostný uděluje osvobození od nápravných trestů, dispenze, záměny, sanace, prominutí a další milosti.

Čl. 192

§ 1. Apoštolská penitenciárie zajišťuje, aby v papežských bazilikách v Římě byl dostatečný počet penitenciářů vybavených příslušnými pověřeními.

§ 2. Dohlíží na řádné vzdělávání penitenciářů jmenovaných pro papežské baziliky i penitenciářů jmenovaných jinam.

Čl. 193

Apoštolské penitenciárii je svěřeno to, co se týká udělování a užívání odpustků, aniž by tím byly dotčeny pravomoci Dikasteria pro nauku víry v oblasti zkoumání všeho, co se týká nauky, a Dikasteria pro bohoslužbu a svátosti v oblasti obřadů.

Nejvyšší tribunál Apoštolské signatury

Čl. 194

Apoštolská signatura vykonává funkci nejvyššího církevního soudu a také zajišťuje řádný výkon spravedlnosti v církvi.

Čl. 195

§ 1. Nejvyšší tribunál Apoštolské signatury se skládá z kardinálů, biskupů a kněží jmenovaných papežem na pět let a předsedá mu kardinál prefekt.

§ 2. Prefektovi je při výkonu činnosti soudu nápomocen sekretář.

Čl. 196

Apoštolská signatura jakožto soud s řádnou jurisdikcí má v kompetenci:

1. vymáhání neplatnosti a žádosti o *restitutio in integrum* proti rozsudkům Římské roty,
2. stížnosti ve věcech osobního stavu, když Římská rota odmítla nové projednání,
3. námítky podjatosti a jiné záležitosti proti soudcům Římské roty z důvodu jednání při výkonu jejich služby,
4. spory o příslušnost mezi soudy, které nepodléhají témuž odvolacímu soudu.

Čl. 197

§ 1. Apoštolská signatura jako správní soud Římské kurie posuzuje rekurzy proti individuálním správním aktům, ať už vydaným dikasterií a Státním sekretariátem nebo jimi schváleným, kdykoli se jedná o to, zda napadený akt při rozhodování nebo projednávání porušil nějaký zákon.

§ 2. V těchto případech může Apoštolská signatura kromě posouzení porušení práva rozhodnout, pokud o to předkladatel rekurzu požádá, také o náhradě škody způsobené projednávaným aktem.

§ 3. Rozhoduje také o dalších správních sporech, které mu předloží papež nebo kuriální instituce. A konečně rozhoduje o kompetenčních sporech, které vznikají mezi dikasterii navzájem a mezi nimi a Státním sekretariátem.

Čl. 198

Apoštolské signatuře jakožto správnímu orgánu v disciplinárních věcech rovněž přísluší:

1. vykonávat dohled nad řádným výkonem spravedlnosti u různých církevních soudů a v případě potřeby přijímat opatření proti soudnímu personálu, advokátům nebo prokurátorům,
2. rozhodovat o žádostech adresovaných Apoštolskému stolci, aby byla kauza postoupena Římské rotě,
3. rozhodovat o jakékoli žádosti týkající se výkonu spravedlnosti,
4. prodlužovat působnost soudů nižšího stupně,
5. udělit schválení odvolacího soudu, jakož i, pokud je to vyhrazeno Svatému stolci, souhlas se zřízením interdiecézních / intereparchiálních / interrituálních regionálních, národních a v případě potřeby i nadnárodních soudů.

Čl. 199

Apoštolská signatura se řídí vlastním zákonem.

Tribunál Římské roty

Čl. 200

§ 1. Tribunál Římské roty obvykle působí jako vyšší odvolací instance při Apoštolském stolci na ochranu práv v církvi; zajišťuje jednotu judikatury a svými rozsudky je nápomocen soudům nižšího stupně.

§ 2. Při tribunálu Římské roty je zřízen úřad, jemuž přísluší posoudit skutečnost, že manželství nebylo dokonáno a že existuje spravedlivý důvod pro udělení dispenze.

§ 3. Tento úřad je také kompetentní řešit kauzy neplatnosti svěcení, a to v souladu s všeobecným a vlastním právem, podle jednotlivých případů.

Čl. 201

§ 1. Tribunál má kolegiální strukturu a skládá se z určitého počtu soudců vyznačujících se osvědčenou naukou, kompetencí a zkušenostmi, které vybírá papež z různých částí světa.

§ 2. Předsedou kolegia tribunálu je jako *primus inter pares* děkan, který je jmenován na pět let papežem, jenž ho vybírá z řad samotných soudců.

§ 3. Úřad pro řízení ohledně dispenze od platného a nedokonaného manželství a pro případy neplatnosti svěcení moderuje děkan, kterému pomáhají jeho úředníci, pověření komisaři a konzultoři.

Čl. 202

§ 1. Tribunál Římské roty projednává v druhé instanci záležitosti, které byly rozhodnuty řádnými soudy první instance a jsou podány Svatému stolci zákonným odvoláním.

§ 2. Rozhoduje ve třetí a další instanci záležitosti již projednané týměž apoštolským tribunálem a kterýmkoliv jiným soudem, pokud nejde o záležitost pravomocně odsouzenou.

Čl. 203

§ 1. Římská rota kromě toho soudí v první instanci:

1. biskupy ve sporných věcech, pokud se nejedná o práva nebo majetek právnické osoby zastoupené biskupem,
2. opaty primasy nebo opaty představené mnišských kongregací a nejvyšší představené institutů zasvěceného života a společností apoštolského života papežského práva,
3. diecéze/eparchie nebo jiné církevní osoby, ať fyzické nebo právnické, které nemají jiného představeného než papeže;
4. záležitosti, které papež svěřil tomuto tribunálu.

§ 2. Stejně záležitosti soudí i ve druhé a další instanci, pokud není stanoveno jinak.

Čl. 204

Tribunál Římské roty se řídí vlastním právem.

VII. EKONOMICKÉ ORGÁNY

Rada pro ekonomické záležitosti

Čl. 205

§ 1. Radě pro ekonomické záležitosti přísluší dohled nad strukturou a administrativní a finanční činností kuriálních institucí a úřadů, institucí spojených se Svatým stolcem nebo se k němu vztahujících, které jsou uvedeny v seznamu připojeném k jejím stanovám.

§ 2. Rada pro ekonomické záležitosti vykonává své úkoly ve světle sociální nauky církve, v souladu s mezinárodně uznávanými a osvědčenými postupy ve veřejné správě, s cílem etického a účinného správního a finančního řízení.

Čl. 206

§ 1. Rada se skládá z osmi kardinálů nebo biskupů, kteří zastupují univerzalitu církve, a ze sedmi laiků, vybraných z odborníků různých národností. Jejich patnáct členů je jmenováno papežem na pět let.

§ 2. Radu svolává a předsedá jí kardinál koordinátor, kterému pomáhá sekretář.

§ 3. Prefekt Sekretariátu pro ekonomiku se účastní zasedání rady bez hlasovacího práva.

Čl. 207

Rada předkládá papeži ke schválení směrnice a pravidla, která mají zajistit, že:

1. je chráněn majetek subjektů a správních orgánů podléhajících jejímu dohledu,
2. snižují se majetková a finanční rizika,
3. lidské, materiální a finanční zdroje jsou přidělovány racionálně a jsou spravovány obezřetně, efektivně a transparentně,
4. subjekty a správní orgány plní své úkoly účinným způsobem, v souladu s činnostmi, programy a rozpočty, které pro ně byly schváleny.

Čl. 208

Rada stanovuje kritéria, včetně určení hodnoty, od které úkony zcižení, nabytí nebo mimořádné správy prováděné subjekty, nad nimiž vykonává dohled, vyžadují *ad validitatem* schválení prefekta Sekretariátu pro ekonomické záležitosti.

Čl. 209

§ 1. Rada schvaluje roční rozpočet a souhrnnou konsolidovanou rozvahu Svatého stolce a předkládá je papeži.

§ 2. Během uprázdnění papežského stolce předkládá Rada pro ekonomiku nejnovější souhrnné konsolidované rozvahy Svatého stolce a rozpočty na běžný rok kardinálu kamerlengovi Svaté církve římské.

Čl. 210

Od Úřadu pro finanční dohled a informace si rada v případě potřeby a při respektování autonomie jeho jednání vyžádá informace, které se týkají cílů jeho činnosti, a je s roční pravidelností informována o činnosti Institutu pro náboženská díla.

Čl. 211

Rada zkoumá návrhy předložené Sekretariátem pro ekonomiku, jakož i případné návrhy různých správních orgánů Svatého stolce, Úřadu pro finanční dohled a informace a dalších orgánů uvedených v jejich stanovách.

Sekretariát pro ekonomiku

Čl. 212

§ 1. Sekretariát pro ekonomiku působí jako papežský sekretariát pro ekonomické a finanční záležitosti.

§ 2. Vykonává kontrolu a dohled ve správních, ekonomických a finančních záležitostech nad kuriálními institucemi, úřady a nad institucemi spojenými se Svatým stolcem nebo se k němu vztahujícími, které jsou uvedeny v seznamu připojeném ke stanovám Rady pro ekonomické záležitosti.

§ 3. Vykonává také patřičnou kontrolu nad Halěrem svatého Petra a ostatními papežskými fondy.

Čl. 213

§ 1. Sekretariátu pro ekonomiku předsedá prefekt, kterému pomáhá sekretář.

§ 2. Orgán je rozdělen do dvou funkčních oblastí: jedna pro regulaci, kontrolu a dohled v hospodářských a finančních záležitostech, druhá pro regulaci, kontrolu a dohled ve správních záležitostech.

Čl. 214

§ 1. Sekretariát pro ekonomiku má vyslechnout Radu pro ekonomické záležitosti a předložit jí k posouzení návrhy a usměrnění vztahující se k předpisům v záležitostech zásadního významu nebo týkajících se obecných zásad.

§ 2. Při vypracovávání návrhů nebo usměrnění vede Sekretariát pro ekonomiku vhodné konzultace, přičemž náležitě zohledňuje autonomii a pravomoci subjektů a správních orgánů.

§ 3. Ve věcech týkajících se vztahů se státy a s dalšími subjekty mezinárodního práva jedná Sekretariát pro ekonomiku ve spolupráci se Státním sekretariátem, který má výlučnou pravomoc.

Čl. 215

Sekretariát pro ekonomiku:

1. vydává pokyny týkající se ekonomických a finančních záležitostí Svatého stolce a kontroluje, že činnosti probíhají v souladu se schválenými operačními plány a programy,
2. monitoruje správní, hospodářské a finanční činnosti institucí, které byly svěřeny pod jeho kontrolu a dohled; navrhuje a zajišťuje případná nápravná opatření,
3. připravuje roční rozpočet a kontroluje pak jeho dodržování, a připravuje souhrnnou konsolidovanou rozvahu Svatého stolce a předkládá je Radě pro ekonomické záležitosti,
4. provádí každoroční hodnocení rizik majtkové a finanční situace Svatého stolce a předkládá je Radě pro ekonomické záležitosti.

Čl. 216

Sekretariát pro ekonomiku:

1. formuluje směrnice, pokyny, vzory a postupy pro zadávání dodavatelských zakázek, jejichž cílem je zajistit, aby veškeré zboží a služby požadované kuriálními institucemi a úřady a institucemi spojenými se Svatým stolicem nebo se k němu vztahujícími byly zadávány co nejbezpečnějším, nejefektivnějším a nejhospodárnějším způsobem, v souladu s odpovídajícími interními kontrolami a postupy,
2. poskytuje vhodné informační nástroje, které umožňují účinné a transparentní správní, hospodářské a finanční řízení a zajišťují věrné vedení archivů a účetnictví v souladu se schválenými normami a postupy.

Čl. 217

§ 1. Při Sekretariátu pro ekonomiku je zřízeno Ředitelství pro lidské zdroje Svatého stolce, které v součinnosti se zainteresovanými institucemi zajišťuje všechny záležitosti týkající se postavení a pracovního řízení personálu a spolupracovníků institucí, které podléhají příslušným právním předpisům Svatého stolce, aniž jsou dotčena ustanovení čl. 48 odst. 2.

§ 2. Sekretariát pro ekonomiku prostřednictvím tohoto ředitelství mimo jiné schvaluje přijímání zaměstnanců, ověřuje všechny požadavky a schvaluje organizační tabulky entit.

Čl. 218

§ 1. Sekretariát pro ekonomiku schvaluje každý akt zřízení, nabytí nebo mimořádné správy prováděný kuriálními institucemi a úřady a institucemi spojenými se Svatým stolcem nebo se k němu vztahujícími, pro který se vyžaduje jeho schválení *ad validitatem*, podle kritérií stanovených Radou pro ekonomické záležitosti.

§ 2. Během uprázdnění papežského stolce poskytuje Sekretariát pro ekonomiku kardinálu kamerlengovi Svaté římské církve všechny požadované informace o ekonomické situaci Svatého stolce.

Správa majetku Apoštolského stolce

Čl. 219

§ 1. Správa majetku Apoštolského stolce je orgánem odpovědným za správu a hospodaření s nemovitým a movitým majetkem Svatého stolce určeným k zajištění prostředků nezbytných k plnění řádné funkce Římské kurie pro dobro partikulárních církví a v jejich službách.

§ 2. Odpovídá za správu nemovitého a movitého majetku subjektů, které svěřily svůj majetek Svatému stolci, v souladu s konkrétním účelem, pro který byl majetek pořízen, a s usměrněními a obecnými zásadami schválenými příslušnými orgány.

§ 3. Finanční transakce uvedené v § 1 a 2 se provádějí prostřednictvím Institutu pro náboženská díla (*Istituto per le Opere di Religione*).

Čl. 220

§ 1. Správa majetku Apoštolského stolce zajišťuje vše potřebné pro běžnou činnost Římské kurie, stará se o pokladnu, účetnictví, nákupy a další služby.

§ 2. Správa majetku Apoštolského stolce může vykonávat služby uvedené v § 1 také pro instituce spojené se Svatým stolcem nebo se k němu vztahující, pokud o to požádají nebo je to nařízeno.

Čl. 221

§ 1. V čele Správy majetku Apoštolského stolce stojí předseda. Asistuje mu sekretář a rada složená z kardinálů, biskupů, kněží a laiků, kteří mu pomáhají při vypracovávání strategických plánů této instituce a při hodnocení jejich výsledků.

§ 2. Vnitřní organizace instituce je rozčleněna do tří funkčních oblastí, které se starají o správu majetku, finanční záležitosti a služby.

§ 3. Instituce využívá poradenství odborníků v oblasti jejich působnosti, jmenovaných podle čl. 16 a 17 § 1.

Úřad generálního auditora

Čl. 222

Úřad generálního auditora je pověřen auditem souhrnné konsolidované účetní závěrky Svatého stolce.

Čl. 223

§ 1. Úřad je podle ročního programu auditu schváleného Radou pro ekonomické záležitosti odpovědný za audit ročních účetních závěrek jednotlivých kuriálních institucí a úřadů, institucí spojených se Svatým stolicem nebo k němu se vztahujících, které jsou zahrnuty do výše uvedených souhrnných konsolidovaných účetních závěrek.

§ 2. Roční program auditu předkládá generální auditor ke schválení Radě pro ekonomické záležitosti.

Čl. 224

§ 1. Úřad generálního auditora provádí na žádost Rady pro ekonomické záležitosti nebo Sekretariátu pro ekonomiku nebo osob zodpovědných za subjekty a správní orgány uvedené v čl. 205 § 1 auditu konkrétních situací týkajících se: nesrovnalostí při využívání nebo přidělování finančních nebo materiálních zdrojů; nesrovnalostí při zadávání zakázek nebo provádění transakcí či dispozic; korupčních jednání nebo podvodů. Stejně audit může samostatně zahájit generální auditor, který o tom, s uvedením důvodů, předem informuje kardinála koordinátora Rady pro ekonomické záležitosti.

§ 2. Generální auditor dostává informace o zvláštních situacích od osob, které se o nich dovědí z důvodu výkonu svých úkolů. Po přezkoumání těchto informací je spolu se závěrem předkládá prefektovi Sekretariátu pro ekonomické záležitosti, a pokud to považuje za nutné, také kardinálu koordinátorovi Rady pro ekonomiku.

Komise pro vyhrazené záležitosti

Čl. 225

Komisi pro vyhrazené záležitosti přísluší:

1. schvalovat jakékoli úkony právní, hospodářské nebo finanční povahy, které musí být pro vyšší dobro církve nebo jednotlivců chráněny tajemstvím a vyňaty z kontroly a dohledu příslušných orgánů,
2. kontrolovat smlouvy Svatého stolce, které podle zákona vyžadují důvěrnost, a dohlížet na ně.

Čl. 226

Komise se podle svých stanov skládá z členů jmenovaných na pět let papežem. V jejím čele stojí předseda, kterému pomáhá sekretář.

Výbor pro investice

Čl. 227

§ 1. Výbor pro investice je odpovědný za zajištění etického charakteru movitých investic Svatého stolce v souladu se sociální naukou církve a zároveň za jejich výnosnost, přiměřenost a rizikovost.

§ 2. Výbor se podle svých stanov skládá ze členů a vysoce kvalifikovaných odborníků, které na pět let jmenuje papež. V jeho čele stojí předseda, kterému pomáhá sekretář.

VIII. ÚŘADY

Prefektura papežského domu

Čl. 228

§ 1. Prefektura má na starosti vnitřní řád týkající se papežského domu a řídí, pokud jde o kázeň a službu, všechny, kdo tvoří papežskou kapli a rodinu.

§ 2. V jejím čele stojí prefekt, jemuž pomáhá regent, jmenovaní na pět let papežem, jimž napomáhá několik úředníků.

Čl. 229

§ 1. Prefektura papežského domu se stará o organizaci a průběh papežských obřadů, s výjimkou ryze liturgické části, a stanovuje pořadí přednosti.

§ 2. Její povinností je organizovat službu v předsálí a zajišťovat veřejné, zvláštní a soukromé audience papeže a návštěvy osob, a to po konzultaci se Státním sekretariátem pokaždé, když to okolnosti vyžadují. Zařizuje vše, co je třeba udělat, když jsou přijati na slavnostní audienci samotným papežem hlavy států, předsedové vlád, ministři, veřejné autority a další významné osobnosti, stejně jako velvyslanci.

§ 3. Zabývá se záležitostmi ohledně duchovních cvičení papeže, kardinálského kolegia a Římské kurie.

Čl. 230

§ 1. Prefektuře přísluší připravit každou návštěvu papeže na území Vatikánu, v Římě nebo při cestách po Itálii.

§ 2. Prefekt doprovází papeže pouze při setkáních a návštěvách na vatikánském území.

Úřad pro papežské bohoslužby

Čl. 231

§ 1. Úřadu pro papežské bohoslužby přísluší připravovat vše potřebné pro liturgická a jiná posvátná slavení ve Vatikánu, jimž předsedá, účastní se jich nebo jim asistuje papež nebo kardinál či prelát jeho jménem či z jeho pověření; řídit je v souladu s platnými liturgickými předpisy a zařizovat vše, co je potřebné nebo užitečné pro jejich důstojný průběh a pro aktivní účast věřících.

§ 2. Úřad se rovněž stará o přípravu a průběh všech papežských bohoslužeb, které se konají během pastoračních návštěv papeže na jeho apoštolských cestách, s ohledem na specifické rysy příslušející bohoslužbám.

Čl. 232

§ 1. V čele úřadu stojí magistr papežských bohoslužeb, kterého na pět let jmenuje papež. Při posvátných obřadech mu pomáhají papežští ceremoniáři, které na pět let jmenuje papež.

§ 2. V úřadu asistují magistrovi různí úředníci a poradci.

Čl. 233

§ 1. Magistr papežských bohoslužeb je rovněž zodpovědný za papežskou sakristii a kaple apoštolského paláce.

§ 2. Je také zodpovědný za Papežský pěvecký sbor s úkolem řídit všechny liturgické, pastorační, duchovní, umělecké a vzdělávací činnosti a oblasti tohoto sboru, zahrnutého do úřadu jako specifické místo služby papežským liturgickým obřadům, a zároveň chránit a podporovat prestižní umělecko-hudební dědictví, které samotný sbor po staletí vytvářel pro slavnostní liturgie papežů.

Čl. 234

Do pravomoci úřadu patří slavení konzistoře a vedení liturgických slavností kardinálského kolegia během sede vacante.

Kamerlengo Svaté církve římské

Čl. 235

§ 1. Kardinál kamerlengo Svaté církve římské vykonává funkce, které mu ukládá zvláštní zákon o uprázdnění apoštolského stolce a volbě papeže.

§ 2. Kardinál kamerlengo Svaté církve římské a zástupce kamerlenga jsou jmenováni papežem.

§ 3. Při výkonu svěřených úkolů pomáhají kardinálu kamerlengovi Svaté církve římské pod jeho vedením a odpovědností tři kardinálové asistenti, z nichž jeden je kardinál koordinátor Rady pro ekonomické záležitosti a další dva jsou určeni způsobem stanoveným normami o uprázdnění apoštolského stolce a volbě papeže.

Čl. 236

Kardinál kamerlengo Svaté církve římské je po dobu uprázdnění Apoštolského stolce pověřen úkolem starat se o jeho majetek a majetková práva a spravovat je. V případě zabránění výkonu jeho úřadu přebírá tyto úkoly zástupce kamerlenga.

Čl. 237

Během uprázdnění papežského stolce je právem a povinností kardinála kamerlenga Svaté církve římské:

1. vyžádat si od všech administrativních jednotek podléhajících Svatému stolci zprávy o jejich majetkovém a hospodářském stavu, jakož i informace o probíhajících mimořádných úkonech,
2. vyžádat si od Rady pro ekonomické záležitosti rozpočty a souhrnné konsolidované účetní uzávěrky Svatého stolce za předchozí rok, jakož i rozpočet na rok následující,
3. v případě potřeby si vyžádat od Sekretariátu pro ekonomiku veškeré informace týkající se ekonomického stavu Svatého stolce.

IX. ADVOKÁTI

Seznam advokátů Římské kurie

Čl. 238

Kromě seznamu advokátů Římské kurie existuje seznam advokátů, kteří jsou způsobilí na žádost zainteresovaných osob převzít obhajobu případů před Nejvyšším tribunálem Apoštolské signatury a také poskytovat své služby při hierarchických rekurzích před kuriálními institucemi.

Čl. 239

§ 1. Do tohoto seznamu mohou být zapsáni odborníci, kteří se vyznačují náležitou průpravou prokázanou akademickými tituly, příkladným křesťanským životem, mravní bezúhonností a odbornými schopnostmi.

§ 2. Státní sekretář po konzultaci se stálou komisí zřízenou k tomuto účelu zajistí zápis do seznamu těch odborníků, kteří splňují požadavky uvedené v § 1 a kteří podali příslušnou žádost. Pokud tyto požadavky přestanou splňovat, budou ze seznamu vyškrtnuti.

Sbor advokátů Svatého stolce

Čl. 240

§ 1. Sbor advokátů Svatého stolce tvoří přednostně osoby zapsané v seznamu advokátů Římské kurie. Mohou se jménem Svatého stolce nebo kuriálních institucí ujmout obhajoby kauz před církevními i světskými soudy.

§ 2. Advokáti Svatého stolce jsou jmenováni státním sekretářem po vyslechnutí komise uvedené v čl. 239 § 2 na pětileté funkční období, které lze opakovat; jejich funkce končí dosažením věku 75 let a mohou být ze závažných důvodů odvoláni.

§ 3. Advokáti Svatého stolce jsou povinni vést bezúhonný a příkladný křesťanský život a plnit svěřené úkoly co nejsvědomitěji a pro dobro církve.

X. INSTITUTE SPOJENÉ SE SVATÝM STOLCEM

Čl. 241

Existuje několik institucí, jak starobylého původu, tak nově zřízených, které sice nejsou řádnou součástí Římské kurie a mají vlastní právní subjektivitu, nicméně poskytují různé služby potřebné nebo užitečné pro samotného papeže, Římskou kurii a univerzální církve a jsou se samotnou kurií spojeny.

Čl. 242

Vatikánský apoštolský archiv je instituce, která vykonává svou specifickou činnost spočívající v uchovávání a vyhodnocování akt a dokumentů týkajících se řízení univerzální církve, aby byly především k dispozici Svatému stolci a Římské kurii při plnění jejich činností a druhotně aby na základě papežského pověření byly pro všechny badatele bez rozdílu země či náboženství pramenem událostí pro poznání (včetně světského), jež byly v průběhu času úzce spjaty se životem církve.

Čl. 243

Vatikánská apoštolská knihovna, instituce starobylého původu, je významným nástrojem církve pro rozvoj a šíření kultury a k podpoře činnosti Apoštolského stolce. Jejím úkolem je prostřednictvím různých sekcí shromažďovat a uchovávat nesmírně bohaté dědictví vědy a umění a zpřístupňovat je vědcům, kteří hledají pravdu.

Čl. 244

Stavební huť baziliky sv. Petra (*Fabbrica di San Pietro*) má podle vlastních norem na starosti vše, co se týká papežské baziliky svatého Petra, v níž se nachází památka mučednické smrti a hrob tohoto apoštola, a to jak ochranu a výzdobu budovy, tak i vnitřní kázeň správců i poutníků a návštěvníků. V nezbytných případech konají předseda a sekretář stavební hutě po dohodě s kapitulou samotné baziliky.

Čl. 245

Papežská komise pro posvátnou archeologii má za úkol studovat, uchovávat, chránit a zvelebovat křesťanské katakomby v Itálii, kde svědectví víry a umění prvních křesťanských komunit i nadále předává poutníkům a návštěvníkům své hluboké poselství.

Čl. 246

Pro výzkum a šíření pravdy v různých oblastech božských a lidských věd vzniklo v rámci katolické církve několik akademií, mezi nimi Papežská akademie věd, Papežská akademie sociálních věd a Papežská akademie pro život.

Čl. 247

S cílem podporovat a rozvíjet kulturu kvality v akademických institucích přímo podřízených Svatému stolci a zajistit, aby splňovaly mezinárodně platná kritéria kvality, byla zřízena Agentura Svatého stolce pro hodnocení a podporu kvality na církevních univerzitách a fakultách.

Čl. 248

Úřad pro finanční dohled a informace je institucí, která způsobem vymezeným zákonem a vlastními stanovami vykonává tyto úkoly: dohled za účelem předcházení a potírání praní špinavých peněz a financování terorismu ve vztahu k organizacím a subjektům podléhajícím jejímu dohledu; obezřetný dohled nad subjekty, které profesionálně vykonávají činnosti finanční povahy; rozvázná regulace subjektů, které profesionálně vykonávají činnosti finanční povahy, a v zákonně stanovených případech za účelem předcházení a potírání praní špinavých peněz a financování terorismu. Z tohoto titulu plní také funkci finančního informování.

Čl. 249

Pokud jde o ustavení a správu, všechny výše uvedené instituce spoje-
né se Svatým stolcem se řídí vlastními zákony.

XI. PŘECHODNÉ USTANOVENÍ

Čl. 250

§ 1. To, co je obecně stanoveno normami této apoštolské konstituce, se vztahuje na Státní sekretariát, dikasteria, orgány, úřady a instituce, které jsou součástí Římské kurie, jakož i na ty, které jsou spojeny se Svatým stolicem. Ty, které mají také své vlastní stanovy a zákony, je mají dodržovat pouze do té míry, do jaké nejsou v rozporu s touto apoštolskou konstitucí, a mají co nejdříve předložit papeži ke schválení jejich úpravu.

§ 2. Prováděcí normy, které jsou v současnosti platné pro subjekty uvedené v § 1, jakož i „Všeobecné předpisy Římské kurie“, *Ordo servandus* a vnitřní *modus procedendi* kuriálních institucí a úřadů se mají až do schválení nového *Ordo servandus* a stanov dodržovat ve všem, co není v rozporu s normami této apoštolské konstituce.

§ 3. Nabytím účinnosti této apoštolské konstituce se plně ruší a nahrazuje konstituce *Pastor Bonus* a spolu s ní se ruší i orgány Římské kurie, které jsou v ní zmíněny a které již v této konstituci nejsou uvedeny nebo reorganizovány.

Tímto nařizují, aby tato apoštolská konstituce byla nyní i v budoucnu stabilní, platná a účinná a aby nabyla plné účinnosti od 5. června 2022, slavnosti Letnic, a aby bylo zajištěno její plné dodržování ve všech ohledech těmi, kterým je určena, v současnosti i v budoucnu, bez ohledu na jakékoli okolnosti, které by tomu odporovaly, i kdyby byly hodny zvláštního ohledu.

Dáno v Římě u Svatého Petra dne 19. března 2022, o slavnosti svatého Josefa, Snoubence blahoslavené Panny Marie, v desátém roce mého pontifikátu

FRANTIŠEK

7. RESCRIPTUM EX AUDIENTIA SS.MI: RESKRIPT PAPEŽE FRANTIŠKA, KTERÝM PŘEVÁDÍ PASTORAČNÍ PÉČI O PŘENESENÍ KOMPETENCÍ V OBLASTI PASTORACE VĚŘÍCÍCH, KTEŘÍ PODNIKAJÍ CESTY Z DŮVODŮ ZBOŽNOSTI NEBO STUDIA ČI VOLNÉHO ČASU

Vzhledem k tomu, že

- apoštolská konstituce *Pastor bonus* z 28. června 1988, inspirovaná magisteriem II. vatikánského koncilu (srov. dekret o pastoračním poslání biskupů v církvi *Christus Dominus* z 28. října 1965, č. 16) přidělila Papežské radě pro pastorační migrantů a lidí mimo domov kompetenci jak v oblasti pastorační vyhnanců, migrantů, kočovníků, cirkusových umělců, námořníků a pracovníků v letecké dopravě (srov. čl. 150 *Pastor bonus*), tak v oblasti duchovní péče o pocesné (srov. čl. 151 *Pastor bonus*);
- ustanoveními motu proprio *Humanam progressionem* ze 17. srpna 2016 byly kompetence výše zmíněné papežské rady převedeny na Dikasterium pro službu integrálnímu lidskému rozvoji;
- ustanoveními motu proprio *Sanctuarium in Ecclesia* z 11. února 2017 byly některé kompetence podle výše zmíněného čl. 151 *Pastor bonus* přeneseny na Papežskou radu pro podporu nové evangelizace;
- a že apoštolská konstituce *Praedicate evangelium* z 19. března 2022 vyzvala k přerozdělení výše uvedených kompetencí,

Svatý otec František při audienci udělené níže podepsanému prefektovi Dikasteria pro službu integrálnímu lidskému rozvoji dne 7. září 2022 stanovil přenesení kompetencí v oblasti pastorační péče věřících, kteří podnikají cesty z důvodů zbožnosti nebo studia či volného času, z téhož dikasteria na Sekci pro základní otázky evangelizace ve světě Dikasteria pro evangelizaci.

Tento reskript vstoupí v účinnost 1. října 2022 jeho zveřejněním v „L'Osservatore Romano“ a poté bude publikován v *Acta Apostolicae Sedis*.

Ve Vatikánu dne 30. září 2022

kard. Michael Czerny, S.I.
Prefekt

8.

POSELSTVÍ PAPEŽE FRANTIŠKA KE SVĚTOVÉMU DNI ZA DUCHOVNÍ POVOLÁNÍ

5. KVĚTNA 2022

Povolání vytvářet lidskou rodinu

Drazí bratři a sestry!

V době, kdy stále vane ledový vítr války a útlaku a kdy jsme často svědky polarizace, zahájila církev synodální proces. Cítíme naléhavou potřebu jít společně a rozvíjet ducha naslouchání, účasti a sdílení. Společně se všemi muži a ženami dobré vůle chceme pomáhat *vytvářet lidskou rodinu*, léčit její rány a vést ji k lepší budoucnosti. V této perspektivě bych se při 59. Světovém dni modliteb za povolání s vámi rád zamyslel nad širokým významem pojmu „povolání“ v kontextu synodální církve, která naslouchá Bohu a světu.

Všichni jsme povoláni, abychom byli protagonisty misie

Synodalita, společná cesta, je základním povoláním církve a jen v tomto horizontu je možné objevit a ocenit různá povolání, charismata a služby. Víme, že církev existuje, aby evangelizovala, vycházela ze sebe a rozsávala v dějinách semeno evangelia. Toto poslání lze uskutečnit pouze tehdy, budou-li všechny oblasti pastorační činnosti spolupracovat, a co je ještě důležitější, budou-li zapojeni všichni Pánovi učedníci. „Na základě přijatého křtu se každý člen Božího lidu stává učedníkem, kterému je svěřeno poslání (srov. Mt 28,19). Každý pokřtěný bez ohledu na svoji funkci v církvi či stupeň vzdělání své víry

je aktivním subjektem evangelizace.¹ Musíme se vyvarovat mentality, která odděluje kněze od laiků a považuje ty první za protagonisty a ty druhé za vykonavatele, a uskutečňovat křesťanské poslání jako jediný Boží lid, laici i pastýři společně. Celá církev je evangelizačním společenstvím.

Jsme povoláni, abychom byli strážci jedni druhých i ochránci stvoření

Slovo „povolání“ by nemělo být chápáno omezujícím způsobem, tedy jako pouhé označení těch, kdo následují Pána na cestě zvláštního zasvěcení. Všichni jsme povoláni, abychom se podíleli na Kristově poslání sjednotit rozptýlené lidstvo a smířit je s Bohem. Obecněji řečeno, každý člověk ještě předtím, než prožije setkání s Kristem a přijme křesťanskou víru, dostává skrze dar života své základní povolání. Každý z nás je stvořením, které Bůh chtěl a miloval a na které myslel jedinečným a zvláštním způsobem. Tato božská jiskra, jež přebývá v srdci každého muže a ženy, nás povolává, abychom ji během svého života rozvíjeli, a tak přispívali k růstu lidstva oživovaného láskou a vzájemným přijetím. Jsme povoláni k tomu, abychom byli strážci jedni druhých, posilovali pouta svornosti a sdílení a hojili rány stvoření, aby jeho krása nebyla zničena. Máme se tedy stát jednou rodinou v nádherném společném domově stvoření, v harmonické rozmanitosti jeho prvků. V tomto širokém smyslu nejsou „povolání“ pouze jednotlivci, ale také národy, společenství a seskupení různého druhu.

Jsme povoláni, abychom zachytili Boží pohled

V rámci tohoto velkého společného povolání Bůh každému z nás adresuje zvláštní výzvu. Svou láskou se dotýká našeho života a směřuje ho ke konečnému cíli, k plnosti, jež překračuje i práh smrti. Takto Bůh chtěl pohlížet a tak pohlíží na naše životy. Michelangelu

1 František, apoštol. exhortace *Evangelii gaudium*, č. 120, Praha, Paulínky 2014.

Buonarrotimu se připisuje výrok: „Každý kamenný blok v sobě skrývá sochu a úkolem sochaře je objevit ji.“ Jestliže toto platí o pohledu umělce, tím spíše se týká Boha: v dívce z Nazareta viděl Matku Boží; v rybáři Šimonovi, synu Jonášovu, viděl Petra, skálu, na níž vybuduje svou církev; v celníkovi Lévim viděl apoštola a evangelistu Matouše; v Šavlovi, krutém pronásledovateli křesťanů, viděl Pavla, apoštola národů. Boží láskyplný pohled nás vždy dosahuje, dotýká se nás, osvobozuje nás a proměňuje a činí z nás nové lidi.

To se odehrává v každém povolání: Boží pohled nás dosahuje a volá nás.

Povolání, stejně jako svatost, není výjimečnou zkušeností vyhrazenou jen několika málo osobám. Jako existuje „svatost těch, kteří žijí vedle nás“,² stejně tak je každému určeno povolání, protože Bůh se na každého dívá a povolává ho.

Jedno přísloví Dálného východu říká: „Když se moudrý člověk podívá na vejce, vidí orla; když se podívá na semeno, vidí velký strom; když se podívá na hříšníka, vidí svatého.“

Tak se Bůh na nás dívá: v každém z nás vidí potenciál, který si my sami někdy neuvědomujeme, a po celý náš život neúnavně pracuje na tom, abychom ho mohli dát do služeb společného dobra.

Povolání se tak rodí díky umění božského Sochaře, který nás svýma „rukama“ nechává vycházet ze sebe samých, abychom se stali mistrovským dílem, jímž jsme povoláni být. Zejména Boží slovo, které nás osvobozuje od egocentrismu, je schopno nás očistit, osvětit a přetvořit. Naslouchejme tedy Slovu, abychom se otevřeli povolání, které nám Bůh svěřuje! A učme se také naslouchat svým bratřím a sestrám ve víře, protože jejich rady a příklad nám mohou pomoci odhalit Boží iniciativu, která nám ukazuje vždy nové cesty, jimiž se máme ubírat.

Jsme povoláni, abychom odpovídali na Boží pohled

Boží láskyplný a tvořivý pohled nás zcela zvláštním způsobem dosáhl v Ježíšovi. Když evangelista Marek hovoří o bohatém mladíkovi, poznamenává: „Ježíš na něho pohlédl s láskou“ (10,21). Tento Ježíšův láskyplný pohled spočívá na každém z nás. Bratři a sestry, dovolme,

2 Srov. František, apošt. exhortace *Gaudete et exsultate*, č. 6–9, Praha, Paulínky 2018.

aby se nás tento pohled dotkl, a dovolme, aby nás vyváděl ven ze sebe! A učme se také dívat se jeden na druhého tak, aby se lidé, s nimiž žijeme a které potkáváme –, ať už je to kdokoli – cítili přijati a milováni a objevili, že existuje Někdo, kdo se na ně dívá s láskou a zve je, aby plně rozvíjeli veškerý svůj potenciál.

Když tento pohled přijmeme, náš život se změní. Vše se stává dialogem o povolání mezi námi a Pánem, ale také mezi námi a ostatními. Pokud tento dialog hluboce prožíváme, stále více nám *pomáhá stávat se tím, kým jsme*: při povolání ke služebnému kněžství být nástrojem Kristovy milosti a milosrdenství; při povolání k zasvěcenému životu být chválou Boha a proroctvím nového lidstva; při povolání k manželství být si vzájemným darem a dárci a učiteli života. Všeobecně při každém povolání a službě v církvi, které nás vyzývají dívat se na druhé a na svět Božíma očima, máme sloužit dobru a šířit lásku svými skutky i slovy.

V této souvislosti bych se rád zmínil o zkušenosti doktora Josého Gregoria Hernándezze Cisnerose. Když pracoval jako lékař ve venezuelském Caracasu, chtěl se stát františkánským terciářem. Později uvažoval o tom, že se stane mnichem a knězem, ale jeho zdraví mu to nedovolilo. Tehdy si uvědomil, že jeho posláním je právě lékařské povolání, ve kterém se nasazoval především ve prospěch chudých. Proto se bezvýhradně věnoval těm, které postihla celosvětová epidemie známá jako „španělská chřipka“. Zemřel poté, co ho srazilo auto, když vycházel z lékárny, kde obstarával léky pro jednu starší pacientku. Je příkladným svědkem toho, co to znamená zaslechnout Pánovo volání a plně ho přijmout. Před rokem byl blahořečen.

Jsme společně povoláni, abychom budovali bratrský svět

Jako křesťané jsme nejen povoláni jako jednotlivci, ale jsme také *s-volávání společně*. Jsme jako kamínky mozaiky, které jsou krásné už každý sám, ale teprve dohromady vytvářejí obraz. Každý z nás září jako hvězda v Božím srdci a na nebeské klenbě, zároveň jsme však povoláni vytvářet souhvězdí, která usměřňují a osvětlují cestu lidstva, počínaje prostředím, v němž žijeme. V tom spočívá tajemství církve: v různorodém společenství je znamením a nástrojem toho, k čemu je povoláno celé lidstvo. Proto se církev musí stávat stále více

synodální; musí být schopná jednotně kráčet v harmonické rozmanitosti, do níž se všichni mohou aktivně zapojit a k níž mají čím přispět.

Když tedy mluvíme o „povolání“, nejde jen o volbu té či oné formy života, o zasvěcení svého života určité službě nebo o následování určitého charismatu v některé řeholní rodině, hnutí nebo církevním společenství. Jde o uskutečnění Božího snu, velkého záměru bratrství, který měl Ježíš v srdci, když se modlil k Otci: „Aby všichni byli jedno“ (Jan 17,21). Každé povolání v církvi a v širším smyslu i ve společnosti přispívá ke společnému cíli: dosáhnout toho, aby mezi muži a ženami zaznívala harmonie mnoha různých darů, jakou může přinést pouze Duch Svatý. Kněží, zasvěcené osoby i věřící laici, pojďme a pracujme společně, abychom vydávali svědectví o pravdě, že velká lidská rodina sjednocená v lásce není jen utopie, ale plán, pro který nás Bůh stvořil.

Modleme se, bratři a sestry, aby Boží lid uprostřed dramatických dějinných událostí stále více odpovídal na toto volání. Prosme Ducha Svatého o světlo, aby každý z nás nacházel své místo a v tomto velkém plánu vydával ze sebe to nejlepší!

Dáno v Římě u Sv. Jana v Lateránu dne 8. května 2022, o 4. neděli velikonoční

FRANTIŠEK

9.

POSELSTVÍ PAPEŽE FRANTIŠKA KE SVĚTOVÉMU DNI CHUDÝCH

13. ČERVNA 2022

„Ježíš Kristus se stal pro vás chudým“ (srov. 2 Kor 8,9)

1. „Ježíš Kristus [...] se stal pro vás chudým“ (srov. 2 Kor 8,9). Těmito slovy se apoštol Pavel obrací na první křesťany v Korintu, aby povzbudil jejich odhodlání k solidaritě s potřebnými bratry a sestrami. *Světový den chudých* letos opět přichází jako prospěšná výzva, která nám pomáhá zamyslet se nad naším způsobem života a nad mnoha formami chudoby současné doby.

Ještě před několika měsíci se svět vzpamatoval z pandemie a vykazoval známky hospodářského oživení, které by přineslo úlevu milionům lidí zbídačených kvůli ztrátě zaměstnání. Otevíral se tak kousek modrého nebe, který, aniž by nechal zapomenout na bolest ze ztráty blízkých, sliboval konečně návrat k přímým mezilidským vztahům, ke vzájemnému setkávání bez jakýchkoli dalších zákazů a omezení. A pak se na obzoru objevila nová katastrofa, která má světu vnutit odlišný scénář.

Válka na Ukrajině se přidala k regionálním válkám, které v posledních letech přinášejí smrt a zkázu. V tomto případě je však situace složitější kvůli přímému zásahu „supervelmoci“, která hodlá prosadit svou vůli proti principu sebeurčení národů. Opakují se tragické scény a vzájemné vydírání několika mocných opět překrývá hlas lidstva volajícího po míru.

2. Kolik chudých lidí plodí nesmyslná válka! Kamkoliv se podíváme, vidíme, jak násilí zasahuje bezbranné a ty nejslabší; deportace tisíců lidí, zejména chlapců a dívek, s cílem vykořenit je a vnutit jim jinou identitu. Na aktuálnosti nabývají žalmistova slova, která pronesl

tváří v tvář zničení Jeruzaléma a vyhnání mladých Židů: „U babylonských řek, tam jsme sedali a plakali, když jsme vzpomínali na Sión. Na vrby toho kraje jsme zavěsili své citery. Neboť tam od nás žádali písně ti, kdo nás odvěkli, kdo nás sužovali, od nás žádali, abychom se radovali. [...] Jak bychom mohli zpívat Hospodinovu píseň v cizí zemi?“ (Žalm 137,1–4).

Milióny žen, dětí a starých lidí jsou nuceny čelit nebezpečí bombových útoků, a aby se zachránily, hledají útočiště jako uprchlíci v sousedních zemích. Ti, kteří zůstávají v oblastech konfliktu, žijí denně ve strachu, v nedostatku jídla, vody, lékařské péče a především lásky. Za těchto okolností dochází k zatemnění rozumu a následky toho nese mnoho obyčejných lidí, kteří se tak přidávají k již tak velkému počtu lidí v nouzi. Jak můžeme adekvátně reagovat na tuto situaci a přinést úlevu a klid tolika lidem vydaným na milost a nemilost nejistotě a tísní?

3. Právě do tohoto rozporuplného kontextu je zasazen *6. Světový den chudých* s výzvou převzatou od apoštola Pavla, abychom upírali svůj pohled na Ježíše, který „ačkoli bohatý, stal se pro vás chudým, abyste vy zbohatli z jeho chudoby“ (2 Kor 8,9). Při své návštěvě Jeruzaléma se Pavel setkal s Petrem, Jakubem a Janem, kteří ho požádali, aby nezapomínal na chudé. Jeruzalémská komunita se totiž ocitla v zoufalé situaci kvůli hladomoru, který postihl zemi. Apoštol se okamžitě postaral o uspořádání velké sbírky ve prospěch těchto chudých lidí. Korintští křesťané se projeví jako velmi citliví a vstřícní. Podle Pavlových pokynů každý první den v týdnu vybírali, co se jim podařilo ušetřit, a všichni byli velmi štedří.

Od té doby i my každou neděli při slavení eucharistie děláme totéž: sbíráme své dary, aby se společenství mohlo postarat o potřeby těch nejchudších. Je to něco, co křesťané vždy vykonávali s radostí a smyslem pro odpovědnost, aby žádný bratr nebo sestra neměli nedostatek toho, co potřebují. Dokazuje to již svědectví svatého Justina, který ve 2. století napsal císaři Antoninu Piovi a nedělní slavení křesťanů popsal těmito slovy: „V den, kterému se říká „den Slunce“ (tj. v neděli), se všichni, ať přebývají ve městech nebo na venkově, shromažďují na jednom místě a čte se z paměti apoštolů nebo ze spisů proroků, dokud to čas dovolí. [...] Každý pak dostává a přijímá z pokrmu

díkůvzdání a nepřítomným se posílá po jáhnech. Zámožní i ti, kdo si to přejí, dobrovolně dávají podle vlastního uvážení, každý, co uzná za vhodné. To, co se takto sebere, se ukládá u představeného a ten pak z toho vypomáhá sirotkům a vdovám i lidem, kteří pro nemoc nebo z nějaké jiné příčiny trpí nedostatkem, také uvězněným a cizincům, kteří tam zavítali na svých cestách, prostě stará se o všechny, kdo jsou v nouzi“ (*Prima Apologia, LXVII, 1-6*).

4. Když se vrátíme ke korintské komunitě, vidíme, že po počátečním nadšení začalo jejich odhodlání ochabovat a iniciativa navržená apoštolem ztratila na síle. To je důvod, který přiměl Pavla, aby zaníceným způsobem napsal, že sbírku obnovuje, a sice proto, „aby té ochotné vůli také odpovídal vykonaný skutek – ovšem podle vašich možností“ (2 Kor 8,11).

V tuto chvíli myslím na ochotu, která v posledních letech pohnula celé národy, aby otevřely své dveře a přijaly miliony uprchlíků před válkami na Blízkém východě, ve střední Africe a nyní na Ukrajině. Rodiny otevřely své domovy, aby udělaly místo dalším rodinám, a komunity velkoryse přijaly tolik žen a dětí, aby jim nabídly žít s důstojností, která jim náleží. Čím déle však konflikt trvá, tím více se jeho důsledky zhoršují. Pro hostitelské národy je stále obtížnější zajistit kontinuitu pomoci; rodiny a komunity začínají pociťovat tíhu situace, která přesahuje rámec mimořádné krizové události. Je to chvíle, kdy nesmíme podlehnout a musíme obnovit původní motivaci. To, co jsme začali, je třeba se stejnou odpovědností dotáhnout do konce.

5. Solidarita v podstatě spočívá právě v tom: dělit se o to málo, co máme, s těmi, kteří nemají nic, aby nikdo netrpěl. Čím více roste smysl pro komunitu a pro společenství jako způsob života, tím více se rozvíjí solidarita. Na druhou stranu je třeba vzít v úvahu, že existují země, kde v posledních desetiletích došlo k výraznému růstu prosperity mnoha rodin, které dosáhly bezpečné životní úrovně. To je pozitivní výsledek soukromé iniciativy a zákonů, které podpořily hospodářský růst ve spojitosti s konkrétními pobídkami pro rodinnou politiku a sociální odpovědnost. O bohatství dosažené bezpečnosti a stability se nyní mohou podělit s těmi, kteří byli nuceni opustit své domovy a svou zemi, aby se zachránili a přežili. Jako členové občanské

společnosti pokračujeme v prosazování hodnot svobody, odpovědnosti, bratrství a solidarity. A jako křesťané opětovně nacházíme základ svého bytí a konání v lásce, ve víře a v naději.

6. Je zajímavé vidět, že apoštol nechce křesťany ke skutkům dobročinnosti nutit. Píše totiž: „Neříkám to jako rozkaz“ (2 Kor 8,8), ale spíše chce „vyzkoušet pravost“ jejich lásky v péči a starosti o chudé (srov. tamtéž). Základem Pavlovy žádosti je zajisté potřeba konkrétní pomoci, avšak jeho záměr jde ještě dál. Vyzývá Korinťany, aby se ujali sbírky na znamení lásky, kterou projevil samotný Ježíš. Nejsilnější motivace ke štědrosti vůči chudým spočívá v příkladu Božího Syna, který sám se rozhodl stát se chudým.

Apoštol se skutečně nebojí tvrdit, že tato volba Krista, toto jeho „ponížení“, je „milostí“, dokonce „milostí našeho Pána Ježíše Krista“ (2 Kor 8,9), a že jen jejím přijetím můžeme dát konkrétní a ucelený výraz své víře. Učení celého Nového zákona je v tomto tématu jednotné, což se odráží i ve slovech apoštola Jakuba: „To slovo však musíte uvádět ve skutek, a ne abyste ho jenom poslouchali. To byste klamali sami sebe. Neboť když někdo to slovo jenom poslouchá, ale nejedná podle něho, ten se podobá člověku, který pozoruje svůj vzhled v zrcadle: podívá se na sebe, odejde a hned zapomene, jak vypadá. Kdo se však důkladně zahledí do dokonalého zákona svobody a přitom vytrvá, kdo není jen posluchač zapomnětlivý, ale skutečně podle toho jedná, ten v tom jednání najde svou blaženost“ (Jak 1,22–25).

7. Tváří v tvář chudým člověk neříká velká slova, ale vyhrne si rukávy a uvede do praxe svou víru přímým konáním, které nelze na nikoho delegovat. Někdy však může nastoupit určitá laxnost, jež vede k nedůslednému chování, například ke lhostejnosti vůči chudým. Stává se také, že někteří křesťané kvůli přílišné náklonnosti k penězům zabřednou do špatného užívání majetku a statků. V těchto situacích se projevuje slabá víra i chabá, krátkozraká naděje.

Víme, že problémem nejsou peníze samotné, protože ty jsou součástí každodenního života lidí a jejich sociálních vztahů. Spíše bychom se měli zamyslet nad tím, jakou hodnotu pro nás peníze mají. Nesmí se stát hodnotou absolutní, jako by byly hlavním cílem života. Taková připoutanost nám brání dívat se na každodenní život

realisticky a zatemňuje náš pohled, takže nevidíme potřeby druhých. Křesťanovi a nějakému společenství se nemůže stát nic horšího, než že se nechají oslnit modlou bohatství, která je nakonec připoutá k vizi pomíjivého a troskotajícího života.

Nejde tedy o to, zaujmout vůči chudým „welfaristický“ postoj, jak se často stává, ale je třeba se angažovat, aby nikomu nechybělo to, co potřebuje. Nezachraňuje aktivismus, ale upřímná a velkorysá pozornost, jež umožňuje přistupovat k chudému člověku jako k bratru, který natahuje ruku proto, abych se já probudil z letargie, do níž jsem upadl. Proto „nikdo by neměl říkat, že je daleko od chudých, protože jeho životní rozhodnutí vyžadují, aby věnoval více pozornosti jiným úkolům. To je častá výmluva v akademickém, podnikatelském či odborném prostředí, ba dokonce i v tom církevním [...] nikdo se nemůže cítit zproštěn starostí o chudé a o sociální spravedlnost“.¹ Je naléhavě nutné najít nové způsoby, které mohou jít nad rámec přístupu té sociální politiky, která „je pojmána jako politika *pro chudé*, ale nikdy *s chudými* a nikdy *chudých*, a už vůbec není součástí projektu, který by spojoval národy“². Místo toho se musíme přiklonit k postoji apoštola, který mohl napsat Korinťanům: „Nebylo by totiž dobré, že byste jiným v tísní ulehčili, a sami do ní upadli. Spíše má nastat jakési vyrovnání“ (2 Kor 8,13).

8. Existuje paradox, který je dnes stejně jako v minulosti těžké přijmout, protože je v rozporu s lidskou logikou: existuje chudoba, která činí člověka bohatým. Připomínáním „milosti“ Ježíše Krista chce Pavel potvrdit to, co sám hlásal, totiž že pravé bohatství nespočívá v hromadění „pokladů na zemi, kde je kazí mol a rez a kam se zloději prokopávají a kradou“ (Mt 6,19), ale ve vzájemné lásce, která nás nutí nést břemena jeden druhého, aby nikdo nebyl opuštěn nebo vyloučen. Zkušenost slabosti a omezenosti, kterou jsme zažili v posledních letech, a nyní tragédie války s globálními dopady nás musí naučit něčemu rozhodujícímu: nejsme na tomto světě proto, abychom jen přežili, ale proto, abychom všichni prožívali důstojný a šťastný život. Ježíšovo

1 František, apoštol. exhort. *Evangelii gaudium*, č. 201, Praha, Paulínky 2014.

2 Týž, enc. *Fratelli tutti*, č. 169, Praha, Karmelitánské nakladatelství 2021.

poselství nám ukazuje cestu a dává nám poznat, že existuje chudoba, která ponižuje a zabíjí, ale i jiná chudoba, Kristova chudoba, která osvobozuje a přináší pokoj.

Chudoba, která zabíjí, je bída, dcera nespravedlnosti, vykořisťování, násilí a nespravedlivého rozdělování zdrojů. Je to chudoba zoufalá, která nemá budoucnost, protože ji vnucuje skartační kultura, jež nenabízí perspektivu ani východisko. Je to chudoba srážející lidi do krajní nouze a zároveň podkopávající duchovní rozměr, který i přes jeho časté opomíjení nepřestává existovat a musí se s ním počítat. Když se jediným zákonem stane počítání zisku na konci dne, pak už neexistuje žádná zábrana pro přijetí logiky vykořisťování lidí: ostatní jsou jen prostředky. Spravedlivá mzda a spravedlivá pracovní doba již neexistují a vznikají nové formy otroctví, jimiž trpí lidé, kteří nemají jinou možnost a musí se smířit s touto jedovatou nespravedlností jen proto, aby si obstarali své existenční minimum.

Chudoba, která osvobozuje, je naopak výsledkem zodpovědného rozhodnutí odhodit přítěž a zaměřit se na to podstatné. Vskutku se často setkáváme s pocitem nespokojenosti, který mnozí zažívají, protože zakoušejí, že jim něco důležitého chybí, a vydávají se to hledat jako bezcílní poutníci.

Při touze najít to, co je může uspokojit, se potřebují zaměřit na malé, slabé a chudé, aby konečně pochopili, co skutečně měli zapotřebí. Setkání s chudými umožňuje skoncovat s tolika úzkostmi a nepodstatnými obavami, dospět k tomu, co je v životě opravdu důležité a co nám nikdo nemůže ukrást: k pravé a nezištné lásce. Více než příjemci naší almužny jsou totiž chudí někým, kdo nám pomáhá zbavit se svazujícího neklidu a povrchnosti.

Svatý Jan Zlatoústý, církevní otec a učitel církve, který ve svých spisech ostře odsuzoval chování křesťanů k chudým, napsal: „Nemůžeš-li uvěřit, že chudoba tě činí bohatým, pomysli na svého Pána a přestaň o tom pochybovat. Kdyby on nebyl chudý, ty bys nebyl bohatý; je to mimořádné, že z chudoby vzešlo bohatství. ‚Bohatstvím‘ zde Pavel myslí poznání zbožnosti, očištění od hříchů, spravedlnost, posvěcení a tisíce dalších dobrých věcí, které nám byly dány nyní a navždy. To vše máme díky chudobě.“³

9. Apoštolův text, na který se odkazuje 6. *Světový den chudých*, představuje velký paradox života z víry: Kristova chudoba nás činí bohatými. Pavel mohl předložit takovéto učení, které církev šířila a vydávala o něm svědectví po celá staletí, protože se Bůh ve svém Synu Ježíši rozhodl jít po této cestě. Jestliže se pro nás stal chudým, pak je náš život osvěcen a proměněn a získává hodnotu, kterou svět nezná a nemůže dát. Ježíšovým bohatstvím je jeho láska, která nikoho nevyklučuje a vyhledává všechny, zvláště ty, kdo jsou na okraji společnosti a nedostává se jim toho, co potřebují. Z lásky se zřekl sám sebe a vzal na sebe lidský úděl. Z lásky se stal poslušným služebníkem, a to až k smrti na kříži (srov. Flp 2,6–8). Z lásky se stal „chlebem života“ (Jan 6,35), aby nikdo neměl nedostatek životních potřeb a mohl najít pokrm pro život věčný. Zdá se, že i v dnešní době je obtížné, stejně jako to bylo tehdy pro Pánovy učedníky, přijmout toto učení (srov. Jan 6,60); ale Ježíšovo slovo je jasné. Chceme-li, aby život zvítězil nad smrtí a důstojnost byla vykoupěna z nespravedlnosti: musíme jít po cestě chudoby Ježíše Krista, sdílet život z lásky, lámat chléb svého života spolu s bratry a sestrami, počínaje těmi nepatrnými, těmi, jimž chybí to nejnnutnější. Tak dosáhneme rovnosti, aby chudí byli osvobozeni od bídy a bohatí od marnosti, a oboje od zoufalství.

10. Letos 15. května jsem svatořečil bratra Charlese de Foucauld, muže, který se narodil bohatý, ale zřekl se všeho, aby následoval Ježíše a stal se s ním chudým a bratrem všech. Jeho poustevnický život, nejprve v Nazaretě a poté v saharské poušti, byl naplněn mlčením, modlitbou a sdílením a je příkladným svědectvím křesťanské chudoby. Bude dobré, když se zamyslíme nad těmito jeho slovy: „Nepohrdejme chudými, maličkými, dělníky; nejenže jsou to naši bratři v Bohu, ale jsou také těmi, kteří nejdokonaleji napodobují Ježíše v jeho vnějším životě. Dokonale nám představují Ježíše, Dělníka z Nazareta. Jsou prvorozenými mezi vyvolenými, prvními povolányi ke kolébce Spasitele. Byli Ježíšovými obvyklými společníky od jeho narození až do smrti [...]. Ctěme je, ctěme v nich obraz Ježíše a jeho svatých rodičů [...]. Vezměme na sebe [stav], který na sebe vzal on [...]. Nikdy nepřestávejme být ve všem chudí, bratři chudých, společníci chudých, buďme nejchudší z chudých jako Ježíš a jako on milujme chudé

a obklopujeme se jimi.“⁴ Pro bratra Charlese to nebyla jen slova, ale konkrétní způsob života, který ho dovedl k tomu, aby s Ježíšem sdílel dar samotného života.

Kéž se tento *6. Světový den chudých* stane příležitostí k milosti, k osobnímu i společnému zpytování svědomí a kéž nám umožní položit si otázku, zda nás chudoba Ježíše Krista v životě věrně provází.

Dáno v Římě u Svatého Jana v Lateránu dne 13. června 2022,
v den památky svatého Antonína Paduánského

FRANTIŠEK

4 Carles de Foucauld, *Komentář k Lukášovu evangeliu*. Méditace č. 263 o Lk 2,8–20, in C. DE FOUCAULD, *La Bonté de Dieu. Méditations sur les saints Evangiles (I)*, Nouvelle Cité, Montrouge 1996, s. 214–216.

10.

**POSELSTVÍ
PAPEŽE FRANTIŠKA
KE SVĚTOVÉMU DNI
SENIORŮ A PRARODIČŮ**

24. ČERVENCE 2022

„Ještě ve stáří budou přinášet užitek“ (Žl 92,15)

Moje milá, můj milý!

Slova žalmisty: „Ještě ve stáří budou přinášet užitek“ (92,15) jsou dobrou zprávou, skutečným „evangeliem“, tedy „radostnou zvěstí“, kterou můžeme světu hlásat u příležitosti druhého Světového dne prarodičů a seniorů. Jsou v rozporu s tím, co si o tomto období života myslí svět, a také s rezignovaným postojem některých z nás starších lidí, kteří od budoucnosti už nic neočekáváme.

Mnoho lidí se stáří bojí. Považují je za jakousi nemoc a jakémukoli kontaktu s ní je lepší se vyhnout. Myslí si, že staří lidé nejsou jejich starostí a měli by pobývat odděleni, třeba v domovech nebo v zařízeních, kde se o ně postarají, abychom o ně nemuseli pečovat my. Je to „kultura skartace“: mentalita, která nám dává pocítit, že se lišíme od těch nejslabších a zranitelných, že se nás nedotýká jejich křehkost a že jsme od „nich“ a „jejich“ problémů odděleni. Písmo nás učí, že ve skutečnosti je dlouhý život požehnáním a staří lidé nejsou vydědenci, kterým je třeba se vyhýbat, ale živoucí znamení Boží laskavosti, která daruje život v hojnosti. Požehnaný domov, který opatruje starého člověka! Požehnaná rodina, která ctí své prarodiče!

Stáří je životní období, jemuž neporozumíme snadno ani my, kteří ho již prožíváme. I když k tomu s odstupem času nakonec dojdeme, nikdo z nás se na něj nepřipravil a zdá se, že nás jakoby zaskočilo. Nejvyspělejší společnosti vynakládají mnoho prostředků na tuto životní etapu, ale nepomáhají nám ji pochopit a ocenit; nabízejí plány

zdravotní péče, ale ne projekty na plnohodnotné prožití tohoto období.¹ Proto je obtížné hledět do budoucnosti a rozlišovat, jakým směrem se vydat. Na jedné straně jsme v pokušení odmítat stáří tím, že skrýváme vrásky a předstíráme, že jsme stále mladí, zatímco na straně druhé se domníváme, že nemůžeme dělat nic jiného než zklamaně prožívat čas smíření s tím, že už nemůžeme „přinášet žádný užitek“.

Důchod a děti, které už dosáhly samostatnosti, způsobují, že mnohé z věcí, kterým jsme dříve věnovali čas a energii, už nejsou tak naléhavé... Vědomí, že naše síly ubývají nebo že začíná nemoc, může zpochybnit naše jistoty. Zdá se, že svět se svým rychlým tempem, kterému se snažíme stačit, nám nedává jinou možnost než přijmout za svou myšlenku, že už nejsme k ničemu. A tak se vznáší k nebi modlitba žalmu: „Nezavrhuji mě v čas stáří, neopouštěj mě, až ochabnou síly!“ (71,9).

Tentýž žalm – který uvažuje nad tím, že Pán byl přítomen ve všech obdobích našeho života – nás však vyzývá, abychom i nadále doufali. Až zestárneme a zbledějí nám vlasy, Bůh nám bude stále dávat dar života a nedopustí, aby nás přemohlo zlo. Budeme-li mu důvěřovat, najdeme sílu ho stále chválit (srov. v. 14–20) a zjistíme, že stárnutí není jen přirozené chátrání těla nebo nevyhnutelné plynutí času, ale dar dlouhého života. Stárnutí není odsouzení, nýbrž požeňhání!

Proto bychom měli o sebe pečovat a učit se aktivně prožívat svá léta i z duchovního hlediska: pěstovat svůj vnitřní život vytrvalou četbou Božího slova, každodenní modlitbou, přijímáním svátostí a účastí na liturgii. A spolu se vztahem k Bohu udržovat také vztahy s druhými: především s rodinou, dětmi a vnoučaty, kterým můžeme projevat svůj láskyplný zájem; a rovněž vztahy s chudými a trpícími lidmi, jimž můžeme být nablízku konkrétní pomocí i modlitbou. To vše nám pomůže, abychom se necítili být pouhými diváky v divadle světa, abychom se neomezovali na „pozorování z balkónu“, na stání u okna, protože život je všude kolem nás. Když naopak zbystríme své smysly, abychom rozpoznali Pánovu přítomnost,² budeme jako „zelené olivy

1 *Katecheze o stáří – 1. Milost času a smlouva životních období* (23. února 2022).

2 *Katecheze o stáří – 5. Věrnost Božímu navštívení pro budoucí generaci* (30. března 2022).

v Božím domě“ (srov. Ž 52,10), budeme se moci stát požeňáním pro ty, kdo žijí vedle nás.

Stáří není neužitečným obdobím, kdy bychom měli zůstat stát stranou a přestat veslovat, ale obdobím, kdy ještě můžeme přinášet ovoce: čeká nás nové poslání, které nás vybízí hledět do budoucnosti. „Výjimečná vnímavost stařeckého věku k projevům pozornosti, hnutí mysli a citům, které nás polidšťují, by se měla stát posláním mnohých seniorů a jejich volbou z lásky vůči novým generacím.“³ To je náš příspěvek k revoluci něhy,⁴ k duchovní a nenásilné revoluci, k níž vás, milí prarodiče a senioři, zvou, abyste se stali jejich protagonisty.

Svět prožívá těžké období, poznamenané nejprve nečekanou a prudkou bouří pandemie a poté válkou, která poškozují mír a rozvoj v celosvětovém měřítku. Není náhodou, že se válka vrátila do Evropy v době, kdy odchází generace, která ji zažila v minulém století. Tyto velké krize nás mohou učinit necitlivými vůči existenci jiných „epidemií“ a dalších rozšířených forem násilí, jež ohrožují lidskou rodinu a náš společný domov.

Tváří v tvář tomu všemu potřebujeme hlubokou změnu, obrácení, které odzbrojí srdce a umožní každému rozpoznat v druhém bratra. A my, prarodiče a senioři, máme velkou zodpovědnost: naučit ženy a muže naší doby vnímat druhé se stejným chápacím a láskyplným pohledem, jaký věnujeme svým vnoučatům. Péči o druhé jsme pročistili svou lidskost a dnes můžeme být učiteli způsobu života, který je mírumilovný a pozorný k těm, kteří to nejvíce potřebují. Naše chování může být mylně považováno za slabost nebo poddajnost, ale budou to tiší, kdo dostanou zemi za dědictví, a nikoli ti agresivní a násilníci (srov. Mt 5,5).

Jedním z plodů, které máme přinášet, je ochrana světa. „Všichni jsme prošli rukama svých prarodičů, kteří nás drželi v náručí.“⁵ Dnes je však čas, abychom drželi ve svých náručích – konkrétní pomocí nebo třeba jen modlitbou – nejen své vnuky, ale i mnohé jiné, vy-

3 *Katecheze o stáří – 3. Stáří jako pramen lehkomyšlné mladosti* (16. března 2022).

4 *Katecheze o svatém Josefovi – 8. Svatý Josef, otec vřidnosti* (19. ledna 2022).

5 *Homilie na mši při prvním Světovém dni prarodičů a seniorů* (25. července 2021).

strašené, které jsme ještě nepotkali a kteří možná utíkají před válkou nebo kvůli ní trpí. Stejně jako svatý Josef, milující a starostlivý otec, chraňme ve svých srdcích děti na Ukrajině, v Afghánistánu, Jižním Súdánu...

Mnozí z nás dozárali k moudrému a pokornému vědomí, které svět tolik potřebuje: nespasíme se sami, štěstí je chléb, který jíme společně. Vydejme svědectví těm, kdo si namlouvají, že osobní naplnění a úspěch najdou v konfrontaci. Dokáže to každý, i ten nejslabší. Už jen to, že umožníme druhým – často lidem z jiných zemí –, aby se o nás starali, je způsob, jak říci, že společný život je nejen možný, ale i nutný.

Drahé babičky a drazí dědečkové, drahé stařenky a drazí starci, v tomto našem světě jsme povoláni být budovateli *revoluce něžnosti!* Udělejme to tím, že se naučíme stále častěji a lépe využívat nejcennější nástroj, který máme a který je pro náš věk nevhodnější: modlitbu. „Staňme se také trochu básníky modlitby, zkusme hledat svoje slova, osvojme si ta, kterým nás učí Boží slovo.“⁶ Naše důvěrná modlitba může udělat mnoho: může doprovázet bolestný výkřik těch, kdo trpí, a může pomoci změnit srdce. Můžeme být „stálým ‚sborem‘ velkého duchovního chrámu, kde prosebná modlitba a chvalozpěv podporují společenství, které pracuje a zápasí na poli života“.⁷

Světový den prarodičů a seniorů je tedy příležitostí znovu s radostí říci, že církve chce slavit společně s těmi, které Pán – jak říká Bible – „nasytil dny“. Oslavme ho společně! Vyzývám vás, abyste tento den vyhlásili ve svých farnostech a společenstvích; abyste navštívili nejosamělejší seniory doma nebo v domovech, kde pobývají. Postarejme se o to, aby nikdo neprožil tento den v osamění. Mít někoho, na koho se můžeme těšit, může změnit dny, kdy si myslíme, že od budoucnosti už nemáme očekávat nic dobrého. A z prvního setkání se může zrodit nové přátelství. Návštěva osamělých starých lidí je skutkem milosrdenství dnešní doby!

Prosme Pannu Marii, Matku něžnosti, aby nás všechny učinila tvůrci *revoluce něžnosti*, abychom společně osvobodili svět od stínu osamělosti a od démona války.

6 Katecheze o rodině– 7. Prarodiče (11. března 2015).

7 Tamtéž.

Všem vám a vašim blízkým posílám své požehnání s ujištěním o své láskyplné blízkosti. A vás prosím, nezapomeňte se za mě modlit!

Dáno v Římě u Sv. Jana v Lateránu dne 3. května, na svátek svatých apoštolů Filipa a Jakuba

FRANTIŠEK

11. **APOŠTOLSKÝ LIST
DESIDERIO DESIDERAVI
PAPEŽE FRANTIŠKA
BISKUPŮM, KNĚŽÍM, JÁHNŮM,
ZASVĚCENÝM OSOBÁM
A VĚŘÍCÍM LAIKŮM
O LITURGICKÉ FORMACI BOŽÍHO LIDU**

*Desiderio desideravi
hoc Pascha manducare vobiscum,
antequam patiar.
(Lk 22,15)*

1. Drazí bratři a sestry,
poté, co jsem se už obrátil k biskupům svým motu proprio *Traditionis custodes*, oslovuji nyní tímto listem všechny, abych s vámi sdílel některé úvahy týkající se liturgie, která je základním rozměrem života církve. Je to velmi rozsáhlé téma a zasluhuje po všech stránkách pečlivou pozornost: nicméně nemám v úmyslu se v tomto textu zabývat danou problematikou vyčerpávajícím způsobem. Chci pouze nabídnout několik podnětů k zamyšlení, abychom rozjímali o kráse a pravdě křesťanského obřadu.

Liturgie: „dnešek“ dějin spásy

2. „Toužebně jsem si přál jíst s vámi tohoto velikonočního beránka, dříve než budu trpět“ (Lk 22,15). Ježíšova slova, která otvírají příběh poslední večeře, nám nabízejí nečekanou možnost vytušit hloubku lásky osob Nejsvětější Trojice k nám.

3. Petr a Jan byli posláni, aby vše připravili na hostinu velikonočního beránka. Avšak celé stvoření a celé dějiny – které se konečně začínají projevovat jako dějiny spásy – jsou při bližším zkoumání velkou

přípravou na onu večeři. Petr a ostatní u stolu nic netuší, a přece jsou nepostradatelní: aby jakýkoliv dar mohl být darem, potřebuje někoho, kdo by byl ochoten ho přijmout. Nepoměr mezi velikostí daru a bezvýznamností toho, kdo jej přijme, je zde nesmírný a nemůže nás to nepřekvapit. Navzdory tomu je Pánovým milosrdenstvím dar svěřen apoštolům, aby ho přinesli každému člověku.

4. Na hostině poslední večeře si nikdo z přítomných své místo nezasloužil, všichni byli pozváni, lépe řečeno přitáhla je vroucí Ježíšova touha jíst s nimi velikonočního beránka. Ježíš věděl, že on sám je Beránkem oněch Velikonoc. V tom spočívala absolutní novost této večeře, jediná opravdová novinka v dějinách, která učinila tuto večeři jedinečnou, a proto „poslední“, neopakovatelnou. Ale Ježíšův původní a trvalý plán, jeho hluboké přání vytvořit s námi společenství nemůže být naplněno, dokud každý člověk „z každého kmene, jazyka, lidu a národa“ (Zj 5,9) nebude jíst jeho tělo a pít jeho krev: proto bude tatáž večeře zpřítomňována při slavení eucharistie až do jeho návratu.

5. Svět to ještě neví, ale všichni jsou „pozváni k Beránkově svatební hostině“ (Zj 19,9). Pro vstup je zapotřebí jen svatební šat víry, která pramení z naslouchání jeho slovu (srov. Řím 10,17): církve ho šíje na míru z látky do běla „vyprané v Beránkově krvi“ (srov. Zj 7,14). Nemůžeme si dopřát ani chvilku oddechu, když víme, že ne všichni ještě přijali pozvání na večeři nebo že někteří ho zapomněli či ztratili na spletitých cestách lidského života. Proto jsem řekl, že „sním o misijním rozhodnutí, které bude schopné všechno proměnit, aby se zvyklosti, styly, harmonogramy, slovník i všechny církevní struktury staly přiměřenou cestou k evangelizaci současného světa spíše než k sebe prezentaci“:¹ aby všichni mohli zasednout k večeři Beránkovy oběti a žít z Beránka.

6. Mnohem dříve než jsme odpověděli na jeho pozvání, Kristus po nás toužil. Možná si to ani neuvědomujeme, ale pokaždé když jdeme na mši, prvotním důvodem je, že nás přitáhla jeho touha po nás. Odpovídající odpověď z naší strany, která také znamená nejnáročnější

1

Enc. *Evangelii gaudium*, č. 27, Praha, Paulínky 2014.

askezi, je jako vždy se odevzdat jeho lásce, nechat se jím přitáhnout. Je jisté, že on si při poslední večeři přál každé naše přijímání jeho těla a krve.

7. Obsahem lámaného chleba je Ježíšův kříž, jeho oběť uskutečněná v poslušnosti lásky k Otcí. Kdybychom neměli poslední večeři, to znamená anticipaci Kristovy smrti v podobě rituálu, nebyli bychom schopni pochopit, jak by se smrt mohla stát jediným pravým aktem dokonalého kultu, ve kterém má Otec zalíbení. Jen několik hodin po poslední večeři mohli apoštolové vidět v Ježíšově kříži – kdyby byli schopní unést jeho tíhu –, co to znamená „obětované tělo“ a „prolitá krev“: a právě to si připomínáme při každé eucharistii. Když se Vzkříšený vrátil z říše zemřelých, aby lámal chléb pro emauzské učedníky a pro apoštoly, kteří se vrátili k lovu ryb v Galilejském moři na místo lovu lidí, gesto lámání jim otevřelo oči a uzdravilo je ze slepoty způsobené hrůzou kříže, aby byli schopni „vidět“ Vzkříšeného a věřit ve vzkříšení.

8. Kdybychom přišli po Letnicích do Jeruzaléma a cítili touhu nejen mít informace o Ježíši Nazaretském, ale také se s ním znovu setkat, neměli bychom jinou možnost než vyhledat jeho učedníky, abychom naslouchali jeho slovům a viděli jeho gesta živější než kdykoli jindy. Neměli bychom jinou možnost ke skutečnému setkání s ním než komunitu, která slaví. Proto církev vždy střežila jako svůj nejdražší poklad Pánův příkaz: „To konejte na mou památku.“

9. Církev si hned od počátku uvědomovala, že nejde o nějaké byt' posvátné představení večeře Páně: nemělo by žádný smysl a nikoho by ani nenapadlo „zinscenovat“ – tím spíše před zraky Marie, Matky Páně – tento vrcholný okamžik Mistra života. Církev osvětlená Duchem Svatým už od počátku chápala, že to, co bylo vidět na Ježíši, co bylo možné vidět očima a čeho bylo možné se dotknout rukama, jeho slova a gesta, konkrétní podoba vtěleného Slova, to všechno z něj přešlo do slavení svátostí.²

2 Srov. Lev Veliký, *Sermo LXXIV: De ascensione Domini II,1*: „quod [...] Redemptoris nostri conspicuum fuit, in sacramenta transvisit“ (Kázání LXXIV: O Nanebevstoupení Páně II,1).

Liturgie: místo setkání s Kristem

10. V tom spočívá veškerá působivá krása liturgie. Kdyby pro nás bylo vzkříšení pojmem, ideou, myšlenkou; kdyby pro nás byl Vzkříšený jen vzpomínkou na vzpomínky jiných lidí, i když tak významných jako apoštolové, kdybychom nedostali možnost se opravdově s ním setkat, znamenalo by to prohlásit za vyčerpanou novost toho, že Slovo se stalo tělem. Ale vtělení je nejen jedinou novou událostí, kterou dějiny znají, ale je také metodou, kterou Nejsvětější Trojice zvolila, aby nám otevřela cestu společenství. Křesťanská víra je buď setkání s živým Kristem, anebo není.

11. Liturgie nám možnost takového setkání zaručuje. Nepotřebujeme vágní připomínku poslední večeře: potřebujeme se této večeře zúčastnit, abychom mohli naslouchat jeho hlasu, jíst jeho tělo a pít jeho krev: potřebujeme ho. Eucharistie a všechny svátosti nám zaručují možnost setkat se s Pánem Ježíšem a nechat se zasáhnout mocí jeho velikonočního tajemství. Spásonosná moc Ježíšovy oběti, každého jeho slova, každého jeho gesta, pohledu, citu k nám přichází ve slavení svátostí. Já jsem Nikodém, Samaritánka, posedlý v Kafarnau a ochrnlý v Petrově domě, hříšnice, již bylo odpuštěno, či žena trpící krvácením, Jairova dcera a slepý z Jericha, Zacheus i Lazar, lotr i Petr, kterým bylo odpuštěno. Pán Ježíš, který „se obětoval na kříži, již neumírá a skrze znamení utrpení nesmrtelný žije“,³ nám nadále odpouští, uzdravuje a zachraňuje nás mocí svátostí. Je to konkrétní způsob, jak nás skrze vtělení miluje; jak hasí onu žízeň po nás, kterou potvrdil na kříži (srov. Jan 19,28).

12. Naším prvním setkáním s jeho Velikonoce je událost, která poznamenává život nás všech věřících v Krista: náš křest. Není to mentální přilnutí k jeho myšlení nebo podpis kodexu chování, který nám předkládá. Křest znamená ponořit se do jeho utrpení, smrti, vzkříšení a nanebevstoupení. Není to magické gesto: magie je opakem logiky svátostí, protože usiluje o moc nad Bohem, a proto pochází od

3

Český misál, 2015, s. 317, preface 3. velikonoční: „On – Beránek obětovaný – už neumírá, Beránek zabíty žije navěky.“

pokušitele. V dokonalé návaznosti na vtělení je nám dána možnost skrze přítomnost a působení Ducha zemřít a vstát z mrtvých v Kristu.

13. Způsob, jakým k tomu dochází, je dojemný. Modlitba žehnání křestní vody⁴ ukazuje, že Bůh stvořil vodu právě kvůli křtu. Znamená to, že když Bůh tvořil vodu, myslel na křest každého z nás, a tato myšlenka ho provázela v jeho jednání v průběhu dějin spásy pokaždé, když chtěl s určitým záměrem použít vodu. Jako by ji chtěl poté, co ji stvořil, zdokonalit, aby se mohla stát křestní vodou. A tak ji chtěl naplnit pohybem svého Ducha, který se nad ní vznášel (srov. Gn 1,2), aby v zárodku obsahovala moc posvěcovat; použil ji, aby obnovil lidstvo v potopě (srov. Gn 6,1–9,29); ovládl ji tím, že ji rozdělil, aby otevřel cestu osvobození v Rudém moři (srov. Ex 14); posvětil ji v Jordánu tím, že do ní ponořil tělo Slova naplněného Duchem (srov. Mt 3,13–17; Mk 1,9–11; Lk 3,21–22). Nakonec ji smísil s krví svého Syna, darem Ducha nerozlučně spojeným s darem života a smrti Beránka obětovaného za nás, a nechal ji na nás vytrysknout z probodeného boku (Jan 19,34). A právě do této vody jsme byli ponořeni, abychom její mocí mohli být naroubováni na Kristovo tělo a s ním být vzkříšeni k nesmrtelnému životu (srov. Řím 6,1–11).

Církev: svátost Kristova Těla

14. Jak nám připomněl 2. vatikánský koncil⁵ s odkazem na Písmo, Otce a liturgii – pilíře pravé Tradice –, z boku Krista, zesnulého na kříži, vzešlo obdivuhodné tajemství celé církve.⁶ Paralela mezi prvním a novým Adamem je překvapivá: tak jako Bůh stvořil Evu z boku prvního Adama, poté co na něj nechal sestoupit hluboký spánek, podobně z boku nového Adama, spícího smrtelným spánkem, vznikla nová Eva, církev. Ohromují nás slova, o nichž si můžeme myslet, že si je nový Adam přivlastnil při pohledu na církev: „To je konečně kost z mých kostí a tělo z mého těla!“ (Gn 2,23). Protože jsme uvěřili Slovu

4 Srov. *Český misál*, 2015, s. 181.

5 Srov. *Sacrosanctum Concilium*, č. 5.

6 Srov. Augustin, *Enarrationes in psalms*. Ps 138,2; Velikonoční vigilie, orace po sedmém čtení, *Český misál*, 215, s. 174; Formulář za církev (B), modlitba nad dary, *Český misál*, 2015, s. 851.

a sestoupili do křestní vody, stali jsme se kostí z jeho kostí a tělem z jeho těla.

15. Bez tohoto začlenění nelze v plnosti uctívat Boha. Skutečně existuje jediný úkon uctívání, který je dokonalý a milý Otci, a to poslušnost Syna, jejíž mírou je jeho smrt na kříži. Jediná možnost, jak můžeme mít účast na jeho oběti, je stát se syny v Synu. To je dar, který jsme dostali. Subjektem působícím v liturgii je vždy a pouze Kristus-církev, mystické tělo Kristovo.

Teologický význam liturgie

16. Koncilu – a liturgickému hnutí, které mu předcházelo – vdčíme za znovuobjevení teologického chápání liturgie a jejího významu v životě církve: jak zásadní byly obecné principy uvedené v *Sacro-sanctum Concilium* pro zavedení reformy, tak zásadní zůstávají i nadále, aby napomohly plně, vědomé, aktivní a plodné účasti na slavení liturgie,⁷ která je „první a nezbytný zdroj, ze kterého mají věřící čerpat skutečně křesťanského ducha“⁸. Tímto listem bych chtěl jednoduše vyzvat celou církev, aby znovu objevila, chránila a žila pravdu a sílu křesťanského obřadu. Přál bych si, aby krása křesťanského obřadu a jeho nezbytné důsledky v životě církve nebyly potřísněny povrchním a omezeným chápáním jeho hodnoty, anebo ještě hůř jeho zneužíváním ve službě nějaké ideologické vize, ať už jakékoliv. Ježíšova velebněšská modlitba při poslední večeři „ať všichni jsou jedno“ (Jan 17,21) odsuzuje každé naše rozdělení okolo rozlámaného Chleba, „svátosti zbožnosti, znamení jednoty, pouta lásky“.⁹

Liturgie: lék na jed duchovního zesvětštění

17. Opakovaně jsem varoval před nebezpečným pokušením pro život církve, jakým je „duchovní zesvětštění“: rozsáhle jsem o tom hovořil v exhortaci *Evangelii gaudium* (č. 93–97) a gnosticismus

7 Srov. *Sacro-sanctum Concilium*, č. 11, 14.

8 Tamtéž, č. 14.

9 Srov. Augustin, *In Ioannis Evangelium tractatus XXVI*, 13.

a neopelagianismus jsem označil za dva vzájemně propojené způsoby, které toto zesvětštění živí.

První redukuje křesťanskou víru na subjektivismus, který jedince uzavírá „v imanenci svého rozumu či svých pocitů“.¹⁰

Druhý ruší hodnotu milosti, aby spoléhal jen na své vlastní síly, a dává tím prostor „narcistnímu a autoritářskému elitářství, kde se namísto evangelizování analyzují a klasifikují ti druzí a namísto usnadňování přístupu k milosti se plýtvá energií na kontrolování“.¹¹

Tyto pokřivené formy křesťanství mohou mít pro život církve katastrofální důsledky.

18. Z toho, co jsem připomněl výše, je zřejmé, že liturgie je ze své podstaty nejučinnějším lékem na tyto jedy. Hovořím přirozeně o liturgii v jejím teologickém smyslu, rozhodně ne – jak to potvrdil již Pius XII. – jako o *slavnostním ceremoniálu* nebo o *pouhém souhrnu zákonů a nařízení*, kterými se bohoslužba řídí.¹²

19. Pokud nás gnosticismus nakazí jedem subjektivismu, slavení liturgie nás osvobodí z vězení sebevztažnosti živé vlastní rozumem a citem: úkon bohoslužby nepatří jednotlivci, ale Kristu-církvi, celku věřících sjednocených v Kristu. Liturgie neříká „já“, ale „my“ a jakékoliv omezení rozsahu onoho „my“ je vždy démonické. Liturgie nás neponechává samotné při hledání individuálního zdánlivého poznání Božího tajemství, ale bere nás za ruku společně jako shromáždění, aby nás uvedla do tajemství, které nám zjevuje Slovo a svátostná znamení. A dělá to v souladu s Božím působením cestou vtělení, prostřednictvím symbolické řeči těla, která má přesah do věcí, prostoru a času.

20. Pokud nás neopelagianismus nakazí domněnkou, že spásy dosáhneme vlastními silami, slavení liturgie nás očisťuje tím, že hlásá nezaslouženost daru spásy přijatého ve víře. Účast na eucharistické oběti není naše vymoženost, kterou bychom se mohli chlubit před Bohem

10 *Evangelii gaudium*, č. 94.

11 Tamtéž.

12 Srov. enc. *Mediator Dei* (20. listopadu 1947), in *AAS* 39 (1947), s. 532.

a bratry. Začátek každého obřadu mi připomíná, kdo jsem, když ode mne vyžaduje, abych vyznal svůj hřích, a vyzývá mě, abych prosil blahosladenou Pannu Marii, anděly, svaté a všechny bratry a sestry, aby se za mě u Pána přimlouvali: jistě nejsme hodni vstoupit do jeho domu, potřebujeme jeho jediné slovo, abychom byli spaseni (srov. Mt 8,8). Nemůžeme se chlubit ničím jiným než křížem našeho Pána Ježíše Krista (srov. Gal 6,14). Liturgie nemá nic společného s asketickým moralizováním: je to Pánův velikonoční dar, který obnovuje náš život, pokud ho přijímáme s poslušností. Do večeradla se nevstupuje jinak než skrze přitažlivou sílu jeho touhy jíst s námi velikonočního beránka: „Desiderio desideravi hoc Pascha manducare vobiscum, antequam patiar.“ – „Toužebně jsem si přál jíst s vámi tohoto velikonočního beránka, dříve než budu trpět“ (Lk 22,15).

Každý den objevovat krásu pravdy křesťanského obřadu

21. Musíme však dávat pozor: má-li být lék liturgie účinný, musíme každý den znovu objevovat krásu pravdy křesťanského obřadu. Znovu odkazují na jeho teologický smysl, jak je obdivuhodně popsán v odstavci č. 7 v *Sacrosanctum Concilium*: Liturgie je Kristovo kněžství, které se nám zjevilo a bylo darováno v jeho Velikonocích, které se dnes zpřítomňuje a působí skrze znamení vnímatelná smysly (voda, olej, chléb, víno, gesta, slova), protože Duch tím, že nás ponořuje do velikonočního tajemství, mění celý náš život a stále více nás připodobňuje Kristu.

22. Nepřetržité objevování krásy liturgie není vyhledáváním rituálního estetismu, který si libuje jen v péči o vnější formality obřadu nebo se spokojí s úzkostlivým dodržováním předpisů. Tím samozřejmě nechci v žádném případě schvalovat opačný postoj, který zaměňuje jednoduchost s nedbalou banálností, podstatu s nechápavou povrchností, či konkrétnost rituálního úkonu s přehnaným praktickým funkcionalismem.

23. Rozumějme si: musí se dbát na každý aspekt bohoslužby (prostor, čas, gesta, slova, předměty, oblečení, zpěv, hudba...) a je třeba dodržovat každou rubriku: tato pozornost postačí, aby shromáždění nebylo

ochuzeno o to, na co má právo, totiž o velikonoční tajemství slavené ve formě obřadu stanovené církví. Ovšem samo zajištění správnosti průběhu podle rubrik nestačí k tomu, aby naše účast byla plná.

Úžas nad velikonočním tajemstvím: nezbytná součást liturgického úkonu

24. Kdyby nám chyběl úžas nad velikonočním tajemstvím, přítomným v konkrétní podobě svátostných znamení, riskovali bychom, že oceán milosti, který zaplavuje každý obřad, nás neprostoupí. Nestačí chvályhodné úsilí o lepší kvalitu obřadu ani výzva k niternosti: pokud nepřijme zjevení křesťanského tajemství, vystavuje se riziku, že se niternost omezí na prázdnou subjektivitu. Setkání s Bohem není plodem individuálního vnitřního hledání Boha, ale darovanou událostí: s Bohem se můžeme setkat skrze novou skutečnost vtělení, která při poslední večeři vyústí až do krajnosti, do touhy být námi pozřen. Jak může dojít k takovému neštěstí, že se nám vytratí okouzlení krásou tohoto daru?

25. Když hovořím o úžasu nad velikonočním tajemstvím, nemám vůbec na mysli to, co se míní mlhavým výrazem „smysl pro mystérium“: někdy se liturgické reformě činí údajné výtky, že tento smysl pro mystérium ze slavení vyloučila. Úžas, o kterém hovořím, není nějaké rozrušení tváří v tvář temné skutečnosti nebo záhadnému rituálu, je to naopak úžas nad tím, že spásonosný Boží plán nám byl zjeven v Ježíšově velikonoční oběti (srov. Ef 1,3–14), jejíž účinek nás neustále zasahuje při slavení „mystérií, tajemství“, tj. svátostí. Přesto zůstává pravdou, že plnost zjevení nás vzhledem k naší lidské konečnosti převyšuje a bude dovršena na konci časů, až se Pán vrátí. Je-li úžas pravý, nehrozí žádné riziko, že by se nevníkala jinakost přítomnosti Boha, navzdory blízkosti, kterou žádalo vtělení. Pokud by liturgická reforma odstranila onen vágní „smysl pro mystérium“, spíše než o opodstatněné obvinění by se jednalo o zásluhu. Krása, stejně jako pravda, vždy vyvolává úžas, a když se týkají Božího tajemství, vedou k adoraci.

26. Úžas je podstatnou součástí liturgického úkonu, protože je to postoj těch, kteří vědí, že se ocitají tváří v tvář zvláštnosti symbolických gest; je to údiv těch, kteří zakoušejí sílu symbolu, který se neodvolává na abstraktní pojem, ale obsahuje a ve své konkrétní podobě vyjadřuje to, co znamená.

Potřeba solidní a vitální liturgické formace

27. Základní otázka tedy zní: Jak znovu získat schopnost naplno prožívat liturgický úkon? Koncilová reforma si to klade za cíl. Je to velmi náročná výzva, protože moderní člověk – třebaže to neplatí pro všechny kultury stejně – ztratil schopnost vypořádat se symbolickým jednáním, které je podstatným rysem liturgického úkonu.

28. Postmoderní doba – v níž si člověk připadá ještě ztracenější, bez jakéhokoliv ukotvení, bez hodnot, které se staly bezvýznamnými, zcela osamělý uprostřed roztříštěnosti, jež nenabízí smysluplný horizont – je stále ještě zatížena dědictvím, které nám zanechala předchozí doba a které sestává z individualismu a subjektivismu (které znovu připomínají pelagianismus a gnosticismus) a také z abstraktního spiritualismu, jenž odporuje samotné přirozenosti člověka, vtěleného ducha, který je proto sám o sobě schopen symbolicky jednat a chápat.

29. Církev shromážděná na koncilu se chtěla konfrontovat s požadavky moderní doby, znovu potvrdit vědomí, že je Kristovou svátostí, *světlem národů (Lumen gentium)*, zbožně naslouchat *Božímu slovu (Dei verbum)* a přijmout za své *radost a naději (Gaudium et spes)* dnešních lidí. Významné koncilní konstituce jsou navzájem provázané a není náhoda, že důležitá a jedinečná reflexe ekumenického koncilu – nejvyššího výrazu synodality církve, jehož bohatství jsem povolán spolu s vámi spravovat – začala od liturgie (*Sacrosanctum Concilium*).

30. Na závěr druhého zasedání koncilu (4. prosince 1963) se sv. Pavel VI. vyjádřil takto: „Namáhavá a komplexní diskuse nebyla rozhodně neplodná, jestliže jedno z témat, tedy to první probírané a v jistém smyslu také první vzhledem ke své vnitřní vznešenosti

i vzhledem k důležitosti pro život církve, totiž téma posvátné liturgie, bylo šťastně uzavřeno a je dnes námi slavnostně promulgováno. Náš duch jásá nad tímto výsledkem. Spatřujete v tom projev úcty ke stupnici hodnot a povinností, která má následující podobu: na prvním místě je Bůh; modlitba je naší první povinností; liturgie je prvním pramenem nám darovaného božského života, první školou našeho duchovního života, prvním darem, který můžeme nabízet křesťanskému Božímu lidu, který s námi věří a modlí se. Liturgie je také pobídkou pro svět, aby rozvázal v opravdové a blažené modlitbě svůj oněmělý jazyk a pocítil nevýslovnou obrozující moc společného zpěvu Božích chval a lidských nadějí skrze Krista, našeho Pána, v Duchu Svatém.¹³

31. Nemohu se v tomto listu věnovat bohatství jednotlivých výrazů, to ponechám vašemu rozjímání. Jestliže je liturgie „vrchol, k němuž směřuje činnost církve, a zároveň zdroj, z něhož vyvěrá veškerá její síla“,¹⁴ dobře chápeme, o co v liturgické otázce jde. Bylo by banální chápat napětí, bohužel přítomné v souvislosti s obřadem, jako prostou názorovou odlišnost v rámci různého vnímání jedné formy obřadu. Je to především ekleziologická problematika. Nechápu, jak můžeme tvrdit, že uznáváme platnost koncilu – i když mě trochu překvapuje, že katolíci může předpokládat, že tak neučiní –, a přitom nepřijímáme liturgickou reformu zrozenou ze *Sacrosanctum Concilium*, která ukazuje liturgii v důvěrném spojení s vizí církve obdivuhodně popsanou v *Lumen gentium*. Proto – jak jsem vysvětlil v listu zaslaném všem biskupům – jsem cítil povinnost potvrdit, že „liturgické knihy promulgované svatými papeži Pavlem VI. a Janem Pavlem II. v souladu s dekrety 2. vatikánského koncilu jsou jediným výrazem *lex orandi* římského ritu“.¹⁵

Odmítnutí reformy, stejně jako její povrchní chápání, nás odvádí od závazku najít odpovědi na otázku, kterou znovu opakují: Jak rozvíjet schopnost prožívat plně liturgický úkon? Jak i nadále žasnout nad

13 AAS 56 (1964), s. 34; česky in *II. vatikánský koncil očima Jana XXIII. a Pavla VI.* ed. C. V. Pospíšil, Karmelitánské nakladatelství, Kostelní Vydří 2013, s. 105.

14 *Sacrosanctum Concilium*, č. 10.

15 *Motu proprio Traditionis custodes*, čl. 1.

tím, co se v obřadu před našima očima odehrává? Potřebujeme solidní a životně důležitou liturgickou formaci.

32. Vraťme se ještě do večeřadla v Jeruzalémě: ráno o Letnicích se zrodila církev, prvotní buňka nového lidstva. Jen společenství mužů a žen – kteří jsou smíření, neboť jim bylo odpuštěno, jsou živí, protože on žije, jsou pravdiví, protože v nich přebývá Duch pravdy – může rozevřít úzký prostor duchovního individualismu.

33. Právě společenství Letnic může lámat chléb v jistotě, že Pán je živý, vstal z mrtvých, je přítomný se svým slovem, svými gesty, obětí svého těla a své krve. Od toho okamžiku se obřad stává výsadním, nikoli jediným místem setkání s ním. Víme, že jen díky tomuto setkání se člověk stává naplno člověkem. Jen církev Letnic může chápat člověka jako osobu, otevřenou pro plný vztah s Bohem, stvořením a bratry.

34. Zde vyvstává rozhodující otázka liturgické formace. Romano Guardini říká: „Tak je nastíněn i první praktický úkol: za podpory této vnitřní proměny naší doby se musíme znovu naučit dostát náboženskému vztahu jako lidé v plném slova smyslu.“¹⁶ Právě to liturgie umožňuje, to nás formuje. Sám Guardini neváhá potvrdit, že bez liturgické formace „reformy ritu ani textu příliš nepomohou“.¹⁷ Nemám v úmyslu se nyní vyčerpávajícím způsobem zabývat bohatým tématem liturgické formace: chtěl bych jen nabídnout několik podnětů k zamyšlení. Myslím, že můžeme rozlišit dva aspekty: formaci k liturgii a formaci liturgií. První je ve službě druhému, které je zásadní.

35. Je nezbytné najít způsoby formace ve smyslu studia liturgie: počinaje liturgickým hnutím se v tomto ohledu velmi pokročilo díky

16 R. Guardini, *Liturgische Bildung* (1923) in *Liturgie und liturgische Bildung*, Mainz 1992, s. 43; it. překl. *Formazione liturgica*, Brescia 2022, s. 69.

17 R. Guardini, *Der Kultakt und die gegenwärtige Aufgabe der Liturgischen Bildung* (1964) v *Liturgie und liturgische Bildung* (Mainz 1992) s. 14; český překlad Kultický akt a současný úkol liturgického vzdělávání, *Salve. Revue pro teologii a duchovní život* 1/16, s. 46.

cenným příspěvkům mnoha vědců a akademických institucí. Nicméně je zapotřebí rozšířit tyto poznatky mimo akademické prostředí, a to dostupným způsobem, aby každý věřící mohl růst v poznání teologického významu liturgie – to je klíčová a základní otázka všech liturgických znalostí a liturgické praxe – stejně jako vývoje křesťanského obřadu, a získal tak schopnost porozumět eucharologickým textům, dynamikám obřadů a jejich antropologické hodnotě.

36. Myslím na pravidelný rytmus našich shromáždění, která se scházejí ke slavení eucharistie v den Páně, neděli co neděli, Velikonocce co Velikonocce, v mimořádných okamžicích života jednotlivců a komunit, v různých obdobích života. Když svěcení služebníci berou za ruku pokřtěné věřící a uvádějí je do opakující se zkušenosti Velikonoc, konají pastorační činnost prvořadého významu. Vždy mějme na paměti, že celebující subjekt je církev, Kristovo Tělo, ne pouze kněz. Poznatky získané studiem jsou jen prvním krokem k tomu, abychom mohli vstoupit do slaveného tajemství. Aby služebníci, kteří předsedají shromáždění, mohli vést bratry a sestry, musejí samozřejmě znát cestu: prostudovat ji na mapě teologické vědy, ale také se liturgie účastnit v rámci života své vlastní víry živené modlitbou. Duchovní nesmějí liturgii považovat za pouhou povinnost, kterou je třeba splnit. V den svěcení slyší každý kněz svého biskupa říkat: „Buď si vědom toho, co budeš konat, a také podle toho žij; svůj život připodobňuj tajemství Kristova kříže.“¹⁸

37. Také studium liturgiky v seminářích musí brát v úvahu mimořádnou schopnost, kterou má obřad sám o sobě, že totiž nabízí organickou vizi teologického poznání. Každá teologická disciplína, každá ze své perspektivy, musí prokázat vlastní vnitřní propojení s liturgií, díky kterému se zjevuje a uskutečňuje jednota kněžské formace.¹⁹ Liturgicko-vědecký přístup k teologické formaci v seminářích by měl jistě i pozitivní dopad na pastorační činnost. Neexistuje žádný aspekt církevního života, který by v ní (liturgii) nenacházel svůj vrchol a svůj zdroj. Celková, organická a integrovaná pastorece není ani tak

18 *Římský pontifikál*, 2008, s. 199.

19 *Srov. Sacrosanctum Concilium*, č. 16.

výsledkem propracovaných programů, jako spíše důsledkem zasazení nedělní eucharistie, základu společenství, do centra života komunity. Teologické pojetí liturgie nám brání chápat tato slova jako redukci na obřadní aspekt. Slavení, které neevangelizuje, není autentické, jako není autentické hlásání, které nevede k setkání se Zmrtvýchvstalým ve slavení: obojí je tedy bez svědectví lásky jako znějící kov nebo zvučící cimbál (srov. 1 Kor 13,1).

38. Pro duchovní a pro všechny pokřtěné není liturgická průprava ve svém základním smyslu něčím, co bychom mohli získat jednou provždy: protože dar slaveného tajemství přesahuje naši schopnost poznání, musí každého provázet trvalá formace s pokorou maličkých a v postoji, který vede k úžasu.

39. Závěrečná poznámka k seminářům: kromě studia musí nabízet také možnost prožít slavnost, která by z rituálního hlediska byla nejen příkladná, ale i autentická a živá, aby dovolila zakoušet opravdové společenství s Bohem, ke kterému musí směřovat i teologické znalosti. Jen působení Ducha může zdokonalit naše poznání Božího tajemství, což není otázka mentálního porozumění, ale vztahu, který se dotýká života. Taková zkušenost je pro duchovní zásadní, aby poté, co budou vysvěceni, mohli doprovázet společenství na stejné cestě poznání Božího tajemství, které je tajemstvím lásky.

40. Tato poslední úvaha nás vede k zamyšlení nad druhým významem výrazu „liturgická formace“. Mám na mysli formaci prostřednictvím účasti – každý podle svého povolání – na liturgickém obřadu. Také znalosti ze studia, o nichž jsem právě hovořil, aby se nestaly pouhým racionalismem, musí sloužit k tomu, aby liturgie svou formační silou působila na každého věřícího v Krista.

41. Z toho, co jsme řekli o povaze liturgie, je zřejmé, že poznání Kristova tajemství, což představuje zásadní otázku pro náš život, nespočívá v mentálním přijetí nějaké myšlenky, ale ve skutečném existenciálním spojení s osobou Krista. Liturgie se tedy nezabývá „znalostmi“ a její účel není primárně pedagogický (přestože má

velkou pedagogickou hodnotu),²⁰ ale je chválou a díkyvdáním za paschu Syna, jejíž spásonosná moc zasahuje náš život. Obsahem liturgického obřadu je naše odevzdání se působení Ducha, který v liturgii působí, dokud nenabudeme Kristovy podoby (srov. Gal 4,19). Tato formace nás má připodobnit Kristu. Opakuji: nejde o mentální, abstraktní proces, ale o to, stát se Kristem. To je účel, kvůli kterému byl dán Duch, jehož působení směřuje vždy a pouze k vytváření Kristova Těla. Tak je to s eucharistickým chlebem, platí to pro každého pokřtěného, který je povolán, aby se dar získaný křtem, totiž být údem Kristova Těla, stále více naplňoval. Lev Veliký píše: „Naše účast na těle a krvi Kristově nesměruje k ničemu jinému než k tomu, abychom se stali tím, co jíme.“²¹

42. K tomuto bytostnému propojení člověka a Krista dochází – v souladu s „metodou“ vtělení – svátostnou cestou. Liturgie je tvořena věcmi, které jsou přesným opakem duchovní abstrakce: chléb, víno, olej, voda, vůně, oheň, popel, kámen, plátno, barvy, tělo, slova, zvuky, ticho, gesta, prostor, pohyb, činnost, řád, čas, světlo. Celé stvoření je projevem Boží lásky. A od okamžiku, kdy se tatáž láska projevila v plnosti na Ježíšově kříži, všechno stvoření je k ní přitahováno. Celé stvoření je dáno do služby setkání s vtěleným, ukřižovaným, mrtvým, vzkříšeným a k Otci vystupujícím Slovem. O tom zpívá modlitba nad vodou křestního pramene, ale také modlitba nad olejem, který bude sloužit jako svaté křížmo, i slova při přinášení chleba a vína, plodů země a lidské práce.

43. Liturgie oslavuje Boha ne proto, že bychom mohli něco přidat ke kráse nepřístupného světla, v němž přebývá (srov. 1 Tim 6,16), nebo k dokonalosti andělského zpěvu, který věčně zní v nebesích. Liturgie oslavuje Boha, protože nám zde na zemi umožňuje, abychom při slavení tajemství viděli Boha, a když ho spatříme, abychom čerpali život z jeho velikonoční oběti: my, kdo jsme byli mrtví pro naše hříchy a byli jsme skrze milost přivedeni k životu s Kristem (srov. Ef 2,5), jsme Boží slávou. Irenej, *doctor unitatis*, nám to připomíná: „Boží

20 Srov. tamtéž, č. 33.

21 Lev Veliký, *Kázání XII: O Utrpení III*, 7.

slávou je živý člověk a lidský život spočívá v patření na Boha: jestliže již zjevení Boha skrze stvoření dává život všemu bytí, které žije na zemi, o to více je zjevení Otce skrze Slovo příčinou života pro ty, kteří vidí Boha!²²

44. Guardini píše: „Tím je nastíněn první úkol liturgické formace: člověk se znovu musí stát způsobilým pro symboly.“²³ Toto úsilí se týká každého, svěcených služebníků i věřících. Není to snadný úkol, protože se moderní člověk stal negramotným: nedokáže již chápat symboly a téměř nemá potuchy o jejich existenci. To se děje i se symbolem našeho těla. Je symbolem, protože je intimním spojením duše a těla, zviditelněním duchovní duše v řádu tělesného. V tom spočívá lidská jedinečnost, zvláštnost osoby, která není redukovatelná na žádnou jinou formu bytí. Naše otevřenost vůči transcendentnu, Bohu, je zásadní: jestliže ji neuznáváme, nevyhnutelně nás to vede k tomu, že nepoznáme nejen Boha, ale i sebe sama. Stačí se podívat na paradoxní způsob, jakým se zachází s tělem, které je nyní až obsedantně opečováváno v honbě za mýtem věčného mládí, redukováno na materiální, a kterému je upřena jakákoli důstojnost. Faktem je, že není možné dát hodnotu tělu, pokud vycházíme pouze z těla. Každý symbol je zároveň silný a křehký: pokud to nerespektujeme, pokud se s ním nezachází podle toho, čím je, roztříští se, ztrácí sílu, stává se bezvýznamným.

Už nemáme pohled sv. Františka, který se díval na slunce – jež nazýval bratrem, protože ho tak vnímal – viděl ho krásné a zářící velikou nádherou a plný úžasu zpíval: *nese tvou podobu, ó Nejvyšší*.²⁴ Tím, že moderní člověk ztratil schopnost chápat symbolickou hodnotu těla a všeho stvoření, stává se pro něj symbolický jazyk liturgie téměř nedostupným. Nejde však o to, abychom se takového jazyka zřekli: není možné se ho zřici, protože si ho zvolila Nejsvětější Trojice, aby nás oslovila skrze tělo Slova. Spíš jde o to, abychom si znovu osvojili schopnost poznávat a chápat symboly liturgie. Nesmíme si

22 Irenej z Lyonu, *Adversus haereses IV*, 20, 7.

23 R. Guardini, *Liturgische Bildung* (1923) in *Liturgie und liturgische Bildung*, Mainz 1992, s. 36; it. překl. *Formazione Liturgica*, Brescia 2022, s. 60.

24 *Hymnus na Stvoření*, Fonti Francescane, č. 263.

zoufat, protože tento rozměr je, jak jsem právě řekl, v člověku zásadní a navzdory zlu materialismu a spiritualismu – oba popírají jednotu těla a duše – je vždy připraven znovu se vynořit jako každá pravda.

45. Otázka, kterou chci proto položit, zní: Jak se vrátit k tomu, abychom byli schopni symbolů? Jak je můžeme znovu umět chápat a žít? Dobře víme, že slavení svátostí je – skrze Boží milost – účinné samo o sobě (*ex opere operato*), ale pouze to, bez adekvátního vztažení se k jazyku slavení, nezajistí plné zapojení osoby. Symbolické chápání není otázkou rozumového poznání, osvojování si pojmů, ale živé zkušenosti.

46. Především musíme znovu získat důvěru ve stvoření. Mám tím na mysli, že věci – jimiž jsou svátosti „vytvořeny“ – pocházejí od Boha, k němu směřují a on je přijal, zvláště při vtělení, aby se staly nástroji spásy, nositeli Ducha, cestou milosti. Zde vidíme odstup jak od materialistického, tak spiritualistického pohledu. Jsou-li stvořené věci nedílnou součástí svátostného úkonu, který působí naši spásu, musíme se k nim stavět s novým pohledem, který nebude povrchní, bude plný úcty a vděčnosti. Již od počátku obsahují zárodky posvěcující milosti svátostí.

47. Další rozhodující otázkou – opět s ohledem na to, jak nás liturgie formuje – je výchova nezbytná k tomu, abychom získali vnitřní postoj, který nám umožní vnímat a chápat liturgické symboly. Vyjádřím to jednoduše. Myslím na rodiče a ještě více na prarodiče, ale také na naše kněze a katechety. Mnozí z nás si právě od nich osvojili sílu liturgických gest – jako například znamení kříže, pokleknutí, vyznání naší víry. Možná to nemáme v živé paměti, ale snadno si dokážeme představit gesto větší ruky, která uchopí malou ruku dítěte a pomalu ji doprovází, aby poprvé vykonala pohyb ve znamení naší spásy. Pohyb je doprovázen slovy, i ta jsou vyslovována pomalu, jako by chtěla ovládnout každý okamžik gesta, celého těla: „Ve jménu Otce... i Syna... i Ducha Svatého... Amen.“ Potom ruku dítěte pustíme a přípravě přijít ji na pomoc sledujeme, jak sama opakuje toto gesto. To je dítěti nyní svěřeno jako návyk, který s ním poroste a jemuž bude dávat smysl, který umí dát jen Duch. Od té chvíle nám ono gesto

a jeho symbolická síla patří, nebo lépe řečeno – my patříme tomuto gestu, ono nám dává podobu, jsme jím formováni. Není třeba příliš mnoho mluvit, není nutné o tom gestu pochopit všechno: je třeba být malí jak při jeho předávání, tak při jeho přijímání. Zbytek je dílem Ducha. Tak jsme byli uvedeni do symbolické řeči. O toto bohatství se nesmíme nechat okrást. Jak rosteme, můžeme mít více prostředků, abychom mohli porozumět, ale vždy pod podmínkou, že zůstaneme malí.

Ars celebrandi

48. Jeden ze způsobů, jak si životně důležitého porozumění symbolům liturgie vážit a růst v něm, je péče o *ars celebrandi*, o umění dobře slavit. I tento výraz lze vykládat různě. Objasní se, když ho chápeme s ohledem na teologický smysl liturgie, jak ho popisuje konstituce *Sacrosanctum Concilium* v článku 7, na který jsme se vícekrát odvolávali. *Ars celebrandi* nemůže být redukováno na pouhé mechanické dodržování rubrik a ještě méně ho lze považovat za nápaditou – někdy divokou – tvořivost bez pravidel. Obřad je sám o sobě normou a norma není nikdy cílem sama o sobě, ale vždy slouží vyšší skutečnosti, kterou chce chránit.

49. Jako každé umění vyžaduje různé znalosti.

Především pochopení dynamiky, která se rozvíjí skrze liturgii. Úkon slavení je místem, kde se skrze památku zpřítomňuje velikonoční tajemství, aby ho pokřtění skrze svou účast mohli zakoušet ve svém životě: bez tohoto pochopení se snadno upadá do vnějškovosti (více či méně vytríbené) a do rubricismu (více či méně rigidního).

Dále je nutné vědět, jak Duch Svatý působí při každém slavení: umění slavit musí být v souladu s působením Ducha. Jen tak se osvobodíme od subjektivismu, který je důsledkem převahy osobní citlivosti, a od kulturalismu, který představuje nekritické osvojení kulturních prvků, jež nemají nic společného se správným procesem inkulturace.

Nakonec je nezbytné znát dynamiku symbolického jazyka, jeho zvláštnosti a účinnost.

50. Z těchto stručných poznámek je zřejmé, že umění slavit se nemůže improvizovat. Jako každé jiné umění vyžaduje vytrvalou práci. Řemeslníkovi stačí technika; umělci kromě technických znalostí nemůže chybět inspirace, která je pozitivní formou vlastnění: opravdový umělec nevlastní umění ani jím není ovládán. Umění slavit se nenaučíme tím, že navštěvujeme kurz *public speaking* nebo přesvědčovacíh komunikačních technik (neposuzují úmysly, vidím účinky). Každý nástroj může být užitečný, ale vždy musí být podřízen povaze liturgie a působení Ducha. Je zapotřebí se slavení horlivě věnovat a dát mu možnost, aby nám samo předalo své umění. Guardini píše: „Musíme si uvědomit, jak hluboce jsme ještě zakořeněni v individualismu a subjektivismu, jak nejsme zvyklí na velké výzvy a jak nepatrný je náš náboženský život. Musí se znovu probudit smysl pro velikost modlitby a také vůle zapojit do ní naše bytí. Ale cestou k těmto cílům je disciplína, zřeknutí se jemné sentimentality; solidní práce, vykonávaná v poslušnosti církvi, ve vztahu k našemu bytí a náboženskému chování.“²⁵ Tak se naučíme umění slavit.

51. Když na toto téma hovoříme, máme sklon se domnívat, že se týká jen svěcených služebníků, kteří obřadu předsedají. Ve skutečnosti je to postoj, který mají žít všichni pokřtění. Mám na mysli všechna gesta a slova, která ke shromáždění patří: shromáždit se, důstojně kráčet v průvodu, sedět, stát, klečet, zpívat, mlčet, provolávat slávu, dívat se, naslouchat. Těmito způsoby se shromáždění účastní obřadu „jako jeden muž“ (Neh 8,1). Když všichni společně vykonávají totéž gesto, když všichni hovoří jedním hlasem, pociťuje jednotlivec sílu celého shromáždění. To je jednota, která nejenže neumrtvuje, ale naopak vychovává jednotlivé věřící, aby objevovali opravdovou jedinečnost své osobnosti nikoliv skrze individualistické postoje, ale s vědomím toho, že jsme jedno tělo. Nejde o to, že bychom museli dodržovat liturgickou etiketu: je to spíše „disciplína“ – ve smyslu používaném Guardinim –, která nás formuje, pokud ji dodržujeme s přesvědčením: jsou to gesta a slova, která vnášejí řád do našeho vnitřního světa, dávají nám prožívat pocity, postoje a jednání. Nejsou vyjádřením nějakého

25

R. Guardini, *Liturgische Bildung* (1923) in *Liturgie und liturgische Bildung*, Mainz 1992, s. 99.

ideálu, který by nás měl inspirovat, ale jsou jednáním, které zahrnuje tělo v jeho celistvosti, tedy v tom, že je jednotou duše a těla.

52. Mezi liturgickými gesty, která patří celému shromáždění, zaujímá zcela zásadní místo ticho. Několikrát je předepsáno v rubrikách: celá eucharistická slavnost je ponořena do ticha, které předchází jejímu začátku, a jak se bohoslužba postupně odvíjí, poznamenává každý okamžik slavení. Ticho je přítomné v úkonu kajícího, po výzvě k modlitbě, v liturgii slova (před čtením, mezi čteními a po homílii); v eucharistické modlitbě, po přijímání.²⁶ Není to útočiště, v němž bychom se ukryli do vnitřní izolace, abychom unikli obřadu, který nás rozptyluje: takové ticho by bylo v rozporu se samotnou podstatou slavení. Liturgické ticho je mnohem více: je symbolem přítomnosti a působení Ducha Svatého, který oživuje celý liturgický úkon, a proto často představuje vrchol daného úseku obřadu. Právě proto, že je ticho symbolem Ducha, má sílu vyjádřit jeho různorodé působení. Když se vrátíme k okamžikům, které jsem uvedl výše: ticho vede ke kajícímu a touze po obrácení; probouzí k naslouchání slovu a k modlitbě; vede k adoraci Kristova těla a jeho krve; v důvěrném okamžiku přijímání každému naznačuje, jak chce Duch působit v našem životě, aby nás připodobnil lámanému Chlebu. Proto jsme povoláni, abychom s velkou pečlivostí vykonávali symbolické gesto ticha: v něm nám Duch dává podobu.

53. Každé gesto a každé slovo představuje konkrétní úkon, který je vždy nový, protože se setkává vždy s novým okamžikem našeho života. Vysvětlím to na jednoduchém příkladu. Klekáme si, abychom poprosili o odpuštění, abychom pokořili svou pýchu, abychom Bohu odevzdali své slzy, abychom ho snažně prosili o jeho zásah, abychom mu děkovali za přijatý dar: je to vždy stejné gesto, které v podstatě říká, že jsme před Bohem malí. Nicméně tím, že ho vykonáváme v různých okamžicích svého života, utváří naše hluboké nitro a projevuje se pak navenek v našem vztahu k Bohu a bratřím a sestrám. Pokleknout je třeba umět, lépe řečeno je třeba činit tak s plným vědomím

26 Srov. *Všeobecné pokyny k Římskému misálu*, č. 45; 51; 54–56; 66; 71; 78; 84; 88; 271.

symbolického významu tohoto gesta a s vědomím, že jím potřebujeme vyjádřit svůj způsob bytí v přítomnosti Pána. Platí-li to vše pro toto jednoduché gesto, oč více to platí pro bohoslužbu slova? Jaké umění si máme osvojit, abychom hlásali slovo, abychom mu naslouchali, abychom jím inspirovali svou modlitbu, abychom mu umožnili stát se životem? To vše si zaslouhuje nejvyšší péči, nikoliv formální, vnější, ale životně důležitou, vnitřní, protože každé gesto a každé slovo obřadu vyjádřené „uměním“ utváří křesťanskou osobnost jednotlivce i společenství.

54. Pokud je pravda, že *ars celebrandi* se týká celého shromáždění, které slaví, je rovněž pravda, že svěcení služebníci mu musí věnovat zvláštní péči. Při návštěvách křesťanských společenství jsem si často všiml, že jejich způsob prožívání obřadu je podmíněn – v dobrém, ale bohužel i ve zlém – tím, jak jejich kněz předsedá shromáždění. Můžeme říci, že existují různé „modely“ předsedání. Zde je možný výčet postojů, které, přestože jsou protichůdné, představují nevhodný způsob předsedání: přísná strohost nebo přehnaná kreativita; zduchovenlý mysticismus nebo praktický funkcionalismus; ukvapený spěch nebo zdůrazněná pomalost; lajdácká nedbalost nebo přehnaná vytříbenost; přehnaná přívětivost nebo hierarchická netečnost. Navzdory šíři této škály se domnívám, že nevhodnost těchto modelů má jeden společný kořen: přehnanou personalizaci liturgického stylu, která občas vyjadřuje špatně skryvanou touhu být středem pozornosti. Často se to projeví výrazněji, když jsou naše obřady přenášeny online – což není vždy vhodné, a vyžaduje hlubší reflexi. Rozumějme, tyto postoje nejsou ty nejrozšířenější, ale nezřídka tímto „špatným zacházením“ shromáždění trpí.

55. O významu předsedání a toho, co vyžaduje, by se toho dalo říci mnoho. Při několika příležitostech jsem se zaměřil na náročný úkol přednášet kázání.²⁷ Nyní se omezím na několik širších úvah s cílem reflektovat, jak nás liturgie formuje. Mám na mysli pravidelný rytmus

27 Viz apoštolská exhortace *Evangelii gaudium* (24. listopadu 2013), č. 135–144.

nedělních mší v našich společenstvích: hovořím tedy ke kněžím a implicitně ke všem svěceným služebníkům.

56. Kněz prožívá svou typickou účast na obřadu díky daru, který obdržel ve svátosti kněžství: tato typická účast se projevuje právě předsedáním. Jako všechny úkoly, které je kněz povolán vykonávat, ani tento není primárně úkolem, který mu svěřilo společenství. Je spíše důsledkem vylití Ducha Svatého, kterého obdržel při svěcení a který ho k takovému úkolu uschopňuje. Kněz je také formován tím, že předsedá shromáždění, které slaví.

57. Aby byla tato služba vykonávána dobře – a dokonce s uměním! –, je zásadní, aby si kněz především živě uvědomoval, že díky milosti je on sám zvláštní přítomností Vzkříšeného. Svěcený služebník je sám o sobě jedním ze způsobů Pánovy přítomnosti, která činí křesťanské shromáždění jedinečným, odlišným od jakéhokoliv jiného setkání.²⁸ Tento fakt dává „svátostnou“ hloubku – v širším slova smyslu – všem gestům a slovům toho, kdo předsedá. Shromáždění má právo zakusit v gestech a slovech předsedajícího touhu Pána, který dnes – stejně jako při poslední večeři – chce s námi jíst velikonočního beránka. Hlavní postavou je při liturgii Vzkříšený; nikoli naše nezralost, která se přijetím nějaké role či postoje snaží o prezentaci, kterou nemůže mít. Sám kněz by měl být ohromen touto touhou po společenství, kterou má Pán vůči každému člověku: jako by byl postaven mezi Ježíšovo srdce planoucí láskou a srdce každého věřícího, které je předmětem Pánovy lásky. Předsedat eucharistii znamená ponořit se do výhně Boží lásky. Když pochopíme nebo i jen vytušíme tuto skutečnost, nebudeme mít více zapotřebí jakýkoliv *direktář*, který by nám ukládal vhodné chování. Pokud potřebujeme direktář, je to *pro tvrdost našeho srdce*. Nejvyšší, a tedy nejnáročnější normou liturgického jednání je samotné slavení eucharistie, které vybírá slova, gesta, pocity. Ony samy nám umožňují poznat, zda a nakolik naše užívání těchto slov a gest odpovídá vznešenosti skutečnosti, které slouží. Je zřejmé, že ani to nelze improvizovat: je to umění, které od kněze vyžaduje, aby

ho uplatňoval, lépe řečeno, aby neustále rozdmýchával oheň lásky, který Pán přinesl na tuto zem (srov. Lk 12,49).

58. Když první společenství křesťanů lámalo chléb v poslušnosti Pánova příkazu, činilo to pod dohledem Marie, která doprovázela první kroky církve: „Ti všichni jednomyslně setrvali v modlitbách spolu se ženami, s Ježíšovou matkou Marií“ (Sk 1,14). Panna Maria „bdí“ nad gesty svého Syna, která svěřil apoštolům. Jako ve svém lůně chránila Slovo, které se stalo tělem, poté co přijala slova anděla Gabriela, stejně tak znovu chrání v lůně církve gesta, která vytvářejí tělo jejího Syna. Kněz, který na základě daru přijatého ve svátosti kněžství opakuje tato gesta, je chráněn v lůně Panny. Potřebujeme opravdu nějakou normu, která by nám říkala, jak se máme chovat při liturgii?

59. Když se kněží stávají nástroji, které mají na zemi rozlít oheň Kristovy lásky, a jsou chráněni v lůně Marie, Panny, která se stala církví (jak zpíval sv. František), musejí na sebe nechat působit Ducha, který chce dovést k naplnění díla započaté při jejich svěcení. Působení Ducha knězi umožňuje předsedat eucharistickému shromáždění s bázní Petra, který si uvědomoval svou hříšnost (srov. Lk 5,1–11), v hluboké pokoře trpícího služebníka (srov. Iz 42n) a s touhou nechat „se pozřít“ lidem, který mu byl svěřen ke každodenní službě.

60. Právě samotný obřad vychovává kněze ke schopnosti předsedat, což není – opakují – pouhá záležitost mysli, i když celá naše mysl i citlivost musí být zaangažovány. Kněz je formován předsedáním tak, že liturgie vkládá slova a gesta do jeho úst a do jeho rukou.

Kněz neusedá na trůn,²⁹ protože Pán vládne s pokorou toho, kdo slouží.

Neopřebírá ústřední místo oltáře, který je *znamením Krista, z jehož probodeného boku vytryskla voda a krev, pramen a počátek svátosti církve a střed naší chvály a společného dikůvzdání.*³⁰

Když kněz přistupuje k oltáři, aby obětoval, je vychováván k pokoře a lítosti slovy: „S duší pokornou a se srdcem zkroušeným prosíme,

29 Srov. *Všeobecné pokyny k Římskému misálu*, č. 310.

30 *Římský pontifikál*, 2008, modlitba zasvěcení oltáře, s. 593–594.

Bože, abys nás přijal: ať se dnes před tebou staneme obětí, která se ti zalíbí.“³¹

Kvůli svěřené službě nemůže spoléhat sám na sebe, protože liturgie ho vybízí, aby prosil o očistění prostřednictvím znamení vody: „Smyj ze mě, Bože, mou nepravost a očisť mě od hříchu.“³²

Slova, která liturgie klade do úst kněze, mají různý obsah, a proto vyžadují různý tón: vzhledem k významu těchto slov se od kněze vyžaduje skutečné *ars dicendi*. Dávají formu jeho vnitřním pocitům, tu při vzývání Otce jménem shromáždění, tu ve výzvě, kterou se obrací na shromáždění, tu v aklamaci jedním hlasem s celým shromážděním.

Ten, kdo předsedá, má skrze eucharistickou modlitbu – na níž mají účast také všichni pokřtění, když v *úctě a tichu* naslouchají a připojují se *aklamacemi*³³ – moc připomenout Otci *jménem celého svatého lidu* oběť jeho Syna při poslední večeři, aby se tento nesmírný dar znovu zpřítomnil na oltáři. Na této oběti se podílí obětováním sebe sama. Kněz nemůže pronášet k Otci slova poslední večeře, aniž by na ní měl sám podíl. Nemůže říci: „Vezměte a jezte z toho všichni: toto je moje tělo, které se za vás vydává,“ a neprožívat tutéž touhu obětovat vlastní tělo, vlastní život za lid jemu svěřený. Právě to prožívá ve výkonu své služby.

Tím vším a mnohým dalším je kněz neustále formován slavením liturgie.

61. Chtěl jsem jednoduše nabídnou několik úvah, které jistě nevyčerpávají nesmírný poklad slavení svatých tajemství. Žádám všechny biskupy, kněze a jáhny, ty, jimž je svěřena formace v seminářích, učitele na teologických fakultách a teologických školách, všechny katechety a katechetky, aby pomáhali svatému Božímu lidu čerpat z toho, co vždy bylo prvotním zdrojem křesťanské spirituality. Jsme stále povoláni znovu objevovat bohatství obecných principů uvedených v prvních odstavcích konstituce *Sacrosanctum Concilium* a vnímat vnitřní pouto mezi touto první konstitucí a ostatními koncilními dokumenty. Nemůžeme se proto vracet k formě obřadu, kterou koncilní

31 *Český misál*, 2015, s. 300.

32 Tamtéž.

33 Srov. *Všeobecné pokyny k Římskému misálu*, č. 78–79.

otcové *cum Petro* a *sub Petro* považovali za nutné reformovat; oni pod vedením Ducha a vědomí si svého pastýřského úkolu schválili principy, z nichž se zrodila liturgická reforma. Tím, že svatí papežové Pavel VI. a Jan Pavel II. schválili liturgické knihy upravené *ex decreto Sacrosancti OEcumenici Concilii Vaticani II*, zaručili, že reforma byla věrná koncilu. Proto jsem napsal *Traditionis custodes*, aby církev mohla v různosti jazyků pozdvihnout *jednu a tutěž modlitbu* schopnou vyjádřit její jednotu.³⁴ Jak jsem již napsal, zamýšlím, aby se tato jednota obnovila v celé církvi římského obřadu.

62. Přál bych si, aby nám tento list pomohl k probuzení úžasu nad krásou pravdy křesťanského slavení, k připomenutí nutnosti opravdové liturgické formace a k rozpoznání důležitosti umění slavit liturgii (*ars celebrandi*), které slouží pravdě velikonočního tajemství a účasti všech pokřtěných, každého podle jeho povolání.

Všechno toto bohatství není vzdálené: je v našich kostelích, v našich křesťanských svátcích, v ústředním postavení neděle, v síle svátostí, které slavíme. Křesťanský život je nepřetržitá cesta růstu: jsme povolání nechat se formovat s radostí a ve společenství.

63. Proto bych vám rád zanechal ještě jedno doporučení, abyste pokračovali na naší cestě. Vyzývám vás, abyste znovu objevili smysl *liturgického roku a dne Páně*: i to je odkaz koncilu.³⁵

64. Ve světle toho, co jsme připomněli výše, chápeme, že liturgický rok je pro nás příležitostí růst v poznání Kristova tajemství tím, že ponoříme svůj život do tajemství jeho Velikonoc a budeme očekávat jeho návrat ve slávě. To je skutečná trvalá formace. Náš život není náhodným a chaotickým sledem událostí, ale cestou, která nás od jednoho slavení Velikonoc ke druhému připodobňuje k Pánu, když *s nadějí očekáváme pozeňnaný příchod našeho Spasitele Ježíše Krista*.³⁶

34 Srov. Pavel VI., apoštolská konstituce *Missale Romanum* (3. dubna 1969), in *AAS* 61 (1969), s. 222.

35 Srov. *Sacrosanctum Concilium*, č. 102–111.

36 *Český misál*, 2015, s. 437.

65. V plynutí času, který byl Velikonoce učiněn novým, církev slaví každý osmý den, v neděli, událost spásy. Spíše než předpisem je neděle darem, který Bůh dává svému lidu (proto ho církev chrání příkázáním). Nedělní liturgie nabízí křesťanskému společenství příležitost být formováno eucharistií. Neděli co neděli slovo Zmrtvýchvstalého osvěcuje náš život a chce v nás způsobit to, pro co bylo posláno (srov. Iz 55,10–11). Neděli co neděli chce přijímání těla a krve Kristovy i z našeho života učinit oběť, která by se Otci zalíbila, v bratrském společenství sdílení, přijetí a služby. Neděli co neděli nás síla lámaného Chleba podporuje při hlásání evangelia, v němž se projevuje opravdovost našeho slavení.

Zanechme polemik a naslouchejme společně tomu, co Duch říká církvi, chraňme společenství, žasněme i nadále nad krásou liturgie. Dostali jsme darem velikonočního Beránka, nechme se obejmout Pánovou touhou jíst s námi. Pod pohledem Marie, Matky církve.

Dáno v Římě ve Svatém Janu v Lateránu dne 29. června 2022, o slavnosti svatých apoštolů Petra a Pavla, v desátém roce mého pontifikátu

FRANTIŠEK

Celé lidstvo se třese, celý vesmír se chvěje a nebe jásá,
když je na oltáři v ruce kněze
přítomný Kristus, živý Syn Boží.

Ó závratná výše a úžasná vznešenost!
Ó vznešená pokora! Ó pokorná vznešenost,
když se Pán vesmíru, Bůh a Boží Syn,
ponížil do té míry, že se pro naši spásu skryl
v podobě malého chleba!

Pohled'te, bratři, na pokoru Boha
a otevřte před ním svá srdce;
ponižte se i vy, abyste jím byli velebeni.
Proto si nenechávejte pro sebe nic ze sebe,
aby vás všechny plně přijal ten, který se vám zcela obětuje.

sv. František z Assisi, dopis celému řádu II, 26–29

12.

POSELSTVÍ PAPEŽE FRANTIŠKA KE SVĚTOVÉMU DNI MODLITEB ZA PÉČI O STVOŘENÍ

1. ZÁŘÍ 2022

Drazí bratři a sestry,

„Naslouchej hlasu stvoření“ je téma a výzva letošního Času pro stvoření. Toto ekumenické období začíná 1. září Světovým dnem modliteb za péči o stvoření a končí 4. října slavností svatého Františka. Je to zvláštní doba pro všechny křesťany, zaměřená na to, aby se společně modlili a pečovali o náš společný domov. Byla původně inspirovaná konstantinopolským ekumenickým patriarchátem a stala se příležitostí k rozvíjení naší „ekologické konverze“, k níž nás vybídl svatý Jan Pavel II., abychom tak odpověděli na „ekologickou katastrofu“, kterou předpověděl svatý Pavel VI. již v roce 1970¹.

Pokud se naučíme hlasu stvoření naslouchat, zaznamenáme v něm určitý nesoulad. Na jedné straně je to sladká píseň oslavující našeho milovaného Stvořitele, na druhé straně truchlivý výkřik oplakávající špatné zacházení ze strany nás lidí.

Sladká píseň stvoření nás vybízí k praktikování „ekologické spirituality“², která je vnímavá pro Boží přítomnost v přírodním světě. Je to výzva, abychom svou spiritualitu založili na „láskyplném vědomí toho, že nejsme izolováni od ostatních tvorů, ale s ostatními bytostmi vesmíru tvoříme úžasné univerzální společenství“.³ Zejména pro Kristovy učedníky posiluje takováto zářivá zkušenost vědomí o tom, že „všechno povstalo skrze ně a bez něho nepovstalo nic, co jest“ (Jan 1,3). V tomto Čase pro stvoření se znovu modleme ve velké katedrále

1 Srov. projev k FAO, 16. listopadu 1970.

2 Srov. encyklika *Laudato si'*, čl. 216.

3 Tamtéž, čl. 220.

stvoření a těšme se z „velkého kosmického chóru“⁴ nesčetných tvorů, kteří zpívají Bohu chválu. Připojme se ke svatému Františkovi z Assisi a zpívejme: „Buď pochválen, můj Pane, se všemi svými tvory.“⁵ Připojme se ke zpěvu žalmisty: „Všechno, co dýchá, ať chválí Hospodina!“ (Ž 150,6).

Bohužel, tuto sladkou píseň doprovází truchlivý výkřik. Nebo spíše sbor truchlivých výkřiků. Za prvé, je to sestra matka země, která křičí. Kvůli svévolnosti našich konzumních výstřelků sténá a prosí nás, abychom ji přestali zneužívat a ničit. Pak jsou to různá stvoření, která křičí. Vydání na milost a nemilost „despotickému antropocentrismu“⁶, který je protipólem Kristova ústředního místa v díle stvoření, vymírají nesčetné druhy a navždy přestávají chválit Boha. Ale jsou to také ti nejchudší z nás, kdo křičí. Chudí lidé, kteří jsou vystaveni klimatické krizi, nejvíce trpí dopady sucha, povodní, hurikánů a vln veder, jež jsou stále intenzivnější a častější. Rovněž křičí naši bratři a sestry z domorodých národů. Kvůli dravým ekonomickým zájmům jsou jejich původní území napadána a devastována ze všech stran a vydávají „výkřik, který stoupá k nebi“⁷. A konečně křičí naše děti. Ohroženy krátkozrakým sobectvím s obavami žádají nás dospělé, abychom udělali vše, co je v našich silách, a zabránili kolapsu ekosystémů naší planety nebo ho alespoň omezili.

Když slyšíme tyto truchlivé výkřiky, musíme činit pokání a změnit škodlivý životní styl a způsob života. Evangelijní výzva „Obráťte se, neboť se přiblížilo nebeské království!“ (Mt 3,2), vyzývající k novému vztahu s Bohem, od samého počátku předpokládá také jiný vztah k druhým lidem a ke stvoření. Upadající stav našeho společného domova si zaslouží stejnou pozornost jako jiné globální výzvy, jakými jsou vážné zdravotní krize a válečné konflikty. „Povolání střezit Boží dílo je podstatnou součástí ctnostného života. Nepředstavuje něco volitelného ani nějaký druhotný aspekt křesťanského života.“⁸

4 Sv. Jan Pavel II., generální audience, 10. července 2002.

5 *Píseň bratra Slunce.*

6 Enc. *Laudato si'*, čl. 68.

7 Postsynodní apoštolská exhortace *Querida Amazonia*, č. 9.

8 Enc. *Laudato si'*, čl. 217.

Jako věřící lidé cítíme zodpovědnost rovněž za to, abychom svým každodenním chováním jednali v souladu s touto potřebou konverze. Nejde však jen o jednotlivce: „Ekologická konverze nezbytná k vytvoření dynamismu trvalé změny je také komunitní konverzí.“⁹ Z tohoto hlediska je také společenství národů vyzýváno k angažovanosti v duchu maximální spolupráce, zejména na zasedáních OSN věnovaných problematice životního prostředí.

Summit o klimatu COP27, který se bude konat v listopadu 2022 v Egyptě, představuje další příležitost, jak společně podpořit účinné naplnění Pařížské dohody. Z tohoto důvodu jsem také nedávno zajistil, aby se Svatý stolec jménem Vatikánského městského státu připojil k Rámcové úmluvě OSN o změně klimatu a k Pařížské dohodě v naději, aby lidstvo 21. století „mohlo vzpomínat, že s velkorysostí převzalo svou obrovskou zodpovědnost“¹⁰. Dosažení pařížského cíle omezit nárůst teploty na 1,5 °C je poměrně náročné a vyžaduje zodpovědnou spolupráci všech států, které předloží ambicióznější klimatické plány nebo národně stanovené příspěvky, aby co nejrychleji snížily čisté emise skleníkových plynů na nulu. Jde o to, aby vzorce spotřeby a výroby i životní styl „konvertovaly“ směrem, který bude více respektovat stvoření a integrální lidský rozvoj všech současných i budoucích lidí, rozvoj založený na odpovědnosti, obezřetnosti, solidaritě a pozornosti vůči chudým a budoucím generacím. Základem všeho musí být smlouva mezi člověkem a životním prostředím, která pro nás věřící odráží „stvořitelskou lásku Boha, od něhož pocházíme a k němuž směřujeme“.¹¹ Přechod, který tato přeměna přináší, nemůže opomíjet požadavky spravedlnosti, zejména pro ty pracovníky, kteří jsou dopady změny klimatu postiženi nejvíce.

Prosincový summit COP15 o biologické rozmanitosti, který se bude konat v Kanadě, zase poskytne důležitou příležitost k tomu, aby vlády při dobré vůli přijaly novou mnohostrannou dohodu, jež zastaví ničení ekosystémů a vymírání druhů. Podle starověké moudrosti jubilejních roků je třeba „vzpomínat, vrátet se, odpočívat a obnovovat“.¹²

9 Enc. *Laudato si'*, čl. 219.

10 Tamtéž, čl. 165.

11 Projev na setkání „Věda a víra na cestě ke COP26“, 4. října 2021.

12 *Poselství pro Světový den modlitby za péči o stvoření*, 1. září 2020.

Abychom zastavili další rozpad „sítě života“ – biologické rozmanitosti –, kterou nám Bůh dal, modlíme se a vyzýváme národy, aby se dohodly na čtyřech klíčových principech:

1. vytvořit jasný etický základ pro transformaci, kterou potřebujeme k záchraně biologické rozmanitosti;
2. bojovat proti ztrátě biologické rozmanitosti, podporovat její zachování a obnovu a udržitelným způsobem uspokojovat potřeby lidí;
3. podporovat globální solidaritu s ohledem na skutečnost, že biologická rozmanitost je celosvětovým společným dobrem, které vyžaduje společné úsilí;
4. zaměřit se na lidi ve zranitelných situacích, včetně těch, kteří jsou nejvíce postiženi úbytkem biologické rozmanitosti, jako jsou domorodé národy, starší lidé a mladí.

Opakují: „Chci Božím jménem požádat velké těžební, ropné, lesnické, realitní a zemědělsko-potravinářské společnosti, aby přestaly ničit lesy, mokřady a hory, aby přestaly znečišťovat řeky a moře, aby přestaly intoxikovat lidi a potraviny.“¹³

Nelze neuznat existenci „ekologického dluhu“¹⁴ ekonomicky bohatších zemí, které v posledních dvou stoletích nejvíce znečišťovaly životní prostředí; vyžaduje to od nich, aby na summitech COP27 i COP15 přijaly ambicióznější opatření. To znamená, že kromě rozhodných kroků v rámci vlastních hranic musí dodržet sliby finanční a technické podpory hospodářsky chudších zemí, které již nyní nesou hlavní tíhu klimatické krize. Měla by se rovněž urychleně zvážit další finanční podpora pro zachování biologické rozmanitosti. Ekonomicky méně bohaté země mají také významnou, ale „diferencovanou“ odpovědnost¹⁵; zpoždění ostatních nemůže nikdy ospravedlnit jejich vlastní nečinnost. Je třeba jednat, a to rozhodně a všichni. Dostáváme se do „bodů zlomu“¹⁶.

13 Videoposelství pro lidová hnutí, 16. října 2021.

14 Enc. *Laudato si'*, čl. 51.

15 Srov. tamtéž, čl. 52.

16 Tamtéž, čl. 61.

V tomto Čase pro stvoření se modleme, aby summity COP27 a COP15 sjednotily lidskou rodinu¹⁷ a rozhodně řešily dvojí krizi – klimatickou a krizi snížené biologické rozmanitosti. Pamatujme na výzvu svatého Pavla, že se máme radovat s radujícími a plakat s plačícími (srov. Řím 12,15); plačme s truchlivým výkřikem stvoření, naslouchejme mu a odpovídejme skutky, abychom se my i budoucí generace mohli stále radovat ze sladké písňe o životě a naději pro stvoření.

Dáno v Římě u Svatého Jana v Lateránu dne 16. července 2022, v den památky blahoslavené Panny Marie z hory Karmel

FRANTIŠEK

17

Srov. tamtéž, čl. 13.

13.

**POSELSTVÍ
PAPEŽE FRANTIŠKA
KE SVĚTOVÉMU DNI MIGRANTŮ
A UPRCHLÍKŮ**

25. ZÁŘÍ 2022

Vytvářet budoucnost s migranty a uprchlíky

*„Tady nemáme město k trvalému pobytu; to budoucí město hledáme“
(Žid 13,14)*

Drazí bratři a sestry!

Konečným smyslem naší „cesty“ na tomto světě je hledání pravé vlasti, Božího království, které založil Ježíš Kristus a které se plně uskuteční, až se vrátí v slávě. Jeho království se ještě nenaplnilo, ale již je přítomno v těch, kdo přijali spásu. „Boží království je v nás. I když je stále eschatologické a je budoucností světa i lidstva, nachází se zároveň v nás.“¹

Budoucí město je „město s pevnými základy, které sám Bůh vystaví a založí“ (Žid 11,10). Jeho plán zahrnuje intenzivní tvořivou práci, do které se musíme všichni osobně zapojit. Je to vytrvalé úsilí na osobním obrácení a proměně skutečnosti, aby stále více odpovídala božskému plánu. Dramata dějin nám připomínají, jak daleko ještě jsme od dosažení našeho cíle, nového Jeruzaléma, „Božího stanu mezi lidmi“ (Zj 21,3). Nesmíme však kvůli tomu ztrácet odvahu. Ve světle toho, co jsme se naučili v těžkostech nedávné doby, jsme povoláni obnovit svůj závazek vytvářet budoucnost, která by více odpovídala Božímu plánu světa, kde by všichni mohli důstojně žít v míru.

1

Sv. Jan Pavel II., projev při návštěvě římské farnosti svatých Františka z Assisi a Kateřiny Sienské, patronů Itálie, 26. listopadu 1989.

„Čekáme nová nebesa a novou zemi, kde bude mít svůj domov spravedlnost“ (2 Petr 3,13). Spravedlnost je jedním ze stavebních kamenů Božího království. Ve svém každodenním úsilí plnit Boží vůli ji máme budovat s trpělivostí, obětavostí a odhodláním, aby se nasýtli všichni, kdo po ní hladovějí a žízní (srov. Mt 5,6). Spravedlnost království je třeba chápat jako naplnění harmonického Božího řádu, kdy se v Kristu, který zemřel a vstal z mrtvých, celé stvoření navrácí ke své původní „dobrotě“ a lidstvo se stává „velmi dobrým“ (srov. Gn 1,1–31). Aby však mohla zavládnout tato úžasná harmonie, je třeba přijmout Kristovu spásu, jeho evangelium lásky. Pak budou odstraněny nerovnosti a diskriminace současného světa.

Nikdo nesmí být vyloučen. Boží plán zahrnuje bezvýhradně vše a do centra pozornosti staví ty, kteří žijí na existenciálních periferiích. Mezi nimi je mnoho migrantů a uprchlíků, vysídlených osob a obětí obchodování s lidmi. S nimi se má budovat Boží království, protože bez nich by to nebylo takové království, jaké si Bůh přeje. Začlenění nejzranitelnějších osob je nezbytnou podmínkou k získání plnohodnotného občanství v něm. Pán totiž říká: „Pojďte, požehnaní mého Otce, přijměte jako úděl království, které je pro vás připravené od založení světa. Neboť jsem měl hlad, a dali jste mi najíst, měl jsem žízeň, a dali jste mi napít; byl jsem na cestě, a ujali jste se mě, byl jsem nahý, a oblékli jste mě; byl jsem nemocen, a navštívili jste mě, byl jsem ve vězení, a přišli jste ke mně“ (Mt 25,34–36).

Vytvářet budoucnost s migranty a uprchlíky znamená také uznat a ocenit to, čím každý z nich může přispět k procesu budování. Líbí se mi, jak je tento přístup k migraci zachycen v Izaiášově prorocké vizi, v níž cizinci nejsou považováni za útočníky a ničitele, ale za ochotné dělníky, kteří obnovují zdi nového Jeruzaléma, jehož brány jsou otevřené všem národům (srov. Iz 60,10–11).

Stejně proctví představuje příchod cizinců jako zdroj obohacení: „Bohatství moře tě zaleje, poklady národů přijdou k tobě“ (60,5). Historie nás totiž učí, že přínos migrantů a uprchlíků má zásadní význam pro sociální a hospodářský růst našich společností. A to platí i v dnešní době. Jejich práce, obětavost, mládí a nadšení obohacují komunity, které je přijímají. Tento přínos by však mohl být mnohem větší, kdyby byl využit a podporován prostřednictvím cílených

programů. Je to obrovský potenciál, který je připraven se projevit, jen když k tomu dostane příležitost.

Obyvatelé nového Jeruzaléma – jak opět prorokuje Izaiáš – budou mít brány města vždy otevřené dokořán, aby do něj mohli vcházet cizinci se svými dary: „Stále budou otevřeny tvé brány, nezavrou se ve dne ani v noci, aby k tobě bylo přineseno bohatství od národů“ (60,11). Přítomnost migrantů a uprchlíků představuje velkou výzvu, ale také příležitost ke kulturnímu a duchovnímu růstu pro všechny. Díky nim máme možnost lépe poznat svět a krásu jeho rozmanitosti. Můžeme dozrávat v lidskosti a společně budovat větší smysl pro pospolitost. Vzájemná otevřenost vytváří prostor pro plodnou výměnu různých vizí a tradic, které otevírají mysl novým perspektivám. Objevujeme také bohatství přítomné v náboženstvích a spiritualitách, které neznáme, a to nám pomáhá prohlubovat své vlastní přesvědčení.

V novém Jeruzalémě národů je chrám Páně krásnější díky darům, které přicházejí z cizích zemí: „Všechna stáda z Kedaru se k tobě shromáždí, berani z Nebajotu ti budou k službě; budou obětováni na mém oltáři k usmíření, a tak oslavím svůj slavný dům“ (60,7). V této perspektivě může příchod katolických migrantů a uprchlíků povzbudit církevní život komunit, které je přijímají. Často přinášejí nadšení, které osvěžuje naše komunity. Sdílení různých projevů víry a zbožnosti představuje výsadní příležitost k plnějšímu prožívání katolicity Božího lidu.

Drazí bratři a sestry a zvláště vy, mladí lidé! Chceme-li spolupracovat s naším nebeským Otcem na vytváření budoucnosti, dělejme to společně s našimi bratry a sestrami migranty a uprchlíky. Vytvářejme ji ještě dnes! Protože budoucnost začíná dnes a začíná u každého z nás. Nemůžeme přenechat budoucím generacím odpovědnost za rozhodnutí, která je třeba učinit nyní, aby se mohl uskutečnit Boží plán se světem a mohlo přijít jeho království spravedlnosti, bratrství a míru.

Modlitba

Pane, učiň nás nositeli naděje,
aby tam, kde je tma, zazářilo tvé světlo,
a tam, kde je rezignace,
ať se znovu zrodí důvěra v budoucnost.

Pane, učiň nás nástroji své spravedlnosti,
aby tam, kde je vyloučení, vzkvétalo bratrství,
a tam, kde je nenasytost, se rozmáhalo sdílení.

Pane, učiň nás tvůrci svého království
spolu s migranty, uprchlíky a všemi obyvateli periferií.

Pane, dej ať se naučíme poznávat,
jak je krásné žít spolu jako bratři a sestry.

Amen.

Dáno v Římě u Sv. Jana v Lateránu dne 9. května 2022

FRANTIŠEK

14. **POSELSTVÍ
PAPEŽE FRANTIŠKA
BISKUPŮM, KNĚŽÍM, JÁHNŮM,
ZASVĚCENÝM OSOBÁM
A VĚŘÍCÍM LAIKŮM PŘI PŘÍLEŽITOSTI
50. VÝROČÍ APOŠTOLSKÉHO LISTU
SV. PAVLA VI. *MINISTERIA QUAEDAM*
VYDANÉHO Z VLASTNÍHO ROZHODNUTÍ
(MOTU PROPRIO)**

1. Padesáté výročí apoštolského listu sv. Pavla VI. *Ministeria quaedam* vydaného z vlastního rozhodnutí¹ nám nabízí příležitost, abychom se vrátili k zamyšlení na téma služeb. V období sice plodném, avšak nikoli bez napětí, které následovalo po Druhém vatikánském koncilu, tento dokument poskytl církvi významnou úvahu, jejímž výsledkem nebylo jen obnovení disciplíny týkající se tonzury, nižších svěcení a podjáhentství v latinské církvi – jak je uvedeno v jeho nadpisu –, ale nabídl církvi důležitou perspektivu, která dokázala inspirovat další vývoj.

2. Ve světle této volby a z důvodů, které ji podpořily, je třeba chápat dva nedávné apoštolské listy vydané z vlastního rozhodnutí, v nichž jsem se vyjádřil na téma ustanovených služeb. První list, *Spiritus Domini*, z 10. ledna 2021 upravil kán. 230 §1 Kodexu církevního práva ohledně přístupu osob ženského pohlaví k ustanovené službě lektorátu a akolytátu. Druhý list, *Antiquum ministerium*, z 10. května 2021 ustanovil službu katechisty. Tyto dva kroky nemohou být vykládány jako překonání předchozího učení, ale jako další vývoj, který byl možný proto, že je založen na stejných principech – v souladu s reflexí Druhého vatikánského koncilu –, které inspirovaly *Ministeria quaedam*.

1 *AAS* 64 (1972), s. 529–534.

Další prohlubování úvah o službách, které zahájil sv. Pavel VI., je ten nejlepší způsob, jak oslavit dnešní významné výročí.

3. Toto téma má pro život církve zásadní význam: ve skutečnosti neexistuje žádné křesťanské společenství, které by nevyjadřovalo službu. Bohatě o tom svědčí dopisy apoštola Pavla, a nejen ony. Když se apoštol Pavel obrátil k církvi v Korintu – abychom uvedli jeden z mnoha možných příkladů – jeho slova nastiňují obraz společenství bohatého na dary (1 Kor 12,4), služby (1 Kor 12,5), mimořádné síly (1 Kor 12,6), projevy (1 Kor 12,7) a dary Ducha (1 Kor 14,1.12.37). Různorodost použitých pojmů popisuje rozšířenou službu, která se ustanovuje na dvou jistých pilířích: na počátku každé služby je vždy Bůh, který svým Svatým Duchem působí všechno ve všech (srov. 1 Kor 12,4–6); smyslem každé služby je vždy společné dobro (srov. 1 Kor 12,7) a budování společenství (srov. 1 Kor 14,12). Každá služba je povoláním od Boha ve prospěch společenství.

4. Tyto dva pilíře umožňují křesťanskému společenství uspořádat různé služby, které Duch vzbuzuje v souvislosti s konkrétní situací, již právě prožívá. Uspořádání služeb není pouze funkční záležitostí, ale spíše pečlivým komunitním rozlišováním při naslouchání tomu, co Duch navrhuje církvi na konkrétním místě a v přítomném okamžiku jejího života. Jasně příklady takového rozlišování máme ve Skutcích apoštolů právě s ohledem na strukturu služeb, jmenovitě skupinu dvanácti (apoštolů), která musí zajistit nahrazení Jidáše (Sk. 1,15–26), a skupinu sedmi (mužů), kteří museli řešit napětí, k němuž ve společenství docházelo (Sk. 6,1–6). Každá struktura služeb, která z takového rozlišování vzniká, je dynamická, živá a pružná tak jako působení Ducha: musí se ve společenství stále hlouběji zakořenit, aby se neriskovalo, že se dynamika změní ve zmatek, živost se zredukuje na povrchní improvizaci a flexibilita se promění v přizpůsobování se rozhodnutím a ideologiím.

5. Svatý Pavel VI. uplatněním koncilního učení učinil v dokumentu *Ministeria quaedam* opravdové rozlišení a naznačil směr, jak pokračovat v cestě. Ve skutečnosti tím, že vyhověl naléhání ne malého počtu koncilních otců, revidoval platnou praxi a přizpůsobil ji potřebám

dané doby, dal biskupským konferencím možnost požádat Apoštolský stolec o zřízení těch služeb, které považují za nezbytné nebo velmi užitečné pro jejich oblasti. I modlitba biskupského svěcení v části přímluv uvádí mezi jeho hlavní úkoly rozdělování služeb: „... uspořádaj služby církve podle své vůle...“²

6. Výše uvedené principy, dobře zakořeněné v evangeliu a zasazené do širšího kontextu ekleziologie Druhého vatikánského koncilu, jsou společným základem, který spolu s nasloucháním konkrétnímu životu církevních společenství umožňuje určit služby, které tady a teď budují církve. Ekleziologie společenství, posvátnost církve, vzájemné doplnění obecného a služebného kněžství a liturgické zviditelnění každé služby jsou naukové principy, které umožňují sladit rozmanitost služeb animovaných působením Ducha.

7. Je-li církev tělem Kristovým, veškerá služba (*ministerium*) vtěleného Slova musí postupovat jejími členy, z nichž každý – pro svou jedinečnost, která odpovídá osobnímu povolání ze strany Boha – projevuje nějaký rys tváře Krista – služebníka: soulad v jejich působení ukazuje světu krásu toho, kdo „nepřišel, aby si nechal sloužit, ale aby sloužil a dal svůj život jako výkupné za všechny“ (Mk 10,45). Modlitba při svěcení jáhnů má důležitý výraz pro popis rozmanitosti v jednotě: „Působením Ducha Svatého jsi utvořil církve, Kristovo tělo, různorodou a rozmanitou v jejích charismatech, členitou a pevnou v jejích údech...“³

8. Otázka služeb vyplývajících ze křtu se dotýká několika aspektů, které je jistě třeba zvážit: terminologie používané k označení služeb, jejich naukového základu, právních aspektů, rozlišení a vztahů mezi jednotlivými službami, jejich hodnoty jako povolání,

2 Pontificale Romanum, *De Ordinatione Episcopi, Presbyterorum et Diaconorum*, editio typica altera, n. 47, p. 25: „... ut distribuat munera secundum praeceptum tuum...“

3 Pontificale Romanum, *De Ordinatione Episcopi, Presbyterorum et Diaconorum*, editio typica altera, n. 207, p. 121: „Cuius corpus, Ecclesiam tuam, caelestium gratiarum varietate distinctam suorumque conexam distinctio-
ne membrorum, compage mirabili per Spiritum Sanctum unitam ...“

formativních kurzů a ustavující události, která opravňuje k výkonu a liturgickému rozměru každé služby. Už jen z tohoto souhrnného výčtu si člověk uvědomí složitost tématu: jistě je třeba i nadále prohlubovat úvahu nad všemi těmito tematickými okruhy: pokud bychom však předpokládali, že je definujeme a vyřešíme, abychom pak mohli žít služby, s největší pravděpodobností bychom nebyli schopni dojít daleko. Jak jsem připomněl v Evangelii gaudium (č. 231–233), realita je nadřazena myšlence a „mezi oběma se musí odvíjet soustavný dialog, přičemž idea se nesmí oddělovat od reality“ (č. 231).

Pomoci nám může i další princip, který jsem zmínil, byť v jiné souvislosti, v Evangelii gaudium (č. 222): „čas je nadřazen prostoru“. Více než posedlost okamžitými výsledky při řešení všech napětí a objasnění každého hlediska, tedy rizika vyhraňování procesů a občas úsilí o jejich zastavení (srov. Evangelii gaudium, č. 223), musíme podporovat působení Ducha Páně, který vstal z mrtvých a vystoupil na nebesa, který „určil jedny za apoštoly, jiné za kazatele mluvící pod vlivem vnuknutí, jiné za misionáře, jiné pak za pastýře a učitele, aby připravili křesťany k úkolům, které mají plnit, aby Kristovo tělo dělalo pokroky, dokud nedojdeme všichni k jednotě ve víře a v poznání Božího Syna, k mužné zralosti, k onomu věku, kdy se na nás uskuteční Kristova plnost“ (Ef 4,11–13).

9. Je to Duch, který nám dává účast na Kristově kněžství odlišným a vzájemně se doplňujícím způsobem a umožňuje celému služebnému společenství, aby budovalo jeho církevní tělo. Duch působí v místech, která jeho činnosti zpřístupňuje naše poslušné naslouchání. Dokument *Ministeria quaedam* otevřel dveře k obnově zkušenosti služby věřících, znovuzrozených z vody křtu, stvrzených pečeti Ducha, živých živým chlebem, který sestoupil z nebe.

10. Abychom naslouchali hlasu Ducha a nezastavili proces – tím, že si budeme dávat pozor, abychom ho nechtěli přimět vnucováním rozhodnutí, která jsou výsledkem ideologických vizí –, myslím, že je užitečné sdílení zkušeností z posledních let, zejména v ovzduší synodální cesty. Mohou nabídnout cenná doporučení, abychom dospěli k harmonické vizi otázky křestních služeb, a tak pokračovali na naší cestě. Z tohoto důvodu bych chtěl v nadcházejících měsících zahájit

na toto téma dialog s biskupskými konferencemi způsobem, který bude přesně určen, abychom se mohli podělit o bohatství zkušeností se službami, které církev v těchto padesáti letech prožila, jak s ustanovenými (lektoři, akolyté a teprve nedávno katechisté), tak mimořádnými i faktickými službami.

11. Svěřuji naši cestu do ochrany Panny Marie, Matky církve. Maria ve svém lůně uchovávala Slovo, které se stalo tělem, a nesla v sobě službu Syna, na níž se podílela způsobem jí vlastním. I v tomto je dokonalou ikonou církve, která v rozmanitosti služeb chrání službu Ježíše Krista tím, že každý člen se podílí na jeho kněžství způsobem, který je mu vlastní.

Dáno v Římě u Svatého Jana v Lateránu dne 15. srpna 2022, v den slavnosti Nanebevzetí Panny Marie, v desátém roce mého pontifikátu

FRANTIŠEK

II.

DOKUMENTY STÁTNÍHO SEKRETARIÁTU VATIKÁNU, KONGREGACÍ A PAPEŽSKÝCH RAD

1. KONGREGACE PRO BOHOSLUŽBU A SVÁTOSTI

ODPOVĚĎ NA DUBIA OHLEDNĚ NĚKTERÝCH POKYŇŮ APOŠTOLSKÉHO LISTU PAPEŽE FRANTIŠKA VE FORMĚ MOTU PROPRIO *TRADITIONIS CUSTODES*

Prot. N. 620/21

Předsedům biskupských konferencí

Vaše Eminence, vaše Excellence,

poté, co papež František zveřejnil apoštolský list motu proprio *Traditionis custodes* o používání liturgických knih předcházejících reformě Druhého vatikánského koncilu, došly na Kongregaci pro bohoslužbu a svátosti – která v záležitostech své pravomoci vykonává autoritu Svatého stolce (srov. *Traditionis custodes*, čl. 7) – rozličné žádosti o objasnění jeho správné aplikace. Některé otázky byly vzneseny vícekrát a častěji. Proto po jejich pečlivém zvážení, informování Svatého otce a obdržení jeho souhlasu jsou nyní zveřejněny odpovědi na nejčastější otázky.

Text motu proprio a list všem biskupům, který je doprovází, jasně vyjadřují důvod toho, co papež František stanovil. Prvním cílem je pokračovat „ve snaze o vytváření církevního společenství“ (*Traditionis custodes*, úvod), které se projevuje uznáním jediného vyjádření *lex orandi* římského ritu (srov. *Traditionis custodes*, čl. 1) v liturgických knihách vydaných svatými papeži Pavlem VI. a Janem Pavlem II. v souladu s dekrety Druhého vatikánského koncilu.

Je smutné pozorovat, že se nejhlubší pouto jednoty – účast na jediném lámaném Chlebě, který je Pánovým tělem obětovaným, aby všichni byli jedno (srov. Jan 17,21) – stalo důvodem k rozdělení. Je úlohou biskupů *cum Petro et sub Petro* střežit *communio*, která je, jak připomíná apoštol Pavel (srov. 1 Kor 11,17–34), nezbytnou podmínkou pro možnost účasti na eucharistickém stole.

Jedna skutečnost je nezpochybnitelná: koncilní otcové vnímali naléhavost liturgické reformy, aby pravda slavené víry zářila stále více v celé své kráse a aby Boží lid rostl v plné, aktivní a uvědomělé účasti na slavení liturgie (srov. *Sacrosanctum Concilium*, čl. 14), která je přítomným okamžikem dějin spásy, památkou Pánovy paschy a naší jedinou nadějí.

Jako pastýři se nesmíme propůjčovat k neplodným polemikám, které jen přispívají k rozdělení a v nichž jsou otázky ritu často instrumentalizovány ideologickými pohledy. Spíše jsme všichni povoláni objevit hodnotu liturgické reformy a střežit pravdu a krásu obřadu, který nám byl dán. Jsme si vědomi toho, že aby k tomu mohlo dojít, je nezbytná obnovená a trvalá liturgická formace kněží i laiků.

Při slavnostním ukončení druhého jednacího období koncilu (4. prosince 1963) se svatý Pavel VI. vyjádřil takto:

„Namáhavá a komplexní diskuse nebyla rozhodně neplodná, jestliže jedno z témat, tedy to první probírané a v jistém ohledu také první vzhledem ke své vnitřní vznešenosti i vzhledem k důležitosti pro život církve, totiž téma posvátné liturgie, bylo šťastně uzavřeno a je dnes námi slavnostně promulgováno. Náš duch jásá nad tímto výsledkem. Spatřujete v tom projev úcty ke stupnici hodnot a povinností, která má následující podobu: na prvním místě je Bůh; modlitba je naší první povinností; liturgie je prvním pramenem nám darovaného božského života, první školou našeho duchovního života, prvním darem, který můžeme nabízet křesťanskému Božímu lidu, který spolu s námi věří a modlí se. Liturgie je také první pobídkou pro svět, aby rozvázal v opravdové a blažené modlitbě svůj oněmělý jazyk a pocítil nevýslovnou obrozující moc společného zpěvu Božích chval a lidských nadějí skrze Krista, našeho Pána, v Duchu Svatém“ (*Druhý vatikánský koncil očima Jana XXIII. a Pavla VI.*, s. 105).

Když nám papež František připomíná, že „po těchto úkonech magisteria, po této dlouhé cestě můžeme s jistotou a pravomocí

církevního učitelského úřadu prohlásit, že reforma je nevratná“ (projev papeže Františka k účastníkům 68. italského národního liturgického týdne 24. srpna 2017), chce ukázat jediný směr, k němuž jsme povoláni s radostí obrátit své pastýřské úsilí. Svou službu „zachovávat jednotu ve smýšlení spojení poutem pokoje“ (Ef 4,3) svěřme Marii, Matce církve.

Dáno v sídle Kongregace pro bohoslužbu a svátosti dne 4. prosince 2021, o 58. výročí vyhlášení Konstituce o posvátné liturgii *Sacrosanctum Concilium*

✠ Arthur Roche
prefekt

Papež František byl při audienci poskytnuté prefektovi Kongregace pro bohoslužbu a svátosti dne 18. listopadu 2021 informován o těchto odpovědích na *dubia* s příloženými vysvětlujícími nótami a dal souhlas k jejich zveřejnění.

Překlad připravila Liturgická komise ČBK v prosinci 2021.

Traditionis custodes

Čl. 3 V diecézi, kde je doposud přítomná jedna nebo více skupin, které slaví podle misálu předcházejícího reformě z roku 1970, biskup:

§ 2. určí jedno nebo více míst, kde se věřící, kteří se hlásí k těmto skupinám, mohou shromažďovat pro slavení eucharistie (nikoli však ve farních kostelích a aniž by se zřizovaly nové osobní farnosti);

Dubium k tomuto bodu

Pokud není možnost určit kostel, oratoř nebo kapli pro přijetí věřících, kteří slaví podle *Missale Romanum (editio typica 1962)*, může diecézní biskup požádat Kongregaci pro bohoslužbu a svátosti o dispenz od nařízení motu proprio *Traditionis custodes* (čl. 3 § 2) a dovolit slavení ve farním kostele?

Odpověď

Ano, může.

Vysvětlující nota

Motu proprio *Traditionis custodes* ve svém článku 3 § 2 žádá, aby biskup v diecézi, kde je doposud přítomná jedna nebo více skupin, které slaví podle misálu předcházejícího reformě z roku 1970, určil „jedno nebo více míst, kde se věřící, kteří se hlásí k těmto skupinám, mohou shromažďovat pro slavení eucharistie (nikoli však ve farních kostelích a aniž by se zřizovaly nové osobní farnosti)“. Vyloučení farního kostela má potvrdit, že slavení eucharistie podle předcházejícího ritu, jehož povolení je omezeno na výše uvedené skupiny, není součástí běžného života farní komunity.

Tato kongregace, která v záležitostech své pravomoci vykonává autoritu Svatého stolce (srov. *Traditionis custodes*, čl. 7), může na základě žádosti diecézního biskupa dovolit, aby se pro slavení podle *Missale Romanum* z r. 1962 používal farní kostel pouze v tom případě, kdy je prokázána nemožnost používání jiného kostela, oratoře nebo kaple. Vyhodnocení takové nemožnosti je třeba vykonat s pečlivou pozorností.

Kromě toho není vhodné, aby bylo takové slavení zahrnuto do rozpisu farních mší, protože se ho účastní pouze věřící, kteří se hlásí k těmto skupinám. Konečně je třeba se vyvarovat, aby se toto slavení střetlo s pastoračními aktivitami farní komunity. Cílem zůstává, aby ve chvíli, kdy bude k dispozici jiné místo, bylo takové dovolení odebráno.

V těchto nařízeních není žádný úmysl marginalizovat věřící zakoreněné v předchozí bohoslužebné formě. Jejich smyslem je připomenout jim, že se jedná o dovolení směřující k jejich dobru (vzhledem ke společnému užívání jedině *lex orandi* římského ritu), a nikoli o příležitost k šíření staršího ritu.

Traditionis custodes

Čl. 1 Liturgické knihy promulgované svatými papeži Pavlem VI. a Janem Pavlem II. v souladu s dekrety Druhého vatikánského koncilu jsou jediným výrazem *lex orandi* římského ritu.

Čl. 8 Ruší se předcházející normy, instrukce, výsady a zvyklosti, které nejsou v souladu s tím, co je stanoveno v předkládaném *motu proprio*.

Dubium k těmto bodům

Je možné podle toho, co je stanoveno v motu proprio *Traditionis custodes*, slavit svátosti s *Rituale Romanum* a *Pontificale Romanum* předcházejícími liturgické reformě Druhého vatikánského koncilu?

Odpověď

Ne, není.

Pouze v kanonicky ustanovených personálních farnostech, které dle motu proprio *Traditionis custodes* slaví podle *Missale Romanum* z r. 1962, je diecézní biskup oprávněn dát dovolení k používání pouze *Rituale Romanum* (poslední *editio typica* z r. 1952), avšak nikoli *Pontificale Romanum* předcházejícího liturgické reformě Druhého vatikánského koncilu.

Vysvětlující nota

Motu proprio *Traditionis custodes* chce obnovit v celé církvi římského obřadu jedinou a identickou modlitbu, která vyjadřuje její jednotu, podle liturgických knih publikovaných svatými papeži Pavlem VI. a Janem Pavlem II. v souladu s dekrety Druhého vatikánského koncilu a v linii s tradicí církve.

Diecézní biskup jakožto moderátor, podporovatel a strážce veškerého liturgického života se musí zasadit o to, aby v jeho diecézi došlo k návratu k jedné jediné formě celebrace (srov. Dopis Svatého otce Františka biskupům celého světa k prezentaci motu proprio *Traditionis custodes*).

Tato kongregace, která v záležitostech své pravomoci vykonává autoritu Svatého stolce (srov. *Traditionis custodes*, čl. 7) potvrzuje, že s ohledem na pokrok ve směru daném motu proprio, se nemá dávat dovolení užívat *Rituale Romanum* a *Pontificale Romanum* předcházející liturgické reformě, tj. liturgických knih, které byly jako všechny normy, instrukce, výsady a zvyklosti zrušeny (srov. *Traditionis custodes*, čl. 8).

Pouze v kanonicky ustavených farnostech, které podle toho, co bylo stanoveno motu proprio *Traditionis custodes*, slaví podle *Missale Romanum* z r. 1962, je diecézní biskup oprávněn dát dovolení používat *Rituale Romanum* (poslední *editio typica* z r. 1952), avšak nikoli *Pontificale Romanum* předcházející liturgické reformě Druhého vatikánského koncilu. Je vhodné připomenout, že formule pro svátost biřmování byla pro celou latinskou církev změněna svatým Pavlem VI. v apoštolské konstituci *Divinae consortium naturae* (15. srpna 1971).

Toto ustanovení má za cíl zdůraznit potřebu jasně potvrdit směr stanovený motu proprio, který v liturgických knihách vydaných svatými papeži Pavlem VI. a Janem Pavlem II. v souladu s dekrety Druhého vatikánského koncilu spatřuje jediné vyjádření *lex orandi* římského ritu.

Při provádění těchto směrnic je třeba pečovat o doprovázení těch, kdo jsou zakořenění v předcházející formě celebrace s cílem, aby mohli plně porozumět hodnotě slavení ve formě, která nám byla svěřena reformou Druhého vatikánského koncilu. Tato péče ať se děje skrze přiměřenou formaci, která umožní objevit, že aktuální liturgická

forma je svědectvím nezměněné víry, vyjádřením obnovené ekleziologie a prvotním zdrojem spirituality pro křesťanských život.

Traditionis custodes

Čl. 3 V diecézi, kde je doposud přítomná jedna nebo více skupin, které slaví podle misálu předcházejícího reformě z roku 1970, biskup:

§ 1. ověří, zda tyto skupiny nevyklučují platnost a legitimitu liturgické reformy, výroků Druhého vatikánského koncilu a Nejvyšších pontifiků.

Dubium k tomuto bodu

V případě, že kněz, jemuž bylo dovoleno používání *Missale Romanum* z r. 1962, neuznává platnost a legitimitu koncelebrace a odmítá koncelebrovat zejména při mši při svěcení olejů (*Missa chrismatis*), smí i nadále využívat takového dovolení?

Odpověď

Ne, nesmí.

Nicméně před odebráním dovolení používat *Missale Romanum* z r. 1962 ať se biskup snaží uskutečnit bratrské setkání s tímto knězem a ověřit, zda takové jednání nevyklučuje platnost a legitimitu liturgické reformy, výroků Druhého vatikánského koncilu a Nejvyšších pontifiků, a doprovází ho k pochopení hodnoty koncelebrace, zejména při mši při svěcení olejů.

Vysvětlující nota

Článek 3 § 1 motu Proprio *Traditionis custodes* žádá po biskupovi, aby ověřil, zda skupiny, které žádají o možnost slavit podle *Missale Romanum* z r. 1962, „nevyklučují platnost a legitimitu liturgické reformy, výroků Druhého vatikánského koncilu a Nejvyšších pontifiků“.

Svatý Pavel důrazně připomíná komunitě v Korintu nutnost žít jednotu jako nezbytnou podmínku pro možnost účastnit se eucharistického stolu (srov. 1 Kor 11,17–34).

V dopise zasláném biskupům celého světa k prezentaci motu proprio *Traditionis custodes* Svátý otec píše: „Protože ‚liturgické úkony nejsou soukromé úkony, nýbrž slavnostní projevy církve, která však je »svátost jednoty«,‘ musí se uskutečňovat ve společenství s církví. Druhý vatikánský koncil sice zdůraznil vnější pouta začlenění do církve – vyznání víry, svátosti, společenství –, ale zároveň se svatým Augustinem potvrdil, že podmínkou spásy je setrvání v církvi nejen ‚tělem‘, ale také ‚srdcem‘.“

Zdá se, že výslovná vůle neúčastnit se koncelebrace, zejména při mši při svěcení olejů, vyjadřuje nedostatek buď přijetí liturgické reformy, nebo církevního společenství s biskupem, což jsou nezbytné předpoklady pro možnost využívat dovolení slavit s *Missale Romanum* z r. 1962.

Nicméně před odebráním dovolení slavit podle *Missale Romanum* z r. 1962 ať biskup nabídne knězi nezbytný čas pro otevřené setkání týkající se nejhlubších motivací, které ho vedou k neuznání hodnoty koncelebrace, zejména při mši, jíž předsedá biskup. Ať ho pozve, aby v tomto výmluvném gestu koncelebrace prožil onu církevní *communio*, která je nezbytnou podmínkou pro možnost účasti na eucharistické oběti.

Traditionis custodes

Čl. 3 V diecézi, kde je doposud přítomná jedna nebo více skupin, které slaví podle misálu předcházejícího reformě z roku 1970, biskup:

§ 3. stanoví dny, kdy je na určeném místě povoleno slavení eucharistie za použití Římského misálu promulgovaného svatým Janem XXIII. v roce 1962. Při těchto slaveních budou čtení přednášena ve vernakulárním jazyce za použití překladů Písma svatého určených pro užívání při liturgii, které jsou schváleny příslušnými biskupskými konferencemi.

Dubium k tomuto bodu

Je při slavení eucharistie za použití *Missale Romanum* z r. 1962 možné užívat pro čtení text Bible vydané v celku s tím, že se vyberou perikopy určené v tomto misále?

Odpověď

Ano, je to možné.

Vysvětlující nota

Čl. 3 § 3 motu proprio *Traditionis custodes* stanoví, že čtení budou přednášena ve vernakulárním jazyce za použití překladů Písma svatého určených pro užívání při liturgii, které jsou schváleny příslušnými biskupskými konferencemi.

Protože texty čtení jsou obsaženy v samotném misále a neexistuje kniha lekcionáře, je třeba nutně – aby se dodrželo to, co je stanoveno v motu proprio – využít knihu Písma svatého v překladu schváleném příslušnými biskupskými konferencemi pro užívání při liturgii a vybrat perikopy, které jsou uvedeny v *Missale Romanum* z r. 1962.

Nesmí být schváleno žádné vydání lekcionáře ve vernakulárním jazyce, které by obsahovalo cyklus čtení předcházejícího ritu.

Je vhodné připomenout, že dnešní lekcionář je jedním z nejvýznamnějších plodů liturgické reformy Druhého vatikánského koncilu. Vydání lekcionáře kromě toho, že překonává formu „plenáře“ *Missale Romanum* z r. 1962 a vrací se ke starobylé tradici jednotlivých knih odpovídajících jednotlivým přísluhujícím, uskutečňuje to, co bylo žádáno v *Sacrosanctum Concilium*, čl. 51: „Aby se věřícím poskytl bohatěji prostřený stůl Božího slova, má se širě otevřít přístup k pokladům Bible. Z toho důvodu se vždycky během určitého počtu let přečtou lidu nejdůležitější části svatého Písma.“

Čl. 4. Kněží vysvěcení po zveřejnění předkládaného motu proprio, kteří mají v úmyslu slavit podle *Missale Romanum* z roku 1962, musí předložit formální žádost diecéznímu biskupovi, který se dříve, než vydá povolení, poradí s Apoštolským stolicem.

Dubium k tomuto bodu

Aby mohl diecézní biskup dát kněžím vysvěceným po zveřejnění motu proprio *Traditionis custodes* dovolení slavit podle *Missale Romanum* z r. 1962, musí mít schválení Apoštolského stolce (srov. *Traditionis custodes*, čl. 4)?

Odpověď

Ano, musí.

Vysvětlující nota

Latinský text (oficiální text, na nějž je třeba se odkazovat) článku 4 říká: „Presbyteri ordinati post has Litteras Apostolicas Motu Proprio datas promulgatas, celebrare volentes iuxta Missale Romanum anno 1962 editum, petitionem formalem Episcopo dioecetano mittere debent, qui, ante concessionem, a Sede Apostolica licentiam rogabit.“

Nejedná se o jednoduchý poradní názor, ale o nezbytné schválení, které je dáno diecéznímu biskupovi Kongregací pro bohoslužbu a svátosti, která v záležitostech své pravomoci vykonává autoritu Svatého stolce (srov. *Traditionis custodes*, čl. 7).

Pouze po obdržení takového schválení může diecézní biskup dovolit kněžím svěceným po zveřejnění motu proprio (16. července 2021) slavit podle *Missale Romanum* z r. 1962.

Cílem této normy je poskytnout diecéznímu biskupovi pomoc při ohodnocení takové žádosti. Jeho rozlišení bude bráno v potaz při náležitém rozhodnutí ze strany Kongregace pro bohoslužbu a svátosti.

Motu proprio jasně vyjadřuje vůli, aby byla jako jediná *lex orandi* římského ritu uznána ta, která je obsažena v knihách vydaných svatými papeži Pavlem VI. a Janem Pavlem II. v souladu s dekrety Druhého vatikánského koncilu. Je tedy naprosto žádoucí, aby kněží vysvěcení po zveřejnění motu proprio sdíleli toto přání Svatého otce.

Všichni formátoři seminářů, kteří chtějí se starostlivostí kráčet směrem, který ukázal papež František, jsou povzbuzováni, aby doprovázeli budoucí jáhny a kněze v porozumění a zkušenosti s bohatostí liturgické reformy, kterou si přál Druhý vatikánský koncil. Tato reforma dokázala ocenit každý prvek římského ritu a pomohla – jak si přáli koncilní otcové – oné plné, uvědomělé a aktivní účasti celého Božího lidu na liturgii (srov. *Sacrosanctum Concilium*, čl. 14), prvotním zdroji autentické křesťanské spirituality.

Traditionis custodes

Čl. 5. Kněží, kteří již slouží podle *Missale Romanum* z roku 1962, požádají diecézního biskupa o povolení tuto fakultu dále využívat.

Dubium k tomuto bodu

Může být fakulta slavit podle *Missale Romanum* z r. 1962 dána pouze dočasně?

Odpověď

Ano, může.

Vysvětlující nota

Volba dovolit používání *Missale Romanum* z r. 1962 na konkrétní dobu – takové délky, kterou biskup uzná za vhodnou – není pouze možná, ale je doporučena. Konec stanovené doby dává možnost prověřit, že se vše koná v souladu s pokyny motu proprio. Výsledek takového prověření bude moci poskytnout důvody pro prodloužení nebo odebrání dovolení.

Další dubium k tomuto bodu

Platí fakulta daná diecézním biskupem slavit podle *Missale Romanum* z r. 1962 pouze na území jeho diecéze?

Odpověď

Ano, pouze tam.

Další dubium k tomuto bodu

V případě, že kněz, který má dovolení, je nepřítomen nebo se nemůže zúčastnit, musí mít formální dovolení také ten, kdo ho zastupuje?

Odpověď

Ano, musí.

Další dubium k tomuto bodu

Musejí mít dovolení diecézního biskupa také jáhni a příslušující ustanovení do liturgických služeb, kteří se účastní bohoslužeb slavených dle *Missale Romanum* z r. 1962?

Odpověď

Ano, musejí.

Další dubium k tomuto bodu

Smí kněz mající dovolení slavit podle *Missale Romanum* z r. 1962, který kvůli svému úřadu (farář, kaplan, ...) slaví ve všední dny podle *Missale Romanum* reformy Druhého vatikánského koncilu, binovat za použití *Missale Romanum* z r. 1962?

Odpověď

Ne, nesmí.

Vysvětlující nota

Farář nebo kaplan, který – při vykonávání svého úřadu – slaví ve všední dny podle současného *Missale Romanum*, jediného vyjádření *lex orandi* římského ritu, nesmí binovat slavením podle *Missale Romanum* z r. 1962, ať už se skupinou, nebo soukromě.

Není možné dovolit binaci, protože se nejedná o případ „spravedlivého důvodu“ nebo „pastorační nutnosti“ vyžadovaných kánonem 905 § 2 CIC: tím není popřeno právo věřících na slavení eucharistie, neboť je jim nabídnuta možnost účastnit se slavení eucharistie dle aktuální rituální formy.

Další dubium k tomuto bodu

Může kněz mající dovolení slavit podle *Missale Romanum* z r. 1962 slavit v témže dni podle téhož misálu pro jinou skupinu věřících, kteří mají dovolení?

Odpověď

Ne, nemůže.

Vysvětlující nota

Není možné dovolit binaci, protože se nejedná o případ „spravedlivého důvodu“ nebo „pastorační nutnosti“ vyžadovaných kánonem 905 § 2 CIC: tím není popřeno právo věřících na slavení eucharistie, neboť je jim nabídnuta možnost účastnit se slavení eucharistie dle aktuální rituální formy.

2. DIKASTERIUM PRO SLUŽBU INTEGRÁLNÍMU LIDSKÉMU ROZVOJI

NOVÉ SMĚRNICE MEZIKULTURNÍ PASTORACE PRO SLUŽBU MIGRANTŮM RŮZNÝCH KULTUR

Předmluva

Tyto směrnice předkládají návrhy pro mezikulturní pastorační a dávají konkrétní podobu mé výzvě rozvíjet *kulturu setkávání*, s níž se na vás obracím v encyklice *Fratelli tutti*. Vybízím vás, abyste nově přijali obraz mnohostěnu, který „představuje společnost, v níž vedle sebe existují rozdíly – a ty se vzájemně doplňují, obohacují a osvětlují [...]. Každý z nás se může od druhého něčemu naučit. Nikdo není neužitečný, nikdo není nadbytečný.“¹

„Všichni jsme na jedné lodi.“ Všichni jsme povoláni k tomu, abychom vytvářeli a usilovali o všeobecné bratrství. Pro katolíky to znamená být stále věrnější tomu, že jsou *katolíky*. Jak jsem napsal ve svém *Poselství ke 107. Světovému dni migrantů a uprchlíků*,² „při setkání s odlišností cizinců, migrantů, uprchlíků, v dialogu s různými kulturami, který může z takových setkání vzejít, je nám dána šance růst jako církev, vzájemně se obohacovat“.

V těch největších krizích, jako je pandemie a také války, které v současnosti prožíváme, naši jednotu ve světě i v církvi rozbíjí nebo rozděluje krátkozraký a agresivní nacionalismus³ a také radikální individualismus.⁴ Nejvyšší cenu za to pak platí ti, kdo nakonec dostanou nálepku „oni“ proti „my“: cizinci, migranti a lidé na okraji společnosti, obývající existenciální periferie. Předkládané směrnice proto

1 *Fratelli tutti* (dále FT), č. 215.

2 Česky viz <https://www.cirkev.cz/cs/aktuality/210920poselstvi-svateho-otce-frantiska-ke-107-svetovemu-dni-migrantu-a-uprchliku> – pozn. překl.

3 Srov. FT, č. 11.

4 Srov. FT, č. 105.

navrhují myšlenku stále širšího „my“, které zahrnuje jak celou rodinu lidstva, tak církev.

„Katoličtí věřící jsou povoláni k tomu, aby každý ve své komunitě, kde žije, usiloval o to, aby církev byla stále otevřená pro každého.“ Tyto pastorační směrnice nás vybízejí, abychom rozšířili způsob, jak svou existenci coby církev prožíváme. Vyzývají nás, abychom viděli tragédii dlouhodobého vykořenění, abychom přijímali, chránili, začleňovali a podporovali své bratry a sestry a abychom společně usilovali o budování společenství. Pokud si uvědomíme bohatství jejich spirituality a živých liturgických tradic, můžeme tak prožít ve své čtvrti, ve své farnosti nové Letnice.

Je to také příležitost být skutečně *synodální církví*, která putuje společně, nikdy nestagnuje a není strnulá. Je to církev, která „nerozlišuje mezi místním a cizincem, domácím a hostem“, neboť všichni jsme na této zemi poutníky.

Jsmo povoláni společně snít. Proto bez obav „sněme jako jedna lidská rodina, jako souputníci s tímž lidským tělem, jako děti jedné země, která je naším společným domovem, každý s bohatstvím své víry a svého přesvědčení, každý svým vlastním hlasem, všichni jako bratři a sestry!“⁵ Tyto směrnice nás vybízejí, abychom zmíněný sen začali uskutečňovat, a to od konkrétní situace, v níž žijeme, a šířili ho až na konec země jako obrovský stan, který pojme všechny naše bratry a sestry – migranty a uprchlíky –, a tak společně budovali Boží království ve všeobecném duchu bratrství.

Pán Ježíš nás upozorňuje, že každé setkání s uprchlíkem nebo migrantem je příležitostí setkat se i s ním samotným (srov. Mt 25,35). Jeho Svátý Duch nás uschopňuje přijmout každého, pěstovat společenství v rozmanitosti a uvádět v soulad rozdíly, aniž bychom někdy vnucovali odosobněnou uniformitu. Katolická společenství se vybízejí, aby rostla v radosti ze setkání a doceňovala nový život, který s sebou migranti přinášejí.

Dáno ve Vatikánu dne 3. března 2022

FRANTIŠEK

Seznam zkratek

CLM: Papežská komise pro pastoreci migrantů a lidí na cestách, *Církev a lidská mobilita. Okružní list biskupským konferencím*, 1978

EG: František, apoštolská exhortace *Evangelii gaudium*, Vatikán 2013 [česky: přel. M. Glaser, Paulínky, Praha 2014 – pozn. překl.]

EMCC: Papežská rada pro pastoreci migrantů a lidí na cestách, *Erga migrantes caritas Christi*, Vatikán 2004 [česky: Praha, Česká biskupská konference 2006, dostupné na https://cbk.blob.core.windows.net/cms/ContentItems/296_00296/34-erga-migrantes.pdf – pozn. překl.]

FT: František, encyklika *Fratelli tutti*, Vatikán 2020 [česky: přel. J. Brož, Praha, Karmelitánské nakl. 2021 – pozn. překl.]

LG: Druhý vatikánský koncil, Dogmatická konstituce o církvi *Lumen gentium*, Vatikán 1964 [česky in: *Dokumenty II. vatikánského koncilu*, Kostelní Vydří, Karmelitánské nakl. 2002, dostupné též na https://www.vatican.va/archive/hist_councils/ii_vatican_council/documents/vat-ii_const_19641121_lumen-gentium_cs.html – pozn. překl.]

MU: Sekce pro migranty a uprchlíky v rámci Dikasteria pro službu integrálnímu lidskému rozvoji

PKU: Papežská rada „Cor Unum“ a Papežská rada pro pastoreci migrantů a lidí na cestách, *Přijímat Krista v uprchlících a v lidech násilně odvláčených*, Vatikán 2013

PLC: Kongregace pro katolickou výchovu, *Pastorece lidí na cestách ve formaci budoucích kněží*, Vatikán 1986

UVS: Papežská rada „Cor Unum“ a Papežská rada pro pastoreci migrantů a lidí na cestách, *Uprchlíci: výzva k solidaritě*, Vatikán 1992

Poznámka k českému vydání: Biblické texty i názvy a zkratky biblických knih přebíráme z Českého liturgického překladu (*Nový zákon*, Kostelní Vydří, Karmelitánské nakl. 2006; *Starý zákon*, Česká katolická Charita, Praha 1978–1986), viz též <http://bible.liturgie.cz>.

Úvod

„Je nezbytné věnovat pozornost a být nablízku novým formám chudoby a slabosti, ve kterých máme rozpoznávat trpícího Krista, i když nám to zdánlivě nepřináší hmatatelné a bezprostřední výhody. [...] Zvláštní výzvu pro mne představují migranti [vysídlení, uprchlíci], protože jsem pastýřem církve bez hranic, která se cítí být matkou všech. Vybižím proto země k velkorysé otevřenosti, která namísto strachu ze zničení místní identity bude schopna vytvářet nové kulturní syntézy...“⁶

Stále silněji si uvědomujeme, že celý svět stojí před výzvou společně se zabývat potřebami a základními lidskými právy osob postižených nuceným vysídlením, a to jak uvnitř vlastní země, tak za hranicemi. Katolická církev je dnes vybízena, aby našla nový způsob, jak přistupovat k mezilidským vztahům. Začíná to uznáním, že jsme *fratelli tutti*, že všichni jsme bratři a sestry.

Jak se píše v *Poselství ke Světovému dni migrantů a uprchlíků pro rok 2021*, čelíme jako církev dvěma hlavními výzvám, které zároveň představují příležitost a zakládají poslání – jak *ad intra*, tak *ad extra*.

Výzvou *ad intra* je, *jak máme žít katolicitu své víry*: jak být církví, která dokáže zahrnout všechny a uznává, že každý člověk pokřtěný v katolické církvi je jejím plnohodnotným členem, ať už se nachází kdekoli. K tomu je zapotřebí přijmout katolické věřící, kteří přišli z různých částí světa, a začlenit je do místních společenství jako občany a rovnoprávné členy, jak to jasně potvrzuje svatý Pavel: „Už nejste cizinci a přistěhovalci, ale spoluobčané ostatních křesťanů a členové Boží rodiny“ (Ef 2,19). Všichni katolíci mají nárok na plnoprávné členství v církvi, které se chápe jako *aktivní občanství*: patří k němu mít odpovědnost, podílet se na životě církve, oživit liturgii a zapojit se do společenství vlastním prožíváním náboženství i specifickými kulturními projevy. Prvním krokem je tedy vytvořit prostor, rozšířit stan tak, aby se pod něj vešli všichni bez rozdílu a bez třídního vylučování a kde si všichni mohou uchovat své odlišnosti, které společenství obohacují, po vzoru bohatství Trojice: jednota Boha, v němž existují tři osoby.

Výzvou *ad extra* je, jak být skutečně misijní církví: oslovovat ty, kdo potřebují pomoc, lidi zavržené, ostrakizované, utlačované... Ty všechny je třeba rozpoznat a pečovat o ně, protože nám to přikázal Pán. A milosrdnou láskou pak máme podporovat obrácení srdce, zejména u těch, kdo stojí mimo církev buď proto, že se tak sami rozhodli, anebo proto, že nikdy neslyšeli spásu přinášející poselství Ježíše Krista. Je to výzva být inkluzivní církví, kde každý člověk přijímá poselství o spáse v Ježíši Kristu.

Viditelné vyjádření života církve v jednotlivých a konkrétních společenstvích by mělo odrážet rozmanitost jejich příslušníků. Nově přichozí jsou pro nás výzvou zamyslet se nad novým pojetím farnosti: nikoli po vzoru vesnice, kde se všichni navzájem znají a nově přichozí vnímají jako přírůstek *zvenčí*, ale spíš jako církev v pohybu, která je stále *otevřená přijímat druhé*. Nejde tu o asimilaci, ale spíše o obohacení a cestu k proměně všech členů společenství. Přichozí se totiž nemají cítit jako občané druhé kategorie, ale jako součást společenství, jako jedinečné „my“ a plnoprávní členové církve.

Cílem předkládaných Pastoračních směrnic pro službu migrantům různých kultur je nabídnout konkrétní návrhy a pokyny pro činnost, kterou lze vyjádřit čtyřmi slovesy: přijímat, chránit, podporovat a začleňovat. Těmito slovesy Svätý otec shrnul úkol katolické církve vůči všem lidem žijícím na existenčních periferiích, neboť „nejde o to, zavádět shora podpůrné programy, ale společně se vydat na cestu skrze tyto čtyři činnosti, abychom budovali města i celé země, které se při zachování svých kulturních a náboženských identit otevrou rozdílům a dokážou je podpořit a docenit ve smyslu lidského bratrství“.⁷

1. Uvědomit si strach a překonat ho

„Já jsem Bůh, Bůh tvého otce. Neboj se sestoupit do Egypta, neboť tam z tebe udělám veliký národ“ (Gn 46,3).

Nejčastějším a přirozeným průvodcem lidí a společenství na cestách do nových situací je strach. Je pochopitelné, že Egypt,

který představuje neznámý svět, vyvolává v Jakubovi strach navzdory četným ujištěním, že všechno dobře dopadne. Lze jen doufat, že tento strach, který může vést k negativnímu vnímání druhých a odporu vůči setkání s nimi, není přehnaný, ale stojí za ním náležitá úvaha, a že se ho následně daří překonat díky pozornému Božímu jednání.

Výzva

Negativní vnímání migrantů a uprchlíků je překážkou při účinném přijetí mnoha zranitelných bratří a sester na cestách. Mylný pohled, který v cizincích vidí hrozbu politické a ekonomické bezpečnosti, často vede k tomu, že se místní společenství bojí jiných lidí, včetně migrantů a uprchlíků, a tak se dál přiživují netolerantní a xenofobní postoje.

Odpověď

Katolická církev je povolána pomáhat místním společenstvím náležitě porozumět fenoménu migrace a zajistit příznivé prostředí pro vzájemné setkávání. Toho lze dosáhnout například takto:

1. Zabývat se obavami lidí a pomoci jim je překonávat tak, že zvyšujeme jejich povědomí o migrantech a uprchlících a představujeme jim jejich příběhy, hlavní příčiny i důsledky migrace.

Za pomoci sociálních a pastoračních pracovníků je nutné dát původním obyvatelům poznat složité problémy migrace a zamezovat neodůvodněným podezřením a urážlivým předsudkům vůči cizincům.⁸

2. Zapojit média a zveřejňovat v nich dobré příklady přijímání a pohostinnosti i příběhy migrantů a uprchlíků, kteří úspěšně přispívají k integrálnímu lidskému rozvoji hostitelských společenství.

V této oblasti mají velkou zodpovědnost masové sdělovací prostředky. Jejich úkolem je, aby odhalovaly stereotypy a nabízely korektní informace, aby tam, kde bude třeba, poukazovaly na chyby některých, ale také předkládaly čestnost, poctivost a velkorysost většiny. [...] Také sdělovací prostředky jsou povolány

k tomu, aby podstoupily „konverzi svých postojů“ a přispívaly k této změně chování vůči migrantům a uprchlíkům.⁹

3. Přijmout ve veřejném diskurzu ohledně migrantů a uprchlíků pozitivní jazyk a proti jejich zkreslování stavět solidní, na výzkumu založené argumenty.

Sdělovací prostředky sehrávají významnou roli při vytváření veřejného mínění a nesou odpovědnost za používání správné terminologie, zejména pokud jde o uprchlíky, žadatele o azyl a další podoby migrace.¹⁰

4. Podporovat empatii a solidaritu s migranty a uprchlíky, aby došli uznání jako bratři a sestry, nositelé stejné lidské důstojnosti a spoluúčastníci při budování stále širšího „my“ ve společnosti, a podporovat naplno projevené křesťanské bratrství v církvi.

Chci vás vyzvat, abyste si do stále větší hloubky uvědomovali své poslání: vidět Krista v každém bratru a sestře v nouzi, hlásat a bránit důstojnost každého migranta, každého vysídleného člověka a každého uprchlíka. Takto poskytnutá pomoc se nebude považovat za almužnu věnovanou z dobroty srdce, ale za akt spravedlnosti, který jim náleží.¹¹

5. Zapojit do skutečné proměny migračního narativu také mládež a již dospělé mladé lidi, kteří bývají otevřenější a mají sklony vnímat migranty a uprchlíky vstřícněji.

Pomáhejte mladým lidem růst v kultuře setkávání, aby se dokázali potkávat s různými lidmi i s rozdíly a uměli také s odlišnostmi růst: roste se totiž právě konfrontací, dobrou konfrontací.¹²

9 František, *Poselství ke Světovému dni migrantů a uprchlíků*, Vatikán 2014 [česky viz <https://www.cirkev.cz/archiv/140102-poselstvi-svateho-otce-ke-svetovemu-dni-migrantu-a-uprchliku> – pozn. překl.].

10 PKU, č. 42.

11 Jan Pavel II., *Promluva k účastníkům zasedání Mezinárodní katolické komise pro migraci*, 2001.

12 František, *Rozhovor Jeho Svatosti papeže Františka se studenty, učiteli a rodiči Collegio San Carlo z Milána*, Audienční síň Pavla VI., 6. dubna 2019.

2. Podporovat setkávání

„Ti, kteří šli napřed, [slepce] okřikovali, aby mlčel. On však ještě víc křičel: „Synu Davidův, smiluj se nade mnou!““ (Lk 18,39).

Slepec z Jericha se chce setkat s Ježíšem, avšak někteří se mu v tom snaží zabránit. On se však od setkání odradit nenechá, ale volá ještě hlasitěji, aby ho Ježíš zaslechl. Žijeme v prostředí, kde se lidé často setkání vyhýbají, kde by někteří rádi zachovali status quo, anebo ještě hůř – vyvolali konflikt, a také v prostředí, kde se lidé snaží umlčet hlasy lidí vytlačených na okraj a vyloučit je ze setkání, která budují společenství. Podporovat setkávání znamená usilovat o to „hlasitě“, když vytváříme příležitosti, kde lze zaslechnout všechny hlasy, a především hlasy těch nejzranitelnějších.

Výzva

Katolická společenství často bývají příchodem většího množství migrantů a uprchlíků zaskočená a nejsou na ně připravená. Nově přichodzí se naopak mohou obtížně integrovat mezi místní obyvatele, a uchylují se proto k vytváření komfortních zón a ghett.

Odpověď

Katolická církev je povolána budovat mosty mezi místními komunitami a nově přichodzími a podporovat skutečnou „kulturu setkávání“. Toho lze dosáhnout například takto:

1. Aktivně se zapojovat do boje s nerovnostmi a podporovat přechod od skartační kultury ke kultuře zájmu a setkávání jako konstitutivního prvku života společenství.

Křesťané, silní v jistotě své víry, musejí ukázat, že když se na první místo postaví důstojnost lidské osoby se všemi jejími potřebami, překážky vytvořené nespravedlností se samy začnou hroutit.¹³

13

UVS, č. 25.

2. Podporovat postoj, který v migraci vidí vzájemně provázaný globální jev vytvářející příležitost k obohacujícím setkáním a kulturnímu růstu všech zúčastněných.

Jednoduché srovnání skupin uprchlíků a původních obyvatel směřuje k vzájemnému uzavření kultur nebo k vytvoření vztahů na základě povrchnosti nebo pouhé tolerance. Zatím by se ale mělo podporovat vzájemné obohacování kultur. To předpokládá vzájemnou znalost a otevřenost mezi těmito kulturami v kontextu skutečného pochopení a vlídnosti.¹⁴

3. Přípravovat lidi na životodárná setkání, která využívají všechna místa katolického vzdělávání: školy, výuku náboženství, katecheze, setkávání skupin mládeže, formace víry a další.

Zasvěcené osoby, společenství, laické asociace a církevní hnutí, stejně jako pastorační pracovníci musí jako odpověď na tuto touhu usilovat o to, aby především vedli křesťany k přijetí cizinců, solidaritě s nimi a otevřenosti vůči nim, aby se migrace stávala skutečností stále „příznačnější“ pro církev, a věřící tak mohli objevovat *semina Verbi* (semena Slova) zasetá v různých kulturách a náboženstvích.¹⁵

4. Povzbuzovat farnosti, aby vytvářely prostor setkávání, kde mají místní obyvatelé i nově příchozí možnost sdílet své zkušenosti a těšit se z kulturní rozmanitosti: například sportovní akce, slavnosti a jiné společenské události. Vzhledem ke zvláštní citlivosti a potřebám mládeže je namístě vytvořit zvláštní pastorační programy pro mladé lidi jak z řad místních, tak nově příchozích.

Místní církve jsou právě díky evangeliu povolány otevírat se vhodnějšímu přijetí migrantů skrze pastorační iniciativy pro setkání a dialog, ale také tím, že pomáhají věřícím v překonávání předsudků a zaujatostí.¹⁶

14 Jan Pavel II., *Poselství ke Světovému dni migrantů a uprchlíků*, Vatikán 2005 [česky viz https://cbk.blob.core.windows.net/cms/ContentItems/295_00295/98-uprchlici-2005.pdf – pozn. překl.].

15 EMCC, 96.

16 EMCC, 100.

5. Pomáhat pastoračním pracovníkům stát se „staviteli mostů“ a podporovat obohacující dialog a sdílení mezi místními a nově příchozími. To může začít navázáním kontaktu s nově příchozími na území farnosti a jejich pozváním, aby se stali aktivními členy místního společenství.

Veškeré snahy, kterými podpoříte stavění mostů mezi církevními, farními a diecézními komunitami, jakož i mezi biskupskými konferencemi, budou prorockým gestem církve, která je v Kristu „znamení a nástroj vnitřního spojení s Bohem a jednoty celého lidstva“ (LG, č. 1).¹⁷

3. Naslouchat a projevovat soucit

„Radujte se s radujícími, plačte s plačícími“ (Řím 12,15).

Skutečné naslouchání je vždy projevem soucitu a empatie, což znamená, že člověk, který naslouchá, se musí naučit starat se o člověka, který se dělí o svou zkušenost, a tato lidská zkušenost také musí rezonovat v jeho srdci. Právě tento postoj soucítění s druhými a péče o ně lidi spojuje a vytváří soucitné lidské společenství.

Výzva

Místní katolická společenství mohou kvůli podezřívavosti anebo nepřipravenosti selhávat ve své úloze naslouchat zkušenostem a potřebám, obavám a touhám migrantů a uprchlíků, což vytváří překážky empatii a soucitu – nutného předpokladu, aby vzájemné setkání bylo smysluplné a obohacující.

Odpověď

Vzhledem k tomu, že každou možnost setkat se s migranty a uprchlíky v nouzi považujeme za jedinečnou příležitost setkat se se samotným Ježíšem Kristem (srov. Mt 25,32), kdy můžeme naplnit

17 František, *Promluva při setkání s biskupy Střední Ameriky* (SEDAC), apoštolská cesta do Panamy u příležitosti 34. Světového dne mládeže, 24. ledna 2019 [česky viz <https://www.radiovaticana.cz/clanek.php?id=28883> – pozn. překl.].

přikázání lásky, je katolická církev povolána ochotně jim naslouchat a růst v soucitu. Toho lze dosáhnout například takto:

1. Podporovat v místních katolických společenstvích kulturu péče o migranty a uprchlíky, kteří si nesou hluboká zranění, se zvláštním ohledem na nezletilé.

„Kdo přijme jedno z takových dětí kvůli mně, mne přijímá; a kdo mne přijme, nepřijímá mne, ale toho, který mě poslal“ (Mk 9,37; srov. Mt 18,5; Lk 9,48; Jan 13,20). Těmito slovy připomínají evangelisté křesťanskému společenství jedno Ježíšovo ponaučení, které je strhující, ale zároveň zavazující. Tento výrok vytyčuje bezpečnou cestu, jež začíná od těch nejmenších v dynamice jejich přijetí, prochází přes Pána a vede až k Bohu.¹⁸

2. Vyzývat farníky, zejména mládež a již dospělé mladé lidi, aby se osobně zapojili do programů pomoci migrantům a uprchlíkům v nouzi, a tím posilovali empatii a soucit.

Kněží, řeholníci, řeholnice, laici, a zvláště mladí lidé mají citlivě nabízet svou pomoc mnoha bratřím a sestrám, již přechají před hrozbou násilí a musí se vyrovnávat s novými životními podmínkami a obtížemi, které na ně klade požadavek integrace. Hlásání spásy, kterou dává Ježíš Kristus, se pro ně stane zdrojem úlevy, naděje a „plné radosti“ (srov. Jan 15,11).¹⁹

3. Zařadit dovednosti poradenství a naslouchání do přípravy pastoračních pracovníků pro službu migrantům.

Je proto nutné, aby se v seminářích od počátku „duchovní, teogická, právní a pastorační formace [...] zaměřila na problémy, které přináší pastorační služby lidí na cestách“.²⁰

18 František, *Poselství ke Světovému dni migrantů a uprchlíků*, Vatikán 2017 [česky viz <https://www.cirkev.cz/cs/aktuality/170104poselstvi-papeze-k-svetovemu-dni-migrantu-a-uprchliku-2017> – pozn. překl.].

19 Benedikt XVI., *Poselství ke Světovému dni migrantů a uprchlíků*, Vatikán 2011 [česky viz <https://www.cirkev.cz/archiv/111213-papezovo-poselstvi-ke-svetovemu-dni-migrantu> – pozn. překl.].

20 PKU, č. 101.

4. Povzbuzovat katolické zdravotníky a sociální pracovníky, aby v rámci svého poslání rozvíjeli specifické služby pro migranty a uprchlíky v nouzi a nabízeli školení pro pastorační pracovníky.

Sociologové, psychologové, antropologové, ekonomové, právníci a kanonisté, teologové i odborníci na morální teologii se mají scházet a porovnáním znalostí a zkušeností svých a těch, kdo pečují o duše, mají přispívat k hlubšímu porozumění tomuto jevu, a poté navrhovat prostředky vhodné k jeho zvládnutí.²¹

4. Žít svou katolicitu

„Jak víte, židovi není dovoleno, aby se stýkal s někým, kdo není žid, nebo aby k němu přišel. Ale mne Bůh poučil, že nesmím nikoho považovat za poskvrněného nebo nečistého“ (Sk 10,28).

Petr, povzbuzený Duchem Svatým a pozváním římského setníka Kornélia, upřímně přiznává svůj dřívější předpoklad, že lidem patřícím k různým národům a náboženstvím je třeba se vyhýbat. Vedle toho však otevřeně připouští, že mu Bůh ukázal novou a odlišnou cestu: pozvat pohany k účasti na spáse, kterou nabízí Kristus a církev ji v katolické plnosti žije. To je cesta, po které je církev, podporovaná Duchem Svatým, od této chvíle povolána kráčet.

Výzva

Sklony některých místních katolických společenství ke konfekční uniformitě a nacionalistické rétorice se střetávají se skutečným významem církve, která je ve své podstatě všeobecná a tvoří ji lidé různých jazyků a tradic. Tento sklon vede k rozdělení a ohrožuje úsilí o podporu skutečného projevení všeobecného společenství církve.

Odpověď

Katolická církev je povolána chápat rozmanitost svých členů jako bohatství, které je třeba ocenit, jako příležitost být stále viditelněji

„katolická“ a také jako dar, který je třeba slavit živou liturgií respektující odlišné kulturní tradice. Toho lze dosáhnout například takto:

1. Napomáhat tomu, aby se církev chápala jako společenství v rozmanitosti podle obrazu trojjediného Boha, a také tomu, aby byla vnímána jako matka všech, jeden domov a jedna rodina pro všechny pokřtěné.

Dík této všeobecnosti přinášejí jednotlivé části své dary ostatním částem a celé církvi, takže celek i jednotlivé části se obohacují vzájemným sdílením všech a jejich snahou po plnosti v jednotě.²²

2. Přijmout skutečnou rozmanitost kulturních a náboženských projevů v místních katolických společenstvích jako příležitost učit se z různých tradic a podporovat uznání jiných kultur prostřednictvím tvůrčí komunikace.

Církev jako svátost jednoty vítězí nad ideologickými a rasovými překážkami a rozděleními a všem lidem a kulturám hlásá nutnost směřovat k pravdě, a to v perspektivě spravedlivých vztahů, dialogu a vzájemného přijetí. Rozdílné kulturní identity se musí otevřít univerzální logice, aniž by ovšem popřely své vlastní pozitivní charakteristiky, které mají dát do služby celého lidstva. Zatímco tato logika zavazuje každou místní církev, osvědčuje a ukazuje jednotu v různosti, kterou je možné nazírat trojičným pohledem, jenž podmiňuje všeobecné společenství naplňováním osobního života každého člověka.²³

3. Zajistit vhodné prostory pro slavení liturgie a pozvat věřící k účasti na různých slavnostech, aby ocenili bohatství katolické spirituality a tradic.

Jednota církve není dána společným původem a jazykem, ale Duchem Letnic, který shromáždil v jeden lid národy rozdílného jazyka i příslušnosti a udělil všem víru v téhož Pána a povolání k téže naději.²⁴

22 LG, č. 13.

23 EMCC, č. 34.

24 EMCC, č. 103.

4. Poskytování odpovídající pastorační péče – duchovní služby, náležitých struktur i programů – všem věřícím různých etnik je vždy třeba chápat jako první krok dlouhodobého integračního procesu, jehož cílem je budování společenství v rozmanitosti.

Biskupské konference se žádají, aby s ohledem na současný veliký počet migrantů a lidí na cestách poskytly knězi, který je pro tento úkol delegován, nebo zvláštní komisi zřízené k tomuto účelu vše, co je třeba ke studiu a vedení duchovní péče o tyto osoby.²⁵

5. Nabízet specifická školení, která by rozšířila schopnosti a kompetence duchovních a pastoračních pracovníků, a tak napomáhat usku-
tečnění výše uvedených bodů.

Vzhledem k povaze i efektivitě tohoto druhu pastorační práce je nevyhnutelnou nutností specifická příprava. [...] Stále zřetelněji vidíme jako potřebné, aby se duchovní, teologická, právní a pastorační formace budoucích kněží v seminářích a různých noviciátech zaměřovala na problémy, které přináší pastorační péče lidí na cestách.²⁶

6. Vzdělávat seminaristy, aby sloužili církvi, která je svou povahou katolická a ve svém životním projevu stále univerzálnější, a to včetně nabídky specifických kurzů, které by jim při teologických studiích pomohly zdokonalit znalost jazyků, jimiž v daném místě věřící mluví, a získat pastorační zkušenosti v zemích, odkud migranti přicházejí.

Péče o migranty přinese skutečné ovoce, pokud ji budou vykonávat osoby, které je dobře znají [tj. jejich mentalitu, myšlení, kulturu i duchovní život] a které také dobře ovládají jejich jazyk. Tak se potvrzuje zřejmá výhoda, když o migranty pečují kněží jejich vlastního jazyka, a to tak dlouho, jak se zdá být užitečné.²⁷

25 Pavel VI., instrukce *De pastoralis migratorum cura: Pastorační péče o migranty*, Vatikán 1969.

26 CLM, č. 33.

27 Pavel VI., instrukce *De pastoralis migratorum cura: Pastorační péče o migranty*, Vatikán 1969.

5. Vidět v migrantech požehnání

„Nezapomínejte na pohostinnost, protože tak přijali někteří ve svém domě anděly, aniž to tušili“ (Žid 13,2).

Boží milost lidé často zakoušejí překvapivým a nepředvídatelným způsobem. List Židům v úryvku, který odkazuje na setkání Abraháma a Sárý se třemi muži v Mamre (srov. Gn 18), připomíná a potvrzuje, že poutníci a cizinci mohou být nečekanými prostředníky a posly Boží milosti. Je proto nezbytné přijímat lidi na cestách a migranty, abychom se napojili na tento vzácný zdroj, skrze který chce Bůh obohatit a oživit naše společenství.

Výzva

V zemích se silným přílivem přistěhovalců tvoří migranti značnou část mnoha katolických společenství, někdy jsou cizinci téměř všichni. V některých diecézích navíc udržení svátostných a pastoračních služeb již závisí na kněžích pocházejících ze zahraničí. Přesto se tyto okolnosti jen zřídkakdy chápou jako požehnání a vhodná příležitost, aby církevní život znovu vzkvétal zejména tam, kde se v důsledku sekularizace zlověstně šíří duchovní poušť.

Odpověď

Katolická církev je povolána chápat a doceňovat příležitosti, které katoličtí migranti nabízejí jako způsob, jak vnést nový život do místních společenství. Toho lze dosáhnout například takto:

1. Uznat přítomnost migrantů v katolických společenstvích a napomáhat tomu, aby se chápala jako požehnání a příležitost otevřít se Boží milosti, která může oživit církevní život, neboť migranti mohou být původci nové oživující dynamiky.

Osobitost [migrantů] se stává připomínkou letnicového bratrství, v němž jsou rozdíly sjednoceny Duchem Svatým a láska se stává skutečnou přijetím druhého. Osudy migrantů se mohou stávat zvěstováním velikonočního tajemství, skrze které smrt

a vzkříšení směřují ke stvoření nového lidstva, v němž už není otrok ani cizinec (srov. Gal 3,28).²⁸

2. Umožnit migrantům, aby ve vlastním bohatství dokázali vidět cenný příspěvek k životu místních společenství a nabízeli dovednosti a odborné znalosti získané v komunitách, odkud pocházejí.

[...] Mnozí migranti hrají v tomto poslání důležitou roli již od samého počátku. Migranti byli prvními misionáři, kteří podporovali dílo apoštolů v Judsku a Samařsku. Migrace vždy sloužila jako prostředek předávání víry po celé dějiny církve a při evangelizaci celých zemí. Vzkvétající křesťanské komunity často začínaly jako malé kolonie migrantů, kteří se pod vedením kněze scházeli ve skromných budovách, aby naslouchali Božímu slovu a prosili Boha o odvahu čelit zkouškám a obětem svého těžkého života.²⁹

3. Připravovat katolické migranty na to, aby se stali skutečnými misionáři v zemích, kam přicházejí, a byli svědky víry a hlasateli evangelia. Takové poslání je třeba docenit, podporovat a prosazovat i za pomoci účinné spolupráce mezi církvemi.

Samotní uprchlíci a nuceně vysídlené osoby mají velký evangelizační potenciál [...]. Je třeba je v tom utvrzovat a poskytovat jim potřebnou formaci: především osvětou o hodnotě svědectví včetně výslovného hlásání, které zohledňuje situaci a okolnosti, a přitom plně a za všech okolností respektuje druhého člověka.³⁰

4. Podporovat aktivní účast katolických migrantů na životě místních farností, zapojovat je do farních pastoračních rad, ekonomických rad a dalších pastoračních úkolů.

Migranti mají sami sebe vidět nejen jako příjemce péče ze strany církve, ale také jako aktivní přispěvatele k jejímu poslání. Církev se snaží zmírnit obtíže, s nimiž se setkávají při snaze žít svůj závazek Kristu v novém prostředí, zejména v počáteční fázi

28 EMCC, č. 18.

29 Jan Pavel II., *Poselství ke Světovému dni migrantů*, 10. září 1989.

30 PKU, č. 88.

svého usazování, a zároveň je povzbuzuje, aby se zapojovali do života a poslání církve.³¹

5. Předkládat návrhy nových pastoračních struktur, které by účinněji reagovaly na rostoucí přítomnost migrantů, tj. interkulturní farnosti, kde by pastorační programy směřovaly k budování jednoho společenství obohacovaného rozmanitostí.

Celostní pastorační se zde rozumí především společenství, které umí ocenit příslušnost k jiné kultuře a národu. [...] V tomto smyslu lze předpokládat mezikulturní a mezietnickou nebo meziobřadní farnost, ve které zároveň probíhá pastorační péče o původní obyvatele i cizince žijící na stejném území. Tradiční územní farnost by se tak stala privilegovaným a stabilním místem mezietnických a mezikulturních zkušeností, i přes zachování určité autonomie jednotlivých skupin.³²

6. Rozvíjet inovativní katechetické a pastorační programy, které by zohledňovaly významnou přítomnost dětí a mládeže z druhé generace migrantů a také mezikulturní dynamiku, kterou mohou v místních společenstvích podporovat.

Požadujeme, aby se zvláštní pozornost věnovala dětem a mládeži z řad migrantů a přistěhovalců, kteří se pohybují na pomezí dvou kultur – zejména aby se jim v místním společenství poskytl příležitost k vedení a službě a aby se podporovala jejich povolání.³³

7. Nabízet specifickou formaci zahraničním kněžím, kteří slouží v místních komunitách, aby byli schopnými prostředníky obnovující integrace mezi místními a nově příchozími věřícími.

Důležitá je pečlivá a velkorysá spolupráce mezi diecézemi, která pomůže zajistit kněze a řeholníky vhodné pro tuto důležitou

31 Australská biskupská konference, *On the Pastoral Care of Migrants and Refugees* [prohlášení „Pastorační péče o migranty a uprchlíky“], 2000.

32 EMCC, č. 93.

33 Konference katolických biskupů USA, *Strangers No Longer: Together on the Journey of Hope* [„Už ne cizinci: Společně na cestě naděje“], 2003.

službu. Směrnice pro jejich přípravu a přijetí hostitelskou diecézí je třeba vypracovat společně s diecézí, která je vysílá. Během pobytu v hostitelské diecézi si zahraniční kněží a řeholníci zaslouží důkladné a pečlivé zaškolení a laskavé přijetí.³⁴

8. Poskytovat duchovním a seminaristům potřebnou formaci, aby byli schopni výše uvedené body uskutečňovat.

Tato příprava se musí opírat o prorocký význam pohostinnosti, evangelijní pravidlo křesťanského bratrství, teologický základ lidských práv a nepochybné přesvědčení o důstojnosti člověka. Je zřejmé, že takto motivovaná příprava je nejlepším možným prostředkem, jak zajistit, aby se církevní směrnice týkající se emigrantů bez ohledu na jejich náboženství, kulturu nebo sociální původ uplatňovaly bez prodlení a ve skutečně kněžském duchu.³⁵

6. Naplnit poslání hlásat evangelium

„Jestliže tedy Bůh dal stejný dar jim jako nám, když jsme přijali víru v Pána Ježíše Krista, jak bych se mohl já odvážit klást Bohu překážky?“ (Sk 11,17).

Bůh Otec skrze Ducha Svatého nabízí v Ježíšovi všem bez výjimky životodárné dary víry, naděje a lásky. Církev nesmí Božímu poslání bránit tím, že by tuto univerzální nabídku zužovala ve jméno pokřivených náboženských a etnocentrických principů. Poslání náleží Bohu a on ho svěřil církvi. Církev své poslání plní, když následuje vedení Ducha Svatého a hlásá evangelium všem národům.

Výzva

Mnohá katolická společenství vnímají příchod migrantů a uprchlíků jiného vyznání nebo bez vyznání jako ohrožení své zavedené náboženské a kulturní identity. To často vyvolává postoje

34 Konference katolických biskupů USA, *Strangers No Longer: Together on the Journey of Hope* [„Už ne cizinci: Společně na cestě naděje“], 2003.

35 PLC, č. 5.

nedůvěry a podezíravosti, které pak brání jakékoli smysluplné interakci s příchozími.

Odpověď

Katolická církev je povolána vnímat přítomnost velkého množství migrantů a uprchlíků jiného vyznání nebo bez vyznání jako příhodnou příležitost naplnit své poslání hlásat evangelium svědectvím a skutky milosrdné lásky. Toho lze dosáhnout například takto:

1. Podporovat misiologickou reflexi o migraci jako znamení doby a jako příležitost k zamyšlení nad tím, jak může církev přijmout každého člověka, a výsledky takové reflexe pak šířit mezi věřícími.

Aby se pastorační péči o migranty a uprchlíky dodaly „racionální důvody“, vyzývám vás k prohloubení teologické reflexe o migraci jako znamení doby.³⁶

2. Přípravovat místní věřící na setkání s migranty a uprchlíky jiného vyznání nebo bez vyznání, protože představuje konkrétní příležitost k radostnému svědectví, které může prohloubit a posílit katolickou víru.

Křesťané jsou proto vyzýváni k tomu, aby svědčili nejen o duchu tolerance, který je velkým politickým, kulturním i náboženským výdobytkem, a praktikovali ho, ale svědčili také o úctě k identitě druhého. Kde je to možné a vhodné, mají nastoupit cestu soužití s lidmi rozdílného původu a kultury s perspektivou „ohleduplného hlásání“ vlastní víry.³⁷

3. Podporovat vstřícné postoje a láskyplnou službu vůči všem migrantům a uprchlíkům v místních společenstvích jako vhodný způsob, jak zvěstovat milosrdnou Boží lásku a spásu Ježíše Krista.

Přítomnost migrantů, uprchlíků a zranitelných osob obecně je pro nás výzvou, abychom se vrátili k některým základním dimenzím našeho křesťanského života a našeho lidství, které by se v bohatství a pohodlí života mohly vytratit. [...] Skrze dobré

36 František, *Promluva ke členům Mezinárodní federace katolických univerzit*, 4. listopadu 2017.

37 EMCC, č. 9.

skutky dokazujeme svou vírou (srov. Jak 2,18). Nejvznešenější je láska, kterou prokazujeme člověku, který ji není schopen oplatit a možná ani poděkovat.³⁸

4. Posilovat schopnost místních společenství zapojit se do mezináboženského dialogu, počínaje poskytnutím solidních a vyvážených znalostí o jiných náboženstvích, které přesahují rovinu generalizací a předsudků.

[...] Jediná rodina bratří a sester ve společnostech, které se stávají stále více multietnické a interkulturní a kde jsou i lidé z různých náboženství nuceni k dialogu, aby se mohlo nacházet pokojné a plodné soužití s úctou k legitimním rozdílnostem.³⁹

5. Začlenit misijní poslání k migrantům a uprchlíkům do pastoračních programů na diecézní i farní úrovni.

Migrace může dát zrod příležitostem pro novou evangelizaci a může otevírat prostory pro růst nového lidstva, které se ohlašuje ve velikonočním tajemství – lidstva, pro něž každá cizí země je vlastní a každá vlast je cizinou.⁴⁰

6. Poskytovat duchovním a seminaristům potřebnou formaci, aby byli schopni výše uvedené body uskutečňovat.

„Apoštolát migrantů není jen dílem těchto odloučených misionářů: je to dílo celé místní církve – kněží, řeholníků i laiků,⁴¹ a je natolik důležitý, že se musí stát předmětem „stálého

38 František, *Poselství ke Světovému dni migrantů a uprchlíků*, Vatikán 2019 [česky viz https://cbk.blob.core.windows.net/cms/ContentItems/29188_29188/poselstvi-ke-svetovemu-dni-migrantu-a-uprchliku-2019-fin.pdf – pozn. překl.].

39 Benedikt XVI., *Poselství ke Světovému dni migrantů a uprchlíků*, Vatikán 2010 [česky viz <https://www.cirkev.cz/archiv/101105-poselstvi-papeze-k-97-svetovemu-dni-migrantu-a-uprchliku> – pozn. překl.].

40 František, *Poselství ke Světovému dni migrantů a uprchlíků*, Vatikán 2014 [česky viz <https://www.cirkev.cz/archiv/140102-poselstvi-svateho-otce-ke-svetovemu-dni-migrantu-a-uprchliku> – pozn. překl.].

41 Jan Pavel II., *Promluva ke Světovému kongresu o migraci*, Vatikán, 15. března 1979.

úsilí o studium a lepší pochopení z teologického, pastoračního i organizačního hlediska“.⁴²

7. Spolupracovat na vzniku společenství

„Mám i jiné ovce, které nejsou z tohoto ovčince. Také ty musím přivést; a uposlechnou mého hlasu a bude jen jedno stádce, jen jeden pastýř“ (Jan 10,16).

Naším povoláním coby učedníků – misionářů, pokřtěných členů církve, je podporovat a posilovat společenství a jednotu v rozmanitosti následováním Ježíšova příkladu. On je Pastýř, který se stará nejen o ty, kdo se obvykle považují za „jeho stádo“, ale také o celé lidstvo. Cesta ke společenství se pak stává cestou ke všeobecnému bratrství.

Výzva

Působení různých katolických subjektů v zájmu migrantů a uprchlíků je často roztržité a nekoordinované. To může ohrozit účinnost apoštolátu, způsobit vnitřní rozpory a vést ke ztrátě zdrojů. Podobné nedostatky se týkají také práce dalších subjektů zapojených do pomoci migrantům a uprchlíkům.

Odpověď

Katolická církev je povolána podporovat účinnou spolupráci mezi všemi katolickými subjekty a také spolupráci mezi katolickými subjekty a všemi dalšími institucemi a organizacemi. Toho lze dosáhnout například takto:

1. Zajistit koordinaci úsilí všech katolických subjektů zapojených do služby migrantům prostřednictvím pravidelných setkání, při nichž jsou všichni vyzváni podělit se ve společenství s místní církví o vize a plány účinného jednání.

Je tedy třeba určit, jak lze místní církev posílit, aby dokázala přijmout budoucí výzvy, které vyvstanou z jisté míry kontinuity

závazků. Za tímto účelem by katolické charitativní organizace měly vždy úzce spolupracovat s místní diecézní/eparchiální strukturou pod vedením diecézního/eparchiálního biskupa. Pokud jde o mezinárodní organizace, poradit a pomoci mohou příslušná dikasteria Svatého stolce.⁴³

2. Podporovat spolupráci mezi místními církvemi v zemích původu migrantů a uprchlíků, v tranzitních zemích i v těch, které je přijímají, a to na základě společné pastorační odpovědnosti. V konečném důsledku pečuje o migranty a uprchlíky jedna církev.

V zemích, odkud migranti pocházejí, v zemích, kudy cestují, i v zemích, které zástupy migrantů přijímají, musí církve – každá ze své strany – zlepšit vzájemnou spolupráci. Jejich cílem má být dobro těch, kdo ze země odcházejí, přicházejí zpět, a za všech okolností dobro každého, kdo při svém putování pocítí potřebu setkat se s milosrdnou tváří Kristovou v těch, již se ujímají svých bližních.⁴⁴

3. Posilovat ekumenickou spolupráci, a to jak v modlitbě, tak v jednání, počínaje podporou společného pastoračního plánování mezi křesťanskými představiteli sloužícími na tomtéž území.

Spolupráce různých křesťanských církví i různých nekřesťanských náboženství povede při této charitativní činnosti k novým pokrokům v hledání a uskutečňování hlubší jednoty lidské rodiny.⁴⁵

4. Podporovat mezináboženská setkání na místní i vyšší úrovni s cílem společně uvažovat o migraci, prosazovat práva migrantů a uprchlíků a šířit poselství všeobecného bratrství.

Takový dialog, který vychází z vědomí vlastní náboženské identity, může lidem pomoci navázat kontakt s jinými náboženstvími.

43 UVS, č. 102.

44 Benedikt XVI., *Poselství ke Světovému dni migrantů a uprchlíků*, Vatikán 2011 [česky viz <https://www.cirkev.cz/archiv/111213-papezovo-poselstvi-ke-svetovemu-dni-migrantu> – pozn. překl.].

45 UVS, č. 34.

Dialog neznamená jen mluvit, ale zahrnuje všechny pozitivní a konstruktivní mezináboženské vztahy, a to jak s jednotlivci, tak se společenstvími jiných vyznání, a tak dochází k vzájemnému porozumění.⁴⁶

5. Podporovat společné akce a spolupráci mezi různými náboženskými organizacemi, organizacemi občanské společnosti, vládami a mezinárodními institucemi s cílem společně usilovat o širší „my“.

Církev je v souladu se svou pastorační tradicí připravená pomoci jako první při uskutečňování všech iniciativ výše předložených, ovšem pro dosažení požadovaných výsledků je nezbytná pomoc politiků a občanské společnosti, každého podle jeho vlastní odpovědnosti.⁴⁷

Závěr

Katolická společenství, která rostou ve svobodě od všeho strachu, a zejména od strachu vycházejícího z mylného vnímání, jsou povolána budovat mosty k nově příchozím a podporovat skutečnou „kulturu setkávání“. Upřímně doufáme, že tato brožura čtenářům pomůže, aby se skutečně stali staviteli mostů a lákala je možnost prohloubit si vlastní zkušenosti povědomí o bohatství, které přítomnost migrantů a uprchlíků do našich společenství vnáší.

Vzhledem k tomu, že každou možnost setkávat se s migranty a uprchlíky v nouzi považujeme za příležitost k setkání se samotným Ježíšem Kristem (srov. Mt 25,35), vyzýváme katolická společenství, aby chápala a oceňovala, že jim migranti nabízejí příležitost vnést do jejich společenství nový život, a aby také rostla v úctě k druhým, když budou slavit liturgii s respektem k různým kulturním tradicím.

Pro katolická společenství je to pozvání, aby vnímala přítomnost velkého množství migrantů a uprchlíků jiného vyznání nebo bez

46 Kongregace pro katolickou výchovu, *Výchova k mezikulturnímu dialogu v katolických školách: Život v harmonii pro civilizaci lásky*, č. 13, Vatikán 2013.

47 František, *Poselství ke Světovému dni migrantů a uprchlíků*, Vatikán 2018 [česky viz <https://www.cirkev.cz/cs/aktuality/170825poselstvi-papeze-frantiska-k-svetovemu-dni-migrantu-a-uprchliku-2018> – pozn. překl.].

vyznání jako příhodnou příležitost naplnit své poslání hlásat evangelium svědectvím a skutky milosrdné lásky.

Tak budou katolická společenství přirozeně podporovat účinnou spolupráci mezi všemi subjekty a přispívat k obrazu a pozvání, které Božímu lidu předkládá prorok Izaiáš: „Cizince, kteří Inou k Hospodinu... přivedu na svou svatou horu a dám jim radost ve svém domě modlitby... neboť můj dům se bude nazývat domem modlitby pro všechny národy“ (Iz 56,6–7).

Církev je vděčná, že povědomí o přítomnosti migrantů a uprchlíků mezi katolickými společenstvími z Boží milosti roste, a bude i nadále zdůrazňovat rozmanitost svých členů jako bohatství, které je třeba docenit, a přínos vysídlených osob jako příležitost k silnějšímu a viditelnějšímu vyjádření katolicity naší víry.

Pro členy katolické církve znamená tato výzva stále více usilovat o větší věrnost svému katolictví. [...] Duch [Svatý] nám dává schopnost přijímat všechny a vytvářet společenství v různosti, soulad v odlišnostech, aniž bychom si vynucovali odosobněnou uniformitu. Při setkání s odlišností cizinců, migrantů, uprchlíků, v dialogu s různými kulturami, který může z takových setkání vzejít, je nám dána šance růst jako církev, vzájemně se obohacovat. Všude, kde se pokřtěný nachází, stává se právoplatným členem místního církevního společenství, členem jediné církve, obyvatelem stejného domu, členem jediné rodiny.⁴⁸

Cílem těchto pastoračních směrnic je skutečně začít zdola a rozšířit se až do nejvzdálenějších končin našich zemí, abychom přijímali, chránili, podporovali a začleňovali své bratry a sestry migranty a uprchlíky, budovali Boží království v bratrství a všeobecnosti a připojili se k Zachariášovi, který zpívá: „Rozpomenu se [...] na přísahu, kterou se zavázal našemu otci Abrahámovi: že nám dopřeje, abychom mu beze strachu a vysvobození z rukou nepřátel zbožně a spravedlivě sloužili po všechny dny svého života“ (Lk 1,72–75).

3. NORMY PRO PROJEDNÁVÁNÍ ZÁVAŽNĚJŠÍCH TRESTNÝCH ČINŮ VYHRAZENÝCH KONGREGACI PRO NAUKU VÍRY ZE 7. PROSINCE 2021

Pars Prima NORMAE SUBSTANTIALES	Část první HMOTNĚPRÁVNÍ NORMY
Art. 1	Čl. 1
<p>§ 1. Congregatio pro Doctrina Fidei, ad normam art. 52 Constitutionis Apostolicae <i>Pastor bonus</i>,¹ cognoscit delicta contra fidem et delicta graviora, tum contra mores tum in sacramentorum celebratione commissa atque, ubi opus fuerit, ad canonicas sanctiones declarandas aut irrogandas ad normam iuris, sive communis sive proprii, procedit, salva competentia Paenitentiariae Apostolicae² et firma manente <i>Agendi ratio in doctrinarum examin</i>e.³</p>	<p>§ 1. Kongregace pro nauku víry projednává dle normy čl. 52 apoštolské konstituce <i>Pastor bonus</i>¹ trestné činy proti víře a závažnější trestné činy jak proti mravům, tak spáchané v rámci slavení svátostí, a taktéž – pokud je třeba – přistupuje podle předpisů obecného i vlastního práva k vyhlášení nebo udělení kanonických sankcí, a to při zachování kompetence Apoštolské penitenciárie² a bez újmy předpisů <i>Procedury pro zkoumání nauky</i>.³</p>
<p>¹ IOANNES PAULUS PP. II, <i>Constitutio apostolica Pastor bonus, De Romana Curia</i>, 28 iunii 1988, art. 52, in <i>AAS</i> 80 (1988) 874: «Delicta contra fidem necnon graviora delicta, tum contra mores tum in sacramentorum celebratione commissa, quae ipsi delata fuerint, cognoscit atque, ubi opus fuerit, ad canonicas sanctiones declarandas aut irrogandas ad normam iuris, sive communis sive proprii, procedit».</p>	<p>¹ JAN PAVEL II. <i>Apoštolská konstituce Pastor bonus</i> o římské kurii (28. 6. 1988), č. 52. In <i>AAS</i> 80 (1988), s. 874: „Projednává trestné činy proti víře a závažnější trestné činy jak proti mravům, tak spáchané v rámci slavení svátostí, které jí byly oznámeny, a taktéž – pokud je třeba – přistupuje podle předpisů jak obecného, tak vlastního práva k vyhlášení nebo udělení kanonických sankcí.“</p>
<p>² IOANNES PAULUS PP. II, <i>Constitutio apostolica Pastor bonus, De Romana Curia</i>, 28 iunii 1988, art. 118, in <i>AAS</i> 80 (1988) 890: «Pro foro interno, tum sacramentali tum non sacramentali, absolutiones, dispensationes, commutationes, sanationes, condonationes aliasque gratias eadem largitur».</p>	<p>² JAN PAVEL II. <i>Apoštolská konstituce Pastor bonus</i> o římské kurii (28. 6. 1988), č. 118. In <i>AAS</i> 80 (1988), s. 890: „Ve vnitřním oboru svátostném i nesusvatostném uděluje prominutí, dispenze, změny, sanace, odpuštění a jiné výhody.“</p>

<p>³ CONGREGATIO PRO DOCTRINA FIDEI, <i>Agen-di ratio in doctrinarum examine</i>, 29 iunii 1997, in AAS 89 (1997) 830-835.</p>	<p>³ KONGREGACE PRO NAUKU VÍRY. <i>Procedura pro zkoumání nauky</i> (29. 6. 1997). In AAS 89 (1997), s. 830–835.</p>
<p>§ 2. In delictis, de quibus in § 1 Congregationi pro Doctrina Fidei ius est, praevisio mandato Romani Pontificis, iudicandi Patres Cardinales, Patriarchas, Legatos Sedis Apostolicae, Episcopos, necnon alias personas physicas de quibus in can. 1405 § 3⁴ <i>Codicis Iuris Canonici</i> (= CIC) et in can. 1061⁵ <i>Codicis Canonum Ecclesiarum Orientalium</i> (= CCEO).</p>	<p>§ 2. V oblasti trestných činů popsaných v § 1 má Kongregace pro nauku víry právo soudit na základě předchozího papežského zmocnění kardinály, patriarchy, legáty Apoštolského stolce, biskupy a další fyzické osoby uvedené v kán. 1405 § 3⁴ <i>Kodexu kanonického práva</i> (= CIC) a v kán. 1061⁵ <i>Kodexu kánonů východních církví</i> (= CCEO).</p>
<p>⁴ <i>CIC</i>, can. 1405 — § 3. Rotae Romanae reservatur iudicare: 1° Episcopos in contentiosis, firmo praescripto can. 1419 § 2; 2° Abbatem primatem, vel Abbatem superiorem congregationis monasticae, et supremum Moderatorem institutorum religiosorum iuris pontificii; 3° dioeceses aliasve personas ecclesiasticas, sive physicas sive iuridicas, quae Superiorem infra Romanum Pontificem non habent. ⁵ <i>CCEO</i>, can. 1061 — Coram tribunalibus Sedis Apostolicae conveniri debent personae, quae auctoritatem superiorem infra Romanum Pontificem non habent, sive sunt personae physicae in ordine episcopatus non constitutae sive sunt personae iuridicae salvo can. 1063 § 4 nn. 3 et 4.</p>	<p>⁴ <i>CIC</i>, kán. 1405 – § 3. Římské rotě je vyhrazeno soudit: 1° biskupy ve sporných věcech, při zachování kán. 1419 § 2; 2° opata primase nebo opata představeného mnišské kongregace a nejvyššího představeného řeholních institutů papežského práva; 3° diecéze nebo jiné církevní osoby, ať fyzické nebo právnické, které po papeži nemají nižšího představeného. ⁵ <i>CCEO</i>, kán. 1061 – K soudům Apoštolského stolce se předvolávají osoby, které po papeži nemají nižšího představeného, jak fyzické osoby nemající biskupské svěcení, tak právnické osoby, při zachování kán. 1063 § 4 odst. 3 a 4.</p>
<p>§ 3. Delicta reservata, de quibus in § 1, Congregatio pro Doctrina Fidei cognoscit ad normam articulorum qui sequuntur.</p>	<p>§ 3. Vyhrazené trestné činy, o nichž v § 1, projednává Kongregace pro nauku víry podle předpisů následujících článků.</p>
<p style="text-align: center;">Art. 2</p>	<p style="text-align: center;">Čl. 2</p>
<p>§ 1. Delicta contra fidem, de quibus in art. 1, sunt haeresis, apostasia atque schisma, ad normam cann. 751⁶ et 1364⁷ <i>CIC</i> et cann. 1436 § 1⁸ et 1437⁹ <i>CCEO</i>.</p>	<p>§ 1. Trestné činy proti víře uvedené v čl. 1 jsou hereze, apostaze a schisma, o nichž pojednávají ustanovení kán. 751⁶ a 1364⁷ <i>CIC</i> a kán. 1436 § 1⁸ a 1437⁹ <i>CCEO</i>.</p>

⁶ *CIC*, can. 751 — Dicitur haeresis, pertinax, post receptum baptismum, alicuius veritatis fide divina et catholica credendae denegatio, aut de eadem pertinax dubitatio; apostasia, fidei christianae ex toto repudiatio; schisma, subiectionis Summo Pontifici aut communionis cum Ecclesiae membris eidem subditis detrectatio.

⁷ *CIC*, can. 1364 — Apostata a fide, haereticus vel schismaticus in excommunicationem latae sententiae incurrit, firmo praescripto can. 194, § 1, n. 2; praeterea poenis, de quibus in can. 1336, §§ 2-4, puniri potest. — § 2. Si diuturna contumacia vel scandali gravitas id postulet, aliae poenae addi possunt, non excepta dimissione e statu clericali.

[*CIC*, can. 194 — § 1. Ipso iure ab officio ecclesiastico amovetur: ... 2° qui a fide catholica aut a communionem Ecclesiae publice defecerit; ...

CIC, can. 1336 — § 1. Poenae expiatoriae, quae delinquentem afficere possunt aut in perpetuum aut in tempus praefinitum aut in tempus indeterminatum, praeter alias, quas forte lex constituerit, sunt quae in §§ 2-5 recensentur.

§ 2. Praescriptio: 1° commorandi in certo loco vel territorio; 2° solvendi mulctam pecuniariam seu summam pecuniae in fines Ecclesiae, iuxta rationes ab Episcoporum conferentia definitas.

§ 3. Prohibitio: 1° commorandi in certo loco vel territorio; 2° exercendi, ubique aut in certo loco vel territorio aut extra illa, omnia vel aliqua officia, munera, ministeria aut functiones vel aliqua tantum opera officii aut muneribus inhaerentia; 3° ponendi omnes vel aliquos actus potestatis ordinis; 4° ponendi omnes vel aliquos actus potestatis regiminis; 5° exercendi aliquod ius vel privilegium aut utendi insignibus vel titulis; 6° fruendi voce activa vel passiva in electionibus canonicis vel partem habendi cum iure ferendi suffragium in consiliis vel collegiis ecclesialibus; 7° deferendi habitum ecclesiasticum vel religiosum.

⁶ *CIC*, kán. 751 – Bludem se nazývá tvrdošijné popírání některé pravdy, kterou je nutno věřit vírou božskou a katolickou, nebo tvrdošijné pochybování o ní po přijetí křtu; odpad od víry je odmítnutí křesťanské víry jako celku; rozkol (schisma) je odmítnutí podřízenosti papeži nebo odmítnutí společenství s členy církve papeži podřízenými.

⁷ *CIC*, kán. 1364 – § 1. Odpadlík od víry, bludař a rozkolník upadají do samočinné exkomunikace, při zachování kán. 194 § 1 odst. 2; kromě toho mohou být potrestáni ještě podle kán. 1336 § 2 až 4. – § 2. Jestliže to vyžaduje dlouhodobá zatvrzelost nebo závažnost pohoršení, je možno uložit další tresty včetně propuštění z klerického stavu. [*CIC*, kán. 194 – § 1. Samým právem je z církevního úřadu odstraněn: ... 2° kdo veřejně odpadl od katolické víry nebo od společenství církve...

CIC, kán. 1336 – § 1. Pořádkové tresty, které mohou postihnout pachatele buď natrvalo, nebo na dobu určitou či neurčitou, jsou kromě jiných, které případně stanovil zákon, tresty uvedené v § 2 až 5.

§ 2. Příkaz: 1. pobývat na určitém místě nebo území; 2. uhradit pokutu neboli peněžitý obnos pro církevní účely, podle pravidel stanovených biskupskou konferencí.

§ 3. Zákaz: 1. pobývat na určitém místě nebo území; 2. vykonávat všude nebo jen na některém místě či území nebo mimo ně veškeré nebo jen některé úřady, úkoly, služby nebo funkce, nebo jen některé úkony náležející k úřadům nebo úkolům; 3. činit všechny nebo některé úkony z moci svěcení; 4. činit všechny nebo některé úkony z moci řízení; 5. vykonávat určitá práva nebo privilegia nebo užívat hodností nebo titulů; 6. požívat aktivního nebo pasivního volebního práva při kanonických volbách nebo užívat práva hlasovat v církevních radách nebo kolegiích; 7. nosit církevní nebo řeholní oděv.

<p>§ 4. Privatio: 1° omnium vel aliquorum officiorum, munerum, ministeriorum aut functionum vel aliquorum tantum operum officiis aut muneribus inhaerentium; 2° facultatis confessiones excipiendi vel praedicandi; 3° potestatis regiminis delegatae; 4° alicuius iuris vel privilegii aut insignium vel tituli; 5° totius vel partis remunerationis ecclesiasticae, iuxta rationes ab Episcoporum conferentia statutas, salvo quoque praescripto can. 1350, § 1.</p> <p>§ 5. Dimissio e statu clericali.]</p> <p>⁸ <i>CCEO</i>, can. 1436 — § 1. Qui aliquam veritatem fide divina et catholica credendam denegat vel eam in dubium ponit aut fidem christianam ex toto repudiat et legitime monitus non respicit, ut haereticus aut apostata excommunicatione maiore puniatur, clericus praeterea aliis poenis puniri potest non exclusa depositione.</p> <p>⁹ <i>CCEO</i>, can. 1437 — Qui subiectionem supremae Ecclesiae auctoritati aut communionem cum christifidelibus eidem subiectis detrectat et legitime monitus oboedientiam non praestat, ut schismaticus excommunicatione maiore puniatur.</p>	<p>§ 4. Zbavení: 1. všech nebo některých úřadů, úkolů, služeb nebo funkcí nebo jen některých úkonů náležejících k úřadům nebo úkolům; 2. pověření zpodobat nebo kázat; 3. delegované moci řízení; 4. některých práv nebo privilegií nebo hodností či titulů; 5. všech církevních požitků nebo jejich částí podle pravidel stanovených biskupskou konferencí, při zachování ustanovení kán. 1350 § 1.</p> <p>§ 5. Propuštění z klerického stavu.</p> <p>⁸ <i>CCEO</i>, kán. 1436 – § 1. Kdo popírá nebo zpochybňuje některou pravdu, kterou je nutno věřit vírou božskou a katolickou, nebo odmítá křesťanskou víru jako celek a po zákonném napomenutí se nenapraví, bude jako bludař nebo odpadlý od víry potrestán velkou exkomunikací; klerik kromě toho může být potrestán dalšími tresty, nevyjímaje zbavení klerické hodnosti.</p> <p>⁹ <i>CCEO</i>, kán. 1437 – Kdo odmítá podřízenost papeži nebo společenství s věřícími jemu podřízenými a po zákonném napomenutí neprokáže poslušnost, bude jako rozkolník potrestán velkou exkomunikací.</p>
<p>§ 2. In casibus de quibus in § 1 Ordinarii vel Hierarchae est, ad normam iuris, processum sive iudiciale in prima instantia sive per decretum extra iudicium agere, salvo iure appellandi seu recurrendi ad Congregationem pro Doctrina Fidei.</p>	<p>§ 2. V případech uvedených v § 1 přísluší ordináři nebo hierarchovi dle norem práva konat buď soudní proces v první instanci, nebo uložit trest mimosoudním rozhodnutím, při zachování práva na odvolání ke Kongregaci pro nauku víry.</p>
<p>§ 3. In casibus, de quibus in § 1, Ordinarii seu Hierarchae est, ad normam iuris, respective excommunicationem latae sententiae vel excommunicationem maiorem ad forum externum remittere.</p>	<p>§ 3. V případech uvedených v § 1 přísluší ordináři nebo hierarchovi podle příslušných norem práva prominout ve vnější oblasti samostatnou exkomunikací nebo větší exkomunikací.</p>

Art. 3	Čl. 3
<p>§ 1. Delicta graviora contra sanctitatem augustissimi Eucharistiae Sacrificii et sacramenti, Congregationi pro Doctrina Fidei cognoscendo reservata, sunt:</p> <p>1° abductio vel retentio in sacrilegum finem aut abiectio consecratarum specierum,¹⁰ de quibus in can. 1382 § 1¹¹ CIC et in can. 1442¹² CCEO;</p> <p>2° attentatio liturgicae eucharistici Sacrificii actionis, de qua in can. 1379, § 1, 1¹³ CIC;</p> <p>3° simulatio liturgicae eucharistici Sacrificii actionis, de qua in can. 1379 § 5¹⁴ CIC et in can. 1443¹⁵ CCEO;</p> <p>4° vetita in can. 908¹⁶ CIC et in can. 702¹⁷ CCEO eucharistici Sacrificii concelebratio, de qua in can. 1381¹⁸ CIC et in can. 1440¹⁹ CCEO, una cum ministris communitatum ecclesialium, qui successionem apostolicam non habent nec agnoscunt ordinationis sacerdotalis sacramentalem dignitatem.</p>	<p>§ 1. Závažnější trestné činy proti svatosti nejvznešenější oběti a svatosti eucharistie, jejichž projednávání je vyhrazeno Kongregaci pro nauku víry, jsou:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. odnesení nebo ponechání si eucharistických způsob ke svatokrádežným účelům nebo jejich pohození,¹⁰ o nichž pojednává kán. 1382 § 1¹¹ CIC a kán. 1442¹² CCEO, 2. pokus sloužit mši, o němž pojednává kán. 1379 § 1 odst. 1¹³ CIC, 3. předstírání sloužení mše, o němž pojednává kán. 1379 § 5¹⁴ CIC a kán. 1443¹⁵ CCEO, 4. spoluslavení eucharistické oběti, zakázané v kán. 908¹⁶ CIC a v kán. 702¹⁷ CCEO, se služebníky církevních společenství nemajících apoštolskou posloupnost a neuznávajících svátostnou důstojnost kněžského svěcení, o čemž pojednává kán. 1381¹⁸ CIC a kán. 1440¹⁹ CCEO.
<p>¹⁰ PONTIFICIUM CONSILIUM DE LEGUM TEXTIBUS INTERPRETANDIS, <i>Responsio ad propositum dubium</i>, 4 iunii 1999 in AAS 91 (1999) 918.</p> <p>D. Utrum in can. 1367 CIC et 1442 CCEO verbum «abicere» intellegatur tantum ut actus prociendi necne.</p> <p>R. Negative et ad mentem.</p> <p>Mens est quamlibet actionem Sacras Species voluntarie et graviter despicientem censendam esse inclusam in verbo «abicere».</p>	<p>¹⁰ PAPEŽSKÁ RADA PRO VÝKLAD LEGISLATIVNÍCH TEXTŮ. <i>Odpověď na předloženou pochybnost</i> (4. 6. 1999). In AAS 91 (1999), s. 918.</p> <p>D. Zda výraz „pohodit“ užitý v kán. 1367 CIC a 1442 CCEO se rozumí pouze jako úkon odhození, nebo ne.</p> <p>R. Negativně a dle významu.</p> <p>Význam je ten, že ve slovesu „pohodit“ je třeba považovat za zahrnuté veškeré jednání, které vyjadřuje dobrovolné a závažné pohrdání posvátnými způsoby.</p>

<p>¹¹ <i>CIC</i>, can. 1382 — § 1. Qui species consecratas abicit aut in sacrilegum finem abducit vel retinet, in excommunicationem latae sententiae Sedi Apostolicae reservatam incurrit; clericus praeterea alia poena, non exclusa dimissione e statu clericali, puniri potest.</p> <p>¹² <i>CCEO</i>, can. 1442 — Qui Divinam Eucharistiam abicit aut in sacrilegum finem abduxit vel retinuit, excommunicatione maiore puniatur et, si clericus est, etiam aliis poenis non exclusa depositione.</p> <p>¹³ <i>CIC</i>, can. 1379 — § 1. In poenam latae sententiae interdicti vel, si clericus sit, etiam suspensionis incurrit:</p> <p>1° qui ad ordinem sacerdotalem non promotus liturgicam eucharistici Sacrificii actionem attentat;...</p> <p>¹⁴ <i>CIC</i>, can. 1379 — § 5. Qui, praeter casus de quibus in §§ 1-4 et in can. 1384, sacramentum se administrare simulat, iusta poena puniatur.</p> <p>¹⁵ <i>CCEO</i>, can. 1443 — Qui Divinae Liturgiae vel aliorum sacramentorum celebrationem simulavit, congrua poena puniatur non exclusa excommunicatione maiore.</p> <p>¹⁶ <i>CIC</i>, can. 908 — Sacerdotibus catholicis vetitum est una cum sacerdotibus vel ministris Ecclesiarum communitatumve ecclesialium plenam communionem cum Ecclesia catholica non habentium, Eucharistiam concelebrare.</p> <p>¹⁷ <i>CCEO</i>, can. 702 — Sacerdotes catholici vetiti sunt una cum sacerdotibus vel ministris acatholicis Divinam Liturgiam concelebrare.</p> <p>¹⁸ <i>CIC</i>, can. 1381 — Reus vetitae communicationis in sacris iusta poena puniatur.</p> <p>¹⁹ <i>CCEO</i>, can. 1440 — Qui normas iuris de communicatione in sacris violat, congrua poena puniri potest.</p>	<p>¹¹ <i>CIC</i>, kán. 1382 – § 1. Kdo pohodí eucharistické způsoby nebo kdo si je k svatokrádežnému účelu odnese nebo ponechá, upadá do samočinné exkomunikace vyhrazené Apostolskému stolci; klerikovi může být mimo to uložen další trest, nevylímaje propuštění z klerického stavu.</p> <p>¹² <i>CCEO</i>, kán. 1442 – Kdo Božskou eucharistií pohodí nebo kdo ji odnese nebo si ji ponechá k svatokrádežnému účelu, bude potrestán velkou exkomunikací, a je-li klerikem, také dalšími tresty, nevylímaje zbavení klerické hodnosti.</p> <p>¹³ <i>CIC</i>, kán. 1379 – § 1. Do samočinného trestu interdiktu nebo, jde-li o klerika, také do samočinné suspenze upadá:</p> <p>1. kdo se bez kněžského svěcení pokouší sloužit mši;...</p> <p>¹⁴ <i>CIC</i>, kán. 1379 – § 5. Kdo, kromě případů uvedených v § 1 až 4 a v kán. 1384, předstírá udělení svátosti, bude potrestán spravedlivým trestem.</p> <p>¹⁵ <i>CCEO</i>, kán. 1443 – Kdo předstírá sloužení Božské liturgie nebo jiných svátostí, bude potrestán náležitým trestem, nevylímaje velkou exkomunikaci.</p> <p>¹⁶ <i>CIC</i>, kán. 908 – Katolickým kněžím je zakázáno spoluslavit eucharistií s kněžími nebo duchovními nebo služebníky církví a církevních společenství, která nejsou v plném společenství s katolickou církví.</p> <p>¹⁷ <i>CCEO</i>, kán. 702 – Katolickým kněžím je zakázáno spoluslavit Božskou liturgií s nekatolickými kněžími nebo duchovními.</p> <p>¹⁸ <i>CIC</i>, kán. 1381 – Pachatel, který se proviní účastí na zakázaném společenství v bohoslužebných úkonech, bude potrestán spravedlivým trestem.</p> <p>¹⁹ <i>CCEO</i>, kán. 1440 – Kdo poruší předpisy o účasti na společenství v bohoslužebných úkonech, bude potrestán náležitým trestem.</p>
---	---

<p>§ 2. Congregationi pro Doctrina Fidei reservatur quoque delictum, quod consistit in consecratione in sacrilegum finem unius materiae vel utriusque in eucharistica celebratione vel extra eam, de quo in can. 1382 § 2²⁰ CIC.</p>	<p>§ 2. Kongregaci pro nauku víry je též vyhrazen trestný čin spočívající v předpokladně jedné způsobu bez druhé nebo obou se svatokrádežným účelem během slavení mše nebo mimo ni, o němž pojednává kán. 1382 § 2²⁰ CIC.</p>
<p>²⁰ CIC, can. 1382 — § 2. Reus consecrationis in sacrilegum finem unius materiae vel utriusque in eucharistica celebratione aut extra eam pro gravitate delicti puniatur non exclusae dimissione e statu clericali.</p>	<p>²⁰ CIC, kán. 1382 – § 2. Pachatel, který se se svatokrádežným úmyslem proviní proměněním jedné způsobu nebo obou při slavení eucharistie nebo mimo ni, bude potrestán podle závažnosti skutku, nevyjímaje propuštění z klerického stavu.</p>
<p>Art. 4</p>	<p>Čl. 4.</p>
<p>§ 1. Delicta graviora contra sanctitatem sacramenti Paenitentiae, Congregationi pro Doctrina Fidei iudicio reservata, sunt: 1° absolutio complicis in peccato contra sextum Decalogi praeceptum, de qua in can. 1384²¹ CIC et in can. 1457²² CCEO; 2° attentatio sacramentalis absolutionis vel vetita confessionis auditio de quibus in can. 1379 § 1, 2²³ CIC; 3° simulatio sacramentalis absolutionis de qua in can. 1379 § 5²⁴ CIC et in can. 1443²⁵ CCEO ; 4° sollicitatio in actu vel occasione vel praetextu confessionis ad peccatum contra sextum Decalogi praeceptum, de qua in can. 1385²⁶ CIC et in can. 1458²⁷ CCEO, si ad peccandum cum ipso confessario dirigitur; 5° violatio directa et indirecta sigilli sacramentalis, de qua in can. 1386 § 1²⁸ CIC et in can. 1456 § 1²⁹ CCEO;</p>	<p>§ 1. Závažnější trestné činy proti vznešenosti svátosti pokání, jejichž projednání je vyhrazeno Kongregaci pro nauku víry, jsou: 1. rozhřešení spoluvíníka hříchu proti šestému přikázání Desatera, o němž v kán. 1384²¹ CIC a v kán. 1457²² CCEO, 2. pokus o svátostné rozhřešení nebo zakázané vyslechnutí svátostného vyznání hříchů, o němž v kán. 1379 § 1 odst. 2²³ CIC, 3. předstírání svátostného rozhřešení, o němž v kán. 1379 § 5²⁴ CIC a v kán. 1443²⁵ CCEO, 4. svádění k hříchu proti šestému přikázání Desatera při udílení nebo u příležitosti nebo pod záminkou svátosti pokání, o němž v kán. 1385²⁶ CIC a v kán. 1458²⁷ CCEO, pokud je zaměřeno ke hříchu se samotným zpovědníkem, 5. přímé nebo nepřímé porušení svátostného tajemství, o němž v kán. 1386 § 1²⁸ CIC a v kán. 1456 § 1²⁹ CCEO,</p>

<p>6° captio quovis technico instrumento facta vel evulgatio communicationis socialis mediis malitiose peracta rerum, quae in sacramentali confessione, vera vel simulata, a confessario vel a paenitente dicuntur, de quibus in can. 1386 § 3³⁰ CIC.</p>	<p>6. zaznamenání jakýmkoliv technickým prostředkem nebo šíření se zlým úmyslem sdělovacími prostředky toho, co řekl zpovědník nebo penitent ve skutečně nebo předstírané zpovědi, jak uvádí kán. 1386 § 3³⁰ CIC.</p>
<p>²¹ <i>CIC</i>, can. 1384 — § 1. Sacerdos qui contra praescriptum can. 977 agit, in excommunicationem latae sententiae Sedi Apostolicae reservatam incurrit. [<i>CIC</i>, can. 977 — Absolutio complicitis in peccato contra sextum Decalogi praeceptum invalida est, praeterquam in periculo mortis.]</p> <p>²² <i>CCEO</i>, can. 1457 — Sacerdos, qui complicem in peccato contra castitatem absolvit, excommunicatione maiore puniatur firmo can. 728 § 1, n. 2. [<i>CCEO</i>, can. 728 — §1. Sedi Apostolicae reservatur absolvere a sequentibus peccatis: ... 2° absolutionis complicitis in peccato contra castitatem.]</p> <p>²³ <i>CIC</i>, can. 1379 — § 1. In poenam latae sententiae interdicti vel, si clericus sit, etiam suspensionis incurrit: ... 2° qui, praeter casum de quo in can. 1384, cum sacramentalem absolutionem dare valide nequeat, eam impertire attentat, vel sacramentalem confessionem audit.</p> <p>²⁴ <i>CIC</i>, can. 1379 — § 5. Qui, praeter casum de quibus in §§ 1-4 et in can. 1384, sacramentum se administrare simulat, iusta poena puniatur.</p> <p>²⁵ <i>CCEO</i>, can. 1443 — Qui Divinae Liturgiae vel aliorum sacramentorum celebrationem simulavit, congrua poena puniatur non exclusa excommunicatione maiore.</p> <p>²⁶ <i>CIC</i>, can. 1385 — Sacerdos, qui in actu vel occasione vel praetextu confessionis paenitentem ad peccatum contra sextum Decalogi praeceptum sollicitat, pro delicti gravitate, suspensione, prohibitionibus, privationibus puniatur, et in casibus gravioribus dimittatur e statu clericali.</p>	<p>²¹ <i>CIC</i>, kán. 1384 – Kněz, který porušil ustanovení kán. 977, upadá do samočinné exkomunikace vyhrazené Apoštolskému stolci. [<i>CIC</i>, kán. 977 – Rozhřešení spoluvníka hříchu proti šestému přikázání Desatera je neplatné, kromě případu nebezpečí smrti.]</p> <p>²² <i>CCEO</i>, kán. 1457 – Kněz, který by rozhřešil spoluvníka ve hříchu proti čistotě, bude potrestán velkou exkomunikací, při zachování kán. 728 § 1 odst. 2. [<i>CCEO</i>, kán. 728 – § 1. Apoštolskému stolci je vyhrazeno rozhřešení od těchto hříchů: ... 2. rozhřešení spoluvníka ve hříchu proti čistotě.]</p> <p>²³ <i>CIC</i>, kán. 1379 – § 1. Do samočinného trestu interdiktů nebo, jde-li o klerika, také do samočinné suspenze upadá: ... 2. kdo, kromě případu uvedeného v kán. 1384, nemůže udělit svátostné rozhřešení, a přesto je neplatně uděluje nebo vyslechne svátostné vyznání hříchů.</p> <p>²⁴ <i>CIC</i>, kán. 1379 – § 5. Kdo, kromě případů uvedených v § 1 až 4 a v kán. 1384, předstírá udělení svátosti, bude potrestán spravedlivým trestem.</p> <p>²⁵ <i>CCEO</i>, kán. 1443 – Kdo předstíral slavení Božské liturgie nebo jiných svátostí, bude potrestán náležitým trestem, nevymíraje velkou exkomunikací.</p> <p>²⁶ <i>CIC</i>, kán. 1385 – Kněz, který při udělení nebo u příležitosti nebo pod záminkou svátosti pokání svádí kajčnicka ke hříchu proti šestému přikázání Desatera, bude potrestán podle závažnosti skutku suspenzí, zákazy, zbaveními, a v závažnějších případech propuštěn z klerického stavu.</p>

<p>²⁷ <i>CCEO</i>, can. 1458 — Sacerdos, qui in actu vel occasione vel praetextu confessionis paenitentem ad peccatum contra castitatem sollicitavit, congrua poena puniatur non exclusa depositione.</p> <p>²⁸ <i>CIC</i>, can. 1386 — § 1. Confessarius, qui sacramentale sigillum directe violat, in excommunicationem latae sententiae Sedi Apostolicae reservatam incurrit; qui vero indirecte tantum, pro delicti gravitate puniatur.</p> <p>²⁹ <i>CCEO</i>, can. 1456 — § 1. Confessarius, qui sacramentale sigillum directe violavit, excommunicatione maiore puniatur firmo can. 728, § 1, n. 1; si vero alio modo hoc sigillum fregit, congrua poena puniatur. [<i>CCEO</i>, can. 728 — §1. Sedi Apostolicae reservatur absolvere a sequentibus peccatis: 1° directae violationis sigilli sacramentalis; ...]</p> <p>³⁰ <i>CIC</i>, can. 1386 — § 3. Firmis praescriptis §§ 1 et 2, quicumque quovis technico instrumento captat aut in communicationis socialis mediis malitiose evulgat quae in sacramentali confessione, vera vel ficta, a confessario vel a paenitente dicuntur, pro gravitate delicti puniatur, non exclusa, si de clerico agatur, dimissione e statu clericali.</p>	<p>²⁷ <i>CCEO</i>, kán. 1458 – Kněz, který při udílení nebo u příležitosti nebo pod záminkou svátosti smíření svádí kajcníka ke hříchu proti čistotě, bude potrestán náležitým trestem, nevyjímaje zbavení duchovenské hodnosti.</p> <p>²⁸ <i>CIC</i>, kán. 1386 – § 1. Zpovědník, který přímo porušil svátostné tajemství, upadá do samočinné exkomunikace vyhrazené Apoštolskému stolci; zpovědník, který ji porušil pouze nepřímo, bude potrestán podle závažnosti skutku.</p> <p>²⁹ <i>CCEO</i>, kán. 1456 – § 1. Zpovědník, který přímo porušil svátostné tajemství, bude potrestán velkou exkomunikací, při zachování kán. 728 § 1 odst. 1; pokud toto tajemství vyzradil jiným způsobem, bude potrestán náležitým trestem. [<i>CCEO</i>, kán. 728 – § 1. Apoštolskému stolci je vyhrazeno rozhrěšení od těchto hříchů: 1. přímého porušení svátostného tajemství; ...]</p> <p>³⁰ <i>CIC</i>, kán. 1386 – § 3. Při zachování ustanovení § 1 a 2 bude každý, kdo jakýmkoliv technickým prostředkem zaznamená nebo se zlým úmyslem šíří sdělovacími prostředky, co řekl zpovědník nebo penitent ve skutečné nebo předstírané zpovědi, bude potrestán podle závažnosti skutku, nevyjímaje propuštění z klerického stavu, jde-li o klerika.</p>
<p>§ 2. In causis ob delicta, de quibus in § 1, nemini licet nomen denuntiantis vel paenitentis sive accusato sive etiam eius Patrono significare, nisi denuntians vel paenitens expresse consenserit; denuntiantis credibilitatem attentius perpendatur et quodvis periculum violandi sigillum sacramentale omnino vitetur, cauto tamen ut ius defensionis accusati integrum maneat.</p>	<p>§ 2. V případech trestných činů uvedených v § 1 není nikomu dovoleno sdělit obviněnému nebo jeho zástupci jméno oznamovatele nebo penitenta, pokud by k tomu oznamovatel nebo penitent nedal výslovně souhlas; ať je důkladně prozkoumána věrohodnost oznamovatele a zcela zabráněno jakémukoli nebezpečí porušení svátostného tajemství, přičemž musí být zaručeno, že obviněnému zůstává právo na obhajobu.</p>

Art. 5	Čl. 5
<p>Congregationi pro Doctrina Fidei reservatur quoque delictum gravius attentatae sacrae ordinationis mulieris:</p> <p>1° si vero qui mulieri sacrum ordinem conferre vel mulier quae sacrum ordinem recipere attentaverit christifideles fuerint CIC subiecti, in excommunicationem latae sententiae incurrunt, cuius remissio ad normam can. 1379 § 3³¹ CIC Sedi Apostolicae reservatur;</p> <p>2° si vero qui mulieri sacrum ordinem conferre vel mulier quae sacrum ordinem recipere attentaverit christifideles fuerint CCEO subiecti, excommunicatione maiore puniatur, cuius remissio etiam Sedi Apostolicae reservatur .</p>	<p>Kongregaci pro nauku víry je vyhrazen i závažnější trestný čin pokusu o svátostné svěcení ženy:</p> <p>1. pokud by ten, kdo se pokouší udělit svěcení ženě, nebo žena, která se je pokouší přijmout, byli věřící podřízení CIC, upadají do samočinné exkomunikace vyhrazené Apoštolskému stolci podle ustanovení kán. 1379 § 3³¹,</p> <p>2. pokud by ten, kdo se pokouší udělit svěcení ženě, nebo žena, která se je pokouší přijmout, byli věřící podřízení CCEO, ať jsou potrestáni velkou exkomunikací, jejíž prominutí je též vyhrazeno Apoštolskému stolci.</p>
<p>³¹ <i>CIC</i>, can. 1379 § 3 — Tum qui sacrum ordinem mulieri conferre attentaverit, tum mulier quae sacrum ordinem recipere attentaverit, in excommunicationem latae sententiae Sedi Apostolicae reservatam incurrunt; clericus praeterea dimissione e statu clericali puniri potest.</p>	<p>³¹ <i>CIC</i>, kán. 1379 – § 3. Ten, kdo se pokouší udělit svátost svěcení ženě, jakož i žena, která se pokusila přijmout svátost svěcení, upadnou do trestu samočinné exkomunikace vyhrazené Apoštolskému stolci; klerik může být kromě toho potrestán propuštěním z klerického stavu.</p>
Art. 6	Čl. 6
<p>Delicta graviora contra mores, Congregationi pro Doctrina Fidei iudicio reservata, sunt:</p> <p>1° delictum contra sextum Decalogi praeceptum cum minore infra aetatem duodeviginti annorum a clerico commissum vel cum eo, qui habitualiter rationi usum imperfectum habet; ignorantia vel error ex parte clerici circa aetatem minoris non instituitur circumstantiam gravitatem delicti deminuens vel eximens;</p>	<p>Závažnější trestné činy proti mravům, jejichž projednávání je vyhrazeno Kongregaci pro nauku víry, jsou:</p> <p>1. trestný čin proti šestému přikázání Desatera spáchaný klerikem s nezletilou osobou mladší 18 let nebo s osobou, která trvale nemá úplné užívání rozumu; neznalost nebo omyl ze strany klerika ohledně věku nezletilého nestanoví okolnost snižující závažnost trestného činu nebo vylučující trestnost;</p>

<p>2° comparatio, detentio, exhibitio vel divulgatio, libidinis vel lucri causa, imaginum pornographicarum minorum infra aetatem duodeviginti annorum quovis modo et quolibet instrumento a clerico patrata.</p>	<p>2. získávání, držení, ukazování nebo rozšiřování pornografických obrazových materiálů osob mladších 18 let z důvodu rozkoše nebo zisku spáchané klerikem, a to jakýmkoli způsobem a jakýmkoli prostředkem.</p>
<p>Art. 7</p>	<p>Čl. 7</p>
<p>Qui delicta, de quibus in art. 2-6, patrauerit, praeter quae pro singulis delictis in CIC et in CCEO, necnon in his Normis praevidentur, iusta poena, si casus fert, puniatur pro gravitate criminis; si de clerico agitur, etiam dimissione vel depositione a státu clericali puniri potest.</p>	<p>Kdo by se dopustil trestných činů uvedených v čl. 2 až 6, ať je kromě toho, co je stanoveno pro jednotlivé trestné činy v CIC nebo CCEO a rovněž v těchto normách, v případě potřeby potrestán podle závažnosti trestného činu spravedlivým trestem, a jde-li o klerika, může být potrestán také propuštěním z klerického stavu nebo zbavením klerické hodnosti.</p>
<p>Art. 8</p>	<p>Čl. 8</p>
<p>§ 1. Actio criminalis de delictis Congregationi pro Doctrina Fidei reservatis praescriptione exstinguitur intra viginti annorum. § 2. Praescriptio decurrit ad normam can. 1362 § 2³² CIC et can. 1152 § 3³³ CCEO . In delicto tamen, de quo in art. 6 § 1 n. 1, praescriptio decurrit incipit a die, quo minor duodevicesimum aetatis annum explevit.</p>	<p>§ 1. Obžaloba u trestných činů vyhrazených Kongregaci pro nauku víry se promlčuje po uplynutí 20 let. § 2. Promlčecí doba běží podle ustanovení kán. 1362 § 2³² CIC a kán. 1152 § 3³³ CCEO. Avšak v případě trestného činu, uvedeného v čl. 6 § 1 odst. 1, začíná promlčecí doba běžet ode dne, kdy nezletilá osoba dovršila věk 18 let.</p>
<p>³² CIC, can. 1362 — § 2. Praescriptio, nisi aliud in lege statuatur, decurrit ex die quo delictum patratum est, vel, si delictum sit permanens vel habituale, ex die quo cessavit. ³³ CCEO, can. 1152 — § 3. Praescriptio decurrit ex die, quo delictum patratum est, vel, si delictum est permanens vel habituale, ex die, quo cessavit.</p>	<p>³² CIC, kán. 1362 – § 2. Nestanoví-li zákon jinak, běží promlčecí doba ode dne, kdy byl trestný čin spáchan, nebo, jde-li o trestný čin trvající nebo pokračující, ode dne, kdy ustal. ³³ CCEO, kán. 1152 – § 3. Promlčecí doba běží ode dne, kdy byl trestný čin spáchan, nebo, jde-li o trestný čin trvající nebo pokračující, ode dne, kdy ustal.</p>

§ 3. Congregatio pro Doctrina Fidei ius habet praescriptioni derogandi pro omnibus et singulis casibus delictorum reservatorum, etiam si ad delicta pertineant antequam hae Normae vim obtinuerunt patrata.	§ 3. Kongregace pro nauku víry má právo zrušit promlčecí dobu pro všechny jednotlivé vyhrazené trestné činy, a to i v případě trestných činů spáchaných před nabytím účinnosti těchto norem.
Pars Altera NORMAE PROCESSUALES	Část druhá PROCESNÍ NORMY
Titulus I De Tribunalis constitutione et competentia	Stat' I. Složení a pravomoc soudu
Art. 9	Čl. 9
§ 1. Congregatio pro Doctrina Fidei est Supremum Tribunal Apostolicum pro Ecclesia Latina necnon pro Ecclesiis Orientalibus Catholicis ad cognoscenda delicta articulis praecedentibus definita.	§ 1. Kongregace pro nauku víry je nejvyšším apoštolským soudem pro projednávání trestných činů popsaných ve výše uvedených článcích jak pro latinskou církev, tak i pro východní katolické církve.
§ 2. Hoc Supremum Tribunal, tantum una cum delictis ipsi reservatis, cognoscit etiam alia delicta, de quibus reus a Promotore Iustitiae accusatur ratione connexionis personae et sceleris participationis.	§ 2. Tento Nejvyšší soud projednává, avšak pouze spolu s vyhrazenými trestnými činy, také jiné trestné činy, z nichž je viník obviněn ochráncem spravedlnosti z důvodu spojitosti osoby nebo zločinné součinnosti.
§ 3. Delicta huic Supremo Tribunali reservata in processu iudiciali vel ex decreto extraiudiciali sunt persequenda.	§ 3. Trestné činy vyhrazené tomuto Nejvyššímu soudu se projednávají buď soudním procesem, nebo mimosoudním řízením.
§ 4. Pronuntiationes huius Supremi Tribunalis, latae intra limites propriae competentiae, Summi Pontificis approbationi non subiciuntur.	§ 4. Rozhodnutí tohoto Nejvyššího soudu, vynesené v mezích jeho kompetence, nepodléhají schválení papežem.

Art. 10	Čl. 10
<p>§ 1. Quoties Ordinarius seu Hierarcha notitiam saltem verisimilem habeat de delicto graviore, investigatione praevia ad normam can. 1717³⁴ CIC et can. 1468³⁵ CCEO pe-racta, eam significet Congregationi pro Doctrina Fidei, quae, nisi ob peculiaria rerum adiuncta causam sibi advocet, Ordinarium seu Hierarcham ad ulteriora procedere iubet.</p>	<p>§ 1. Kdykoli ordinář nebo hierarcha obdrží alespoň pravděpodobnou zprávu, že mohlo dojít ke spáchání závažnějšího trestného činu, ať to po vykonání předběžného šetření podle ustanovení kán. 1717³⁴ CIC a kán. 1468³⁵ CCEO oznámí Kongregaci pro nauku víry, která – pokud si pro specifické okolnosti případu neponechá řízení sama – pověří ordináře nebo hierarchu dalším řízením.</p>
<p>³⁴ <i>CIC</i>, can. 1717 — § 1. Quoties Ordinarius notitiam, saltem veri similem, habet de delicto, caute inquirat, per se vel per aliam idoneam personam, circa facta et circumstantias et circa imputabilitatem, nisi haec inquisito omnino superflua videatur.</p> <p>§ 2. Cavendum est ne ex hac investigatione bonum cuiusquam nomen in discrimen vocetur.</p> <p>§ 3. Qui investigationem agit, easdem habet, quas auditor in processu, potestates et obligationes; idemque nequit, si postea iudicialis processus promoveatur, in eo iudicem agere.</p> <p>³⁵ <i>CCEO</i>, can. 1468 — §1. Quoties Hierarcha notitiam saltem veri similem habet de delicto, caute inquirat per se vel per aliam idoneam personam circa facta et circumstantias, nisi haec investigatio omnino superflua videtur.</p> <p>§2. Cavendum est, ne ex hac investigatione bonum cuiusquam in discrimen vocetur.</p> <p>§3. Qui investigationem agit, easdem ac auditor in processu habet potestates et obligationes; idemque non potest, si postea iudicium poenale promoveretur, in eo iudicem agere.</p>	<p>³⁴ <i>CIC</i>, kán. 1717 – § 1. Kdykoliv se ordinář alespoň s pravděpodobností dozví o zločinu, opatrně zjistí sám osobně nebo prostřednictvím jiné vhodné osoby skutečnosti, okolnosti a přičetnost, pokud se toto šetření nejeví zbytečným.</p> <p>§ 2. Je nutno zabránit ohrožení dobrého jména tímto šetřením.</p> <p>§ 3. Kdo koná šetření, má stejná práva a povinnosti jako vyšetřující v řízení; nesmí však být v této věci soudcem, jestliže bylo později zahájeno soudní řízení.</p> <p>³⁵ <i>CCEO</i>, kán. 1468 – § 1. Kdykoli se hierarcha alespoň s pravděpodobností dozví o trestném činu, opatrně zjistí sám osobně nebo prostřednictvím jiné vhodné osoby skutečnosti a okolnosti, pokud se toto šetření nejeví zcela zbytečným.</p> <p>§ 2. Je nutno zabránit ohrožení dobrého jména kohokoli tímto šetřením.</p> <p>§ 3. Kdo koná šetření, má stejná práva a povinnosti jako vyšetřující v řízení; nesmí však být v této věci soudcem, jestliže bylo později zahájeno soudní řízení.</p>
<p>§ 2. Ordinarii seu Hierarchae est, inde ab initio investigationis praeviae, imponendi quae in can. 1722 CIC³⁶ vel in can. 1473³⁷ CCEO statuuntur.</p>	<p>§ 2. Ordinář nebo hierarcha již od zahájení předběžného šetření mohou uložit opatření stanovená v kán. 1722³⁶ CIC nebo v kán. 1473³⁷ CCEO.</p>

<p>³⁶ <i>CIC</i>, can. 1722 — Ad scandala praevenienda, ad testium libertatem protegendam et ad iustitiae cursum tutandum, potest Ordinarius, audito promotore iustitiae et citato ipso accusato, in quolibet processus stadio accusatum a sacro ministerio vel ab aliquo officio et munere ecclesiastico arcere, ei imponere vel interdicere commorationem in aliquo loco vel territorio, vel etiam publicam sanctissimae Eucharistiae participationem prohibere; quae omnia, causa cessante, sunt revocanda, eaque ipso iure finem habent, cessante processu poenali.</p> <p>³⁷ <i>CCEO</i>, can. 1473 — Ad scandala praevenienda, ad testium libertatem protegendam et ad iustitiae cursum tuendum potest Hierarcha audito promotore iustitiae et citato ipso accusato in quolibet statu et grado iudicii poenalis accusatum ab exercitio ordinis sacri, officii, ministerii vel alterius muneris arcere, ei imponere vel prohibere commorationem in aliquo loco vel territorio, vel etiam publicam Divinae Eucharistiae susceptione prohibere; quae omnia causa cessante sunt revocanda et ipso iure finem habent cessante iudicio poenali.</p>	<p>³⁶ <i>CIC</i>, kán. 1722 – K zabránění pohoršení, ochraně svobody svědků, zabezpečení průběhu spravedlnosti může ordinář po poradě s ochráncem spravedlnosti a po předvolání obžalovaného zakázat mu v kterémkoli stavu řízení výkon posvátné služby nebo některého církevního úřadu nebo úkolu, uložit mu nebo zakázat pobyt na některém místě nebo území nebo také mu zakázat veřejnou aktivní účast na eucharistii; toto vše je nutno odvolat po zániku důvodu a toto také samým právem zaniká ukončením trestního řízení.</p> <p>³⁷ <i>CCEO</i>, kán. 1473 – K zabránění pohoršení, ochraně svobody svědků, zabezpečení průběhu spravedlnosti může hierarcha po poradě s ochráncem spravedlnosti a po předvolání obžalovaného zakázat mu v kterémkoli stavu a fázi trestního řízení výkon posvátné služby nebo některého církevního úřadu nebo úkolu, uložit mu nebo zakázat pobyt na některém místě nebo území nebo také mu zakázat veřejnou aktivní účast na Božské eucharistii; toto vše je nutno odvolat po zániku důvodu a toto také samým právem zaniká ukončením trestního řízení.</p>
<p>§ 3. Si casus ad Congregationem directe deferatur, investigatione praevia haud peracta, munera processui praeponenda, quae iure communi ad Ordinarium seu Hierarcham spectant, ab ipsa Congregatione adimpleri possunt, quae directe vel per delegatum suum eis provideat.</p>	<p>§ 3. Pokud je případ přímo předložen kongregaci, aniž bylo provedeno předběžné šetření, může přípravné kroky před procesem, které má dle obecného práva vykonat ordinář nebo hierarcha, provést sama kongregace, která tak učiní přímo, nebo prostřednictvím delegáta.</p>
<p>Art. 11</p>	<p>Čl. 11</p>
<p>Congregatio pro Doctrina Fidei, in causis ad delicta ipsi reservata attentibus, actus sanare potest, salvo iure defensionis, si leges mere processuales violatae fuerint.</p>	<p>Kongregace pro nauku víry může v případech trestných činů jí vyhrazených, při zachování práva na obhajobu, zplatnit úkony, jimiž byly porušeny čistě procesní předpisy.</p>

Titulus II De processu iudiciali	Stať II. Soudní řízení
Art. 12	Čl. 12
<p>§ 1. Iudices huius Supremi Tribunalis sunt ipso iure Membra Congregationis pro Doctrina Fidei.</p> <p>§ 2. Tribunali, primus inter pares, praest Congregationis Praefectus et, munere Praefecti vacante aut ipso Praefecto impedito, eius munera explet Congregationis Secretarius.</p> <p>§ 3. Praefecti Congregationis est nominare etiam alios iudices.</p>	<p>§ 1. Soudci tohoto Nejvyššího soudu jsou samým právem členové Kongregace pro nauku víry.</p> <p>§ 2. Soudu jako první mezi sobě rovnými předsedá prefekt kongregace; při uprázdnění úřadu prefekta nebo při zabrání výkonu jeho úřadu vykonává jeho úkoly sekretář kongregace.</p> <p>§ 3. Prefektovi kongregace přísluší jmenovat i jiné soudce.</p>
Art. 13	Čl. 13
<p>In omnibus Tribunalibus in causis, de quibus in his Normis agitur, valide adimplere possunt munus:</p> <p>1° Iudicis et Promotoris Iustitiae sacerdotes tantum laurea doctorali vel saltum licentia in iure canonico praediti, bonis moribus, prudentia et iuris peritia praeclari.</p> <p>2° Notarii et Cancellarii sacerdotes tantum integrae famae et omni suspicione maiores.</p> <p>3° Advocati et Procuratoris christifideles laurea doctorali vel saltem licentia in iure canonico praediti, qui a Praeside Collegii admittuntur.</p>	<p>U všech soudů mohou v případech, o nichž pojednávají tyto normy, platně vykonávat úkoly:</p> <p>1. soudce a ochránce spravedlnosti pouze kněží, mající doktorát nebo alespoň licenciát kanonického práva, dobrých mravů, vynikající rozvážností a právní zkušeností,</p> <p>2. notáře a kanceláře pouze kněží s bezvadnou pověstí a prostí veškerého podezření,</p> <p>3. advokáta a prokurátora věřící mající doktorát nebo alespoň licenciát kanonického práva, které schválí předseda senátu.</p>
Art. 14	Čl. 14
<p>Congregatio pro Doctrina Fidei dispensationes concedere potest in casibus peculiaribus a requisito sacerdotii.</p>	<p>Kongregace pro nauku víry může udělit ve specifických případech dispens od požadavku kněžského svěcení.</p>

Art. 15	Čl. 15
<p>Præses Tribunalis, audito Promotore Iustitiæ, eadem potestate gaudet, de qua in art. 10 § 2.</p>	<p>Předseda senátu, po vyslechnutí ochránce spravedlnosti, má pravomoc uvedenou v čl. 10 § 2.</p>
Art. 16	Čl. 16
<p>§ 1. Instantia apud aliud Tribunal quovis modo finita, omnia acta causæ ad Congregationem pro Doctrina Fidei ex officio quam primum transmittantur.</p> <p>§ 2. Ad Tribunal appellationis provocari possunt, intra terminum peremptorium sexaginta dierum utilium a sententia primæ instantiæ publicatione, accusatus et Promotor Iustitiæ Supremi Tribunalis Congregationis pro Doctrina Fidei.</p> <p>§ 3. Appellatio interponi debet coram Supremo Tribunali Congregationis, quod, salvo casu collationis eiusdem muneris alii Tribunali, in secunda instantia causas cognoscit ab aliis Tribunalibus vel ab eodem Supremo Tribunali Apostolico sub alia Collegii compositione in prima instantia definitas.</p> <p>§ 4. Non admittitur appellatio coram Supremo Tribunali Congregationis contra sententiam, si modo ad alia delicta attinet, de quibus in art. 9 § 2.</p>	<p>§ 1. Po skončení řízení u jakéhokoli jiného soudu se z úřední povinnosti co nejdříve zašlou celá akta případu na Kongregaci pro nauku víry.</p> <p>§ 2. K odvolacímu soudu se mohou odvolat v propadné lhůtě šedesáti dnů užitečných od zveřejnění rozsudku první instance obviněný a ochránce spravedlnosti Nejvyššího soudu Kongregace pro nauku víry.</p> <p>§ 3. Odvolání musí být předloženo Nejvyššímu soudu Kongregace pro nauku víry, který – při zachování možnosti svěřit tento úkol jinému soudu – ve druhé instanci posuzuje případy předané jinými soudy nebo týmž Nejvyšším apoštolským soudem, v tomto případě v jiném složení senátu než v první instanci.</p> <p>§ 4. Nepřipouští se odvolání k Nejvyššímu soudu kongregace proti rozsudku, který se týká pouze jiných trestných činů, uvedených v čl. 9 § 2.</p>
Art. 17	Čl. 17
<p>Si in gradu appellationis Promotor Iustitiæ accusationem specificè diversam affert, hoc Supremum Tribunal potest, tamquam in prima instantia, illam admittere et de ea iudicare.</p>	<p>Jestliže v odvolacím stupni ochránce spravedlnosti podá obžalobu odlišnou co do skutkové podstaty, tento Nejvyšší soud ji může přijmout a projednat jako v první instanci.</p>

Art. 18	Čl. 18
<p>Res iudicata habetur: 1° si sententia in secunda instantia prolata fuerit; 2° si appellatio proposita non fuerit intra terminum, de quo in art. 16 § 2; 3° si, in gradu appellationis, instantia perempta sit vel eidem renuntiatum fuerit.</p>	<p>Za pravomocné rozhodnutí se považuje: 1. pokud byl rozsudek vyhlášen v druhé instanci, 2. pokud nebylo odvolání podáno ve lhůtě stanovené v čl. 16 § 2, 3. pokud v odvolacím stupni řízení zaniklo nebo se ho strany vzdaly.</p>
Titulus III De processu extraiudiciali	Stat' III. Mimosoudní řízení
Art. 19	Čl. 19
<p>§ 1. Quoties Congregatio pro Doctrina Fidei decreverit processum extraiudicalem ineundum esse, applicandi sunt can. 1720³⁸ CIC et can. 1486³⁹ CCEO.</p>	<p>§ 1. Kdykoli Kongregace pro nauku víry rozhodne, že se má postupovat mimosoudním řízením, je třeba postupovat podle kán. 1720³⁸ CIC a kán. 1486³⁹ CCEO.</p>
<p>³⁸ CIC, can. 1720 — Si Ordinarius censuerit per decretum extra iudicium esse procedendum: 1° reo accusationem atque probationes, data facultate sese defendendi, significet, nisi reus, rite vocatus, comparere neglexerit; 2° probationes et argumenta omnia cum duobus assessoribus accurate perpendat; 3° si de delicto certo constet neque actio criminalis sit extincta, decretum ferat ad normam cann. 1342–1350, expositis, breviter saltem, rationibus in iure et in facto. ³⁹ CCEO, can. 1486 — § 1. Ad validitatem decreti, quo poena irrogatur, requiritur, ut: 1° accusatus de accusatione atque probationibus certior fiat data sibi opportunitate ius ad sui defensionem plene exercendi, nisi ad normam iuris citatus comparere neglexit; 2° discussio oralis inter Hierarcham vel eius delegatum et accusatum habeatur praesentibus promotore iustitiae et notario; 3° in ipso decreto exponatur, quibus rationibus in facto et in iure punitio innitatur.</p>	<p>³⁸ CIC, kán. 1720 – Jestliže ordinář usoudil, že je nutno použít mimosoudního rozhodnutí: 1. oznámí pachateli obžalobu s důkazy a dá mu možnost hájit se, pokud se řádně předvolaný viník dostavil; 2. se dvěma přísedícími důkladně projedná důkazy a tvrzení; 3. jestliže je jistota o trestném činu a obžaloba nezanikla, vydá rozhodnutí podle kán. 1342 až 1350 s alespoň krátkým odůvodněním po stránce právní i skutkové. ³⁹ CCEO, kán. 1486 – § 1. K platnosti rozhodnutí, jimž se uloží trest, se vyžaduje: 1. aby obviněný byl seznámen s obžalobou i důkazy a byla mu plně dána možnost hájit se, ledaže by se po řádném předvolání nedostavil; 2. aby se za přítomnosti ochránce spravedlnosti a notáře konal ústní pohovor hierarchy nebo jeho delegáta s obviněným; 3. aby se v samotném rozhodnutí vyjádřilo, na základě jakých důvodů po stránce právní i skutkové se ukládá trest.</p>

<p>§ 2. Poenae autem, de quibus in can. 1426, § 1, sine hac procedura imponi possunt, dummodo de earum acceptatione ex parte rei scripto constet.</p> <p>[<i>CCEO</i>, can. 1426 — § 1. Nisi alia poena iure determinata est, irrogari possunt secundum antiquas Ecclesiarum orientalium traditiones poenae, quibus imponitur aliquod grave opus religionis vel pietatis vel caritatis peragendum veluti preces determinatae, pia peregrinatio, speciale ieiunium, eleemosynae, recessus spirituales. ...]</p>	<p>§ 2. Tresty, o nichž v kán. 1426 § 1, mohou být bez této procedury uloženy, jen pokud je písemně zaznamenáno, že s nimi viník souhlasí.</p> <p>[<i>CCEO</i>, kán. 1426 – § 1. Není-li právem stanoven jiný trest, mohou být dle starobylých tradic východních církví uloženy tresty, jimiž se ukládá vykonání nějakého závažného úkonu zbožnosti nebo lásky, např. určené modlitby, poutí, speciální půst, almužna, duchovní cvičení. ...]</p>
<p>§ 2. Praevio mandato Congregationis pro Doctrina Fidei, poenae expiatoriae perpetuae irrogari possunt.</p>	<p>§ 2. Na základě předchozího pověření Kongregací pro nauku víry mohou být uloženy trvalé pořádkové tresty.</p>
<p>Art. 20</p>	<p>Čl. 20</p>
<p>§ 1. Processus extraiudicialis agi potest a Congregatione pro Doctrina Fidei vel ab Ordinario seu Hierarcha vel ab eorum Delegato.</p> <p>§ 2. Munere Delegati fungi possunt sacerdotes tantum laurea doctorali vel saltem licentia in iure canonico praediti, bonis moribus, prudentia et iuris peritia praeclari.</p> <p>§ 3. Ad normam can. 1720⁴⁰ CIC, in hoc processu quoad munus Assessoris requisita valent, de quibus in can. 1424⁴¹ CIC.</p>	<p>§ 1. Mimosoudní řízení může konat sama Kongregace pro nauku víry nebo ordinář či hierarcha nebo jejich delegát.</p> <p>§ 2. Úkol delegáta mohou vykonávat kněží mající doktorát nebo alespoň licenciát kanonického práva, dobrých mravů a vynikající rozvážnost a právní zkušeností.</p> <p>§ 3. Podle ustanovení kán. 1720⁴⁰ CIC se na přisedící v tomto řízení vztahují požadavky uvedené v kán. 1424⁴¹ CIC.</p>
<p>⁴⁰ Cf. supra notam n. 38.</p> <p>⁴¹ <i>CIC</i>, can. 1424 — Unicus iudex in quolibet iudicio duos assessores, clericos vel laicos probatae vitae, sibi consulentes asciscere potest.</p>	<p>⁴⁰ Srov. výše poznámku č. 38.</p> <p>⁴¹ <i>CIC</i>, kán. 1424 – Samosoudce u kteréhokolí soudu si může přibrat jako poradce dva přisedící, kleriky nebo laiky řádného života.</p>
<p>§ 4. Qui investigationem agit munera adimplere nequit, de quibus in §§ 2 et 3.</p>	<p>§ 4. Kdo prováděl předběžné šetření, nesmí zastávat úkoly uvedené v § 2 a 3.</p>

<p>§ 5. Ad normam can. 1486⁴² CCEO, munere Promotoris Iustitiae fungi possunt sacerdotes tantum laurea doctorali vel saltem licentia in iure canonico praediti, bonis moribus, prudentia et iuris peritia praeclari.</p>	<p>§ 5. Podle ustanovení kán. 1486⁴² CCEO mohou vykonávat úkol ochránce spravedlnosti kněží mající doktorát nebo alespoň licenciát kanonického práva, dobrých mravů a vynikající rozvážností a právní zkušeností.</p>
<p>⁴² Cf. supra notam n. 39.</p>	<p>⁴² Srov. výše poznámku č. 39.</p>
<p>§ 6. Munere Notarii fungi possunt sacerdotes tantum integrae famae et omni suspicione maiores.</p>	<p>§ 6. Úkol notáře mohou zastávat pouze kněží s bezvadnou pověstí a prostí veškerého podezření.</p>
<p>§ 7. Reo semper adhibendo est Advocatus vel Procuratoris, qui christifidelis esse debet laurea doctorali vel saltem licentia in iure canonico praeditus, a Congregatione pro Doctrina Fidei vel ab Ordinario seu Hierarcha vel ab eorum Delegato admissus. Ubi reus ei non providerit, competens Auctoritas aliquem nominet, tantum in munere mansurum quamdiu reus quemdam sibi constituerit.</p>	<p>§ 7. Obviněnému je vždy ustanoven advokát nebo prokurátor, kterým musí být věřící mající doktorát nebo alespoň licenciát kanonického práva, připuštěný Kongregací pro nauku víry nebo ordinářem či hierarchou nebo jejich delegátem. Pokud si je obviněný nevybral, jmenuje je příslušná autorita. Ti ovšem setrvávají ve svém úkolu jen do té doby, než si obviněný někoho vybere sám.</p>
<p style="text-align: center;">Art. 21</p>	<p style="text-align: center;">Čl. 21</p>
<p>Congregatio pro Doctrina Fidei dispensationes a requisitis sacerdotii et titulorum academicorum concedere potest, de quibus in art. 20.</p>	<p>Kongregace pro nauku víry může dispenzovat od požadavku kněžského svěcení a akademických titulů uvedených v čl. 20.</p>
<p style="text-align: center;">Art. 22</p>	<p style="text-align: center;">Čl. 22</p>
<p>Processu extraiudiciali quovis modo expleto, omnia acta causae ad Congregationem pro Doctrina Fidei ex officio quam primum transmittantur.</p>	<p>Po zakončení mimosoudního řízení jakýmkoli způsobem se akta případu z úřední povinnosti co nejdříve zašlou Kongregaci pro nauku víry.</p>

Art. 23	Čl. 23
<p>§ 1. Ad normam can. 1734⁴³ CIC, Promotor Iustitiae Congregationis pro Doctrina Fidei et reus ius habent decreti revocationem vel emendationem scripto petendi, ab Ordinario vel ab eius Delegato lati ex can. 1720, 3⁴⁴ CIC.</p>	<p>§ 1. Podle ustanovení kán. 1734⁴³ CIC mají ochránce spravedlnosti Kongregace pro nauku víry a obviněný právo písemně žádat odvolání nebo změnu rozhodnutí vyneseného ordinářem nebo jeho delegátem podle kán. 1720 odst. 3⁴⁴ CIC.</p>
<p>⁴³ <i>CIC</i>, can. 1734 — § 1. Antequam quis recursum proponat, debet decreti revocationem vel emendationem scripto ab ipsius auctore petere; qua petitione proposita, etiam suspensio executionis eo ipso petita intellegitur.</p> <p>§ 2. Petitio fieri debet intra peremptorium terminum decem dierum utilium a decreto legitime intimato.</p> <p>§ 3. Normae §§ 1 et 2 non valent: 1° de recursu proponendo ad Episcopum adversus decreta lata ab auctoritatibus, quae ei subsunt; 2° de recursu proponendo adversus decretum, quo recursus hierarchicus deceditur, nisi decisio data sit ab Episcopo; 3° de recursibus proponendis ad normam cann. 57 et 1735.</p> <p>⁴⁴ Cf. supra notam n. 38.</p>	<p>⁴³ <i>CIC</i>, kán. 1734 – § 1. Před podáním odvolání je odvolávající se povinen písemně požádat původce rozhodnutí, aby je odvolal nebo změnil; po podání této žádosti se má za to, že tím samým také žádá odklad provedení rozhodnutí.</p> <p>§ 2. Žádost musí být podána v propadné lhůtě deseti dnů užitečných, počítaných od zákonného oznámení rozhodnutí.</p> <p>§ 3. Ustanovení § 1 a 2 neplatí: 1. o odvolání podaném biskupovi proti rozhodnutím vydaným představenými, kteří mu jsou podřízeni; 2. o odvolání podaném proti rozhodnutí, kterým se rozhodlo o odvolání k vyššímu představenému, leda že by toto rozhodnutí vydal biskup; 3. o odvoláních podaných podle kán. 57 a 1735.</p> <p>⁴⁴ Srov. výše poznámku č. 38.</p>
<p>§ 2. Tantum postea Promotor Iustitiae Congregationis pro Doctrina Fidei et reus, cum praescripta can. 1735⁴⁵ CIC servaverint, recursum hierarchicum ad eiusdem Dicasterii Congressum proponere possunt, ad normam can. 1737⁴⁶ CIC.</p>	<p>§ 2. Teprve poté může ochránce spravedlnosti Kongregace pro nauku víry a obviněný při dodržení ustanovení kán. 1735⁴⁵ CIC podat hierarchický rekurz ke kongresu téhož dikasteria ve smyslu kán. 1737⁴⁶ CIC.</p>

<p>⁴⁵ Can. 1735 — Si intra triginta dies, ex quo petitio, de qua in can. 1734, ad auctorem decreti pervenit, is novum decretum intimet, quo vel prius emendet vel petitionem reiciendam esse decernat, termini ad recurrendum decurrunt ex novi decreti intimazione; si autem intra triginta dies nihil decernat, termini decurrunt ex tricesimo die.</p> <p>⁴⁶ Can. 1737 — § 1. Qui se decreto gravatum esse contendit, potest ad Superiorem hierarchicum eius, qui decretum tulit, propter quodlibet iustum motivum recurrere; recursus proponi potest coram ipso decreti auctore, qui eum statim ad competentem Superiorem hierarchicum transmittere debet.</p> <p>§ 2. Recursus proponendus est intra preceptorium terminum quindecim dierum utilium, qui in casibus de quibus in can. 1734, § 3 decurrunt ex die quo decretum intimatum est, in ceteris autem casibus decurrunt ad normam can. 1735.</p> <p>§ 3. Etiam in casibus, in quibus recursus non suspendit ipso iure decreti executionem neque suspensio ad normam can. 1736, § 2 decreta est, potest tamen gravi de causa Superior iubere ut executio suspendatur, cautio tamen ne quid salus animarum detrimenti capiat.</p>	<p>⁴⁵ Kán. 1735 – Jestliže během třiceti dnů ode dne, kdy původci rozhodnutí došla žádost podle kán. 1734, oznámí původce nové rozhodnutí, kterým dřívější buď změní, nebo rozhodne, že žádost se zamítá, běží lhůty pro odvolání od oznámení nového rozhodnutí; jestliže však během třiceti dnů nic nerozhodne, běží lhůty od třicátého dne.</p> <p>⁴⁶ Kán. 1737 – § 1. Kdo má za to, že byl poškozen rozhodnutím, může z jakéhokoliv spravedlivého důvodu podat odvolání k hierarchicky představenému toho, kdo vydal rozhodnutí; odvolání se může podat u původce rozhodnutí, který je musí zaslat příslušnému hierarchicky nadřízenému představenému.</p> <p>§ 2. Odvolání je nutno podat v propadné lhůtě patnácti dnů užitečných, které v případech, o nichž v kán. 1734 § 3, běží ode dne, kdy bylo rozhodnutí oznámeno, a v ostatních případech běží podle kán. 1735.</p> <p>§ 3. Také v případech, v nichž odvolání samým právem neodkládá provedení rozhodnutí ani nebyl poskytnut odklad podle kán. 1736 § 2, může nadřízený ze závažného důvodu nařídít odklad provedení, dbá však, aby spásal duši neutrpěla škodu.</p>
<p>§ 3. Promotor Iustitiae Congregationis pro Doctrina Fidei et reus adversus decretum a Hierarcha vel ab eius Delegato ex can. 1486 § 1, 3^{o47} CCEO prolatum recursum hierarchicum proponere possunt ad eiusdem Dicasterii Congressum ex can. 1487⁴⁸ CCEO.</p>	<p>§ 3. Ochránce spravedlnosti Kongregace pro nauku víry a obviněný mohou podat hierarchický rekurz proti rozhodnutí vydanému hierarchou nebo jeho delegátem podle ustanovení kán. 1486 § 1 odst. 3⁴⁷ CCEO ke kongresu téhož dikasteria ve smyslu kán. 1487⁴⁸ CCEO.</p>
<p>⁴⁷ Cf. supra notam n. 39.</p> <p>⁴⁸ CCEO, can. 1487 — § 1. Recursus adversus decretum, quo poena irrogatur, intra decem dies utiles, postquam intimatum est, ad auctoritatem superiorem competentem interponi potest.</p> <p>§2. Hic recursus vim decreti suspendit.</p> <p>§3. Contra decisionem auctoritatis superioris non datur ulterior recursus.</p>	<p>⁴⁷ Srov. výše poznámku č. 39.</p> <p>⁴⁸ CCEO, kán. 1487 – § 1. Odvolání proti rozhodnutí, jímž je udělen trest, může být podáno k příslušné vyšší autoritě ve lhůtě deseti dnů užitečných od oznámení rozhodnutí.</p> <p>§ 2. Toto odvolání má odkladný účinek.</p> <p>§ 3. Proti rozhodnutí vyšší autority není přípustné další odvolání.</p>

§ 4. Recursus non admittitur ad Congressu Congregationis pro Doctrina Fidei contra decretum, quod tantum ad alia delicta, de quibus in art. 9 § 2, attinet.	§ 4. Nepřipouští se rekurz ke kongresu Kongregace pro nauku víry proti rozhodnutí, které se týká pouze jiných trestných činů uvedených v čl. 9 § 2.
Art. 24	Čl. 24
§ 1. Adversus actus administrativos singulares Congregationis pro Doctrina Fidei in casibus de delictis reservatis, Promotor Iustitiae Dicastrii et accusatus ius habent intra terminum peremptorium sexaginta dierum utilium recursum ad eandem Congregationem proponendi, quae videt de merito ac de legitimitate, remoto quovis ulteriore recursu de quo in art. 123 Constitutionis Apostolicae <i>Pastor bonus</i> .	§ 1. Proti jednotlivým správním aktům Kongregace pro nauku víry ohledně vyhrazených závažnějších trestných činů, týkajících se podstaty věci (<i>meritum</i>) a zákonnosti, mají právo podat rekurz ochránce spravedlnosti tohoto dikasteria a obviněný v propadné lhůtě šedesáti dnů užitečných, přičemž je vyloučen každý další rekurz uvedený v čl. 123 apoštolské konstituce <i>Pastor bonus</i> .
§ 2. Quoad recursum proponendum attinet, de quo in § 1, qui secus admitti non potest, semper adhibere debet Patronum, qui christifidelis sit, peculiari mandato munitus et laurea doctorali vel saltem licentia in iure canonico praeditus.	§ 2. Rekurz uvedený v § 1, aby mohl být přijat, musí předložit právní zástupce, jenž má být katolický věřící, musí mít zvláštní pověření a mít doktorát nebo alespoň licenciát kanonického práva.
§ 3. Recursus, de quo in § 1, ut admitti possit, petitum perspicue indicare debet et rationes continere in iure et in facto, quibus innititur.	§ 3. Aby byl rekurz uvedený v § 1 přípustný, musí v něm být zřetelně uveden druh žádosti a obsahovat právní a faktické důvody, o něž se opírá.
Art. 25	Čl. 25
Decretum poenale extraiudiciale definitivum fit: 1° ubi elapsus sit inutiliter terminus, de quo in can. 1734 § 2 CIC ⁴⁹ vel in can. 1737 § 2 ⁵⁰ CIC; 2° ubi elapsus sit inutiliter terminus, de quo in can. 1487 § 1 ⁵¹ CCEO;	Mimosoudní trestní rozhodnutí se stává definitivním: 1. po marném uplynutí lhůty uvedené v kán. 1734 § 2 ⁴⁹ CIC nebo v kán. 1737 § 2 ⁵⁰ CIC, 2. po marném uplynutí lhůty uvedené v kán. 1487 § 1 ⁵¹ CCEO,

<p>3° ubi elapsus sit inutiliter terminus, de quo in art. 24 § 1 harum Normarum; 4° ubi latum sit a Congregatione pro Doctrina Fidei ex art. 24 § 1 harum Normarum.</p>	<p>3. po marném uplynutí lhůty stanovené v čl. 24 § 1 těchto norem, 4. po rozhodnutí Kongregace pro nauku víry podle čl. 24 § 1 těchto norem.</p>
<p>⁴⁹ Cf. supra notam n. 43. ⁵⁰ Cf. supra notam n. 48.</p>	<p>⁴⁹ Srov. výše poznámku č. 43. ⁵⁰ Srov. výše poznámku č. 48.</p>
<p style="text-align: center;">Titulus IV Dispositiones finales</p>	<p style="text-align: center;">Stat' IV Závěrečná ustanovení</p>
<p style="text-align: center;">Art. 26</p>	<p style="text-align: center;">Čl. 26</p>
<p>Ius est Congregationis pro Doctrina Fidei, in quolibet procedendi rationis stadio et gradu, Summi Pontificis iudicio quoad dimissionem vel depositionem a statu clericali una cum dispensatione a lege caelibatus directe deferre casus gravissimos, de quibus in artt. 2-6, ubi de delicto patrato manifeste constet, data reo facultate sese defendendi.</p>	<p>Kongregaci pro nauku víry přísluší právo v kterémkoli stadiu a stupni řízení předložit přímo papeži k rozhodnutí nejzávažnější případy, uvedené v čl. 2 až 6, ve věci propuštění z klerického stavu nebo zbavení klerické hodnosti spolu s dispencí od závazku celibátu, pokud je zjevné spáchání trestného činu, přičemž je obviněnému dána možnost se hájit.</p>
<p style="text-align: center;">Art. 27</p>	<p style="text-align: center;">Čl. 27</p>
<p>Ius accusati est quovis tempore a Summo Pontifice, per Congregationem pro Doctrina Fidei, dispensationem petere ab omnibus oneribus ex sacra ordinatione manantibus, incluso caelibatu, et, si casus ferat, ex professione religiosa.</p>	<p>Obviněný má právo prostřednictvím Kongregace po nauku víry kdykoli požádat papeže o dispens od všech závazků plynoucích ze svěcení včetně celibátu a v případě řeholníků také o dispens od řeholních slibů.</p>
<p style="text-align: center;">Art. 28</p>	<p style="text-align: center;">Čl. 28</p>
<p>§ 1. Exceptis denuntiationibus, processibus et decisionibus ad delicta, de quibus in art. 6, attentibus, secreto pontificio subiectae sunt⁵² causae de delictis his Normis rectis.</p>	<p>§ 1. S výjimkou oznámení, řízení a rozhodnutí ohledně trestných činů uvedených v čl. 6 podléhají případy trestných činů upravených těmito normami papežskému tajemství.⁵²</p>

<p>⁵² SECRETARIA STATUS, <i>Rescriptum ex Audientia SS.mi il 4 febbraio, quo Ordinatio generalis Romanae Curiae foras datur</i>, 30 aprilis 1999, <i>Regolamento generale della Curia Romana</i>, 30 aprile 1999, art. 36 § 2, in <i>AAS</i> 91 (1999) 646: «Con particolare cura sarà osservato il segreto pontificio, a norma dell'Istruzione <i>Secreta continere</i> del 4 febbraio 1974».</p> <p>SECRETARIA STATUS SEU PAPALIS, <i>Rescriptum ex Audientia, instructio Secreta continere, De secreto pontificio</i>, 4 februarii 1974, in <i>AAS</i> 66 (1974) 89-92:</p> <p>«Art. 1. – Secreto pontificio comprehenduntur: ...</p> <p>4) Denuntiationes extra iudicium acceptae circa delicta contra fidem et contra mores, et circa delicta contra Paenitentiae sacramentum patrata, nec non processus et decisio, quae ad hasce denuntiationes pertinent, salvo semper iure eius, qui ad auctoritatem delatus est, cognoscendae denuntiationis, si id necessarium ad propriam defensionem fuerit. Denuntiantis autem nomen tunc tantum pateferi licebit, cum auctoritati opportunum videatur ut denuntiatus et is, qui eum denuntiaverit, simul compareant; ...» (p. 90).</p>	<p>⁵² STÁTNÍ SEKRETARIÁT. <i>Reskript z audience u papeže 4. února, kterým se vydává Všeobecný řád Římské kurie</i> (30. 4. 1999), <i>Všeobecný řád Římské kurie</i> (30. 4. 1999), čl. 36 § 2. In <i>AAS</i> 91 (1999), s. 646: „S obzvláštní péčí musí být zachováváno papežské tajemství dle ustanovení instrukce <i>Secreta continere</i> z 4. února 1974.“</p> <p>STÁTNÍ NEBOLI PAPEŽSKÝ SEKRETARIÁT. <i>Reskript z audience, instrukce Secreta continere, o papežském tajemství</i> (4. 2. 1974). In <i>AAS</i> 66 (1974), s. 89–92:</p> <p>„Čl. 1. – Papežské tajemství zahrnuje: ...</p> <p>4) Mimosoudně obdržená oznámení o trestných činech proti víře a proti mravům a ohledně trestných činů spáchaných proti svátosti pokání, rovněž jednání a rozhodnutí, která se k těmto oznámením vztahují, při stálém zachování práva toho, o němž bylo autoritě oznámení podáno, být s oznámením obeznámen, pokud by to bylo nezbytné k jeho vlastní obraně. Zveřejnit jméno oznamovatele je však dovoleno pouze tehdy, když by se jevílo autoritě vhodné, aby ten, koho se oznámení týká, a oznamovatel byli konfrontováni...“ (s. 90).</p>
<p>§ 2. Quicumque secretum violaverit vel ex dolo aut gravi neglegentia aliud damnum intulerit accusato vel testibus vel iis qui ex vario titulo causa poenali attinguntur, ad instantiam partis laesae vel etiam ex officio, congruis poenis puniatur.</p>	<p>§ 2. Tomu, kdo by úmyslně nebo ze závažné nedbalosti porušil tajemství a způsobil nějakou škodu obviněnému nebo svědkům nebo těm, jichž se z různých důvodů trestní případ týká, bude na žádost poškozeného nebo také z úřední povinnosti potrestán vhodnými tresty.</p>
<p style="text-align: center;">Art. 29</p>	<p style="text-align: center;">Čl. 29</p>
<p>Hisce in causis, una cum praescriptis harum Normarum, canones quoque de delictis et poenis necnon de processu poenali utriusque Codicis applicandi sunt.</p>	<p>V těchto případech se spolu s předpisy těchto norem mají použít také kánony o trestných činech a trestech i o trestním řízení, obsažené v obou kodexech.</p>

4.

ZÁPIS Z AUDIENCE

NORMY PRO PROJEDNÁVÁNÍ ZÁVAŽNĚJŠÍCH TRESTNÝCH ČINŮ VYHRAZENÝCH KONGREGACI PRO NAUKU VÍRY ZE 7. PROSINCE 2021

Rescriptum ex Audientia SS.mi

Summus Pontifex Franciscus benigne annuit precibus Congregationis pro Doctrina Fidei, ut *Normae de gravioribus delictis eidem Congregationi reservatis*, Litteris Apostolicis Motu Proprio sub inscriptione «Sacramentorum sanctitatis tutela» datis a S. Ioanne Paulo II die XXX mensis Aprilis anno Domini MMI promulgatae et a Summo Pontifice Benedicto XVI die XXI mensis Maii anno Domini MMX recensitae, iuxta novam earundem, quae sequitur, editionem emendentur, simul iubens ut una cum hoc Rescripto a die VIII mensis Decembris anno Domini MMXI vigere incipiant et in ephemeride *L'Osservatore Romano* publici iuris fiant ac deinde in Actis Apostolicae Sedis commentario officiali eiusdem edantur, contrariis quibuslibet, peculiari etiam mentione dignis, non obstantibus.

Die XI mensis Octobris anno Domini MMXI.

Aloisius F. Card. Ladaria, S.I.
Praefectus

+ **Iacobus Morandi**
Archiepiscopus tit. Caeretanus
a Secretis

Reskript z audience u Svatého otce

Svatý otec František schválil žádost Kongregace pro nauku víry, aby *Normy pro projednávání závažnějších trestných činů vyhrazených této kongregaci*, vydané sv. Janem Pavlem II. a promulgované motu proprio „Sacramentorum sanctitatis tutela“ dne 30. dubna 2001 a novelizované papežem Benediktem XVI. dne 21. května 2010, byly upraveny podle níže uvedeného nového vydání. Současně nařizuje, aby nabyly účinnosti společně s tímto reskriptem od 8. prosince 2021 bez ohledu na jakékoli opačné ustanovení, jež by vyžadovalo zvláštní zřetel, a aby byly zveřejněny v deníku *L'Osservatore Romano* a poté byly vydány v úředním věstníku *Acta apostolicae sedis*.

Dne 11. října 2021

Luis F. kard. Ladaria SJ
prefekt

+ **Giacomo Morandi**
titulární arcibiskup z Cerveteri
sekretář

5. REFORMA ŘÍMSKÉ KURIE V RÁMCI ZÁKLADŮ CÍRKEVNÍHO PRÁVA

20. ČERVENCE 2022

Vyhlášení apoštolské konstituce *Praedicate evangelium*¹ potvrdilo z právního hlediska novinky, které byly již dříve zavedeny papežskými ustanoveními se zřetelem na misijní konverzi církve. Ta se uskutečňuje v rámci velkého plánu reformy Římské kurie, která probíhá již devět let. Mnozí se radují z dlouho očekávaného dokončení reformy, jiní však vznášejí silné výhrady poté, co byl veřejně představen text apoštolské konstituce, v němž jsou jasně uvedeny důvody některých rozhodnutí. Základní výhrada, která se objevuje, se týká rozhodnutí začlenit laiky do řízení kurie, což by znamenalo faktické urovnání dlouholetého sporu v dějinách církve, totiž zda je řídicí pravomoc nutně spojena se svátostí svěcení². Konstituce by tím implicitně akceptovala rozhodnutí nepovažovat svátost svěcení za původ „jurisdikční pravomoci“, ale tu odvozovat výhradně od *missio canonica* udělované papežem, který by tak delegoval své vlastní pravomoci komukoli, kdo vykonává řídicí funkci v Římské kurii, ať už je to kardinál, biskup, jáhen nebo laik.³

Někteří právníci poukazují na to, že tento postoj představuje koperníkovskou revoluci v řízení církve, která prý není v kontinuitě s ekleziologickým vývojem Druhého vatikánského koncilu, nebo dokonce jde proti němu.⁴ Ten se totiž zaměřil na svátostnost biskupské služby a na kolegiální, aniž by však zcela vyřešil otázku původu

1 Papež František, apoštolská konstituce *Praedicate Evangelium o Římské kurii a její službě církvi a světu*, 19. března 2022.

2 Srov. Associazione Teologica Italiana, vyd. Massimo Epis, *Autorità e forme di potere nella Chiesa*, Glossa, 2019; zvláště: Riccardo Battocchio, *Note storiche e teologiche sul dibattito attorno alla distinzione fra potestas ordinis e potestas iurisdictionis*, s. 125–154.

3 Srov. G. F. Ghirlanda, *La riforma della Curia Romana nell'ambito dei fondamenti del diritto della Chiesa*, Periodica 106 (2017), s. 537–631.

4 Srov. E. Corecco, *Natura e struttura della «Sacra Potestas» nella dottrina e nel nuovo Codice di diritto canonico*, <https://www.eugeniocorecco.ch/>

„*Sacra Potestas*“. Odborníci na kanonické právo po staletí diskutují o tom, jaký je původ této *Sacra Potestas*, která určuje hierarchickou strukturu církve a způsob řízení Božího lidu. Jde o (bezprostřední) Boží vůli vepsanou do svátosti svěcení, která zakládá pravomoc posvěcovat, učit a řídit, nebo jde spíše o (zprostředkované) církevní rozhodnutí, které bylo svěřeno Petrovu nástupci na základě jeho mandátu univerzálního pastýře se speciální pomocí Ducha Svatého?⁵

Historie poskytuje příklady, které lze interpretovat ve prospěch jednoho, nebo druhého stanoviska. Tendence k oddělování pravomoci ze svěcení od pravomoci jurisdikční se opírá o mnohá papežská nařízení z minulosti, která potvrzovala úkony řízení bez pravomoci ze svěcení, např. u některých abatyšů od středověku až do dnešní doby, u některých biskupů, kteří řídili diecéze, aniž by byli vysvěceni, nebo u některých oprávnění udělených papežem prostým kněžím ke svěcení jiných kněží, aniž by byli biskupy atd. Bylo by možné pokračovat ve výčtu faktů, které ukazují, že pravomoc pro řízení není ze své podstaty závislá na pravomoci ze svěcení, ale spíše na jiném zdroji, jenž je pak ztotožňován s *missio canonica*, kterou uděluje papež.

Kanonistická škola Eugenia Corecca a mnichovských kanonistů interpretovala některé z těchto skutečností jako hraniční případy nebo úchytky (nesvěcený biskup!) a snažila se ukázat, že církev si pomalu uvědomuje svátostnou povahu biskupského úřadu a s ním spojené pravomoci (*Lumen gentium*, č. 21).⁶ Proto se Druhý vatikánský koncil výslovně snažil o upevnění posvěcování pravomocí, o učení a řízení v pravomoci svěcení, přičemž otázku základu pro rozlišení a jednotu pravomoci ze svěcení a jurisdikční pravomoci ponechal otevřenou pro diskusi odborníků. Nová konstituce by snad překračovala rámeček kánonu 129 § 2, který říká: „Při výkonu této moci (jurisdikční) mohou podle ustanovení práva spolupracovat křesťané-laici.“ Jak lze sladit historické danosti se současným právem, které odráží nové svátostné

scritti/scritti-scientifici/ius-et-communicio/ius-et-communicio-27/, 28. dubna 2022.

5 Srov. G. F. Ghirlanda, *La riforma della Curia Romana nell'ambito dei fondamenti del diritto della Chiesa*, Periodica 106 (2017), s. 537–631.

6 „Biskupské svěcení uděluje spolu s kněžským úřadem také úřad učitelský a pastýřský. Tyto úřady však podle své povahy mohou být vykonávány pouze v hierarchickém společenství s hlavou a členy sboru“ (*LG*, č. 21).

vědomí církve? Jak v širším smyslu teologicky vysvětlit základ jednoty těchto dvou pravomocí a zároveň uznat jejich funkční odlišnost a komplementaritu?

Pokud bychom se řídili tezemi E. Corecca, byl by postoj otce Ghirlandy a jezuitské školy pozitivistický a neintegroval by výdobytky Druhého vatikánského koncilu. Koncil by potvrdil jednotu *Sacra Potestas*, a tím i svátostný kořen *tria munera*. Co by tedy *missio canonica* přidávala k pravomoci ze svěcení, když ta už obsahuje základ pro jurisdikci? Přínos Klause Mörsdorfa, významného učitele mnichovské školy, spočívá v jeho tvrzení, že svátost svěcení již dává základ pro způsobilost k *tria munera*, i když *missio canonica* k ní přidává účinné zařazení do kolegia biskupů prostřednictvím toho, že zároveň svěřuje odpovědnost za jednu místní církev. Mörsdorf více než kdokoli jiný reflektoval, studoval a publikoval tuto problematiku, která si, podle jeho názoru, zaslouží zvláštní pozornost, aby se zabránilo schizmatickým rozkolům. Dbá na to, aby obě pravomoci rozlišoval, aniž by je odděloval; obě jsou vnitřně spojeny ve svátostné identitě biskupa ustanoveného pro místní společenství. Uznává však, že stále chybí multidiscipinární výzkum – historický, dogmatický, sakramentální i kanonický –, který by vysvětlil základ této mnohostranné a přitom jediné *Sacra Potestas*.⁷

Bez požadavku na ukončení kanonické debaty, která má své vlastní metody a kritéria, se zde zamýšlím nad některými pneumatologickými otázkami, které by mohly pomoci rozkrýt tuto problematiku ve světle trinitární a sakramentální ekleziologie⁸.

7 Srov. Bibliografie Klause Mörsdorfa in: E. Corecco, *Natura e struttura della «Sacra Potestas» nella dottrina e nel nuovo Codice di diritto canonico*, <https://www.eugenio-corecco.ch/scritti/scritti-scientifici/ius-et-communicio/ius-et-communicio-27/>, 28. dubna 2022. Ve frankofonním prostředí jde stejným směrem výzkum L. Vuillemina, *Pouvoir d'ordre et pouvoir de juridiction. Histoire théologique de leur distinction*. Předmluva P. Valdrini, doslov H. Legrand (coll. *Cogitatio fidei*, 228), Paris, Cerf, 2003, 505 s.; viz pozitivní hodnocení od Alphonse Borrase, *Ordre et juridiction: les enjeux théologiques actuels de l'histoire d'une distinction. À propos d'un ouvrage récent*. In: *Revue théologique de Louvain*, 35 2004, s. 495–509.

8 Kardinál Rouco Varela v tomto smyslu otevřel před dvaceti lety „nové perspektivy“ ve svém článku: *Theologische Grundlegung des Kirchenrechts-Neue Perspektiven*, AfkKR 172 (2003), s. 23–37.

Předběžná poznámka: Hledáme základy práva v církvi, tj. principy nauky o právním zřízení, které existuje nebo musí existovat kvůli povaze záležitostí víry. Jde zde o vztahy mezi povahou církve jako božsko-lidské instituce a řídicími strukturami, které jí umožňují plnit její poslání ve službě spásy světa.

Povaha církve je nyní svátostná, což je základní výdobytek Druhého vatikánského koncilu. Spíše než právním uskupením pohrouženým do kultur tohoto světa, je tajemstvím společenství, komunitou obývanou a sjednocovanou společenstvím božských osob (*LG*, 1.–4. kap.). Její vnitřní právní vztahy jsou zakořeněny v trinitárním společenství, které je dáno účastí na Kristu skrze slovo a svátosti, zejména křest, svěcení a eucharistii.

Církevní společenství zahrnuje podle své svátostné povahy hierarchický rozměr, který odpovídá trojičnímu tajemství, jak je nám zjeveno. Otec je zdrojem trinitárních vycházení, z nichž jedno je generující a druhé koordinující *communio* a obě směřují k Otci, k *arché* trinitárního *communio*, které se odráží v církevním *communio*.

Hierarchický rozměr církevního společenství v důsledku toho odráží účast na identitě Otce a Syna, kterou Duch Svatý otevírá členům společenství skrze víru a křest, jakož i skrze svátost svěcení a svátost eucharistie.

Tento dar božských osob členům mystického těla Kristova dávaný prostřednictvím svátostí vytváří nové vztahy mezi lidskými osobami, vztahy společenství podle určitého řádu, který Duch Svatý zaručuje různými způsoby podle své osobnosti jakožto Duch Otce i Syna. Některým tak uděluje synovskou identitu a postoj, které patří k charakteru a k milosti křtu; jiným uděluje otcovskou identitu a postoj odpovídající charakteru a milosti ze svátosti svěcení.⁹ Pravomoc vysvěcených služebníků učit, posvěcovat a řídit tak využívá energie milosti, tj. moci Ducha Svatého, v jejich vztazích autority jako služby

9 Srov. Marc Ouellet, *L'Esprit Saint et le sacerdoce du Christ dans l'Église*, Symposium fundamentální teologie kněžství, Vatikán 17.–19. února 2022. Akta se připravují k publikaci.

Božimu lidu jako celku a konkrétně tomu společenství, za které jsou odpovědní jako duchovní.¹⁰

Znamená to snad, že řídicí pravomoc musí nutně a výlučně záviset na pravomoci ze svěcení? Historie to vyvrací fakty. Jak tedy můžeme chápat svátostný princip, který stojí na počátku jurisdikční pravomoci, když ne odvozením *missio canonica* od biskupa pověřeného univerzální pastoračí? To, co zakládá neoddělitelnou jednotu pravomoci ze svěcení a pravomoci jurisdikční, je postava Petrova nástupce jako hlavy kolegia biskupů, který ve společenství s nimi zastává nejvyšší jednotu pravomoci svěcení a jurisdikční, a který v důsledku toho může uplatňovat její účinky v celé svátostné oblasti, stejně jako v oblasti právní nebo administrativní. On ji může také delegovat, a tak učinit členy Božího lidu účastnými na své jurisdikční pravomoci.

Ti, kdo mají tendenci oddělovat obě pravomoci, posilují distinkci mezi svátostí a *missio canonica* a zapomínají, že svěcení začleňuje do biskupského kolegia, jehož hlava má nejvyšší jurisdikci, která se vztahuje na všechny oblasti života církve. To je důvod, proč je pravomoc řízení, udělovaná ženským kongregacím zasvěceného života, a autorita, která je v nich uplatňována, vždy formálně potvrzena a doprovázena biskupskou nebo papežskou autoritou, a není tedy vykonávána nezávisle na pravomoci svěcení. V tomto případě nevykonává autoritu vysvěcený duchovní, ale charismatická osobnost, která je jako taková uznána a spojena s vysvěcenou službou skrze hierarchickou strukturu církve.

Ti, kdo mají tendenci spojovat co nejvíce pravomoci svěcení a jurisdikce při každém výkonu řídicí pravomoci, riskují, že se tím upevní obraz klerikální církve, a tím se bude podporovat klerikalismus na úkor charismatického rozměru církve, který je nyní uznáván jako soupodstatný vedle pravomoci hierarchické a zároveň zůstává podřízen

10 Je vhodné připomenout, že jsou dvě odlišné účasti na jediném Kristově kněžství: křestní a služební. Srov. *LG*, č. 10: „Všeobecné kněžství věřících a kněžství služební čili hierarchické se sice od sebe liší podstatně, a ne pouze stupněm, přesto však jsou ve vzájemném vztahu, neboť jedno i druhé – každé svým vlastním způsobem – má účast na jediném kněžství Kristově.“

jejímu rozlišování.¹¹ Nacházíme se v první fázi tohoto uznání, které kanonické právo ještě neintegrovalo a které musí mít důsledky v návaznosti na doktrinální pokrok oficiálně uznáný Kongregací pro nauku víry. Za tímto účelem považuji za legitimní načrtnout některé linie pneumatologické reflexe, které by mohly pomoci obnovit binární způsob uvažování, jemuž, podle mého názoru, chybí trinitární základ.¹²

Například i při zachování principu jednoty a rozlišení dvou pravomocí, které jsou neoddělitelné pro výkon ordinované služby na každém stupni, je třeba uznat pravomoc společenství jako směrodatnou službu, která nevychází ze svátosti svěcení jako takového, ale ze svobody Ducha Svatého. Jinými slovy, vedle pravomoci svěcení a spolu s ní je třeba uznávat i autoritu charismat, která mají ve společenství a poslání církve svou vlastní váhu. Vyslovit tuto zásadu znamená brát více na vědomí, že Otec provádí svůj spásonosný plán prostřednictvím dvou božských posláních – Slova a Ducha. Tato další řídicí pravomoc, charismatická, se uplatňuje nejen na základě autority Otce a Syna prostřednictvím svátosti křtu a svěcení (*Sacra Potestas*), ale zejména na základě autority Ducha. Ta není nikdy zcela nezávislá na první, protože z ní vychází, ale přesto s sebou nese vlastní identitu, kterou lze církevně identifikovat, jinak by byla nepřímou popřena osobnost vlastní Duchu Svatému. V životě církve se tato vlastní autorita Ducha projevuje v rozmanitosti a jednotě charismat a není oddělena od ordinované služby, protože u ní hledá své potvrzení a uznání; přesto se uplatňuje na základě vlastního charismatického daru, a to i v případech, že charismatické společenství vede vysvěcený služebník. Tento směr úvah rozvíjí teologii zasvěceného života a zároveň ji posiluje tváří v tvář uznávaným, ale limitovaným výsadám ordinované služby.

11 Srov. Kongregace pro nauku víry, *Iuvenescit Ecclesia, List o vztahu mezi hierarchickými a charismatickými dary v životě a poslání církve*, Řím 2016.

12 Plně souhlasím s přístupem Daria Vitaliho v jeho novozákonní studii „*Christologický a pneumatologický důvod autority v církvi*“: „Dějiny spásy se odehrávají ‚skrže Krista v Duchu Svatém‘. Proto musíme usilovat o účinné obnovení pneumatologie jako kořene, důvodu a principu autority v církvi, vedle známějšího a zavedenějšího christologického kořene a důvodu“, str. 90, in: Italské teologické sdružení, *Autorita a formy moci v církvi, Glossa*, 2019, s. 23–91.

Když si vzpomene na svatého Františka z Assisi nebo na Matku Terezu, okamžitě rozpoznáme otisk daru Ducha, který určitým způsobem stanovuje linii řízení.¹³ Jurisdikční pravomoc je v tomto případě založena na charismatu, i když je autentizována papežem nebo vysvěceným služebníkem. Například velké řeholní řády se řídí svou řeholí, která institucionalizuje charisma. Ještě zásadnější pro tuto záležitost je zamyslet se nad tím, že Pavel byl zmrtvýchvstalým Pánem vybrán na okraji skupiny Dvanácti a byl obdařen mimořádnými charismaty, ale jimi uznanými pro evangelizační dílo. Pavel je symbolem svobody Ducha v církvi.

Jak hlouběji pochopit jednotu a rozlišení pravomoci svěcení a jurisdikční až k jejich operativnímu rozvinutí? Kanonisté se řídí tradicí založenou na „božském právu“ pocházejícím ze Zjevení, které je aplikováno v určitém paralelismu s přirozeným nebo pozitivním právem vykládaným na základě právní kultury římského práva. To s sebou nese historickou a kulturní podmíněnost, jakož i určitou strnulost tváří v tvář teologickému a charismatickému vývoji. Aby se církevnímu právu otevřely nové obzory, dalším směrem pneumatologické reflexe je trinitární povaha církevního společenství, a tedy účast věřících všech kategorií na trinitárních vztazích, což s sebou nese určité právní důsledky, které by z toho mohly být vyvozeny. Klaus Mörsdorf se tomuto pohledu blíží, když rozlišuje mezi „slovem“ a „svátostí“¹⁴ a snaží se vysvětlit funkční rozdílnost obou pravomocí prostřednictvím dvou principů: „*principium generans*“ pro svátost svěcení a „*principium dirigens*“ pro *missio canonica*, která se vzájemně doplňují a potvrzují.¹⁵ Nezdá se však, že by dospěl k rozlišení božských posláních Slova a Ducha na základě těchto principů, které působí

13 Je zřejmé, že rozlišování charismat hierarchickou autoritou je důležité, protože svoboda Ducha může být nesprávně vykládána a zneužívána, jak se to často děje v samozvaných charismatických skupinách.

14 A. Cattaneo, *La complementarietà di ordine e di giurisdizione nella dottrina di Klaus Mörsdorf*, https://dadun.unav.edu/bitstream/10171/10209/1/CDIC_I_09, 28. dubna 2022, 403.

15 A. Cattaneo, *La complementarietà di ordine e di giurisdizione nella dottrina di Klaus Mörsdorf*, https://dadun.unav.edu/bitstream/10171/10209/1/CDIC_I_09, 28. dubna 2022, 401ss.

a podílejí se na svátostném a administrativním řádu církevního společenství, aby zaručily jeho růst a jednotu.

Autorita Krista jako Otcova zástupce („Kdo vidí mne, vidí Otce“)¹⁶ je totiž církvi předávána svátostí svěcení, aby skrze slovo a svátosti byli pokřtění živeni a posilováni ve své synovské identitě; zatímco dar Ducha Svatého zajišťuje církevní společenství vysvěcených služebníků a věřících. Dobrý řád „společenství“ mezi jedněmi a druhými zaručuje Duch, který šíří lásku v srdcích, a tak zdokonaluje církevní vztahy založené na vzájemných strukturálních a svátostných rozdílech mezi jedněmi a druhými.

Pravomoc svěcení vtěluje otcovskou autoritu Krista v církvi, autoritu, která rodí svátostný život, a tak strukturuje společenství a odkazuje všechny jeho členy k poslušnosti vůči Otci, od něhož se odvozuje každé otcovství. Jurisdikční pravomoc vtěluje autoritu Ducha Svatého, která se zaměřuje na podporu řádu lásky v církvi, což předpokládá konkrétní uskutečňování příkázání lásky, ale také zákon, kázeň, rozhodnutí a nápravu; předpokládá autoritu, která jedná svobodně, ale podle řádu stanoveného vtěleným Slovem a která sama o sobě odkazuje na Otce jednorozeného Syna, jenž je zdrojem celého Božího plánu a jeho dovedení až do plnosti Království.

Na jedné straně rodit věčný život v duších a na druhé straně jej doprovázet, chránit a činit plodným, to jsou dvě božská poslání Slova a Ducha, která jsou dvojediným základem pro *Sacra Potestas*. To znamená, že samotné božské osoby se projevují v církevních subjektech obdařených specifickými společensky identifikovatelnými schopnostmi. Spásná účinnost této *Sacra Potestas* je přičitatelná především božskému Konateli, který osobně působí dvojím způsobem, christologickým a pneumatologickým, a to jako pravomoc svěcení, která dává a živí božský život, nebo jako jurisdikční pravomoc, která zajišťuje řád lásky ve všech nesmírně rozmanitých dimenzích církevního společenství zainteresovaného na lidských dějinách. Odtud plyne význam služby Petra, hlavy apoštolského kolegia, který udržuje jednotu této dvojí pravomoci pro jednotu církve podle petrovského charismatu; odtud také pochází charismatická autorita, jež je ve službě společenství a poslání, podléhá rozlišování biskupů a Petrova

nástupce, i když nevychází přímo ze svěcení, ale ze svobody Ducha Svätého.¹⁷ A tak docházíme spolu se svatým Irenejem k závěru, že v harmonickém rozvoji misijního společenství církve jsou Kristus a Duch „dvě Otcovy ruce“.¹⁸

Co se týče řízení Římské kurie, nestačí říci, že kanonická mise svěřená Svatým otcem je dostatečná pro stanovení jurisdikční pravomoci jakékoli autority vykonávané v dikasteriích, ať už je jmenovaná osoba kardinálem, biskupem, řeholníkem nebo laikem. Papež svěřuje misi po rozpoznání charismatu nebo kompetence, která ospravedlňuje jeho volbu; pravomoc delegovaná skrze *missio canonica* právně konfiguruje službu dotyčné osoby, jejíž osobní charisma je využito, a podle kompetencí různých dikasterií není lhotejné, zda je dotyčná osoba biskupem, knězem, jáhnem nebo laikem. V opačném případě by přetrvávala právní mentalita, která zdůrazňuje pouze delegování pravomoci, aniž by brala v úvahu charismatický rozměr církve, což by bylo v přímém rozporu s otevřeností ke skutečné decentralizaci.¹⁹

V tomto světle může apoštolská konstituce *Praedicate Evangelium* velmi dobře začlenit laiky, ženy a řeholníky a řeholnice do řízení církve, aniž by narušila její hierarchickou strukturu, ale aktualizuje ji a vyvažuje pomocí pneumatologie, která, bohužel, nedostává příliš prostoru v kanonických debatách a jež má zároveň klíč k reformě církve v čase synodality a v jejím znamení. Proto si přejeme, aby novinky,

17 Výhrady k začlenění charismatické perspektivy do katolické sféry pramení z vlivu protestantské ekleziologie, která staví proti sobě Ducha a instituci jako dvě navzájem cizí skutečnosti, jednu nebeskou a druhou světskou. Srov. Hans Küng, *Die Kirche* (Freiburg-Basel-Wien 1967), který jejich model přebírá až příliš; viz kritický rozbor Jeho Eminence kardinála Antonia Rouca Varely, *Charismas institucionales y personales*, Universidad San Damaso Subsidia canonica 28, 20p, 13–16. Závěrečná kardinálova slova o charismatech však zůstávají velmi restriktivní.

18 Ireneus z Lyonu, *Adversus Haereses*, IV, 20, 1.

19 Jiný způsob zkoumání decentralizace v návaznosti na H. Legrandu a L. Vuillemina zdůrazňuje svátostné spojení mezi biskupem a místní církví: „Svátost, v tomto případě svěcení, je sama o sobě původcem práva, protože vytváří neoddělitelné duchovní a právní spojení mezi biskupem a jeho církví“ (Alphonse Borras, op. cit., s. 497).

které obsahuje, bylo možné uplatnit i v univerzálním právu.²⁰ Bylo nepochybně nutné, aby to byl univerzální Pastýř pocházející z charismatické oblasti církve, který diskrétně a pokojně představil tuto reformu v řízení církve, jež nerelativizuje význam *Sacra Potestas*, ale lépe ji začleňuje do rámce trinitární a svátostné ekleziologie Druhého vatikánského koncilu. Vyjádřené výhrady a probíhající diskuse by měly umožnit výrazné pneumatologické prohloubení, které je nezbytné pro kontinuitu a kreativitu autentické církevní Tradice.

Marc Ouellet
prefekt Dikasteria pro biskupy

20 Lze pokorně vyslovit hypotézu o možném přeformulování kánonu 129 v tomto vyjádření: „K pravomoci řízení, která církvi náleží z Božího ustanovení a nazývá se také jurisdikční pravomocí, je způsobilý vysvěcený duchovní a jakýkoli pokřtěný věřící, kterému církevní autorita přiznává charisma užitečné pro budování Božího království.“

6.

DEKRET APOŠTOLSKÉ PENITENCIÁRIE KE SVĚTOVÉMU DNI PRARODIČŮ A SENIORŮ

24. ČERVENCE

DEKRET

Apoštolská penitenciárie pro rozhojnění zbožnosti věřících a spásu duší pravomocí, jež jí byla svěřena nejvyšším pontifikem Františkem, z Boží prozřetelnosti papežem, pozorně přijala prosby, které jí nedávno zaslal kardinál Kevin Joseph Farrell, prefekt Dikasteria pro laiky, rodinu a život, u příležitosti 2. Světového dne prarodičů a seniorů, již vyhlášeného Svatým otcem na čtvrtou červencovou neděli, a dobitivě umožňuje získat 24. července 2022 z nebeských pokladů církve *plnomocný odpustek*. Tento odpustek, který lze také přivlastnit duším v očistci, mohou za obvyklých podmínek (svátost smíření, přijetí eucharistie a modlitba na úmysl Svatého otce) získat prarodiče, senioři a všichni věřící, kteří se v duchu skutečného pokání a vedení láskou zúčastní u příležitosti 2. Světového dne prarodičů a seniorů slavnostní mše svaté, již bude předsedat Svatý otec František v papežské bazilice ve Vatikánu, anebo se zúčastní různých obřadů, jež se budou konat na celém světě.

Tento Soud milosrdenství¹ nadto umožňuje věřícím získat v tento den *plnomocný odpustek*, pokud věnují příhodný čas tomu, že reálně nebo prostřednictvím komunikačních prostředků navštíví staré sestry a bratry, kteří se nacházejí v nouzi či obtížích (např. nemocné, opuštěné, nemohoucí a podobně).

Také nemocní staří lidé a všichni, kdo z vážného důvodu nemohou vycházet z domu, budou moci získat *plnomocný odpustek*, jestliže se

1

Tj. Apoštolská penitenciárie.

zřeknou jakéhokoliv hříchu a mají úmysl splnit, jakmile to bude možné, tři obvyklé podmínky a připojí se k posvátným obřadům tohoto světového dne duchovně, zvláště v době, kdy se budou slova Svatého otce šířit prostřednictvím komunikačních prostředků, a milosrdnému Bohu přitom obětují své modlitby a bolesti nebo obtíže vlastního života.

Aby se tedy přístup k získání Božího odpuštění, otvíraného klíči církve, při laskavém pastýřském přístupu usnadnil, žádá tato penitenciárie snažně, aby se všichni kněží pověření fakultami zpovědníků ochotně a velkoryse věnovali slavení svátosti pokání.

Tento dekret bude platit pro 2. Světový den prarodičů a seniorů. Jakákoliv ustanovení, která jsou s tímto v rozporu, nejsou na překážku.

Dáno v Římě v sídle Apoštolské penitenciárie 30. května roku 2022
od Pánova vtělení

Mauro kardinál Piacenza
velký penitenciář

Krzysztof Nykiel
regent

III.
DOKUMENTY A SDĚLENÍ ČBK

1. METODICKÝ POKYN ČBK PRO SLUŽBU NEMOCNIČNÍCH KAPLANŮ

Personální management nemocničních kaplanů a dobrovolníků v duchovní péči ve zdravotnictví v jednotlivých diecézích

Obsah

Úvod.....	254
I. Organizace duchovní péče ve zdravotnictví na diecézní úrovni.....	254
II. Náplň práce diecézního koordinátora nemocničních kaplanů (dále „NK“).....	255
III. Ziskávání nových nemocničních kaplanů.....	257
IV. Vzdělávání nemocničních kaplanů	257
V. Duchovní formace a supervize nemocničních kaplanů	258
VI. Finanční zabezpečení vzdělávání a supervize nemocničních kaplanů	259
Závěr	260
Seznam méně obvyklých zkratk.....	260
Seznam pramenů.....	260

Úvod

Záměrem navrhovaného metodického dokumentu je reagovat na aktuálnost otázky personálního managementu nemocničních kaplanů (dále jen „NK“) a dobrovolníků v duchovní péči ve zdravotnictví (dále jen „D v DP“) v diecézích ČR. Cílem je zavést dobrou praxi v řízení a koordinaci nemocničních kaplanů a dobrovolníků v duchovní péči ve zdravotnictví v celé České republice.

Nemocniční kaplan je mezinárodně užívané označení osoby, která vykonává duchovní službu ve zdravotnickém zařízení. Jedná se o duchovní i laiky, muže i ženy. Působí na základě pověření církve a smlouvy s nemocnicí. Nabízí nemocným osobní setkání a rozhovor, lidskou blízkost a doprovázení. Pomáhá pacientům hledat cesty, jak důstojně zvládat obtížnou situaci nemoci a umírání, překonávat osamění a podporovat růst ve víře, naději a lásce. Zprostředkuje návštěvu duchovního na základě přání pacienta a se zřetelem k jeho náboženskému vyznání. Koordinuje službu dobrovolníků v duchovní péči v daném zdravotnickém zařízení.

Nemocniční kaplan poskytuje duchovní péči všem pacientům, členům registrovaných církví a náboženských společností v ČR, lidem bez vyznání a příslušnosti k některé z církví a náboženských společností, kteří o tuto službu církve projeví zájem.

Dobrovolník v duchovní péči ve zdravotnictví je osoba, která ve svém volném čase a pod vedením nemocničního kaplana poskytuje duchovní péči ve zdravotnictví.

K 31. 12. 2021 v 72 zdravotnických zařízeních slouží 105 katolických nemocničních kaplanů, kteří jsou sdruženi v Katolické asociaci nemocničních kaplanů v ČR (dále jen „KANK“). Nemocniční kaplani, vyslaní církvemi zastoupenými v Ekumenické radě církví v ČR (dále jen „ERC“), jsou sdruženi v Asociaci nemocničních kaplanů, která v současné době eviduje 37 kaplanů v činné službě (ti nejsou zahrnuti v předešlých počtech). Duchovní péče ve zdravotnictví má v českých podmínkách ekumenický charakter.

I. Organizace duchovní péče ve zdravotnictví na diecézní úrovni

1. V každé diecézi diecézní biskup pověří osobu zodpovědnou za koordinaci nemocničních kaplanů (dále jen „diecézní koordinátor“),

kteřá je zároveň začleněna na odpovídací místo do organizační struktury biskupství, a jmenuje ji do Rady pro zdravotnictví ČBK.

2. Diecézní koordinátor je metodicky veden předsedou Rady pro zdravotnictví ČBK a národním koordinátorem duchovní péče ve zdravotnictví. Je také členem Katolické asociace nemocničních kaplanů v ČR.

3. Hlavním úkolem diecézního koordinátora je zajištění a koordinace duchovní péče ve všech typech zdravotnických zařízení na území dané diecéze (tj. nemocnice, léčebny dlouhodobě nemocných, hospice, odborné léčebné ústavy) prostřednictvím nemocničních kaplanů a dobrovolníků v duchovní péči ve zdravotnictví.

4. Na úrovni diecéze je vhodné zřízení pracovní skupiny zástupců nemocničních kaplanů z jednotlivých zdravotnických zařízení, která je vedena diecézním koordinátorem.

5. V případě potřeby spolupracuje s organizacemi, které se podílí na zdravotnické, sociální a duchovní péči v dané diecézi (např. Charita, Maltéžská pomoc).

II. Náplň práce diecézního koordinátora nemocničních kaplanů (NK)

1. Ve spolupráci s vedením diecéze vytváří vizi duchovní péče ve zdravotnictví v dané diecézi a promítá ji do konkrétních dílčích opatření a cílů. Vychází přitom z původu, poslání a cílů pastorační činnosti, vyplývající z Dohody o duchovní péči ve zdravotnictví mezi Ministerstvem zdravotnictví ČR, Českou biskupskou konferencí a Ekumenickou radou církví v České republice uzavřené r. 2019 a Dodatku č. 1 k této Dohodě z r. 2021, Dohody o duchovní péči ve zdravotnictví mezi ČBK a ERC z r. 2006 a Dodatku č. 1 k této Dohodě z r. 2012 a Dodatku č. 2 k této Dohodě z r. 2019 a platné legislativy vztahující se k dané problematice. Dodržuje Etický kodex nemocničního kaplana.

2. Ve spolupráci s vedením diecéze vede přehlednou agendu v oblasti duchovní péče v dané diecézi.

3. Mapuje, analyzuje a vyhodnocuje potřebu zajištění duchovní péče v jednotlivých zdravotnických zařízeních na území dané diecéze vzhledem k specifickým jimi poskytované zdravotnické péče (např. rozdílnost služby NK v psychiatrické nemocnici versus léčebně dlouhodobě nemocných versus akutní lůžka).
4. Provádí vyhledávání a výběr vhodných uchazečů na vznikající pozice NK. Při výběru NK dbá na jejich způsobilost k vykonávání činnosti dle platné legislativy, v souladu s danými obecně závaznými normami a stanovenými kvalifikačními požadavky (včetně absolvování kvalifikačního kurzu NK). Žádá vedení diecéze o vyhotovení jmenovacích dekretů pro NK a jejich předání NK. Následně také o jmenování (změnách, odvolání) NK informuje představitele ostatních křesťanských církví, sdružených v ERC, na území působnosti nemocnice, ve které NK bude působit. Společně s nimi připravuje ekumenické bohoslužby, např. k vyslání NK, během Týdne modliteb za jednotu křesťanů aj.
5. Ve své činnosti vystupuje diecézní koordinátor v ekumenickém duchu, tj. aktivně komunikuje s NK z ostatních křesťanských církví.
6. Vytváří příznivé podmínky pro adaptaci nových NK a profesionální rozvoj všech NK. Poskytuje metodické vedení NK prostřednictvím pravidelných hospitací na jejich pracovišti, klade důraz na motivační a hodnotící rozhovory s NK.
7. Jedná s členy managementu nemocnic, zprostředkuje uzavření rámcové smlouvy o duchovní péči mezi daným zdravotnickým zařízením a biskupstvím, komunikaci v oblasti personálních záležitostí (např. úvazková rozvaha NK), včetně uzavření pracovního vztahu mezi NK a daným zdravotnickým zařízením. Je vhodné, aby se podílel na vytvoření plánu rozvoje duchovní péče, směrnice o duchovní péči v tomto zařízení a podmínek pro vytváření a rozvoj duchovní péče v daném zdravotnickém zařízení (působení NK a D v DP, budování nemocničních kaplí, realizaci pastoračních a s nimi příbuzných aktivit).
8. Je zodpovědný za budování a udržování vztahu mezi biskupstvím a zdravotnickými zařízeními.

9. Usiluje o celoživotní vzdělávání NK. Ve spolupráci s NK vytváří jeho individuální vzdělávací plán. Přípravuje, organizuje a vyhodnocuje pravidelná formačně vzdělávací setkání NK na úrovni diecézní (nejméně 2x ročně). Ve spolupráci s KANK a vzdělávacími institucemi organizuje odborné semináře, kurzy a programy pro NK a pracovníky ve zdravotnictví v oblasti duchovní péče, event. participuje na výuce, školení a přednáškách ve vzdělávacích aktivitách pro výše uvedené cílové skupiny. Zúčastňuje se a event. přispívá k náplni odborných konferencí, seminářů a školení v oblasti duchovní péče.

10. Dbá o získávání a výběr nových D v DP, jejich vzdělávání, formaci a spolupráci s NK.

11. Ve spolupráci s tiskovými mluvčími biskupství a zdravotnických zařízení a národním koordinátorem se podílí na propagaci duchovní péče ve zdravotnictví.

III. Získávání nových nemocničních kaplanů

1. Diecézní koordinátor při výběru nových NK oslovuje zejména tyto cílové skupiny:

- bohoslovce (participace na jejich formaci),
- trvalé jáhny (účast na jejich formaci před jáhenským svěcením i během jejich služby),
- studenty dálkového i denního studia teologie a sociálních oborů (vstupy do škol prostřednictvím workshopů, besed...),
- řeholníky a řeholnice.

IV. Vzdělávání nemocničních kaplanů

1. NK pro výkon služby musí splnit kvalifikační předpoklady, které jsou obsaženy v Dohodě o duchovní péči ve zdravotnictví uzavřené mezi Ministerstvem zdravotnictví ČR (dále jen „MZ ČR“), ČBK a ERC v ČR z 11. 7. 2019, včetně absolvování kvalifikačního kurzu Nemocniční kaplan. (Tento kurz je realizovaný t.č. na CMTF UP v Olomouci, TF JČU v Českých Budějovicích a ETF UK v Praze, a to v souladu s ustanoveními obsaženými v dokumentu Obsah minimálních standardů kurzu Nemocniční kaplan MZ ČR z 11. 9. 2018. Garant kurzu zodpovídá za

výběr vhodných účastníků kurzu, stanovení kritérií pro absolutorium a udělení výjimek pro přijetí do kurzu nebo pro jeho řádné ukončení.)

2. Celoživotní vzdělávání (dále jen „CŽV“) NK navazuje na kvalifikační kurz NK a přispívá k profesnímu růstu NK, prohlubování spolupráce se zdravotníky a vyšší kvalitě poskytované duchovní péče ve zdravotnictví.

3. Zajištění CŽV NK se v diecézích realizuje ve spolupráci s teologickými fakultami (kurzy CŽV), vzdělávacími institucemi (např. Jsme blízko vám – Institut klinické pastorační péče v Olomouci nebo Centra paliativní péče v Praze), v KANK (např. republikové setkání nemocničních kaplanů na Velehradě) aj. V rámci ekonomické i personální úspory je vhodné zvážit možnost spolupráce více diecézí při tvorbě vzdělávacích kurzů.

4. Z praxe NK – tedy jejich zapojování do víceoborových týmů (především v paliativní péči), komunikace s lékaři, sestrami a dalšími zdravotnickými profesemi v nemocnicích – vyplývá nutnost soustavného prohlubování a doplňování jejich odborných znalostí a dovedností, tak jako je to požadováno u nelékařských zdravotnických pracovníků, kterým to ukládá zákon č. 96/2004 Sb., o nelékařských zdravotnických povoláních.

V. Duchovní formace a supervize nemocničních kaplanů

1. Diecézní koordinátor podporuje duchovní život NK v rozměru teologie služby, povolání, poslání, a to zejména prostřednictvím pravidelných rekolekcí, exercicií a duchovních aktivit.

2. Supervize NK se realizuje v rozhovoru mezi kvalifikovaným supervizorem a nemocničním kaplanem, ve kterém prostřednictvím zaměřeného pozorování a cílených otázek se zamýšlejí nad úrovní péče o klienta (tj. pacienta, jeho blízkých, pracovníků ve zdravotnictví, kolegů, studentů), a tím přispívají ke zvyšování schopnosti reflexe (uvědomovaného vnímání) vlastní práce a sebereflexe NK.

3. Biskupství uzavírá se supervizorem smlouvu zpravidla na 1 rok, i když počítá se zpravidla s pětiletou supervizní spoluprací, a hradí supervize NK.

4. Možnosti supervize NK:

4.1 Supervize skupinová (např. v rámci diecézního setkání NK) se zaměřuje na zvládání vztahových problémů (např. vztahu nemocniční kaplan – pacient) nebo na zvládání komunikačních obtíží s pacienty, příbuznými, zdravotníky.

4.2 Individuální supervize

4.2.1 Strukturovaný kontakt supervizora s jedním NK: Cílem je podpora a rozvoj profesionálního fungování NK, osvojování nových dovedností nebo při zavádění nových postupů.

4.2.2 Krizová supervize po telefonu, kdy NK v tíživé pracovní situaci má možnost zavolat supervizorovi.

VI. Finanční zabezpečení vzdělávání a supervize nemocničních kaplanů

1. Dne 11. 7. 2019 byla mezi ČBK, ERC a MZ ČR uzavřena Dohoda o duchovní péči ve zdravotnictví. Z čl. 7 odst. 5 této Dohody vyplývá potřeba uzavírat mezi zdravotnickými zařízeními a diecézí rámcové smlouvy o spolupráci při realizaci duchovní péče. Radou pro duchovní péči ve zdravotnictví MZ ČR byl schválen vzor této rámcové smlouvy. V kapitole II., bodu 2d) této rámcové smlouvy je uvedeno, že vysílající církve zajistí další vzdělávání a supervizi NK a D v DP.

2. Je vhodné, aby si každá diecéze vytvořila model finančního zajištění celoživotní vzdělávání NK i jejich supervize. V rámci ekonomické i personální úspory je ke zvážení možnost spolupráce více diecézí při tvorbě vzdělávacích kurzů i supervizí.

3. Pro financování vzdělávání a supervize NK je možné využít také jiné zdroje:

- finanční podporu ze strany zdravotnických zařízení, např. kurzy v rámci paliativních týmů konkrétních nemocnic,
- grantové podpory (např. Nadační fond Abakus, KANK...),
- fundraising.

Závěr

Tento dokument je vyústěním dlouholetých snah Rady pro zdravotnictví ČBK a Katolické asociace nemocničních kaplanů v ČR o vytvoření standardů pro poskytování duchovní péče ve zdravotnictví v rámci jednotlivých diecézí. Z prezentované dobré praxe vyplývá nutnost ustanovit pozici diecézního koordinátora nemocničních kaplanů a dobrovolníků v duchovní péči ve zdravotnictví (resp. biskupského delegáta pro pastorační nemocných), proto tento dokument popisuje především jejich službu. Její zavedení prospěje naplnění pastoračního poslání diecézního biskupa v péči o nemocné, jejich blízké a personál ve zdravotnických zařízeních.

Seznam méně obvyklých zkratek

CŽV	celoživotní vzdělávání
D v DP	dobrovolník v duchovní péči
FB	facebook
KANK	Katolická asociace nemocničních kaplanů v České republice
MZ ČR	Ministerstvo zdravotnictví České republiky
NK	nemocniční kaplan

Seznam pramenů

Dohoda o duchovní péči ve zdravotnictví mezi Českou biskupskou konferencí a Ekumenickou radou církví v České republice (z roku 2006).

Dodatek č. 1 (z roku 2012) a Dodatek č. 2 (z roku 2019) k této Dohodě.

Dohoda o duchovní péči ve zdravotnictví mezi Ministerstvem zdravotnictví České republiky, Českou biskupskou konferencí a Ekumenickou radou církví v České republice (z roku 2019).

Dodatek č. 1 k této Dohodě (z roku 2021).

Všechny dokumenty viz [online]. [cit. 2022-01-02]. Dostupné na [www: <https://kaplan-nemocnice.cz/souvisejici-dokumenty-a-odkazy/>](https://kaplan-nemocnice.cz/souvisejici-dokumenty-a-odkazy/).

Metodický pokyn ČBK pro službu nemocničních kaplanů schválilo 131. plenární zasedání ČBK dne 27. dubna 2022.

2. SMĚRNICE ČBK O USTANOVENÍ LEKTORŮ A JEJICH SLUŽBĚ

Na základě Kodexu kanonického práva kán. 230–231 a na základě apoštolského listu papeže Františka motu proprio *Spiritus Domini* ze dne 11. ledna 2021 přijala Česká biskupská konference následující normy pro ustanovování trvalých lektorů, kteří nejsou kandidáty jáhenství a kněžství, a trvalých lektorek (č. j. ČBK 132 – XIII – 1a ze dne 8. července 2022).

Úvod

„Lektor je ustanoven pro úkol, který je mu vlastní: v liturgickém shromáždění číst Boží slovo, proto ať čte při mši i jiných obřadech čtení z Písma svatého (ne však evangelium). Pokud chybí žalmista, recituje žalm mezi čteními; není-li přítomen jáhen ani kantor, přednáší úmysly v přímluvách a usměrňuje zpěv a účast věřícího lidu na bohoslužbách. Ať připravuje věřící k hodnému přijetí svátostí, a je-li třeba, může vést přípravu těch věřících, kteří mají na základě dočasného pověření číst při bohoslužbě Písmo svaté. Aby tyto úkoly mohl konat náležitě a příkladně, ať stále rozjímá slova Písma svatého“ (Pavel VI., *Ministeria quaedam*, č. 5).

I. Základní požadavky

Pro ustanovení do trvalé služby lektora se vyžaduje:

1. věk alespoň 30 let;
2. alespoň 5 let od přijetí všech iniciačních svátostí (křest, biřmování, eucharistie);
3. pro ty, kdo žijí v manželství: uspořádané manželství, souhlas manžela/manželky; pro ty, kdo žijí zasvěceným životem: složení trvalých slibů v řeholním institutu nebo doživotní či konečné včlenění do sekulárního institutu nebo společnosti apoštolského života;
4. nejedná-li se o člena řeholního institutu nebo společnosti apoštolského života, vyžaduje se též domicil v diecézi.

II. Vzdělání

Pro ustanovení do trvalé služby lektora se předpokládá:

- bakalářský či magisterský titul z teologie nebo teologických či náboženských nauk doplněný o kurz praktických dovedností lektora
- nebo řeholní formace doplněná o kurz praktických dovedností lektora
- nebo alespoň roční kurz zaměřený na studium Písma svatého, nauku církve, liturgii a praktické dovednosti lektora organizovaný teologickou fakultou či diecézí (nikoli pouze farností).

III. Osvědčení se v církevní službě

Pro ustanovení do služby lektora se vyžaduje zkušenost se službou předčítání Božího slova při liturgii.

IV. Osobnostní a duchovní předpoklady

Pro ustanovení do služby lektora se vyžadují:

1. adekvátní tělesné, mentální a osobnostní předpoklady dle uvážení ordináře;
2. osobní vztah k Písmu svatému;
3. horlivý duchovní život, který se projevuje mimo jiné častější než pouze nedělní účastí na slavení eucharistie, pravidelnou účastí na svátosti pokání, každoroční účastí na duchovních cvičeních či víkendových rekolekcích nebo srovnatelných pobytech se zaměřením na duchovní život;
4. konstruktivní přístup k životu v církevním společenství;
5. dobrá pověst.

V. Ustanovení lektora/lektorky

1. Zájemce/zájemkyně o službu lektora předloží svobodně napsanou a podepsanou žádost svému ordináři; předkládá ji prostřednictvím vlastního faráře nebo vyššího představeného.
2. Zájemce/zájemkyně k žádosti přiloží:
 - a) výpis z křestní matriky ne starší než 3 měsíce;
 - b) doklad o požadovaném vzdělání (vysokoškolský diplom z teologie a/nebo osvědčení z formačního kurzu).

3. Farář nebo příslušný představený k žádosti připojí testimonium, v němž se podrobně vyjádří k bodům obsaženým v oddíle III a IV této směrnice.
4. Ordinář svobodně rozhodne o ustanovení lektora/lektorky dle potřeb místní církve. Ustanovení lektora/lektorky není možné vyžadovat. Ustanovení lektora/lektorky nezakládá nárok na finanční odměnu ze strany církve.
5. Lektor/lektorka je do své služby ustanoven/a liturgickým obřadem uvedeným v Římském pontifikálu ordinářem nebo jím pověřeným knězem.
6. O ustanovení lektora/lektorky se provede zápis do diecézního registru lektorů uchovávaného na kurii. Lektor/lektorka obdrží o svém ustanovení doklad.
7. V případě, že lektor/lektorka trvale změní bydliště mimo území diecéze, ve které byl/a do služby ustanoven/a, je povinen/povinna o tom informovat ordináře ve svém novém bydlišti.

VI. Výkon služby lektora

1. Lektor/lektorka se ve své službě řídí platnými liturgickými předpisy, obsaženými zejména ve Všeobecných pokynech k Římskému misálu a v Úvodu k mešnímu lekcionáři, a nařízeními, které vydal příslušný ordinář.
2. Farář nebo příslušný představený bdí nad výkonem služby a další formací lektorů ustanovených ke službě v jeho farnosti. V případě, že ustanovený lektor/lektorka trvale změní bydliště nebo zemře, oznámí farář tuto skutečnost na kurii do diecézního registru lektorů. V případě, že se lektor/lektorka závažným způsobem odchyluje od nauky církve v oblasti víry a mravů nebo se trvale dopouští jednání, které je pohoršením, informuje o tom farář ordináře.

VII. Omezení a pozastavení výkonu služby lektora

1. Ordinář, který lektora/lektorku ustanovil, může pozastavit výkon jeho/její služby ze spravedlivého důvodu.
2. Biskup může ze spravedlivého důvodu omezit výkon lektorátu konkrétní osoby na území své diecéze (srov. kán. 223 § 2 a 678 § 1).

3. SMĚRNICE ČBK O USTANOVENÍ AKOLYTŮ A JEJICH SLUŽBĚ

Na základě Kodexu kanonického práva kán. 230–231 a na základě apoštolského listu papeže Františka motu proprio *Spiritus Domini* ze dne 11. ledna 2021 přijala Česká biskupská konference následující normy pro ustanovování trvalých akolytů, kteří nejsou kandidáty jáhenství a kněžství, a trvalých akolytek (č. j. ČBK 132 – XIII – 1a ze dne 8. července 2022).

Úvod

„Akolyta je ustanoven k tomu, aby pomáhal jáhnovi a knězi. Jeho úkolem je konat službu u oltáře a pomáhat jáhnovi a knězi při liturgických úkonech, zvláště při mši; kromě toho – jako mimořádný udělovatel – rozdílí věřícím eucharistii, pokud řádní udělovatelé, o kterých mluví kán. 845 CIC,¹ nejsou přítomni nebo když jim v tom překáží nemoc, vysoký věk nebo jiná pastorační práce nebo pokud počet věřících, kteří přistupují k stolu Páně, je tak velký, že by se mše značně prodloužila. V mimořádných okolnostech může být akolyta pověřen, aby vystavil věřícím k veřejné úctě Nejsvětější svátost a pak ji znovu uložil, Nejsvětější svátostí však nežehná. Pokud je třeba, může vést přípravu těch věřících, kteří na základě dočasného pověření pomáhají knězi nebo jáhnovi při bohoslužbě, např. přinášejí kříž, misál, svíce nebo konají podobné úkoly. Svou službu bude akolyta konat důstojně, pokud se bude stále vroucněji účastnit slavení eucharistie, bude z ní žít a bude ji tak stále hlouběji poznávat.

Protože je akolyta zvláštním způsobem určen pro službu oltáře, ať se naučí všemu, co se týká slavení bohoslužby, a snaží se pochopit její hluboký duchovní smysl, aby se tak denně cele obětoval Bohu a aby svým náležitým a uctivým chováním byl příkladem shromážděné obci. Ať upřímnou láskou miluje tajemné Kristovo tělo neboli Boží lid, a v něm zvláště slabé a nemocné“ (Pavel VI., *Ministeria quaedam*, č. 6).

1

Uvedený kánon je z CIC 1917; v CIC 1983 mu odpovídá kán. 910 § 1.

I. Základní požadavky

Pro ustanovení do trvalé služby akolyty se vyžaduje:

1. věk alespoň 30 let;
2. alespoň 5 let od přijetí všech iniciačních svátostí (křest, biřmování, eucharistie);
3. pro ty, kdo žijí v manželství: uspořádané manželství, souhlas manžela/manželky; pro ty, kdo žijí zasvěceným životem: složení trvalých slibů v řeholním institutu nebo doživotní či konečné včlenění do sekulárního institutu nebo společnosti apoštolského života;
4. nejedná-li se o člena řeholního institutu nebo společnosti apoštolského života, vyžaduje se též domicil v diecézi.

II. Vzdělání

Pro ustanovení do trvalé služby akolyty se předpokládá

- bakalářský či magisterský titul z teologie nebo teologických či náboženských nauk doplněný o kurz praktických dovedností akolyty
- nebo řeholní formace doplněná o kurz praktických dovedností akolyty
- nebo alespoň roční kurz zaměřený na studium liturgiky, sakramentální a pastorální teologie a praktických dovedností akolyty organizovaný teologickou fakultou či diecézí (nikoli pouze farností).

III. Osvědčení se v církevní službě

Pro ustanovení do trvalé služby akolyty se vyžaduje předchozí dočasné pověření ke službě mimořádného služebníka podávání svatého přijímání nebo donášení eucharistie nemocným.

IV. Osobnostní a duchovní předpoklady

Pro ustanovení do služby akolyty se vyžadují:

1. adekvátní tělesné, mentální a osobnostní předpoklady podle uvážení ordináře;
2. osobní účast na Kristově oběti;

3. horlivý duchovní život projevující se mimo jiné častější účastí na bohoslužbách i mimo neděli, účastí na eucharistické adoraci, pravidelnou účastí na svátosti pokání, každoroční účastí na duchovních cvičeních nebo srovnatelných pobytech se zaměřením na duchovní život;
4. konstruktivní přístup k životu v církevním společenství;
5. dobrá pověst.

V. Ustanovení akolyty

1. Zájemce/zájemkyně o službu akolyty předloží svobodně napsanou a podepsanou žádost svému ordináři; předkládá ji prostřednictvím vlastního faráře nebo vyššího představeného.
2. Zájemce/zájemkyně k žádosti přiloží:
 - a) výpis z křestní matriky ne starší než 3 měsíce;
 - b) doklad o požadovaném vzdělání (vysokoškolský diplom z teologie/náboženských nauk a/nebo osvědčení z formačního kurzu).
3. Farář nebo příslušný představený k žádosti připojí testimonium, v němž se podrobně vyjádří k bodům obsaženým v oddíle III a IV této směrnice. Mj. připojí dokumenty, které dosvědčí zkušenost se službou vyžadovanou v oddíle III.
4. Ordinář svobodně rozhodne o ustanovení akolyty dle potřeb místní církve. Ustanovení akolyty/akolytky není možné vyžadovat. Ustanovení akolyty/akolytky nezakládá nárok na finanční odměnu ze strany církve.
5. Akolyta/akolytka je ustanoven/a do své služby liturgickým obřadem uvedeným v Římském pontifikálu ordinářem nebo jím pověřeným knězem.
6. O ustanovení akolyty/akolytky se provede zápis do diecézního registru akolytů uchovávaného na kurii. Akolyta/akolytka obdrží o svém ustanovení doklad.
7. V případě, že akolyta/akolytka trvale změní bydliště mimo území diecéze, ve které byl/a do služby ustanoven/a, je povinen/povinna o tom informovat ordináře ve svém novém bydlišti.

VI. Výkon služby akolyty

1. Akolyta/akolytka se ve své službě řídí platnými liturgickými předpisy, obsaženými zejména ve Všeobecných pokynech k Římskému misálu, v liturgické knize Svaté přijímání a úcta eucharistie mimo mši, v instrukci *Redemptionis sacramentum* a v usnesení ČBK ze dne 13. listopadu 2001 (ČBK 43 – XVI), a nařízeními, které vydal příslušný ordinář.
2. Farář nebo příslušný představený bdí nad výkonem služby a další formací akolytů/akolytek ustanovených ke službě v jeho farnosti. V případě, že ustanovený/á akolyta/akolytka trvale změní bydliště nebo zemře, oznámí farář tuto skutečnost na kurii do diecézního registru akolytů. V případě, že se akolyta/akolytka závažným způsobem odchyluje od nauky církve v oblasti víry a mravů nebo se trvale dopouští jednání, které je pohoršením, informuje o tom farář ordináře.

VII. Zrušení ustanovení ke službě akolyty a omezení jeho služby

1. Ordinář, který akolytu/akolytku ustanovil, může pozastavit výkon jeho/její služby ze spravedlivého důvodu.
2. Biskup může ze spravedlivého důvodu omezit výkon akolytátu konkrétní osoby na území své diecéze (srov. kán. 223 § 2 a 678 § 1).

IV.
ZMĚNY V KODEXU
KANONICKÉHO PRÁVA

1. **APOŠTOLSKÝ LIST
„MOTU PROPRIO“
PAPEŽE FRANTIŠKA
COMPETENTIAS QUASDAM DECERNERE,
KTERÝM JSOU MĚNĚNY NĚKTERÉ
NORMY KODEXU KANONICKÉHO PRÁVA
A KODEXU KÁNONŮ
VÝCHODNÍCH CÍRKVÍ**

Přidělení některých kompetencí v rámci kodifikace ustanovení zaměřených na zajištění jednoty disciplíny univerzální církve, výkonné moci místních církví a církevních institucí odpovídá církevní dynamice společenství a posiluje subsidiaritu. Zdravá decentralizace nemůže než tuto dynamiku podporovat, aniž by tím ohrozila její hierarchický rozměr.

Proto jsem s ohledem na církevní kulturu a právní mentalitu vlastní každému kodexu považoval za vhodné provést změny v dosud platné legislativě týkající se některých konkrétních záležitostí a přidělit jim příslušné kompetence. Záměrem je tak především podporovat smysl pro kolegiální a pastorační odpovědnost biskupů, ať už jednotlivých biskupů diecézních/eparchiálních, tak biskupů sdružených v biskupských konferencích nebo podle východních hierarchických struktur, jakož i vyšších představených, a dále chránit principy racionality, efektivity a účinnosti.

Tyto změny norem ještě více odrážejí sdílenou a pluralitní univerzalitu církve, která zahrnuje rozdíly, aniž by je stírala, přičemž zaručuje službu římského biskupa pro zachování jednoty. Zároveň tak podporují místní autority, aby jejich řízení mělo větší pastorační účinnost, což jim usnadňuje již samotná jejich blízkost k lidem a situacím, které tuto účinnost vyžadují.

Po uvážení všech těchto skutečností vydávám níže uvedená ustanovení:

Čl. 1

V kán. 237 CIC ohledně zřízení interdiecézního semináře a jeho stanov se nahrazuje termín „schválit“ termínem „potvrdit“, takže nově zní:

<p>§ 2. Seminarium interdioecesanum ne erigatur nisi prius confirmatio Apostolicae Sedis, tum ipsius seminarii erectionis tum eiusdem statutorum, obtenta fuerit, et quidem ab Episcoporum conferentia, si agatur de seminario pro universo eius territorio, secus ab Episcopis quorum interest.</p>	<p>§ 2. Interdiecézní seminář se zřídí teprve poté, kdy Apoštolský stolec potvrdí jeho zřízení i stanovy; zřídí jej buď biskupská konference, jde-li o seminář pro celé její území, nebo biskupové, kterých se to týká.</p>
--	---

Čl. 2

V kán. 242 § 1 CIC ohledně rámcového programu kněžské formace vydaného biskupskou konferencí se nahrazuje termín „schválený“ termínem „potvrzený“, takže nově zní:

<p>§ 1. In singulis nationibus habeatur institutionis sacerdotalis <i>Ratio</i>, ab Episcoporum conferentia, attentis quidem normis a suprema Ecclesiae auctoritate latis, statuenda et a Sancta Sede confirmanda, novis quoque adiunctis, confirmante item Sancta Sede, accommodanda, qua institutionis in seminario tradendae definiantur summa principia atque normae generales necessitatibus pastoralibus uniuscuiusque regionis vel provinciales, aptatae.</p>	<p>§ 1. V každé zemi musí biskupská konference vydat podle norem Apoštolského stolce rámcový program kněžské formace, který vyžaduje potvrzení od Apoštolského stolce; tento rámcový program se upravuje podle nově vzniklých okolností rovněž s potvrzením od Apoštolského stolce; v tomto rámcovém programu se stanoví hlavní zásady a obecné normy formace v semináři, přizpůsobené pastoračním potřebám oblastí nebo provincie.</p>
--	---

Čl. 3

V textu kán. 265 CIC ohledně institutu inkardinace se přidávají mezi struktury oprávněné k inkardinaci kleriků také veřejné klerické asociace, které od Apoštolského stolce obdržely toto pověření, čímž se to uvádí do souladu s kán. 357 § 1 CCEO. Nově tedy zní:

Quemlibet clericum oportet esse in- cardinatum aut alicui Ecclesiae par- ticulari vel praelaturae personali, aut alicui instituto vitae consecratae vel societati hac facultate praeditis, aut etiam alicui Consociationi pub- licae clericali quae eandem faculta- tem ab Apostolica Sede obtinuerit, ita ut clerici acephali seu vagi mini- me admittantur.	Každý klerik musí být inkardino- ván buď do některé místní církve nebo osobní prelatury, anebo do některého institutu zasvěceného ži- vota nebo společnosti (apoštolského života), která má pověření k inkar- dinaci, nebo do veřejné klerické asociace, která dostala od Apoštol- ského stolce takové pověření, takže klerici bez inkardinace vůbec ne- smějí existovat.
--	---

Čl. 4

Kán. 604 CIC, pojednávající o stavu panen a jejich právu se sdružovat, obsahuje nový paragraf tohoto znění:

§ 3. Has consociationes recognos- cere atque erigere est, pro consoci- ationibus dioecesanis, Episcopi dio- ecesani, intra fines sui territorii, et, pro consociationibus nationalibus, Conferentiae Episcoporum, intra fi- nes sui territorii. <i>cfr can. 312</i>	§ 3. Přezkoumání a založení diecéz- ního sdružení přísluší v hranicích jeho diecéze diecéznímu biskupo- vi, zatímco pro národní sdružení to přísluší v hranicích jejího území biskupské konferenci.
---	--

Čl. 5

Kán. 686 § 1 CIC a kán. 489 § 2 CCEO, pojednávající o udělení indultu exklaustrace ze závažných důvodů členu s trvalými sliby, rozšiřují časový limit na pět let, nad tuto dobu je prodloužení nebo udělení vyhrazeno Svatému stolci nebo diecéznímu biskupovi; jejich znění je následující:

<p>CIC – Can. 686 § 1. Supremus Moderator; de consensu sui consilii, sodali a votis perpetuis professo, gravi de causa concedere potest indultum exclaustationis, non tamen ultra triennium quinquennium, praevisio consensu Ordinarii loci in quo commorari debet, si agitur de clerico. Indultum prorogare vel illud ultra triennium quinquennium concedere solummodo Sanctae Sedi vel, si de institutis iuris dioecesani agitur, Episcopo dioecesano reservatur.</p>	<p>CIC – Kán. 686 § 1. Nejvyšší představený může ze závažného důvodu se souhlasem své rady udělit členu s trvalými sliby povolení k exklaustraci nejdéle na pět let; jde-li o klerika, vyžaduje se k tomu předchozí souhlas ordináře místa, na němž má přebývat. Prodloužení povolení nebo povolení na dobu delší, než pět let je vyhrazeno Svatému stolci nebo u institutů diecézního práva diecéznímu biskupovi.</p>
<p>CCEO – Can. 489 § 2. Episcopus eparchialis hoc indultum non nisi ad triennium quinquennium concedere potest.</p>	<p>CCEO – Kán. 489 § 2. Eparchiální biskup může udělit toto povolení nanejvýš na dobu pěti let.</p>

Čl. 6

Kán. 688 § 2 CIC a kán. 496 §§ 1–2 a 546 § 2 CCEO ohledně časného profese, který ze závažných důvodů žádá o vystoupení z institutu, dává jí kompetenci vydat odpovídající indult nejvyššímu představenému se souhlasem jeho rady, ať už se jedná v latinském kodexu o institut papežského práva nebo institut diecézního práva či klášter sui iuris, nebo zda jde ve východním kodexu o klášter sui iuris, řád nebo kongregaci.

Proto se § 2 kán. 496 CCEO ruší a ostatní kánony jsou formulovány takto:

<p>CIC – Can. 688 § 2: Qui perdurante professione temporaria, gravi de causa, petit ut institutum derelinquat, indultum discedendi consequi potest a supremo Moderatore de consensu eius consilii; quoad monasterium sui iuris, de quo in can. 615, indultum, ut valeat, confirmari debet ab Episcopo domus assignationis.</p>	<p>CIC – Kán. 688 § 2. Kdo za trvání časných slibů ze závažných důvodů žádá, aby směl opustit institut, může získat povolení k vystoupení v případě institutů papežského práva od nejvyššího představeného se souhlasem jeho rady; v případě klášterů sui iuris uvedených v kán. 615 se k platnosti povolení vyžaduje potvrzení biskupem domu, do něhož řeholník patří.</p>
---	--

<p>CCEO – Can. 496: Qui perdurante professione temporaria, gravi de causa, a monasterio discedere et ad vitam saecularem redire vult, petitionem suam Superiori monasterii sui iuris deferat, cuius est, de consensu eius Consilii, indultum concedere, nisi ius particulare id pro monasteriis intra fines territorii Ecclesiae patriarchalis sitis Patriarchae reservet.</p>	<p>CCEO – Kán. 496. Kdo chce během trvání časných slibů ze závažných důvodů vystoupit z kláštera a vrátit se do světského života, ať zašle svou žádost představenému kláštera sui iuris, který se souhlasem své rady k tomu vydá povolení, pokud to partikulární právo v případě klášterů na území patriarchální církve nevyhrazuje patriarchovi.</p>
<p>CCEO – Can. 546 § 2: Qui perdurantibus votis temporariis, gravi de causa, petit, ut Ordinem vel Congregationem derelinquat, a Superiore Generali, de consensu eius Consilii, consequi potest indultum definitive ab Ordine vel Congregatione discedendi et ad vitam saecularem redeundi cum effectibus, de quibus in can. 493.</p>	<p>CCEO – Kán. 546 § 2. Kdo žádá během trvání časných slibů ze závažných důvodů o opuštění řádu nebo kongregace, může dostat od nejvyššího představeného se souhlasem jeho rady povolení vystoupit s konečnou platností z řádu nebo kongregace a vrátit se ke světskému způsobu života s účinky uvedenými v kán. 493.</p>

Čl. 7

Kán. 699 § 2 a 700 CIC a kán. 499, 501 § 2 a 552 § 1 CCEO se upravují tak, že je rozhodnutí o propuštění člena s časnými nebo trvalými sliby z institutu ze závažného důvodu účinné od okamžiku, kdy rozhodnutí vydané nejvyšším představeným se souhlasem jeho rady je oznámeno dotčené osobě, aniž je dotčeno právo řeholníka na odvolání. Proto jsou texty příslušných kánonů upraveny a jejich znění je následující:

<p>CIC – Can. 699 § 2: In monasteriis sui iuris, de quibus in can. 615, dimissionem sodalis professi decernere pertinet ad Superiorem Maiorem, de consensu eius Consilii.</p>	<p>CIC – Kán. 699 § 2. U klášterů sui iuris uvedených v kán. 615 přísluší rozhodnutí o propuštění nejvyššímu představenému se souhlasem jeho rady.</p>
--	---

<p>CIC – Can. 700: Decretum dimissionis in sodalem professum latum vim habet simul ac ei, cuius interest, notificatur. Decretum vero, ut valeat, indicare debet ius, quo religious dimissus gaudet, recurrendi intra decem dies a recepta notificatione ad auctoritatem competentem. Recursus effectum habet suspensivum.</p>	<p>CIC – Kán. 700. Rozhodnutí o propuštění doručené profesovi je účinné od okamžiku oznámení člena, jehož se týká. K platnosti rozhodnutí se vyžaduje, aby obsahovalo poučení, že propuštěný má právo na správní odvolání k příslušnému představenému ve lhůtě deseti dnů od přijetí rozhodnutí. Správní odvolání má odkladné účinky.</p>
<p>CCEO – Can. 499: Perdurante professione temporaria, sodalis dimitti potest a Superiore monasterii sui iuris, de consensu eius Consilii, secundum can. 552, §§ 2 et 3; sed dimissio, ut valeat, confirmari debet a Patriarcha, si ius particulare ita fert pro monasteriis intra fines territorii Ecclesiae patriarchalis sitis.</p>	<p>CCEO – Kán. 499. V době trvání časných slibů může být člen propuštěn představeným kláštera sui iuris se souhlasem jeho rady podle kán. 552 § 2 a 3; k platnosti propuštění se vyžaduje potvrzení patriarchou, pokud to partikulární právo v případě klášterů na území patriarchální církve vyhrazuje patriarchovi.</p>
<p>CCEO – Can. 501 § 2: Sodalis vero potest adversus decretum dimissionis intra quindecim dies cum effectu suspensivo sive recursum interponere sive postulare, ut causa via iudiciali tractetur.</p>	<p>CCEO – Kán. 501 § 2. Člen však má právo ve lhůtě 15 dní podat proti rozhodnutí o propuštění správní odvolání s odkladným účinkem nebo požádat o projednání záležitosti soudní cestou.</p>
<p>CCEO – Can. 552 § 1: Sodalis a votis temporariis dimitti potest a Superiore Generali, de consensu eius consilii.</p>	<p>CCEO – Kán. 552 § 1. Člen s časnými sliby může být propuštěn generálním představeným se souhlasem jeho rady.</p>

Čl. 8

V kán. 775 § 2 CIC ohledně vydání katechismu biskupskou konferencí pro její území se termín schválení nahrazuje termínem potvrzení; jeho znění je následující:

§ 2. Episcoporum conferentiae est, si utile videatur, curare, ut catechismi pro suo territorio, praevia Sedis Apostolicae approbatione confirmatione, edantur.	§ 2. Je-li to užitečné, má se biskupská konference postarat o vydání katechismu pro svoje území, po předchozím potvrzení Apoštolským stolcem.
--	---

Čl. 9

Kán. 1308 a 1052 CIC ohledně snížení mešních závazků upravují kompetenci; jejich znění je následující:

CIC – Can. 1308 § 1: Reductio onerum Missarum, ex iusta tantum et necessaria causa facienda, reservatur. Episcopo dioecetano et supremo Moderatori instituti vitae consecratae vel societatis vitae apostolicae clericalium.	CIC – Kán. 1308 § 1. Snížení mešních závazků, které může být učiněno pouze ze spravedlivého a nutného důvodu, je vyhrazeno diecéznímu biskupovi nebo nejvyššímu představenému klerického institutu zasvěceného života nebo klerické společnosti apoštolského života.
§ 2. Episcopo eparchiali competit potestas reducendi ob deminutionem reddituum, dum causa perdurat, ad rationem oblationum in eparchia legitime vigentium numerum celebrationum Divinae Liturgiae, dummodo nemo sit, qui obligatione tenetur et utiliter cogi potest ad oblationum augmentum faciendum.	§ 2. Diecéznímu biskupovi přísluší oprávnění snížit počet mší z odkazů, které jsou samostatné, a to z důvodu zmenšení výnosů, pokud příčina trvá, na úroveň mešního stipendia v diecézi zákonně platného, jestliže není nikdo, kdo je vázán povinností a může být úspěšně přinucen provést zvýšení stipendia.

<p>§ 3. Episcopo eparchiali etiam competit potestas reducendi onera Divinam Liturgiam celebrandi, quae Instituta ecclesiastica gravant, si reditus ad ea, quae ex iisdem tempore acceptationis onerum obtineri potuerunt, consequenda insufficientes evaserunt.</p>	<p>§ 3. Rovněž mu přísluší právo snížit mešní závazky nebo mešní odkazy, zatěžující církevní zařízení, jestliže se výnosy stanou nedostatečnými pro náležitě dosažení vlastního účelu tohoto zařízení.</p>
<p>§ 4. Iisdem facultatibus, de quibus in §§ 2 et 3, gaudet supremus Moderator instituti vitae consecratae vel societatis vitae apostolicae clericalium.</p>	<p>§ 4. Tatáž práva, uvedená v § 2 a 3, má nejvyšší představený klerického institutu zasvěceného života nebo klerické společnosti apoštolského života papežského práva.</p>
<p>CCEO – Can. 1052 § 1: Reductio onerum Divinam Liturgiam celebrandi reservatur Episcopo eparchiali et Superiori Maiori institutorum religiosorum vel societatum vitae communis ad instar religiosorum clericalium.</p>	<p>CCEO – Kán. 1052 § 1. Snížení mešních závazků je vyhrazeno eparchiálnímu biskupovi nebo nejvyšším představeným klerických řeholních institutů nebo klerických společností komunitního života po vzoru řeholníků.</p>
<p>§ 2. Episcopo eparchiali competit potestas reducendi ob deminutionem reddituum, dum causa perdurat, ad rationem oblationum in eparchia legitime vigentium numerum celebrationum Divinae Liturgiae, dummodo nemo sit, qui obligatio- ne tenetur et utiliter cogi potest ad oblationum augmentum faciendum.</p>	<p>§ 2. Eparchiálnímu biskupovi přísluší oprávnění snížit počet slavení Božské liturgie, a to z důvodu zmenšení výnosů, pokud příčina trvá, na úroveň darů v eparchii zákonně platných, jestliže není nikdo, kdo je vázán povinností a může být úspěšně přinucen provést zvýšení darů.</p>
<p>§ 3. Episcopo eparchiali etiam competit potestas reducendi onera Divinam Liturgiam celebrandi, quae Instituta ecclesiastica gravant, si reditus ad ea, quae ex iisdem tempore acceptationis onerum obtineri potuerunt, consequenda insufficientes evaserunt.</p>	<p>§ 3. Eparchiálnímu biskupovi rovněž přísluší právo snížit závazky slavení Božské liturgie, které zatěžují církevní zařízení, jestliže výnosy se stanou nedostatečnými k tomu, co se mohlo z těchto závazků dosáhnout v době jejich přijetí.</p>

§ 4. Potestates, de quibus in §§ 2 et 3, habent etiam Superiores Generales institutorum religiosorum vel societatum vitae communis ad instar religiosorum clericalium.	§ 4. Tatáž práva, uvedená v § 2 a 3, mají také generální představení klerických řeholních institutů nebo klerických společností komunitního života po vzoru řeholníků.
§ 5. Potestates, de quibus in §§ 2 et 3, Episcopus eparchialis delegare potest tantummodo Episcopo Coadiutori, Episcopo Auxiliari, Protosyncello vel Syncellis, omni subdelegatione exclusa.	§ 5. Práva uvedená v § 2 a 3 může eparchiální biskup delegovat pouze biskupu koadjutorovi, pomocnému biskupovi, protosyncelovi nebo syncelům, při vyloučení jakékoli subdelegace.

Čl. 10

Kán. 1310 a 1054 CIC ohledně závazků z odkazů věřících na zbožné účely a ze zbožných nadací upravují kompetenci; jejich znění je následující:

CIC – Can. 1310 – § 1. Fidelium voluntatum pro piis causis reductio, moderatio et commutatio, possunt ab Ordinario fieri ex iusta tantum et necessaria causa, auditis iis, quorum interest, et proprio consilio a rebus oeconomicis atque servata, meliore quo fieri potest modo, fundatoris voluntate.	CIC – Kán. 1310. § 1. Ordinář může provést snížení, zmírnění nebo záměnu odkazů věřících na zbožné účely pouze ze spravedlivého a nutného důvodu, po projednání s těmi, kterých se to týká, a s vlastní ekonomickou radou; přitom pokud možno co nejlépe zachová vůli zakladatele.
§ 2. In ceteris casibus recurrendum est ad Sedem Apostolicam.	§ 2. V ostatních případech je nutno se obrátit na Apoštolský stolec.
CCEO – Can. 1054 - § 1. Voluntatum christifidelium bona sua in piis causas donantium vel reliquentium, reductio, moderatio et commutatio a Hierarcha iusta tantum et necessaria de causa fieri possunt, consultis eis, quorum interest, et consilio competenti atque servata quam optime fundatoris voluntate.	CCEO – Kán. 1054 § 1. Hierarcha může provést snížení, zmírnění nebo záměnu odkazů věřících na zbožné účely pouze ze spravedlivého a nutného důvodu, po projednání s těmi, kterých se to týká, a s příslušnou ekonomickou radou; přitom co nejlépe zachová vůli zakladatele.

<p>§ 2. In omnibus ceteris casibus de hac re adiri debet Sedes Apostolica vel Patriarcha, qui de consensu Synodi permanentis agat.</p>	<p>§ 2. Ve všech ostatních případech je nutno se v této věci obrátit na Apoštolský stolec nebo patriarchu, který k tomu potřebuje souhlas stálé synody.</p>
--	---

Nařizují, aby rozhodnutí obsažená v tomto apoštolském listu ve formě motu proprio měla pevnou a trvalou platnost, a to bez ohledu na ustanovení, která jsou s tím v rozporu, i kdyby byla hodna zvláštní pozornosti, aby byla promulgována cestou publikování v deníku *L'Osservatore Romano*, aby nabyla účinnosti dne 15. února 2022 a poté byla publikována v úředním věstníku *Acta Apostolicae Sedis*.

Dáno v Římě u Sv. Petra dne 11. února 2022, o památce Panny Marie Lurdské, v devátém roce mého pontifikátu

FRANTIŠEK

2. APOŠTOLSKÝ LIST MOTU PROPRIO (Z VLASTNÍHO PODNĚTU) PAPEŽE FRANTIŠKA, KTERÝ UPRAVUJE VNITŘNÍ STRUKTURU KONGREGACE PRO NAUKU VÍRY *FIDEM SERVARE*

„Uchovat víru“ (srov. 2 Tim 4,7); to je hlavní úloha a zásadní kritérium, kterým se řídí život v církvi. Tento důležitý závazek přijala Kongregace pro nauku víry, které byly mými předchůdci uděleny kompetence v oblasti nauky a disciplíny.

Současnou strukturu této kongregace definoval v dokumentu motu proprio *Integrae Servandae* sv. Pavel VI., který změnil tehdejší název dikasteria na „Kongregaci pro nauku víry“. Následně pak sv. Jan Pavel II. v apoštolské konstituci *Pastor Bonus* upřesnil její kompetence.

Z dosavadních pracovních zkušeností kongregace v příslušných oblastech vyplývá potřeba vhodně upravit její vnitřní strukturu, aby mohla lépe plnit svou úlohu. Stanovuji proto následující:

1. Kongregace pro nauku víry je tvořena dvěma sekcemi – sekcí doktrinální a disciplinární. Jednotlivé sekce jsou koordinovány tajemníkem. V oblasti, která spadá do jeho specifické kompetence, spolupracuje tajemník s prefektem, s podtajemníkem a dalšími vedoucími úřadů.

2. Doktrinální sekce se prostřednictvím svého odboru věnuje tématům, které souvisí s podporou a ochranou nauky víry a mravů. Dále se zaměřuje na studium za účelem hlubšího chápání a předávání víry ve službě evangelizaci, aby její světlo bylo kritériem pro pochopení významu lidského života, zejména v souvislosti s rozvojem vědy a společnosti.

V oblasti víry a obyčejů se sekce zabývá těmi dokumenty, které jsou publikovány ostatními dikasterii Římské kurie, stejně jako těmi

texty a postoji, které se v optice pravé víry jeví jako problematické. V těchto případech klade sekce důraz na dialog s jejich autory a nabízí náležitě prostředky k nápravě, v souladu s normami *Agendi ratio in doctrinam examine*.

Sekce se dále zabývá otázkou osobních ordinariátů založených apoštolskou konstitucí *Anglicanorum Coetibus*.

3. Disciplinární sekce se prostřednictvím svého odboru zabývá delikty, které jsou vyhrazeny kongregaci a dále projednávány zde zřízeným Nejvyšším apoštolským tribunálem. Úkolem této sekce je příprava a zpracování procesů v souladu s kanonickými normami. Cílem je, aby kongregace ve svých jednotlivých instancích (prefekt, sekretář, obhájce spravedlnosti, kongres, řádné zasedání, kolegium pro projednávání odvolání ve věci *delicta graviora*) mohla obhajovat řádný výkon spravedlnosti. Sekce za tímto účelem napomáhá náležité formaci, kterou kongregace nabízí ordinářům a pracovníkům v oblasti práva, aby přispívali ke správnému pochopení a aplikaci platných kanonických norem v dané oblasti.

4. Kongregace pro nauku víry disponuje archivem dokumentů s možností nahlížení. Jeho součástí je i historický archiv kongregací Svatého oficia a rejstřík.

Nařizují, aby vše, co je tímto apoštolským listem daným z vlastního podnětu ustanoveno, bylo trvalé a právoplatné. Všechna ustanovení, která jsou s tím v rozporu, ztrácejí platnost. Obsah dokumentu nabývá platnosti dnem 14. února 2022 uveřejněním v deníku *L'Osservatore Romano* a souběžným uveřejněním v oficiálním komentáři věstníku *Acta Apostolicae Sedis*.

Dáno v Římě u Svatého Petra dne 11. února 2022, v den památky Panny Marie Lurdské, devátého roku pontifikátu

FRANTIŠEK

**3. SUMMUS PONTIFEX FRANCISCUS
LITTERAE APOSTOLICAE
MOTU PROPRIO DATAE
RECOGNITUM LIBRUM VI
QUIBUS CAN. 695 §1, CODICIS IURIS
CANONICI IMMUTATUR**

Recognitum Librum VI Codicis Iuris Canonici, *De sanctionibus poenalis in Ecclesia*, Constitutione Apostolica *Pascite gregem Dei*, diei 1 m. Iunii a. 2021 promulgavimus. Hoc in libro quorundam delictorum ratio immutata est, nova aliqua delicta introducta sunt atque insuper etiam ordo numericus canonum modificatus est. Ut haec vero omnia concordent cum canonibus aliorum Librorum Codicis, accommodatio requiritur.

His praemissis, auditis Pontificio Consilio de Legum Textibus atque Congregatione pro Institutis Vitae Consecratae et Societatibus Vitae Apostolicae, statuimus, ut posthac can. 695 §1, ita redigatur:

Sodalis dimitti debet ob delicta de quibus in cann. 1395, 1397 et 1398, nisi in delictis, de quibus in cann. 1395 §§2–3, et 1398 §1, Superior maior censeat dimissionem non esse omnino necessariam et emendationi sodalis atque restitutioni iustitiae et reparationi scandali satis alio modo consuli posse.

Quaecumque his Litteris Apostolicis Motu Proprio datis decreta sunt, firma ac rata esse statuimus, contrariis quibuslibet, peculiari etiam mentione dignis, minime obstantibus, iubentes ut per editionem in actis diurnis *L'Osservatore Romano* promulgentur et hoc eodem die vigere incipiant ac deinde in commentario officiali *Acta Apostolicae Sedis* edantur.

Datum Romae, apud Sanctum Petrum, die vicesimo sexto mensis Aprilis, anno MMXXII, Pontificatus Nostri decimo

FRANCISCUS PP.

Český překlad:

PAPEŽ FRANTIŠEK
APOŠTOLSKÝ LIST DANÝ Z VLASTNÍHO
ROZHODNUTÍ (MOTU PROPRIO)
RECOGNITUM LIBRUM VI,
JÍMŽ SE MĚNÍ KÁN. 695 § 1 KODEXU
KANONICKÉHO PRÁVA

Apoštolskou konstitucí *Pascite gregem Dei* jsem 1. června 2021 promulgoval revidovanou VI. knihu Kodexu kanonického práva, *Trestní sankce v církvi*. V této knize jsou některé trestné činy odlišně systematizovány, další nové byly zavedeny a kromě toho bylo změněno také pořadí kánonů. Tyto změny vyžadují úpravu, aby zůstaly v souladu s kánony jiných knih kodexu.

Z toho důvodu po vyslechnutí Papežské rady pro legislativní texty a Kongregace pro instituty zasvěceného života a společnosti apoštolského života stanovíme, že se text kán. 695 § 1 mění takto:

Sodalis dimitti debet ob delicta de quibus in cann. 1395, 1397 et 1398, nisi in delictis, de quibus in cann. 1395 §§ 2-3, et 1398 § 1, Superior maior censeat dimissionem non esse omnino necessariam et emendationi sodalis atque restitutioni iustitiae et reparationi scandali satis alio modo consuli posse.

Člen musí být propuštěn z důvodu trestných činů uvedených v kán. 1395, 1397 a 1398, pokud u trestných činů uvedených v kán. 1395 § 2 a 3 a v kán. 1398 § 1 vyšší představený neusoudil, že propuštění není zcela nutné a že nápravu člena, obnovení spravedlnosti a odstranění pohoršení je možno dostatečně zajistit jiným způsobem.

Co jsem rozhodl a stanovil tímto listem vydaným z vlastního rozhodnutí, nařizuji, aby bylo platné a účinné, bez ohledu na jakékoli opačné ustanovení, byť hodné zvláštního zřetele, a aby to bylo promulgováno

vytištěním v deníku *L'Osservatore Romano* a téhož dne nabylo účinnosti, a poté bylo zveřejněno v *Aktech Apoštolského stolce*.

Dáno v Římě u Sv. Petra dne 26. dubna 2022, v desátém roce mého pontifikátu

FRANTIŠEK

4. RESKRIPT Z PAPEŽSKÉ AUDIENCE: RESKRIPT PAPEŽE OTCE FRANTIŠKA OHLEDNĚ ČÁSTEČNÉHO ZRUŠENÍ KÁN. 588 CIC

Na audienci 11. února tohoto roku, dané níže podepsanému kardinálu prefektovi a arcibiskupovi sekretáři, udělil Svátý otec František Kongregaci pro instituty zasvěceného života a společnosti apoštolského života oprávnění, aby dle svého uvážení a v jednotlivých případech povolila členům-neklerikům udělování úřadu vyššího představeného v klerických řeholních institutech papežského práva a v klerických společnostech apoštolského života papežského práva latinské církve a na ní závislých, při částečném zrušení ustanovení kán. 588 § 2 CIC a vlastního práva institutu zasvěceného života nebo společnosti apoštolského života, při zachování ustanovení kán. 134 § 1.

1. *Člena-neklerika* klerického institutu zasvěceného života nebo klerické společnosti apoštolského života papežského práva **jmenuje** jako místního představeného nejvyšší představený se souhlasem své rady.

2. *Člena-neklerika* klerického institutu zasvěceného života nebo klerické společnosti apoštolského života papežského práva **jmenuje** jako vyššího představeného nejvyšší představený po obdržení písemného dovolení Kongregace pro instituty zasvěceného života a společnosti apoštolského života na žádost nejvyššího představeného se souhlasem jeho rady.

3. **Volba člena-neklerika** klerického institutu zasvěceného života nebo klerické společnosti apoštolského života papežského práva za nejvyššího představeného nebo za vyššího představeného v souladu s úpravou stanovenou vlastním právem vyžaduje potvrzení od Kongregace pro instituty zasvěceného života a společnosti apoštolského života, a to prostřednictvím písemného dovolení.

4. V případech uvedených v odst. 2 až 3 si Kongregace pro instituty zasvěceného života a společnosti apoštolského života vyhrazuje právo

posoudit jednotlivé případy i důvody uvedené nejvyšším představeným nebo generální kapitulou.

Svatý otec také nařídil, aby byl tento reskript zveřejněn v *L'Osservatore Romano* a následně v úředním věstníku *Acta Apostolicae Sedis* a aby nabyl účinnosti dnešního dne.

Ve Vatikánu dne 18. května 2022

João Braz kardinál de Aviz
prefekt

José Rodríguez Carballo O.F.M.
arcibiskup sekretář

5. RESKRIPT Z PAPEŽSKÉ AUDIENCE: RESKRIPT PAPEŽE FRANTIŠKA OHLEDNĚ PŘECHODNÝCH VEŘEJNÝCH SDRUŽENÍ VĚŘÍCÍCH, 15. 6. 2022

Na audienci, dané 7. února tohoto roku níže podepsanému kardinálu prefektovi a arcibiskupovi sekretáři Dikasteria pro instituty zasvěceného života a společnosti apoštolského života, Svatý otec František schválil specifickou formou následující ustanovení:

„Diecézní biskup, dříve než prostřednictvím dekretu zřídí veřejné sdružení věřících s perspektivou jeho transformace na institut zasvěceného života nebo společnost apoštolského života diecézního práva, musí obdržet písemné dovolení Dikasteria pro instituty zasvěceného života a společnosti apoštolského života.“

Svatý otec kromě toho stanovil, že tento reskript má být promulgován zveřejněním v *L'Osservatore Romano* a ihned nabýt účinnosti a poté má být zveřejněn v úředním věstníku *Acta Apostolicae Sedis*.

Dáno ve Vatikánu dne 15. června 2022

João Braz kardinál de Aviz
prefekt

José Rodríguez Carballo OFM
arcibiskup sekretář

V.
SYNODA 2021–2024

1. **NÁRODNÍ SYNTÉZA
SYNODA O SYNODALITĚ
ZA CÍRKEV SYNODÁLNÍ: SPOLEČENSTVÍ,
SPOLUÚČAST, POSLÁNÍ**

Pracovní text

Úvod

Popis synodálního procesu katolické církve v České republice

Přijetí pozvání papeže Františka k synodálnímu procesu katolické církve

Katolická církev v České republice přijala pozvání, vyjádřené papežem Františkem, a v říjnu 2021 vstoupila na cestu synodálního procesu v rámci biskupské synody Za církve synodální: Společenství, spoluúčast, poslání. V průběhu září 2021 Česká biskupská konference delegovala Národní synodální tým ke koordinaci synodálního procesu v celé zemi. Tento tým začal připravovat v průběhu září a října 2021, na základě instrukcí obdržných z generálního sekretariátu Synody biskupů, metodické materiály, které měly sloužit pro práci synodálních skupinek v celé zemi. V tu samou dobu začaly vznikat v jednotlivých diecézích a v Řeckokatolickém exarchátu také diecézní synodální týmy, v jejichž čele stála osoba pověřená biskupem dané diecéze ke koordinování synodálního procesu.

Účast Božího lidu v synodálním procesu

Dne 17. října 2021 byl otevřen diecézní proces liturgickým slavením v katedrálách v jednotlivých diecézích v České republice. V některých diecézích již předtím, v některých v průběhu následujících několika týdnů byla vytvořena síť farních/vikariátních koordinátorů, kteří spolupracovali na místní úrovni s diecézními synodálními týmy v předávání informací a metodické podpoře synodálních skupin vznikajících ve farnostech, řeholních společenstvích, církevních školách. Do synodálního procesu se tak v České republice zapojilo 2 519 skupin, tedy odhadem přes 15 000 věřících. Aktivně se účastnilo 1 100 farností, což činí asi 40 % všech farností v republice, přičemž nejčastěji zapojenou skupinou byli pracující lidé středního věku.

I když synodální proces v naší zemi zpočátku provázela řada obav (lidé nevěděli, o co skutečně jde, a byli skeptičtí ve vztahu k očekávaným výsledkům) a nedostatek času, jevila se nakonec celá zkušenost jako pozitivní a takto ji hodnotí i účastníci synodálních skupinek. Diecéze a farnosti se postupně identifikovaly s výzvou Svatého otce

ke společnému rozlišování v katolické církvi. Naprostá většina těchto skupinek tak pracovala metodou předloženou Národním synodálním týmem a zdůrazňovanou také generálním sekretariátem Synody biskupů jako „duchovní konverzace“. Toto rozlišování bylo vedeno 1 hlavní a 10 tematickými otázkami formulovanými ve *Vademecu synodálního procesu*. Ze zpětných reakcí Božího lidu napříč diecézemi lze hodnotit, že tato metoda, založená na modlitbě, naslouchání a sdílení, kdy je každému členu skupinky poskytnut stejný čas, vedla zapojené sestry a bratry k tomu, že lidé vnímali bezpečí, atmosféru sdílení a příležitost vyjádřit se.

Diecézní týmy pozvaly k aktivní účasti v synodálním procesu na úrovni diecéze také řeholní společenství, nicméně napříč diecézemi je možné konstatovat, že podíl těchto skupinek nebyl příliš významný. Snad také proto, že řeholní společenství mohla využít přímého zaslání výsledku vlastního rozlišování na generální sekretariát Synody biskupů po linii vlastních řeholí/kongregací. Kněží a zasvěcené osoby se do této fáze synodálního procesu zapojili málo, nicméně jejich zkušenost i tak ovlivnila synodální proces, protože několik kněžských skupin vzniklo, a dále se kněží zapojili i v synodálních skupinách ve farnostech spolu s ostatními účastníky synody (z dostupných dat lze odvodit jejich účast zhruba ve 22 % skupin). S politováním lze konstatovat, že se nepodařilo ve větší míře v jednotlivých diecézích vytvořit skupinky, v nichž by byli významněji začleněni lidé mimo křesťanství, resp. katolickou církev (téměř ve všech skupinách byli zastoupeni převážně katolíci, počet skupin, které zahrnoval i členy jiného vyznání/bez vyznání, se odhadem pohyboval pod 10 %). Na druhou stranu se do procesu zapojila skupinka vzniklá v rámci Ekumenické rady církví, skupinka vycházející z Pracovní skupiny pro sociální otázky při ČBK, skupinka České křesťanské akademie, skupinky v rámci Společenství LOGOS (LGBTQ křesťané a křesťanky) či mnohá charitní střediska a zaměstnanci a žáci/studenti církevních škol.

Chronologie synodálního procesu

Práce synodálních skupinek v jednotlivých diecézích trvala od listopadu 2021 do začátku března 2022. K zapsání výstupů synodálních skupinek jednotlivé diecézní synodální týmy připravily (většinou)

elektronické formuláře, které obsahovaly zejména kvalitativní zhodnocení výstupů skupinky a v menší míře také kvantitativní popis, který měl pomoci k vytvoření diecézní syntézy. Většina diecézních synodálních týmů při zpracování diecézní syntézy postupovala formou kvalitativního výzkumu. Jednotlivé diecézní syntézy byly odevzdány Národnímu synodálnímu týmu do 15. května 2022 a ten začal s přípravou národní syntézy, jejímž cílem bylo dát zaznít v nejvyšší možné míře pluralitě hlasů a názorů, které se ozývaly v jednotlivých diecézních syntézách. Návrh národní syntézy byl zaslán biskupům ČBK, kteří se nad ním sešli a ve vlastních synodálních skupinkách přispěli svým pohledem. Jejich příspěvek poté Národní synodální tým začlenil do textu národní syntézy, který byl zaslán účastníkům Národního synodálního setkání na Velehradě (6. července 2022), kde se o tomto textu **následně jednalo. Účastníci – zástupci jednotlivých diecézí, členové biskupské konference, zástupci ekumeny, přizvaní účastníci – se shodli na tom, že proces bude v místní církvi pokračovat.**

Reflexe synodálního procesu ze strany biskupů

Poté, co se **biskupové angažovali** ve svých diecézích, naslouchali Božímu lidu a **přijali diecézní synodální syntézy** spolu s dalšími plody diecézního synodálního procesu na diecézních synodálních setkáních **k dalšímu zpracování**, setkali se, aby **společně** prošli a **rozlišili** výsledek synodálního procesu na národní úrovni. Konstatovali přitom, že národní synodální syntéza vyznívá kriticky a formuluje především bolesti, slabiny a chyby života církve, které je třeba hojit, očistit, popř. odstranit. Jako pastýři Božího lidu nicméně uváděli, že i když je kritika pravdivá a užitečná, život církve má vedle kritizovaných jevů také **mnoho pozitivních stránek a mnoho známek životnosti** a radostného prožívání víry.

Během synodálního procesu se dle biskupů projeví zejména **tři rysy života místní církve**:

1. Radost z církve

Mnozí lidé vyjadřují radost ze synodální zkušenosti, z toho, že žijí v katolické církvi, a radost z růstu života ve víře a z toho, co již existuje a postupně se rozvíjí. Nemalý počet lidí se za synodu

modlil a obětoval. Lidé po Bohu a Boží lásce touží a chtějí, aby se promítala do reálného života lidí i církve.

2. Napětí mezi ideálem a realitou

Lidé žijící poctivým životem z víry v církvi pocítují nejistotu, když mají **vyjít** s evangeliem do veřejného prostoru. Společnost navíc od nás očekává, že budeme křesťanství, jeho tradice a hodnoty zastávat a hájit. Do popředí tak vystupuje **napětí mezi realitou**, kterou sdílíme každodenně s většinovou společností, **a ideálem**, který vytyčuje křesťanský životní styl. Toto napětí vyžaduje, abychom základy křesťanského životního stylu opakovaně a v každé generaci nově předkládali a promýšleli, reagovali na nové výzvy a přitom nezmenšovali důležitost vztahu k Ježíši Kristu.

3. Otevřenost Duchu Svatému

Synodální proces byl pro místní církve zkušeností otevřenosti vedení Ducha Svatého, společného rozlišování, ve kterém bylo možné vnímat základní rysy prožívané synodality: **Čas společného sdílení v synodálních skupinách** nevnímáme jako čas prázdné kritiky, ale jako dobu nové naděje. V **poctivém hledání** můžeme nacházet vzájemnou shodu a společné dobro pro všechny. Učíme se **rozlišovat** podstatné od nepodstatného a uchovat odlišné v jediném celku.

Shrnutí výpovědí synodálních skupinek napříč diecézemi

1. Společenství

1.1 Potřeba vztahu

1.1.1 Osobní vztah s Bohem

Za východisko synodality v církvi účastníci pokládají **osobní vztah k Bohu**. Vyjadřují touhu po autenticky žité víře, niterné modlitbě a duchovním růstu, což je podle nich základem pro vydávání osobního svědectví a předávání víry, stejně jako základ důvěry pro život ve společenství. Vidí ale také, že „*lidé mají často tradiční víru, bez osobního vztahu s Kristem a církev nabízí většinově svátostný servis*“. V obrazu Boha je pro ně podstatná **dobrota a milosrdenství. Radost**

ze **vzkříšeného Krista**, a nikoliv strach z trestajícího Boha, musí podle výpovědí převládnout v osobní spiritualitě i v hlásání církve.

1.1.2 Vztahy, blízkost vs. izolace, osamělost

Velké množství skupinek se dotklo témat, která zahrnují **důraz na vztahovou rovinu, touhu po autentickém, vřelém a přijímajícím společenství, zájem o sebe navzájem, respekt a toleranci**. Chtějí, aby církev byla jejich **domovem**, chtějí zažívat, že jsou bratři a sestry, Boží rodina. Překážkou naplnění této touhy jsou často chybějící vztahy uvnitř farnosti a nedostatek otevřenosti a synodálního smýšlení. Ve výpovědích se objevoval **poctit, že „jsme uzavřená bublina“**. Negativně je poukazováno na výchovu k individuální víře, v níž jde především o spásu vlastní duše a o fakt, že někteří věřící se spokojí pouze se splněním „nedělní povinnosti“. Mnozí účastníci vyjádřili obavu z tvrdého přístupu církevních představených, ale i celého společenství, který vede k izolaci, vyčleňování, či dokonce odchodu jednotlivců i skupin. V oblasti pastorační skupin se nejvíce objevovalo téma dětí a mládeže, což plyne ze zjištění, že je tato věková skupina často **na okraji zájmu života farnosti**, a ze zamýšlení nad tím, co to znamená **„předávat víru“**. Z mnoha synodálních výstupů plyne, že mládež je jeden z mála spojovníků v životě děkanátu/vikariátu.

1.2 Místa prožívání společenství

Společenství víry účastníci zažívají na různých úrovních. Prvním je **rodina**, ve které vnímali potřebu naslouchání a potřebu mladších autenticky prožívat víru. Největší pozornost ale byla věnována **farnosti**. Mnoho skupin zmínilo, že pouhá účast na bohoslužbě nestačí, a nechtějí redukovat společnou cestu pouze na slavení liturgie. Objevuje se silné volání po vhodných prostorách, ve kterých by se farníci mohli setkávat k **neformálním setkáním**, tj. k dialogu a vzájemnému naslouchání. V mnoha případech zněla touha po sdílení víry v **malých společenstvích**, která žijí ze vzájemné důvěry a hlubokých vztahů. Současně si lidé uvědomují riziko uzavřenosti těchto skupinek vůči nově příchozím a také absenci komunikace mezi malými společenstvími ve farnostech. Jako příklady dobré praxe byly zmiňovány **farní evangelizační buňky**.

Zajímavým zjištěním je slabé povědomí o životě vlastní **diecéze** a slabý kontakt s tím, kdo ji představuje. Lidé prožívají církve na úrovni farností, což ovlivňuje i jejich vnímání celosvětové církve. Proto vypovídají následovně: „*Jaké budou naše farnosti, taková bude celá církev.*“

1.3 Společné slavení

Svátostné slavení účastníci vnímají jako **zdroj radosti** a života společenství. Zaznívá touha po tom, aby zejména slavení eucharistie zrcadlilo rozmanitost charismat a služeb ve farnosti a také aby slavení odpovídalo naší víře, a tak aby bylo slavením radostným. Mnohé skupinky uváděly, že současnou liturgii vnímají jako zastaralou a nesrozumitelnou pro lidi mimo církve a někdy i věřící samotné. Je podle nich třeba vysvětlovat význam jednotlivých liturgických modliteb, symbolů či gest a přehodnotit zastaralé liturgické texty. Podobně volají i po **srozumitelnějších a radostnějších homiliích** a také navrhují užívání **aktuálních přímluv** (např. ve formě spontánních proseb).

Lidé se dále domnívají, že kvalitní liturgická **hudba** je jazykem, kterým může církve oslovit i dnešní sekulární prostředí, aktuálně je ale často vnímána jako zastaralá a neodpovídá potřebám doby. Na druhou stranu okrajově zaznívaly i hlasy vyjadřující obavu z „přílišného experimentování“, volající po rozšíření předkoncilní liturgie.

Účastníci dále zmiňují, že bohoslužba nemá být „**servis odborníků pro diváky**“, „*pouhý úkon kněze*“, ale slavení celého Božího lidu. Rádi by prožívali větší **spoluúčast** při tvorbě liturgie, např. i ve formě laického svědectví během liturgie. Přáli si **aktivní zapojení** různých skupin věřících. Zvláště zdůraznili zapojení žen, nejen při bohoslužbách, ale také např. při přípravách na svátosti. Navrhují také, aby se křest uděloval jen při nedělní mši svaté a aby byly častěji zařazovány mše sv. pro specifické skupiny osob (např. pro rodiny, seniory, mladé lidi).

1.4 Lidé na okraji

Účastníci uvádějí, že ačkoliv by ve farnostech a jiných společenstvích mělo být **místo pro každého, všichni nejsou přijímáni stejně**. Všechny diecézní synodální syntézy se zabývaly skupinami, které

se z různých důvodů mohou cítit na okraji církevního společenství. Mezi nimi byly jmenovány různé menšiny (nejčastěji LGBTQ) a lidé církevně sezdaní, kteří se rozvedli a uzavřeli nový sňatek, ale také rodiny s malými dětmi, ženy, děti a mládež, senioři, nemocní, singles, nově příchozí, bezdomovci, mladí lidé žijící spolu bez církevního sňatku a další, kteří „zklamali“, lidé slabí, „nezapadající do škatulek“, introverti, ti, kteří nesouzní s postojem církve, a mnozí další. Navíc i kněží samotní mohou být vnímáni jako ti, kdo jsou svým způsobem také na okraji, zejména pokud farníci silněji vnímají nějaké jejich chyby. Důsledkem jsou podle účastníků odchody z církve: „*Když se člověk cítí vyloučený, a přitom v sekulární společnosti přijímaný, užstane raději tam venku.*“

Účastníci zdůrazňují nutnost fungující **pastorační péče o lidi na okraji**. Skupinky uvádějí, že „církev nenaslouchá **stigmatizovaným**“ a vyjadřují touhu po větší **otevřenosti, přijetí a zájmu o vyloučené, po lidskosti, milosrdenství a pochopení k lidským slabostem**. Skupinky si také byly vědomy různých zdrojů **zranění** v církvi. Častým tématem bylo **omezení přístupu ke svátostem** pro některé skupiny (např. rozvedené a znovu sezdané), kde účastníci s argumentem, že svátosti nejsou odměnou a mohou naopak takovým lidem pomoci jejich komplikovanou situaci lépe zvládat, volali po individuálním přístupu v této oblasti. Obavy z toho, aby benevolentní přístup nevnesl do církve chaos a rozdělení a aby nelegitimizoval rozvody, jsou přítomny v synodálních výstupech také, ale ojedinele.

Často byla diskutována i problematika LGBTQ, o které se podle účastníků nevede diskuze na odborné úrovni, směřují se argumenty z různých oborů (a tím i úrovně pravdivosti) a některé názory nejsou vůbec brány na vědomí. Objevovaly se i názory, že se o lidech s odlišnou sexuální orientací nemluví a jedná se o tabuizovanou skupinu. Naopak se ve výstupech objevuje touha po jejich zapojení do života církve, po vyjádření sounáležitosti s touto skupinou místo odsuzujících vyjádření.

1.5 (A)synodální rysy života církve

1.5.1 Komunikace

Jedním z klíčových rysů synodálního chápání církve je **komunikace**, která je neodmyslitelně spjata s prostorem modlitby a otevřeností Duchu Svatému. Slovo „komunikace“ zaznívá jako potřeba na **více úrovních** – mezi skupinami farníků, mezi generacemi, mezi knězem a farníky, mezi farnostmi a diecézí, v rámci diecéze, komunikace s ostatními křesťanskými církvemi, mezináboženský a mezikulturní dialog a dialog s lidmi bez náboženské víry.

Podle účastníků by církev měla být bezpečným místem, prostorem pro otevřenou komunikaci, svobodné vyjádření vlastního názoru, sdílení živé víry, sounáležitosti a setkávání bez mocenských tlaků a manipulace. Připomínali, že komunikace je přínosná jen tehdy, je-li pravdivá. V konkrétním životě lidí je třeba vzájemné úcty, ochoty a odvahy mluvit spolu navzdory rozdílnosti názorů, ale také bezpečné přijímající prostředí.

Váznutí **dialogu** je často zapříčiněno nedostatečností **spolupráce** církevních struktur, v konkrétních projevech **mocenským chováním** nositelů autority a **byrokratickým** systémem. Účastníci vnímají obtížnost dialogu v otázce **palčivých témat**, která jsou spíše tajena než otevřeně diskutována (financování, morální delikty kléru, výměna kněží ve farnostech atd.). Některé skupiny vnímají, že církev nedokáže smysluplně vstoupit do dialogu s veřejností. Nedaří se „*mluvit jazykem dnešní doby, být čitelní a srozumitelní*“.

Na farní úrovni je často zmiňovaným slabým místem komunikace špatné předávání informací (ať už v rámci farnosti či navenek) a dialog mezi lidmi či skupinami různých názorů. Na diecézní úrovni účastníkům chybí větší **zájem o dění ve farnostech**, chtějí být více **viděni** a **slyšeni**. Klíčová je **pro ně provázanost**, systematická komunikace a **zpětná vazba** napříč církevní hierarchií, přičemž zmiňují možnosti využití pomoci profesionálů.

Na praktické úrovni účastníci zdůrazňovali vhodné využívání moderních komunikačních prostředků, i když si zároveň uvědomují nenahraditelnost osobního kontaktu.

1.5.2 Naslouchání

Naslouchání podle účastníků není pouze zdvořilá slušnost. Vnímají potřebu udělat z něj **vnitřní životní postoj**, skrze nějž se učíme trpělivosti, lásky a vytváříme vztahy. Naslouchání brání zcela konkrétní způsoby špatné komunikace, např. nesrozumitelnost, neochota, předsudky, neschopnost přijmout kritiku, poučování, nedostatek času a zájmu, ale také nedostatek znalosti věci, neodpuštění či strach z nepřijetí. Účastníci také uvádějí, že **naslouchání a otevřenosti se lze učit** a potřebujeme o to soustavně usilovat. Potřeba naslouchání byla patrná i v dalších rovinách: v rámci církve jako celku, ve vztahu kněz-farnici, mezi malými společenstvími, mezi jednotlivci a skupinami. V mnoha výstupech se objevovaly návrhy pro vytvoření konkrétního prostoru pro naslouchání. Tato potřeba byla vyjádřena na obecné úrovni (např. pro komunikaci ve farnosti), ale byla zmíněna i specifickými skupinami. Podle svědectví Logos (LGBTQ) současná česká katolická církev nevytváří bezpečné klima vhodné pro otevřené sdílení osobních témat, včetně možností bezpečného coming-outu.

1.5.3 Nadřazenost

Jako překážku dobré komunikace a vytvoření přijímajícího prostředí vnímají účastníci určitou nadřazenost, kterou v církvi pozorují na různých úrovních: Komunikaci některých kněží a biskupů lidé hodnotí jako povýšenou, samolibou, bez schopnosti uznat vlastní chyby. Názor kněze je „*nezpochybnitelný*“ a v jednání s lidmi podle nich kněz mnohdy už „*předem ví*“, a spíše „*vyslechne*“, než „*naslouchá*“. Také církev jako celek podle nich nepůsobí otevřeně, ale naopak povýšeným dojmem. „*Jsmo vychováni v elitářské mentalitě, že katolická nauka je jediná správná.*“ S tím souvisí **pocit nadřazenosti vzhledem k nevěřícím a dalším církvím**: „*Cítíme se jako majitelé pravdy.*“ V případě porušení předpisů je častá zkušenost s nepřijetím či ostrakizací. Účastníci zároveň toto nadřazené chování a ostré odsuzování ostatních dávají do souvislosti se „*strachem církve ze světa*“. Toto vše znemožňuje svobodně a kompetentně debatovat o závažných otázkách.

2. Spoluúčast

2.1 Předpoklady spoluúčasti

Jedním z hlavních plodů rozlišování je oživení **vědomí osobní spoluzodpovědnosti**, touha pokračovat ve větší otevřenosti a ochota podílet se na životě farnosti, církve, žijící z Kristovy velikonoční radosti.

2.1.1 *Potřeba aktivizace a zapojení všech*

Častým tématem výstupů je problematika **aktivity či pasivity** a disproporce v míře zapojenosti mezi aktivními a pasivními věřícími. „*Aktivita může přijít od farníků a stačí, když dostanou **prostor a důvěru**.*“ Problémem v uzavřenějších společenstvích může být, že se pěstuje určité „pevné jádro“, které se o všechno stará a do kterého je těžké proniknout.

2.2 Autorita v církvi

2.2.1 *Dary a služby v církvi*

Autorita je kvalitou a současně darem toho, kdo je **služebníkem** společenství. Proto je třeba ji uplatňovat na základě vlastního **osobnostního růstu**, v němž nositel autority lépe a citlivě **rozpoznává** dary jednotlivých členů společenství. Autorita tak dává prostor osobním **charismatům** jednotlivců podle jejich **kompetencí**, což laikům umožní širší působení. Potřebují podporu od církve a ke své službě by měli být vedeni a formováni. Ze synodálních skupin zaznívá touha **rozvíjet služby** při liturgii, v péči o nemocné a staré, při katechezích, přípravách na svátosti a doprovázení.

2.2.2 *Kněží a laici*

Kněz coby nositel autority svěřené mu skrze biskupa Kristem, Dobrým pastýřem je **jedním z konstitutivních** prvků společenství věřících. To na něj ovšem klade velké **nároky**. Není to pouze teologická erudice, co lidé od svého kněze očekávají, ale především obyčejná blízkost, otevřenost, naslouchání, schopnost partnersky otevřené komunikace bez arogance a nadřazenosti, důvěra k laikům, týmový

duch, podpora charismat a aktivit věřících. Největší **bolesti** se naopak vyskytují tam, kde je mezi knězem a laiky **propast**. Ta se projevuje izolací a nedostupností kněze, arogantní komunikací, mocenským chováním, vytvářením elit, nedůvěrou ve farníky a blokováním jejich aktivit. „*Kněz sám to nespasí.*“

2.2.3 Žena v církvi

V návaznosti na **měníci se roli ženy** ve společnosti a na objevování jejích specifických charismat je třeba objevit **autentickou podobu služby ženy v církvi**. Žena v církvi by měla být přínosem pro rozvíjení schopnosti naslouchat ve společenství, učit přirozenému soucitu, pochopení problémů souvisejících např. s manželským životem. Dnes v církvi **není zpochybňován** přínos zastoupení žen v poradních a rozhodovacích funkcích, jen je dosud v **malé** míře reálně **naplňován**. Nechybí ani hlasy, že zapojení ženy do života církve má mít i služebně svátostnou podobu. Netýká se jen udělování laických služeb, zaznívají i požadavky na diskusi o možnosti jáhenského a kněžského svěcení žen.

2.2.4 Kněz a jeho místo ve farnosti

Rolí kněze ve farnosti je podporovat **svátostný život, duchovní směřování farnosti, spojování a stmelování** lidí. Ve výstupech zaznívá požadavek na **trvalou formaci pastýřů**. **Biskup** by měl o svých kněžích mluvit otevřeně s farníky. Také by měl citlivě řešit přeložení kněze, neboť existují reálné vazby na další místní komunity i samosprávu, nehledě na jemnou síť osobních vztahů.

2.2.5 Klerikalismus

V synodálním naslouchání zazněla bolest ze setkání **se zneužitím authority**. Lidé leckdy postrádají pastýře, který projevuje zájem, naslouchá a po uvážlivém rozhodnutí zpětně informuje. Tento vztah mezi věřícími a jejich pastýři je velmi důležitý, cenný a křehký. Může být snadno **narušen**. Autorita se tak ke škodě celku odcizuje, zatvrdí a stává se čistě formální, což může vést až k autoritářství. Na straně Božího lidu pak dochází ke **ztrátě loajality**, objevuje se **vzdor**

nebo **ztráta ochoty** ke spolupráci a pasivita. Takto **zkažený vztah** se u **kněží** pak projevuje povýšeností, nedostatkem dialogu, nedostatkem empatie a trpělivosti, malou měrou srozumitelnosti, přílišnou direktivností místo povzbuzujícího stylu.

2.2.6 *Péče o zralou kněžskou osobnost*

Pozice kněze v životě církve vyžaduje **vysokou míru angažovanosti**. Proto potřebují využívat **služeb** mediace a supervize, pomáhající zpracovat různá zranění, pracovat s motivacemi, rozvíjet komunikační dovednosti tak, jak to dělal Ježíš. Nedostatečná péče zde přivádí k demotivaci, vyhoření až rezignaci. Dále je nutné, aby kněží coby pastýři vytvářeli **bratrské společenství**, v němž se povzbuzují a předcházejí důsledkům neblahé opuštěnosti a vyhoření. Je také třeba usilovat o to, aby **zpětná vazba ve farnosti** i okamžiky **duchovního zastavení** vedly k postupnému růstu osobnosti i profilování zralé podoby kněze. Nutností je **komunikace s představenými**: biskup a jím pověřeni lidé musejí mít jasnou představu, jak pomoci **kněžím v krizi**, jak je přijmout, vést konstruktivní dialog a hledat řešení.

2.2.7 *Celibát*

Ve více souvislostech se objevuje otázka celibátu. Na synodálních setkáních zaznělo, že **celibát** je v církvi přijatý a jde o **autentické** prožívání **služby** kněze. Také biskupové ve své reflexi uvedli, že vedle návrhů na zdobrovolnění celibátu mnoho věřících naopak tuto skutečnost přijímá s vděkem. Stejně tak podle nich mnoho kněží vyjadřuje svou spokojenost s touto formou života. V diecézních syntézách je také kladena otázka po účelnosti celibátu v souvislosti s **nezralým** chováním kněze. Dále zaznívá slovo **zdobrovolnění celibátu** jako hlas do **diskuse**, zda je i dnes tato forma života kněží nástrojem evangelizace nebo přežitkem z minulosti. Od změny si lidé slibují několik pozitivních dopadů: především zvýšení počtu povolání, dále větší zralost a schopnost porozumět problémům farníků (kontakt s každodenní realitou života), pevné vztahové zázemí kněží a eliminaci sexuálních skandálů. Další diskuse se vedly nad svěcením ženatých mužů.

2.3 Rozlišování a rozhodování

Synodální spolurozhodování představuje důležité téma pro život místní církve. Na úrovni diecézí a farností je třeba celou řadu věcí rozlišovat a rozhodovat. Leckdy se však věci řeší neuváženě, zmatečně a neodborně. Jako nutná se jeví proměna autoritativního způsobu jednání v **dialogický styl rozhodování**.

2.3.1 Diecéze a farnosti

Komunikaci **na diecézní úrovni** řada věřících vnímá jako klíčovou. Jde o nutnou strukturu komunikace na bázi **subsidiarity**, do níž vstupuje biskup, úředníci biskupství, kněží a další pracovníci na úrovni vikariátů a farností. Jenže narážíme na slabou úroveň **informovanosti** o dění v diecézi. I když každý den se při eucharistické modlitbě věřící modlí za svého biskupa, **nepovažují** vždy **diecézi za svou**. Proto často vyžadují **blíže** kontakt s biskupem, touží, aby z diecéze **přicházel vážný a reálný zájem** o život věřících. Prubířským kamenem soužití diecéze jsou **letní změny v obsazování farností**; ty se realizují, ale často chybí dostatečná komunikace, lidé chtějí vysvětlení. Důležitý okruh komunikace na úrovni diecéze je tvořen **ekonomickými záležitostmi**. Zde najdeme již velmi rozvinuté a zdařilé podoby spolupráce, přes špatnou, často nedostatečnou komunikaci biskupství s ekonomickými radami, až po střety zájmů.

Oživení církve se očekává ve **farnostech**, protože jsou svou povahou zakládány jako živá společenství věřících, jež odpovídají na touhu „*po větší možnosti sdílení osobního prožívání víry v otevřeném společenství*.“ Je třeba stále prověřovat, v jaké kondici se nacházejí **základy farního soužití**. Zodpovědní lidé ve farnostech tak nezdídka narážejí na **nedostatek lidí**, na **slabou týmovou spolupráci** a **strach** mezi sebou komunikovat.

2.3.2 Pastorační a ekonomické rady

Jednomyslně zaznívá hlas, který v pastoračních i ekonomických radách farnosti spatřuje nutný **nástroj farní komunikace**. Tedy tam, kde nejsou, je třeba je zřízovat: „*mnohdy ani neexistují, biskup to přehlídí*“. Dále je třeba pracovat na jejich **funkčnosti**. **Ucelený proces**

rozlišování a rozhodování dává prostor **všem členům** farních rad, aby se dostatečně **vyjádřili** a uplatnili své **kompetence**. Ze svědecktví synodálních skupin zjišťujeme, že v reálných situacích proces rozhodování **neprobíhá** v celém svém **rozsahu**. Důsledkem toho jsou rozhodování od stolu, **silová** anebo jen **formální** řešení. Každé dobré rozhodnutí vyžaduje, aby bylo **dobře, transparentně a srozumitelně** sděleno celku. Pokud totiž nebude společenstvím dostatečně přijaté, nebude fungovat. Naopak, čím více členové farních rad převzou svůj díl zodpovědnosti za chod farnosti, tím účinnější budou rozhodnutí farní rady.

Podobně i na **diecézní úrovni** jsou ekonomická i pastorační rada diecéze nástrojem, jak díky zapojení kompetentních lidí činit co nejkvalitnější rozhodnutí. Je třeba zdůraznit, že tato grémia je třeba dobře obsazovat, jednání dobře připravit, věcně řídit, zapisovat a výsledky dobře komunikovat i na veřejnosti.

2.3.3 Spolurozhodování a týmová práce

Účastníci volají po větším zapojení do rozhodování. „*Chceme farnost jako rodinu s odpovědností.*“ Navrhují více **spojuvat faktické spolurozhodování s týmovou prací**. V týmové spolupráci do hry vstupuje celek těch, kdo k rozlišování a rozhodování postupně přispívají, a ukazuje na **důležitost kvalitního vedení (leadership)**. Na takto rozvrženém půdorysu společně pojímané práce pro farnost bude možné promýšlet, jak „*kněze pověřovat primárně pastorační, aby nebyli přetíženi administrativou*“. Pak bude možné „delegovat, posilovat spoluzodpovědnost farníků, propojovat komunity“.

2.4 Přínos synodality v procesu rozhodování

2.4.1 Rozlišování

Synoda o synodalitě nás učí především **společnému rozlišování**. V **modlitbě** se otevírá proces hledání **skutečných** podnětů a výzev. Společně se ptáme, **kam nás Duch vede** a jaké kroky máme podniknout. Ze své povahy křehký proces můžeme **oslabit až zničit** tím, že se přestaneme modlit, ztratíme ze zřetele cíl, soustředěnost, a nakonec i sami sebe. Dostaví se stagnace a neschopnost rozhodnout.

I když má moment společného rozlišování v procesu rozhodování klíčovou roli, v synodálním procesu se tímto tématem přímo zabývalo jen menší množství skupinek. Rozlišování však bylo realizováno v praxi skupinek.

2.4.1 Transparentní a kompetentní v rozhodování

Proces **rozhodování** vychází z **předchozího rozlišování** a jedná se o završení dlouhého, členitého, komplexního a bohatého procesu. Přestože **kompetence rozhodnout** (*decision taking*) je zpravidla dopředu určená a zodpovídá za ni jedinec nebo malé grémium, do zmíněného **procesu rozhodování** (*decision making*) mají svým dílem přispívat všichni.

V procesu rozhodování se volá po **větší transparentnosti** ve finančních otázkách, v pastoračním směřování farností i diecézí a s tím souvisejících otázkách obsazování farností a biskupských stolců.

Zvláštní pozornost synodální skupiny věnovaly nutnosti **kompetentního rozhodování**. Církev v sobě sdružuje celou řadu oblastí a vlivů společenského života, jež do jejího života vnášejí řadu příležitostí a nových pohledů. Aby jakékoliv rozhodnutí bylo kompetentní, musí být dobře diskutované, často konzultované s odborníky. Lidé v skupinách často konstatovali, že existuje řada momentů, které **brání poctivému a kompetentnímu rozhodování**: Obavy z civilní společnosti vedou k uzavřenosti a **neschopnosti naslouchat skutečným odborníkům**. Běžná praxe rozhodování v církvi je, že v návalu záležitostí a složitosti problémů, sahá **po zjednodušených řešeních a po takových, které jsou připraveny nekompetentními osobami**. Namísto poctivého rozlišování mnohde rozhoduje jistá elita [farnosti]. Nastupují pak silová, elitářská a klerikální řešení, jejichž kompetentnost je velmi nízká. Schopnost „*nechat si poradit zvenku*“ je zde téměř nulová.

3. Poslání

Církev „přijímá **poslání** hlásat království Kristovo a Boží a zakládat je u všech národů“ (LG 5). Téma poslání se oproti tématu společenství

a spoluzodpovědnosti ozývá méně často, zaznívá však s velkou naléhavostí. Mnozí účastníci konstatují, že **církev je spíše uzavřená**, že víru „*žijeme sami pro sebe*“, a to sice jako jednotlivci, jednotlivá společenství, tak i farnost a církev ve svém celku: „*Umíme lépe působit do vlastních řad než se srozumitelně bavit o spáse a hodnotách s hledajícími, ačkoli to byl záměr zakladatele.*“ Potřeba větší otevřenosti je vnímána naléhavě, je postrádána dobrá komunikace a transparentnost. Mnozí konstatují, že synodálně naladěnému církevnímu společenství se v tomto ohledu otevírají velké možnosti. Nemá jít o aktivismus za každou cenu, nýbrž o **naplňování misijního poslání** ve všem, co konáme.

3.1 Evangelizace: vydávat svědectví světu

Jádrem hlásání církve v jakékoli době a jakékoli formě je dle skupinek **autentická radost z Boha**, hlásání **naděje a primátu Boží lásky**. Jako nezbytný předpoklad pro evangelizaci a hlásání je vnímáno vzdělávání ve víře, formace a osobní rozvoj, malá společenství ve farnostech. Je zmiňován nutný zřetel na lidi jakkoli marginalizované. Více než na veřejnou evangelizaci je kladen důraz na **vztahy, na pozorný, naslouchající a láskyplný přístup k lidem, na osobní svědectví**: „*Nebát se vyjít ven mezi lidi, vědět, čím žijí, nebát se vstoupit do jejich utrpení a nechat se jím proměnit, působit přímo tam. Být jako křesťané patrní svým ‚světletem v očích‘, svědčit životem.*“; „*Nemuset vnucovat, vlastně by bylo super, aby se lidi sami ptali, když nás vidí.*“ Lepším vztahům se světem mimo církve škodí **odsuzování, kritika a předsudky** vůči „nevěřícím“. Někteří diskutující zmínili, že nejsme zvyklí a neumíme sdělit svá svědectví či zkušenosti, sdílet prožívání své víry s ostatními a vést dialog o duchovních tématech. Další překážkou jsou dle účastníků zejména: pohodlnost, nezájem, malá motivace, ale i **strach z konfrontace, neschopnost či nevybavenost pro dialog s „nevěřícími“**. Jako slepá cesta bylo uvedeno obranářství, moralizování a stavení se nad nepraktikující.

3.2 Předávání víry v rámci křesťanského společenství

Věřící by uvítali, kdyby církev věnovala zvláštní pozornost pomoci při předávání víry dětem a mladým lidem. Napříč diecézemi se často

vyskytují obavy, aby se mladá generace církvi úplně **neodcizila**. „Vidím, jak těžce nesou rozpory mezi hlásanou naukou a skutečným životem; naši mladí už **nejdou ochotní ty rozpory ‚překousnout‘**.“ Odklon mladých generací od církve je vnímán napříč diecézemi s velkou obavou.

3.3 Obraz církve ve společnosti a potřeba transparentnosti

Dle účastníků církev má co nabídnout, ale neumí to zprostředkovat. Mediální obraz církve je vnímán jako velmi špatný: **netransparentnost** zvláště v oblasti hospodaření a rozhodování, zastaralost, malá mediální zdatnost, dojem církve odtržené od reality. Bylo by vhodné radit se s mediálními odborníky. Církve je dle účastníků pro vnější svět srozumitelná ve svých aktivitách konaných ve prospěch **znevýhodněných** lidí, ve školství a v sociální práci. Myšlenkové propojení se společností by mělo být výraznější. Je třeba se vyjadřovat k **aktuálním tématům**, sociálním, etickým a morálním otázkám. „*Představitelé církve by se ve svých mediálních výstupech (...) měli vždy soustředit především na hlásání evangelia.*“ Ve výstupech napříč diecézemi je často zmiňována a **velice kladně vnímána osoba papeže Františka**, s důrazem na jeho otevřenost, autentičnost, na jeho vizi církve jako „polní nemocnice“.

3.4 Církve „vycházející“ v dialogu se současnou společností

Synodální proces ukázal, že ve věřících je přítomen na jedné straně velký **zájem** vést dialog se sekulární společností, na druhé straně **zklamání** kvůli neúspěšnosti této snahy a bezradnost, jak jít dál. Je proto třeba s nimi vést **kultivovaný dialog** o jakýchkoliv tématech, nejen o víře, aktivně se zajímat o jejich život s vědomím **obohacení se navzájem**, respektovat jejich příběh a neklást na ně zbytečné nároky, resp. „necpat“ je do připravených šablon, aby ti, kdo žijí po spiritua-litě, nemuseli hledat alternativní zdroje.

Věřící vnímají odcizenost církve a okolního světa, jejíž příčinou je mnohdy již zmíněný mediální obraz církve, ale také neschopnost církve hovořit k současníkům **srozumitelným jazykem**. Věřící si pře-jí církev, která nestojí stranou společenského dění, ale kompetentně,

srozumitelně a inspirativně vstupuje do aktuálních a důležitých celospolečenských témat.

Ve výstupech ze skupin bylo konstatováno, že se církev **málo zapojuje do veřejného života**. Toto zapojení má přitom velký potenciál: vytváří přirozené situace pro dialog křesťanů s okolím. Bylo zdůrazněno, že farní aktivity by se měly stávat více „**nízkoprahové**“, otevřené všem. Důraz je kladen na spolupráci na území farnosti, která zahrnuje kooperaci se všemi složkami veřejného života na daném území.

3.5 Církev v dialogu s ostatními křesťany

Ekumenismus jako cesta k prohlubování společenství mezi křesťany je z velké části vnímán jako nedílná součást synodality. Ukázalo se však, že mnozí účastníci nemají s křesťany jiných vyznání žádnou zkušenost. Jsou místa, kde se jen tiše tolerujeme nebo se navzájem vůbec **neznáme a přehlízíme**. Kromě ryzí ekumenické **radosti** se objevuje pocit **zklamání** nad vyprcháním ekumenických snah a vědomí, že je potřeba nových impulzů. Oceňován je jednoznačně žitý ekumenismus na úrovni církevní báze (vztahy přátelství, modlitba, studium Písma, charita). Bolest je vyjádřena, zjm. pokud jde o otázku společného sdílení **eucharistie**, a to především u smíšených manželství. Za prostředky k růstu v ekumenickém společenství se pokládají hlavně vzájemné poznání, vzdělávání a ústup z „mocenských“ pozic vůči druhým.

3.6 Vzdělávání a formace ke zralému křesťanskému životu

Během synodálního procesu věřící vyjádřili, že si přejí **růst ke křesťanské dospělosti** a být na cestě v tomto růstu náležitým způsobem formování a doprovázení. Církev by měla všestranně pomáhat utvářet „*svobodné, odvážné a druhým otevřené křesťany*“. Závažnou se v kontextu tématu růstu křesťanů stává otázka **vzdělávání a duchovního doprovázení**. Pokud jde o výchovu a vzdělávání, nejčastěji se zmiňují tyto oblasti: obsah křesťanské víry a život ve víře; Písmo svaté; porozumění liturgii. Kvalitní formaci a vzdělání je nutné nabídnout nejen kněžím, ale všem věřícím, zejména pak těm, kterým je svěřena zodpovědnost a služba ve společenství.

3.7 Zvláštní péče o rozvíjení synodální mentality a způsobu jednání

Výpovědi synodálních skupinek svědčí o velmi pozitivním přijetí synodálního procesu jako příležitosti pro církve **vyjít na cestu společného putování**. Synodální proces je vnímán jako začátek nové etapy k oživení církve. V místní církvi se projevila touha nabýt odvahy ke změnám, které by se měly soustředit na to, aby obsah Kristova učení nebyl přebíjen zažitými formami: „*Synodální cesta s sebou nese nutnost změny mentality.*“ Velmi kladného ohlasu se dočkala **metodika** práce synodálních skupinek, která v sobě obsahuje nesmírný potenciál podnětů k růstu v dialogu, v kultuře setkání, naslouchání a společném rozlišování. Ve farnostech a diecézích je zapotřebí **formovat** k synodálnímu způsobu života. Mnoho účastníků procesu je přesvědčeno, že synodalita se neobejde bez rozvíjení **osobní zkušenosti a vztahu k Bohu**. Autentický život víry a otevřenost vůči Božímu jednání v nás a kolem nás lze proto pokládat za rozhodující předpoklady pro rozvoj synodality církve.

Závěr

Pro život církve proniknuté duchem synodality je základní otázkou, jakou církve chce Ježíš Kristus. Pro rozvoj synodality jakožto konstitutivního rozměru církve vnímáme ve světle synodálního procesu jako klíčové následující body:

Být církví Ježíšových učedníků

- Chceme utvářet církve jako rodinu, domov a prostor vzájemné důvěry, společenství zaměřené primárně na rozvíjení vztahů k Bohu i k sobě navzájem, vyznačující se pozorností jedněch vůči druhým a zvláště pak péčí o ty, kdo jsou nejslabší a na okraji.
- Chceme rozvíjet kulturu vzájemného naslouchání, která předpokládá a umožňuje svobodu vyjádřit své mínění a otevřenost nechat se poučit od bratra či sestry ve víře. Z tohoto důvodu vnímáme jako zásadní opustit v církvi mentalitu a praxi manipulace,

nadřazenosti, strachu, nedůvěry, zneužívání moci a nátlaků různých skupin.

- Chceme žít otevřené společenství, které vychází i k těm, kteří nejsou jeho součástí a nestaví se plánovitě do opozice vůči světu, ale nahlíží svět jako Boží dílo a prostor, ve kterém se projevuje Boží láska. Chceme být církví, která světu a každému člověku přináší svědectví o plnosti života v Kristu a vnáší do něj radost a naději. Zároveň toužíme usilovat o rozpoznání znamení doby, kterými k nám Bůh promlouvá v událostech, potřebách a přáních přítomných v životech nás i našich současníků.

Obnovit společenství církve

- Chceme podporovat živé vědomí sounáležitosti k církvi. Vědomí toho, že všichni tvoříme jedno společenství, nesmí vést k přehlížení specifického poslání každého z nás. Spíše naopak je třeba dbát o to, aby každý člen Božího lidu objevoval, přijímal a rozvíjel autenticky právě takové povolání, kterého se mu od Boha dostalo.
- Chceme být vnímavými vůči Duchu Svatému, který nepřestává udílet Kristově církvi v každou dobu specifické dary své lásky určené pro službu společenství.
- Chceme hledat a podporovat formy spolupráce, spoluúčasti a spoluzodpovědnosti v církvi, a tak tvůrčím způsobem reagovat na pasivitu značné části členů Božího lidu, která vede ke znechucení, rezignaci a ztrátě radosti z toho, že jsme součástí jediné Boží rodiny.
- Chceme budovat církve jako společenství, jež má svůj vzor ve společenství trojjediného Boha, což znamená rozvíjet autentické vztahy založené na lásce, transparentnosti a otevřenosti.
- Chceme podporovat růst „malých společenství“ věřících a vést je k tomu, aby se neuzavírala do sebe, byla navzájem propojená a připravená ke službě. Spiritualitu společenství, vzájemné úcty a odkázanosti na sebe je třeba rozvíjet ve vztazích mezi kněžími a laiky, kněžími a biskupy, biskupy a všemi členy jim svěřené části Božího lidu.
- Chceme podporovat principy komunikace, transparency, subsidiarity a rozlišování v procesu rozhodování. Na úrovni diecézí

a farností se tyto elementy mohou uplatnit např. v činnosti pastoračních a ekonomických rad.

- Chceme prožívat liturgii jako jedinečný zdroj života církve. Proto je nutné, aby jí byla věnována zvláštní pozornost, aby se pečlivě rozlišovalo, co patří k její autenticitě, co je třeba nově vyjádřit srozumitelným způsobem a jak uplatnit princip aktivní účasti všech věřících.

Růst v ryším křesťanském povolání v církvi

- Chceme, aby hlásání církve (zvláště ve formě kázání) vycházející z Písma sv. bylo více zaměřené na budování osobního vztahu s trojjediným Bohem, radostný život plynoucí z Pánova zmrtvýchvstání a Boží dobrotu a milosrdenství. Písmo svaté by se mělo stát středem, od kterého se v církvi odvíjí katecheze, duchovní doprovázení i vzdělávání Božího lidu ve víře.
- Chceme rozvíjet vzdělávání ve víře i v dalších oblastech (např. mezilidská komunikace, psychologie, ekonomika). Vnímavá, soustavná a dlouhodobá formace Božího lidu posílí naši jistotu v dialogu se současným světem a zakotvení v tom, co můžeme společností přinášet. To také předpokládá a vyžaduje, abychom dobře poznávali souvislosti současného dění ve světě.
- Chceme naplňovat ideál křesťanského manželství a rodiny, i když jsme si vědomi, že to není vždy snadné. Chceme proto také hledat řešení často palčivé situace lidí, jejichž manželství ztroskotalo. Snahou místní církve by v těchto konkrétních případech mělo být doprovázení, rozlišování a začleňování.
- Chceme, aby synodální mentalita pronikala všechny úrovně života církve. K tomu chceme využívat metodu společného rozlišování pod vedením Ducha Svatého, která se osvědčila během diecézní fáze synodálního procesu v práci synodálních skupinek.

2. GENERÁLNÍ SEKRETARIÁT SYNODY

„ROZŠÍŘ PROSTOR SVÉHO STANU“ (IZ 54,2)

Pracovní dokument pro kontinentální etapu
Vatikán, 24. října 2022

Obsah

Úvod	312
1. Zkušenosti synodální cesty	316
1.1. „Plody, semena a plevel synodality“	317
1.2. Naše společná křestní důstojnost.....	320
2. Naslouchání Písmu.....	321
3. Směrem k misijní synodální církvi.....	322
3.1. Naslouchání, které přechází v přijetí	323
3.2. Sestry a bratři k misijnímu poslání	327
3.3. Společenství, spoluúčast a spoluzodpovědnost.....	333
3.4. Synodalita se formuje.....	339
3.5. Synodální život a liturgie.....	345
4. Další kroky.....	348
4.1. Cesta obrácení a reformy	348
4.2. Metodika pro kontinentální etapu	350

Úvod

1. Synoda pokračuje: rok po zahájení synodální cesty to s nadšením můžeme potvrdit! Během této první části konzultační fáze se do průběhu synody zapojily v celém světě miliony lidí: někteří účastí v setkáních na místní úrovni, jiní spoluprací při animování a koordinaci aktivit na různých úrovních a ještě další podporou skrze své modlitby: *„Vyjadřujeme také vděčnost kontemplativním mniškám, které doprovázely svůj lid modlitbou a nadále se za plody synody o synodalitě modlí“* (BK Peru). Všichni tito lidé, kteří se zapojili, jsou skutečnými protagonisty synody!

2. Dali se do pohybu podníceni touhou najít odpověď na základní otázku, která celý proces řídí: „Jak se toto ‚společné putování‘, které umožňuje, aby církev hlásala evangelium v souladu se svěřeným posláním, v ní uskutečňuje právě dnes, na jejich různých úrovních (od místní po všeobecnou)? K jakým krokům nás Duch Svatý vybízí, abychom byli stále více církví synodální?“ (Přípravný dokument, č. 2).

3. Cestou prožívali radost ze setkání jako bratři a sestry v Kristu, sdíleli navzájem to, co v nich při naslouchání Božímu slovu rezonovalo, a společně uvažovali o budoucnosti církve na základě podnětů Přípravného dokumentu (PD). To v nich živilo touhu po církvi, která je stále synodálnější: synodalita pro ně přestala být abstraktním pojmem a stala se konkrétní zkušeností, okusili její chuť a chtějí v tom pokračovat. *„Díky tomuto procesu jsme zjistili, že synodalita je způsob, jak být církví – vlastně je to ten jediný způsob, jak být církví.‘ ,Duch Svatý nás žádá, abychom byli synodálnější“* (BK Anglie a Walesu).

4. Jejich zkušenosti se promítly do formulací příspěvků, které různé komunity a skupiny zaslaly diecézím. Tyto příspěvky prošly syntézou a byly předány biskupským konferencím (BK) a ty zase podle osnovy obsažené v PD vypracovaly zprávu, která byla zaslána generálnímu sekretariátu synody.

5. Zapojení lidí celosvětově předčilo všechna očekávání. Sekretariát synody celkem obdržel příspěvky od 112 ze 114 biskupských

konferencí a od všech 15 východních katolických církví a také reflexe od 17 z 23 dikasterií Římské kurie, od řeholních představených (USG/UISG), institutů zasvěceného života a společností apoštolského života i sdružení a laických hnutí věřících. Kromě toho dorazilo více než tisíc příspěvků od jednotlivců a skupin a také postřehy shromážděné prostřednictvím sociálních médií díky iniciativě „Digitální synoda“. Tyto materiály byly rozeslány skupině odborníků: biskupům, kněžím, zasvěceným osobám, laikům – mužům i ženám, lidem ze všech kontinentů a s velmi rozmanitými odbornostmi. Po přečtení zpráv se tito odborníci téměř dva týdny setkávali s autorskou skupinou, kterou tvořili generální relátor, generální sekretář synody, podsekretáři a různí úředníci synodálního sekretariátu i členové koordinačního výboru. Nakonec se k této skupině připojili také členové generální rady. Společně pracovali v atmosféře modlitby a rozlišování, aby se podělili o plody svého čtení při přípravě pracovní verze tohoto Dokumentu pro kontinentální etapu (DKE).

6. Citáty, kterými je DKE proložen, se snaží přiblížit bohatství obdržených materiálů, aby nechaly hlasy Božího lidu ze všech částí světa co nejvíce promlouvat podle jejich vlastních představ. Nemají se vykládat jako podpora postojů některé konkrétní oblasti zeměkoule ani jako pouhá ilustrace geografické rozmanitosti, i když na jistou vyváženost co do původu zdrojů se bral ohled. Tyto citáty byly vybrány spíše proto, že zvláště silným, krásným nebo přesným způsobem vyjadřují pocity, které mnoho jiných zpráv vyjadřuje obecněji. Je ovšem zřejmé, že žádný jednotlivý dokument by nedokázal shrnout hloubku víry, vitalitu naděje a energii lásky, kterými obdržené příspěvky překypují. Je možné za nimi vidět sílu a bohatství zkušeností, které jednotlivé církve získaly, když se vydaly na cestu a otevřely se rozmanitosti hlasů, které se ujaly slova. Smyslem synodální cesty je právě toto: umožnit takové setkání a dialog, a jejím konečným cílem není vytvářet dokumenty, ale otevírat obzory naděje k naplnění poslání církve.

7. Na této cestě, která ještě zdaleka není u konce, stojí i tento DKE a právě zde nachází svůj smysl. S ohledem na kontinentální etapu synodální cesty dokument kolem malého počtu jader soustředí naděje

a obavy Božího lidu z celého světa. Tímto způsobem poskytuje místním církvím příležitost naslouchat hlasům ostatních v očekávání kontinentálního shromáždění v roce 2023. Jejich úkolem bude vypracovat seznam priorit, na jejichž základě bude probíhat rozlišování při prvním zasedání XVI. řádného generálního shromáždění biskupské synody, které se uskuteční od 4. do 29. října 2023.

8. Vyjasnění úlohy DKE nám rovněž pomůže ukázat, čím není. Není to závěrečný dokument, protože proces ještě zdaleka není ukončen. Není to dokument církevního magisteria ani zpráva ze sociologického průzkumu, nenabízí formulaci operativních pokynů, cílů a úkolů ani úplné rozpracování teologické vize. Přesto je teologický v tom smyslu, že přetéká vybraným teologickým pokladem obsaženým ve zkušenosti naslouchání hlasu Ducha, jak zaznívá v Božím lidu, a pomáhá odkrýt jeho *sensus fidei*. Je to však teologický dokument také v tom smyslu, že se zaměřuje na službu ve prospěch poslání církve: hlásat Krista, který zemřel a vstal z mrtvých pro spásu světa.

9. Aby se tedy při četbě předešlo nedorozuměním, je nezbytné mít na paměti zvláštní povahu DKE a také jeho strukturu. Dokument začíná kapitolou, která nabízí více než pouhý popis toho, „co se stalo“, a předkládá vyprávění o dosud prožité synodalitě s konzultacemi Božího lidu v místních církvích a rozlišováním pastýřů v biskupských konferencích: profiluje synodální zkušenost, představuje prožité obtíže i nejvýznamnější sesbírané plody, přičemž definuje základní kameny toho, co tvoří autentickou kolektivní zkušenost křesťanské víry. Nepodává tak definici synodality v užším slova smyslu – k tomu odkazujeme spíš na PD nebo na materiály uvedené na webových stránkách synody (www.synod.va) –, ale vyjadřuje sdílený smysl zkušenosti synodality, jak ji prožili ti, kdo se jí zúčastnili. Tak se vynořuje hluboké znovupřijetí společné důstojnosti všech pokřtěných. To je skutečný pilíř synodální církve a teologický základ jednoty, schopné odolat tlaku na homogenizaci. To nám umožňuje nadále podporovat a dobře využívat rozmanitost charismat, která Duch Svatý s nepředvídatelnou hojností na věřící vylévá.

10. Druhá kapitola předkládá biblickou ikonu, obraz stanu, kterým začíná 54. kapitola knihy Izaiáš. Tento obraz a vyprávění představují klíč k výkladu obsahu DKE ve světle Božího slova a umisťují ho do oblouku Božího zaslíbení, které se stává povoláním pro Boží lid a jeho církve: „*Rozšiř prostor svého stanu!*“

11. Tento stan je prostorem *společenství*, místem *spoluúčasti* a základem *poslání*. Třetí kapitola pak formuluje klíčová slova synodální cesty a spojuje je s plody naslouchání Božímu lidu. Činí tak tím způsobem, že je shromažďuje kolem pěti plodných a vzájemně se prolínajících napětí:

1. Naslouchání jako otevřenost k přijetí: vychází z touhy po radikální inkluzi – nikdo není vyloučen –, kterou je třeba chápat v perspektivě společenství se sestrami a bratry i s naším společným Otcem. Naslouchání se zde jeví nikoli jako nástroj, ale vyplývá z přijetí základního postoje Boha, který naslouchá svému lidu, a je projevem následování Pána, kterého nám evangelia neustále představují v úkonu naslouchání lidem, kteří k němu přicházejí po cestách Svaté země. V tomto smyslu je naslouchání samo již posláním a hlásáním.
2. Nutkání, které nás vede ven a k misiím. Toto poslání je podle katolíků nutné uskutečňovat s bratry a sestrami jiných konfesí a v dialogu s věřícími jiných náboženství, a tak se lidské skutky zájmu o druhého promění v autenticky duchovní zkušenost zvěstující tvář Boha, který se zajímá až do té míry, že dal svůj vlastní život, abychom my ho měli v hojnosti.
3. Plnění poslání vyžaduje, abychom přijali styl založený na spoluúčasti, což odpovídá plnému přijetí spoluodpovědnosti všech pokřtěných za jediné poslání církve, jak to vyplývá ze společné křestní důstojnosti.
4. Vytváření konkrétních možností pro živé společenství, účast a poslání za pomoci struktur a institucí obývaných lidmi, kterým se dostává řádné formace a posily skrze živou spiritualitu.
5. Liturgie, a zvláště eucharistická liturgie jako zdroj a vrchol celého křesťanského života, která stmeluje společenství, činí ho

hmatatelným, umožňuje mít na něm účast a živí poslání slovem a svátostmi.

12. Konečně čtvrtá kapitola pak nabízí pohled do budoucnosti, když se odvolává na dvě roviny, které jsou pro další postup na této cestě nezbytné: duchovní rovinu, která se nás snaží nasměrovat k horizontu misijního synodálního obrácení, a metodologickou rovinu, která vytyčuje naše další kroky pro kontinentální etapu.

13. DKE bude srozumitelný a užitečný pouze tehdy, bude-li se číst očima učedníka, který v něm rozpozná svědectví o cestě obrácení k synodální církvi. To znamená církvi, která se z naslouchání učí, jak obnovit své evangelizační poslání ve světle znamení doby, aby lidstvu nadále nabízela způsob bytí a života, kde se všichni mohou cítit zahrnuti jako protagonisté. Svítilnou pro naše kroky je na této cestě Boží slovo nabízející světlo, s jehož pomocí lze znovu číst, interpretovat a vyjadřovat prožitou zkušenost.

14. Společně se modlíme:

Pane, shromáždil jsi všechn svůj lid na synodě.

*Děkujeme ti za radost,
kterou zažili ti, kdo se rozhodli vydat na cestu,
aby během tohoto roku naslouchali Bohu i svým bratřím a sestrám
v postoji přijetí, pokory, pohostinnosti a sourozenectví.*

Pomoz nám vstoupit na tyto stránky jako na „svatou půdu“.

Přijď, Duchu Svatý, a buď nám na společné cestě průvodcem!

1. Zkušenosti synodální cesty

15. Zprávy zasláné církvemi celého světa vyjadřují radost, naději, utrpení i zranění Kristových učedníků. V jejich slovech rezonuje to, co leží na srdci celému lidstvu. Vyjadřují touhu po tom, aby církev kráčející s Kristem pod vedením Ducha naplnila své evangelizační poslání. „*Naše současná ‚synodální‘ zkušenost probudila ve věřících*

laicích myšlenku a touhu zapojit se do života církve, do jejího působení v dnešním světě a do její pastorační činnosti v terénu“ (BK Kanady).

1.1. „Plody, semena a plevel synodality“

16. První část synodální cesty přinesla bohaté ovoce, nová semena slibující nový růst a především prožitek radosti v náročných časech: „Z plodů, semen a plevelů synodality se většinou vynořují hlasy, které projevují velkou lásku k církvi a sní o církvi věrohodných svědků, o církvi, která je inkluzivní, otevřená a vstřícná vůči Boží rodině“ (BK Zimbabwe). Za mnohé další mluví Haiti: „Navzdory neustálým případům únosů a násilí vyjadřují zprávy z diecézí radost těch, kteří se této první fáze synody mohli aktivně účastnit“ (BK Haiti). Mnozí pak žádali, aby se tato radost šířila a sdílela s ostatními. Diecéze Ebebiyin (Rovníková Guinea) se k tomu připojuje: „Tato synodální zkušenost patřila mezi nejvděčnější momenty, které mohli mnozí ve svém křesťanském životě zažít. Od první chvíle, kdy práce na synodě začala, až do okamžiku, v němž se nacházíme nyní, panuje mezi Božím lidem veliké nadšení.“ Mezi plody synodální zkušenosti se v několika syntézách vyzdvihuje posílení pocitu sounáležitosti s církví a možnost uvědomit si v praktické rovině, že církev nejsou jen kněží a biskupové: „Při sdílení se nad základní otázkou: ‚Jak se toto společné putování aktuálně realizuje ve vaší místní církvi?‘ bylo zaznamenáno, že si lidé mohli uvědomit skutečnou povahu církve a v tomto světle byli schopni vidět situaci své místní církve“ (BK Bangladéše).

17. Širokého uznání došla metoda duchovního rozhovoru, která mnohým umožnila poctivě nahlédnout realitu církevního života a pojmenovat její světa i stíny. Toto poctivé hodnocení pak přineslo okamžité misijní plody. „Dochází k silné mobilizaci Božího lidu, objevuje se radost ze setkávání, společného putování a možnosti mluvit svobodně. Někteří křesťané, kteří se cítili zranění a od církve se distancovali, se během této konzultační fáze vrátili“ (BK Středoafričské republiky). Mnozí zdůraznili, že to bylo poprvé, co se církev ptala na jejich názor, a že si v této cestě přejí pokračovat: „Setkání v duchu synodální metody, při nichž mohou všichni členové shromáždění nebo společenství

otevřeně a upřímně vyjádřit svůj názor, a rovněž i setkání s různými skupinami mimo církve, by měla pokračovat. Tento druh spolupráce by se měl stát jedním z ‚nepsaných zákonů‘ církevní kultury, aby se tak podpořilo sblížování mezi členy církve a skupinami ve společnosti, což lidi pomůže připravit k hlubšímu dialogu“ (BK Lotyšska).

18. Nechyběly ovšem ani problémy, a zprávy je neskrývají. Některé z nich souvisejí se souběhem konzultační fáze a pandemie, jiné pramení z obtíží v pochopení významu synodality, z potřeby většího úsilí o překlad a inkulturaci materiálů, z neúspěchu při organizaci synodálních setkání v některých místních podmínkách nebo z odporu vůči základnímu návrhu. A nechybí ani nanejvýš jasné projevy odmítnutí: *„Synodě nedůvěřuji. Myslím, že byla svolána, aby přinesla další změnu Kristova učení a dál zraňovala jeho církev“* (individuální podání z Velké Británie). Poměrně často se objevují obavy, že důraz na synodalitu by mohl církev tlačit k přijetí mechanismů a postupů, které jsou závislé na většinovém principu demokratického typu. Mezi obtížemi je třeba zmínit skepsi ohledně skutečné účinnosti nebo záměru synodálního procesu: *„Někteří vyjadřovali pochybnosti o výsledku synodálního procesu, protože církev vnímají jako rigidní instituci neochotnou se měnit a modernizovat, anebo kvůli podezření, že výsledek synody je předem stanoven“* (BK Kanady).

19. Četné zprávy se zmiňují o obavách a odporu ze strany duchovních, ale také o pasivitě laiků, jejich strachu svobodně se vyjádřit a o snaze pochopit a formulovat úlohu kněží a biskupů v rámci synodální dynamiky: *„V tomto procesu se vyskytl rovněž odpor, nedostatečující zapojení i celá společenství, která se nepřipojila. Částečně to mohla způsobit novost této výzvy, protože mnohá společenství nejsou na tento způsob života církve zvyklá. A bylo to způsobeno i tím, že někteří představení a pastýři se neujali animační a vůdčí úlohy, která jim přísluší. Některé diecézní zprávy si také stěžují na nedostatečné nebo slabé zapojení kněží“* (BK Chile). V mnoha případech synodální proces a materiály odhalují, jak rozšířené je vnímání oddělení mezi kněžími a ostatním Božím lidem: *„Konzultace v diecézích a na národní úrovni ukázaly, že vztah mezi kněžími a věřícími je na mnoha místech obtížný. Na jedné straně se objevuje kritika odstupu, který*

mnozí pozorují mezi duchovními a laiky, v některých místech se dokonce kněží vnímají jako překážka plodného společenství. Zároveň se pojmenovávají výzvy pro kněze: jejich nedostatek a také rostoucí úbytek dobrovolníků vedou k vyčerpání, kněží se také ne vždy cítí být vyslyšeni, někteří mají pocit, že se jejich služba zpochybňuje. Co dělá kněze dobrým knězem? Jak se život ve farnosti může stát obohacující zkušeností pro všechny zúčastněné? Proč stále méně mužů cítí povolání? O těchto otázkách je třeba diskutovat“ (BK Rakouska).

20. Překážkou, která je na společné cestě obzvláště významná, je skandál zneužívání ze strany duchovních nebo osob zastávajících církevní úřady: především zneužívání nezletilých a zranitelných osob, ale také zneužívání jiného druhu (duchovní, sexuální, ekonomické, zneužívání autority, zneužívání svědomí). Jedná se o otevřenou ránu, která stále působí bolest obětem, jejich rodinám i společenstvím: *„Neustále se poukazovalo na dopady krize sexuálního zneužívání duchovními a reakce církve [...]. Pro mnohé zůstávají její následky stále silným a nevyřešeným tématem. Projevila se naléhavá potřeba uznat hrůzu a škody a posílit úsilí o ochranu zranitelných, nápravu škod na morální autoritě církve a obnově důvěry. Některé diecéze hlásily, že si účastníci přejí, aby tyto diecéze veřejně přiznaly a odčinily dřívější zneužívání“* (BK Austrálie). Pečlivá a bolestná reflexe odkazu zneužívání vedla mnoho synodálních skupin k výzvě, aby v církvi došlo ke změně kultury s cílem větší transparentnosti, odpovědnosti a spoluodpovědnosti.

21. Kromě toho se v mnoha zemích synodální cesta zkřížila s válkami, které náš svět potřísnily krví a *„daly volný průchod fanatismu všeho druhu i pronásledování, dokonce masakrům. Bylo zaznamenáno sektářské a etnické podněcování, které přerostlo v ozbrojené a politické konflikty, často krvavé“* (maronitská církev). Zvláště bolestné jsou situace, kdy křesťané, včetně katolíků, žijí v zemích, které spolu navzájem válčí. I v těchto nestabilních situacích, které zintenzivňují setkání s křížem a zmrtvýchvstáním, však křesťanská společenství dokázala přijmout výzvu, aby rozvíjela zkušenosti synodality, uvažovala o tom, co to znamená jít společně, a vyjádřila touhu v tom pokračovat: *„Pokud jde o tragédii genocidy Tutsiů, která tolik rozdělila*

rwandský lid, je třeba víc prohloubit téma společenství s cílem skutečného uzdravení kolektivní paměti. Tato synoda nám umožnila lépe pochopit, že prioritou musí i nadále být pastorace v zájmu jednoty a smíření“ (BK Rwandy).

1.2. Naše společná křestní důstojnost

22. Praxe prožívané synodality představuje „*klíčový a vzácný okamžik, kdy si uvědomujeme, že všichni sdílíme tutéž důstojnost a povolání skrze křest jako účastníci na životě církve“ (BK Etiopie).* Tento základní odkaz na křest – nikoli jako na abstraktní pojem, ale jako na pocítovanou identitu – okamžitě staví do popředí souvislost mezi synodální formou církve a možností naplňovat její poslání: „*Rostlo pochopení, že je důležité, aby všichni, kdo přijali požehnání křtu, kráčeli společně, sdíleli se mezi sebou a rozlišovali vedení Ducha Svatého, který je volá. Došlo k hlubokému poznání, že v synodální církvi je společné kráčení tou cestou, jak se stát misijní církví“ (BK Japonska).* Mnohé místní církve v prostředí, kde je přítomno mnoho křesťanských denominací, kladou zvláštní důraz na křestní důstojnost všech křesťanských sester a bratří a na společné poslání ve službě evangelium. Synodální proces je neúplný, chybí-li mu setkání s bratry a sestrami jiných vyznání, postrádá-li sdílení a dialog s nimi i zapojení do společných akcí. Zprávy vyjadřují touhu po hlubším ekumenickém setkání a potřebu formace, která by toto dílo podpořila.

23. Zprávy prezentují synodální proces jako zkušenost novosti a svěžesti: „*Boží lid si všímal jedinečné možnosti svobodně mluvit a naslouchat při organizovaných rozhovorech, které byly otevřené a pozorné, pod vedením Ducha Svatého. Lidé hovořili o tom, že po desetiletích chození do kostela se od nich poprvé žádalo, aby promluvili“ (BK Pákistánu).* Jiný obraz odkazuje na zkušenost osvobození a nového života: skořápka vejce se roztrhává, když nový život roztáhne křídla.

24. Jinde se objevují výrazy, které evokují spíše představu vzdálenosti mezi členy rodiny a kýženého návratu, ukončení kolektivního odcizení od vlastní identity synodální církve. Použijeme-li biblický obraz, mohli bychom říci, že synodální cesta znamenala první kroky návratu

ze zkušenosti kolektivního vyhnanství, jehož důsledky postihují celý Boží lid: pokud církev není synodální, nikdo se v ní nemůže cítit skutečně a plně doma.

2. Naslouchání Písmu

25. Právě lidu prožívajícímu zkušenost vyhnanství adresuje prorok slova, která nám dnes pomáhají zaměřit se na to, k čemu nás Pán skrze zkušenost prožívané synodality volá: „*Rozšiř prostor svého stanu, roztáhni své plachty bez obav, prodluž své provazy, své kolíky pevně zaraz!*“ (Iz 54,2).

26. Prorokova slova lidem ve vyhnanství evokují zkušenost exodu, kdy žili ve stanech, a oznamují příslib návratu do země, znamení radosti a naděje. Jako přípravu na to je třeba stan zvětšit: působit na tři prvky jeho struktury. Tím prvním je stanová plachta, která chrání před sluncem, větrem a deštěm a vymezuje prostor života a družnosti. Je třeba ji rozprostřít tak, aby chránila i ty, kteří zatím stojí mimo tento prostor, ale cítí se povoláni do něj vstoupit. Druhým konstrukčním prvkem stanu jsou provazy, které drží plachty pohromadě. Musejí vytvářet správnou rovnováhu mezi napětím potřebným k tomu, aby stan nebyl zplihlý, a měkkostí, která tlumí pohyb vyvolaný větrem. Proto pokud se stan rozšiřuje, musejí se provazy napínat, aby se udrželo správné napětí. A konečně třetím prvkem jsou kolíky: ukotvují celou konstrukci k zemi a zajišťují její pevnost, nadále však zůstávají schopné přemístění, pokud je třeba postavit stan jinde.

27. Když dnes těmto Izaiášovým slovům nasloucháme, vybízejí nás, abychom si církev představili podobně jako stan, ba dokonce jako stan setkání, který provázel lid na jeho putování pouští: byl tedy určen k tomu, aby se rozprostřel, ale také přesouval. V jeho středu stojí stánek, tedy Hospodinova přítomnost. K udržení stanu slouží pevnost jeho kolíků, tedy základů víry, které se nemění, ale lze je přemístit a vždy zasadit do nové půdy, aby stan mohl doprovázet lid na jeho cestě dějinami. A konečně, aby se konstrukce stanu neprověšovala, musí v rovnováze udržovat různé síly a napětí, kterým je vystavena: tato

metafora vyjadřuje potřebu rozlišování. Právě tak si mnohé synodální syntézy představují církve: jako rozlehlý, ale ne homogenní příbytek, který dokáže poskytnout přístřeší všem, ale je otevřený, umožňuje vcházet i vycházet (srov. Jan 10,9) a směřuje k tomu, aby zahrnul Otce a celé lidstvo.

28. K rozšíření stanu je třeba do něj přijmout další lidi a vytvořit prostor pro jejich rozmanitost. To s sebou nese ochotu zemřít sobě samému z lásky a znovu se nalézt ve vztahu a skrze vztah s Kristem i s bližním: „*Amen, amen, pravím vám: Jestliže pšeničné zrno nepadne do země a neodumře, zůstane samo; odumře-li však, přinese hojný užitek*“ (Jan 12,24). Plodnost církve závisí právě na přijetí této smrti, která však neznamená zánik, ale zkušenost vyprázdnění sebe sama, abychom byli naplněni Kristem skrze Ducha Svatého. Je to tedy proces, v němž přijímáme bohatší vztahy a hlubší vazby k Bohu i k sobě navzájem, je to místo milosti a proměny. Proto apoštol Pavel doporučuje: „*Mějte v sobě to smýšlení, jaké měl Kristus Ježíš: ačkoli má božskou přirozenost, nic nelpěl na tom, že je rovný Bohu, ale sám sebe se zřekl, vzal na sebe přirozenost služebníka a stal se jedním z lidí*“ (Flp 2,5-7). Za této podmínky pak budou moci členové církve, každý zvláště a všichni dohromady, spolupracovat s Duchem Svatým při plnění poslání, které Ježíš Kristus své církvi uložil: je to liturgický, eucharistický úkon.

3. Směrem k misijní synodální církvi

29. Biblický obraz stanu souvisí i s dalšími obrazy, které se v mnoha zprávách objevují: obrazem rodiny a domova, místa, ke kterému lidé chtějí patřit a kam se chtějí vrátit. „*Církev–domov nemá dveře, které se zavírají, ale obvod, který se neustále rozšiřuje*“ (BK Itálie). Dynamika domova a vyhnání, přináležitosti a vyloučení se ve zprávách pocítuje jako napětí. V jedné syntéze se poznamenává: „*Ti, kdo se v církvi cítí doma, pocítují nepřítomnost těch, kdo tu doma nejsou*“ (BK Irsko). Z těchto hlasů slyšíme znít sen o „*globální a synodální církvi, která žije jednotu v rozmanitosti. Bůh připravuje něco nového a my musíme spolupracovat*“ (USG/UISG).

30. Předložené příspěvky jsou povzbudivé, protože se vyhýbají dvěma hlavním duchovním pokušením, kterým je církev vystavena, když reaguje na rozmanitost a na napětí, které z rozmanitosti vyplývá. Prvním z nich je zůstat uvězněný v konfliktu, takže se nám zmenšují obzory, ztrácíme smysl pro celek a rozpadáme se na dílčí identity. Je to zkušenost Babylonu, a ne Letnic, a dobře ji rozpoznáme v mnoha rysech našeho světa. Druhým pokušením je duchovně se oddělit a nezájmat se o vzniklé napětí, pokračovat ve vlastní cestě, aniž bychom se přidali na cestu k těm, kdo jsou nám blízcí. Namísto toho je „výzvou žít lépe v napětí pravdy a milosrdenství, jak to dělal Ježíš [...]. Snem je církev, která plněji žije christologický paradox: odvážně hlásá své pravé učení a zároveň nabízí svědectví radikálního začlenění a přijetí prostřednictvím svého pastoračního a rozlišujícího doprovázení“ (BK Anglie a Walesu).

31. Jádrem synodálního procesu je vize církve schopné radikálního začlenění, sdílené sounáležitosti a silné pohostinnosti podle Ježíšova učení: „Místo toho, abychom se chovali jako vrátný a snažili se ostatní vyloučit od stolu, musíme více usilovat o to, aby lidé věděli, že tady každý může najít své místo a domov“ (poznámka farní skupiny z USA). Jsme povoláni vydat se všude, a zejména mimo známější území, „opustit pohodlnou pozici těch, kteří poskytují pohostinnost, a nechat se přijmout do existence těch, kteří jsou našimi společníky na cestě lidstva“ (BK Německo).

3.1. Naslouchání, které přechází v přijetí

32. Na této cestě si církev uvědomily, že cesta k většímu začlenění – rozšířenému stanu – je postupná. Začíná nasloucháním a vyžaduje širší a hlubší proměnu postojů a struktur, jakož i nové přístupy k pastoračnímu doprovázení. Začíná ochotou uznat, že i periferie se mohou stát místem, kde zaznívá výzva k obrácení i k rozhodnějším uvádění evangelia do praxe. Naslouchání vyžaduje, abychom v druhých lidech rozpoznali subjekty jejich vlastní cesty. Pokud tak činíme, ostatní se cítí být přijati, a nikoliv odsuzováni, a tak se mohou volně dělit o svou vlastní duchovní cestu. Děje se to v mnoha různých prostředích a pro některé právě tato stránka celého procesu znamenala největší proměnu.

Synodální zkušenost lze číst jako cestu uznání pro ty, kterým se zdá, že se jim v církvi nedostává náležitého uznání. Platí to zejména pro ty laiky, jáhny a zasvěcené osoby, kteří už dříve měli pocit, že institucionální církve se nezajímá o jejich zkušenost víry ani o jejich názory.

33. Zprávy se zamýšlejí také nad tím, jak obtížné je do hloubky naslouchat a pak přijmout proměnu, kterou naslouchání přináší. Zdůrazňují, že zde chybějí komunitní procesy naslouchání a rozlišování, a vyzývají k většímu vzdělávání v této oblasti. Dále poukazují na přetrvávající strukturální překážky, mezi něž patří: hierarchické struktury podporující autokratické tendence, klerikální a individualistická kultura izolující jednotlivce a přetrhávající vztahy mezi kněžími a laiky, sociokulturní a ekonomické rozdíly, z nichž mají prospěch bohatí a vzdělání, i absence „meziprostorů“, které by podporovaly setkávání mezi členy vzájemně oddělených skupin. Polská syntéza uvádí: *„Nenaslouchání vede k nepochopení, vyloučení a marginalizaci. Dalším důsledkem je uzavírání se, zjednodušování, nedůvěra a strach, které ničí společenství. Když kněží odmítají naslouchat a vymlouvají se například na velké množství aktivit nebo když otázky zůstávají bez odpovědi, v srdci věřících laiků se rodí pocit smutku a odcizení. Bez naslouchání jsou odpovědi na potíže věřících vytrženy z kontextu a neřeší podstatu problémů, které oni prožívají, takže z nich zůstává jen prázdné moralizování. Laici cítí, že útek od upřímného naslouchání pramení ze strachu před nutností se posléze pastoračně angažovat. Podobný pocit pak ještě posiluje, když si čas mluvit a naslouchat věřícím nenajdou ani biskupové.“*

34. Zároveň zprávy projevují citlivost vůči osamělosti a izolaci mnoha duchovních, kteří se necítí být vyslechnuti, podporováni a doceněni: mezi snad nejméně zřetelné hlasy v syntézách patří hlas kněží a biskupů, kteří hovoří sami za sebe a o svých zkušenostech ze společného putování. Je třeba věnovat zvláštní pozornost ordinovaným duchovním a naslouchat jim, aby mohli hovořit o mnoha dimenzích svého citového a sexuálního života. Rovněž se poukazuje na potřebu zajistit vhodné formy přijetí a ochrany žen i případných dětí kněží, kteří porušili slib celibátu, protože jinak jim hrozí vážné bezpráví a diskriminace.

Zvláštní pozornost vůči mládeži, osobám se zdravotním postižením a obraně života

35. Všeobecně panuje znepokojení nad slabým zastoupením hlasu mladých lidí v synodálním procesu a stále více i v životě církve. Naléhavou potřebou je proto znovu se soustředit na mladé lidi a jejich formaci a doprovázení, a to i jako způsob, jak realizovat závěry předchozí synody na téma „Mladí lidé, víra a rozlišování povolání“ (2018). Tehdy to byli právě mladí lidé, kteří s ohledem na předávání víry v dnešní době upozornili na potřebu synodálnější církve. Iniciativa „Digitální synoda“ je významným pokusem naslouchat mladým lidem a nabízet nové pohledy na hlásání evangelia. Ve zprávě z Antil se uvádí: *„Vzhledem k tomu, že naši mladí lidé zažívají vysokou míru odcizení, musíme přednostně věnovat zvláštní pozornost právě jim.“*

36. Četné zprávy poukazují na nedostatek vhodných struktur a způsobů doprovázení osob se zdravotním postižením a vyzývají k hledání nových možností, jak přijímat jejich přínos a podporovat jejich účast: v rozporu se svým vlastním učením se církev ocitá v nebezpečí, že bude napodobovat způsob, jak je zavrhuje společnost. *„Uvedené formy diskriminace – nedostatečné naslouchání, porušování práva vybrat si, kde a s kým budou žít, odpírání svátostí, obviňování z čarodějnictví, zneužívání – i mnohé další popisují kulturu odmítání osob s postižením. Nevznikají náhodou, ale mají společný kořen: představu, že život osob s postižením má menší hodnotu než život ostatních“* (zpráva ze zvláštní synodální konzultace osob s postižením, kterou vypracovalo Dikasterium pro laiky, rodinu a život).

37. Stejně význačný je také závazek Božího lidu bránit křehký a ohrožený život ve všech jeho fázích. Například pro ukrajinskou řeckokatolickou církev je součástí synodality *„studovat fenomén ženské migrace a nabízet podporu ženám různých věkových skupin, věnovat zvláštní pozornost ženám, které se kvůli strachu z materiální chudoby a odmítnutí ze strany rodiny žijící na Ukrajině rozhodují pro potrat, provádět výchovnou práci mezi ženami a vybízet je k zodpovědnému rozhodnutí, když procházejí těžkým životním obdobím, a to vše s cílem zachovat a chránit život nenarozených dětí a předcházet potratům, a také pečovat o ženy s postabortivním syndromem“*.

Naslouchání těm, kdo se cítí opomíjeni a vyloučení

38. Zprávy jasně ukazují, že mnohá společenství již pochopila synodalitu jako výzvu k naslouchání těm, kdo se cítí být z církve vyloučení. Skupiny s tímto pocitem vyhnanství jsou přitom rozmanité, počínaje mnoha ženami a mladými lidmi, kterým se zdá, že jejich dary a schopnosti nedocházejí uznání. V rámci těchto skupin, které jsou samy o sobě velice různorodé, se mnozí cítí znevažováni, opomíjeni a nepochopeni. Touha po domově charakterizuje také ty, kteří se cítí nesví kvůli liturgickému vývoji po II. vatikánském koncilu. Zkušenost, že jim někdo vážně naslouchá, tak pro mnohé znamená skutečnou proměnu a je prvním krokem k pocitu začlenění. Na druhé straně je zdrojem smutku dojem některých, že jejich účast na synodálním procesu není vítána: tento pocit vyžaduje porozumění a dialog.

39. Mezi těmi, kdo žádají smysluplnější dialog a vstřícnější prostor, najdeme také ty, kdo z různých důvodů pociťují napětí mezi příslušností k církvi a vlastními láskyplnými vztahy, jako jsou například znovu sezdaní rozvedení, svobodní rodiče, lidé žijící v polygammím manželství, lidé hlásící se k LGBTQ atd. Zprávy ukazují, že tato popptávka po přijetí je pro mnohé místní církve výzvou: „*Lidé žádají, aby církev byla útočištěm pro zraněné a zlomené, nikoli institucí pro dokonalé. Chtějí, aby se církev s lidmi setkávala tam, kde se oni nacházejí, aby s nimi šla, a ne aby je soudila, a aby budovala skutečné vztahy postavené na zájmu a autentičnosti, nikoliv na účelové nadřazenosti*“ (BK USA). Odhalují také nejistotu, jak reagovat, a vyjadřují potřebu rozlišování ze strany všeobecné církve: „*V církvi se objevuje nový fenomén, pro Lesotho zcela nový: vztahy osob stejného pohlaví. [...] Tato novinka znepokojuje katolíky i ty, kteří ji považují za hřích. Je překvapivé, že v Lesothu existují katolíci, kteří toto chování začali praktikovat a očekávají, že církev je a jejich způsob chování přijme. [...] Pro církev je to problematická výzva, protože tito lidé se cítí vyloučení*“ (BK Lesotha). Také ti, kteří opustili duchovní službu a uzavřeli manželství, žádají vstřícnější církev, otevřenější dialogu.

40. Navzdory kulturním rozdílům existují mezi jednotlivými kontinenty pozoruhodné podobnosti, pokud jde o ty, kteří jsou ve společnosti

a také v křesťanském společenství vnímání jako vyloučení. V mnoha případech jejich hlas v synodálním procesu chybí a ve zprávách se objevují jen proto, že o nich mluví jiní a nařikají nad jejich vyloučením: „*Jako bolivijskou církev nás mrzí, že jsme nebyli schopni účinně oslovit chudé na periferiích a v nejodlehlejších místech*“ (BK Bolívie). Mezi nejčastěji zmiňované vyloučené skupiny patří nejhudší, osamělí senioři, domorodé obyvatelstvo, migranti bez jakékoliv příslušnosti a jen s nejistou existencí, děti ulice, alkoholici a narkomani, ti, kdo upadli do spárů kriminality, a ti, pro něž se jedinou šancí na přežití zdá být prostituce, oběti obchodu s lidmi, osoby, které byly zneužívány (v církvi i mimo ni), vězni, skupiny trpící diskriminací a násilím kvůli rase, etnickému původu, pohlaví, kultuře a sexualitě. Ti všichni se ve zprávách objevují jako lidé s tvářemi a jmény, kteří volají po solidaritě, dialogu, doprovázení a přijetí.

3.2. Sestry a bratři k misijnímu poslání

41. Církev je nositelkou hlásání plnosti života: „*Já jsem přišel, aby měly život a aby ho měly v hojnosti*“ (Jan 10,10). Evangelia představují plnost života a plnost Božího království nikoli jako oddělené skutečnosti nebo sféry působení, ale vždy jako dynamicky propojená hnutí. Posláním církve je zpřítomňovat Krista uprostřed jeho lidu prostřednictvím četby Božího slova, slavení svátostí a všech činností, kterými pečují o zraněné a trpící. „*Je nutné, abychom všichni v církvi vstoupili do procesu obrácení a na tuto potřebu odpověděli, což znamená navrhnout kérygma jako základní hlásání a naslouchání Kristu pro nás ukřižovanému a vzkříšenému. [...] Proto je důležité vrátit se k podstatě křesťanského života a naší první lásky a také ke kořenům našich prvních společenství, tedy do doby, kdy všechno bylo společné*“ (BK Kostariky).

42. Plněním svého poslání rosteme k míře svého křesťanského povolání. Jádrem této misijní činnosti je „rozšířit prostor svého stanu“. Proto církev, která praktikuje synodalitu, nabízí světu silné evangelní svědectví: „*Duch Svatý nás tlačí k obnově strategií, závazků, oddanosti a motivace, abychom mohli společně jít a oslovit ty, kdo jsou nejdale: šířením Božího slova s nadšením a radostí, využíváním našich*

talentů, darů a dovedností, přijímáním nových výzev a vytvářením kulturních změn ve světle evangelia a života církve“ (BK Venezuely). Syntézy obsahují sen o právě takové církvi: o církvi, která se do hloubky zabývá problémy světa a dokáže na ně reagovat konkrétními proměnami. „*Svět potřebuje ‚církvev, která jde vpřed‘, odmítá rozdělení na věřící a nevěřící, dívá se na lidstvo a nabízí mu víc než učení nebo strategii – zkušenost spásy, ‚přelití darů‘ jako odpověď na nářek lidstva a přírody“* (BK Portugalska).

Poslání církve v dnešním světě

43. Synodalita je Boží povolání ke společné cestě s celou lidskou rodinou. Na mnoha místech žijí křesťané uprostřed lidí jiné víry nebo nevěřících a vedou dialog, který se utváří ve výměně všedního života a společného soužití: „*Společenské klima dialogu se pěstuje také s těmi, kdo praktikují tradiční africké náboženství, a s každým dalším člověkem nebo společenstvím, ať už se hlásí k jakémukoli náboženskému vyznání“* (BK Senegal, Mauritánie, Kapverd a Guiney-Bissau). Ze zpráv však vyplývá, že v oblasti sociální, kulturní, duchovní a intelektuální výměny a spolupráce je před námi ještě dlouhá cesta.

44. Rány církve jsou úzce spojeny s ranami světa. Syntézy hovoří o problémech, které v životě církve i světa působí kmenová příslušnost, sektářství, rasismus, chudoba a nerovnost mezi pohlavími. Uganda dává zaznít hlasu mnoha dalších zemí, když ve své zprávě píše: „*Bohatým a vzdělaným se naslouchá více než ostatním.*“ Syntéza z Filipín uvádí, že „*mnozí znevýhodnění a ti, kdo byli odsunuti na okraj společnosti, měli pocit, že jsou opomíjeni také v církvi*“. Jiné zprávy si všímají vlivu, který má na život církevních společenství etnická diskriminace a kultura založená na kmenovém uspořádání. Tyto skutečnosti tvoří nejen kontext a pozadí pro naše misijní poslání, ale určují také jeho zaměření a cíl: poselství evangelia, které má církvev za úkol hlásat, musí také převrátit struktury hříchu, které drží lidstvo a stvoření v zajetí.

45. Boží lid vyjadřuje hlubokou touhu vyslyšet volání chudých i volání země. Syntézy nás zvláště vyzývají, abychom si uvědomili

vzájemnou provázanost sociálních a ekologických výzev a reagovali na ně spoluprací a vytvářením spojenectví s ostatními křesťanskými konfesemi, věřícími jiných náboženství i všemi lidmi dobré vůle. Tato výzva k obnově ekumenismu a mezináboženské angažovanosti zaznívá obzvláště silně v regionech, které se vyznačují větší zranitelností vůči sociálně-ekologickým škodám a výraznější nerovností. Například mnohé zprávy z Afriky a Tichomoří vyzývají církev na celém světě, aby si uvědomily, že řešení sociálně-ekologických problémů již není otázkou dobrovolnosti: „*Naší touhou je chránit tuto část Božího stvoření, protože blahobyt našich lidí v mnoha ohledech závisí na oceánu. V některých našich zemích je oceán hlavní hrozbou, protože klimatické změny zde mají drastické důsledky pro samotné přežití*“ (BK Tichomoří).

46. Některé zprávy rovněž upozornily na význam církve ve veřejné sféře, zejména ve vztahu k procesům budování míru a usmíření. V silně rozdělených společnostech se právě to často považuje za klíčovou součást poslání církve. Jiné syntézy církví vybízely, aby sebevědoměji přispívala k debatě a jednání ve prospěch spravedlnosti ve veřejné sféře. Touha směřovala k větší formaci v sociálním učení církve. „*[N]aše církev není povolána ke konfrontaci, ale k dialogu a spolupráci na všech úrovních [...]. Nemůžeme vést apologetický dialog s neužitečnými diskuzemi, ale dialog života a solidarity*“ (arménská katolická církev).

47. Dalším společným tématem mnoha zpráv je konstatování, jak slabá je hlubší ekumenická angažovanost a touha naučit se vdechnout ekumenické cestě nový život, počínaje konkrétní každodenní spoluprací na společné péči o sociální a environmentální spravedlnost. Jako vroucí přání se uvádí svědectví mezi křesťany navzájem i mezi různými církvemi a náboženskými společenstvími.

Kráčej společně se všemi křesťany

48. Výzva k ekumenismu se však nezaměřuje jen na společnou sociální angažovanost. Mnohé zprávy zdůrazňují, že bez jednoty mezi křesťany není synodalita úplná. Začíná už výzvou k užšímu společenství mezi církvemi různých obřadů. Od II.

vatikánského koncilu ekumenický dialog pokročil: „*V reálném životě Středoafričké republiky je ‚soužití‘ křesťanů různých vyznání samozřejmostí. Čtvrti našich měst, naše rodiny, místa, kde bdíme u zemřelých, i naše pracoviště jsou skutečnými místy ekumenismu*“ (BK Středoafričké republiky). Mnohé ekumenické otázky související se synodálními strukturami a službami v církvi však stále ještě nejsou dobře formulovány. Syntézy rovněž konstatují, že existuje „ekumenismus mučednictví“, kdy křesťany stále spojuje pronásledování. Zprávy požadují, aby se větší pozornost věnovala tomu, co nás rozděluje, například otázce sdílení eucharistie.

49. Zprávy také poukazují na citlivý fenomén nárůstu v počtu mezikonfesionálních a mezináboženských rodin, které mají v oblasti doprovázení specifické potřeby. Oživení závazku k dialogu a doprovázení jako svědectví v roztržitém světě vyžaduje cílenou formaci, která zvýší důvěru, schopnost a motivaci k ekumenickému i mezináboženskému dialogu mezi biskupy, kněžími, zasvěcenými osobami a laiky. „*Ačkoli se katolická církev v Indii snaží podporovat ekumenický a mezináboženský dialog, převládá pocit, že se v této oblasti vynakládá jen minimální úsilí. Snahy o dialog přitahovaly jen hrstku elit a zůstávaly většinou jako myšlenková cvičení omezující se na oblast idejí a pojmů, aniž by se z nich stalo masové hnutí a sloužily k základnímu dialogu života, lásky a jednání nebo přiměly lidi různých vyznání a ideologií rozlišovat, plánovat a spolupracovat na společných věcech*“ (BK Indie).

Kontext okolní kultury

50. Četné zprávy zdůrazňují, jak důležité je si uvědomit, že církev plní své poslání hlásat evangelium ve specifických kulturních podmínkách a ty navíc nadále ovlivňují zásadní a rychlé společenské změny. Tyto faktory se liší, představují ale významné výzvy pro účast a utvářejí realitu poslání církve. Dědictví sektářství, kmenového uspořádání a etnického nacionalismu – různě projevované a zakoušené na různých místech – s sebou nesou společnou charakteristickou hrozbu: zúžit projevy katolicity církve.

51. Mnohé místní církve vyjadřují obavy z dopadu nedostatku důvěry a důvěryhodnosti, který je důsledkem krizí spojených se zneužíváním. Jiné za kritické kulturní faktory považují individualismus a konzumní způsob života: *„Každý den můžeme pocítovat, že i v naší zemi se proti hlásání evangelia staví rostoucí sekularizace, individualismus a lhostejnost k institucionálním formám náboženství“* (BK Maďarska). Maltská zpráva, stejně jako mnoho dalších, zdůrazňuje, jak misijní snažení nadále ovlivňují historické propletence mezi církví a politickou mocí. Mnohé církve cítí, že čelí všem těmto kulturním výzvám současně, přesto si ale přejí získávat stále větší jistotu při hlásání evangelia v *„konzumní společnosti, která nedokázala zajistit udržitelnost, spravedlnost ani životní spokojenost“* (BK Irska). Jiné církve zažívají pluralitu postojů uvnitř sebe samých: *„Jižní Afrika je také ovlivněna mezinárodními trendy sekularizace, individualizace a relativismu. Napříč diecézemi, a to jak venkovskými, tak městskými, byly nastoleny otázky, jako je učení církve o potratech, antikoncepci, svěcení žen, manželství duchovních, celibátu, rozvodu a druhém manželství, svatém přijímání, homosexualitě nebo LGBTQIA+. Názo-ry na ně se samozřejmě lišily a k žádné z těchto otázek nelze vyjádřit definitivní postoj společnosti“* (BK Jižní Afriky). Mnohé zprávy vyjadřují zejména lítost a obavy z tlaků, které zažívají rodiny, a z toho plynoucích dopadů na mezigenerační vztahy a předávání víry. Mnohé asijské syntézy požadují lepší doprovázení a formaci rodin pro své vyjednávání o měnících se kulturních podmínkách.

52. V některých prostředích se svědectví víry prožívá až k mučednictví. Existují země, kde jsou křesťané, a zejména mladí lidé, postaveni před výzvu systematického nuceného přestupu k jinému náboženství. V mnoha zprávách se zdůrazňuje nejistota a násilí, s nimiž se pronásledované křesťanské menšiny musejí potýkat. Jít v takových případech společně s lidmi jiné víry a nestahovat se za zeď oddělení vyžaduje prorockou odvahu.

Kultury, náboženství a dialog

53. Podstatným prvkem synodální církve, který je stále zapotřebí výrazně prohlubovat a lépe chápat, je výzva ke smysluplnějšímu

mezikulturnímu přístupu. Ten začíná tak, že jdeme společně s druhými, doceňujeme kulturní rozdíly a chápeme tyto zvláštnosti jako prvky, které nám pomáhají růst: „*Setkání katolické církve v Kambodži s buddhistickými mnichy a laickými kambodžskými buddhisty ,vytváří novou kulturu‘. Veškeré naše aktivity se navzájem ovlivňují a mají vliv také celý svět. Můžeme se lišit v náboženství, všichni ale usilujeme o společné dobro*“ (BK Laosu a Kambodže). Nejintenzivněji to prožívají právě církve, které ve svém prostředí představují jen nevelkou menšinu: „*Například [existuje] to, co bychom mohli nazvat ,porézností‘ našich církví, jejichž demarkační linie s občanskou společností je paradoxně méně výrazná než jinde [...]. Není problém dělat věci ,uvnitř‘ anebo ,vně‘ církve. Jsme z definice církví vycházející ven, protože jsme vždy ,v domě druhých‘, a to nás naučilo naslouchání, flexibility a kreativity ve formách, jazyce i praxi*“ (BK severoafrického regionu – CERNA).

54. I když ale dojdeme k přijetí nebo dokonce ocenění druhého, cesta se tím ještě nekončí. Interkulturní přístup církve míří k horizontu, k němuž nás volá Kristus: k Božímu království. Přijetím obohacující rozmanitosti můžeme najít hlubší jednotu a příležitost spolupracovat s Boží milostí: „*Měli bychom také věnovat pozornost myšlenkám a nápadům širší rodiny i dalších společníků na cestě – nekatolíků, politiků a nevěřících. Těmto hlasům ze svého okolí si nemůžeme dovolit se vyhýbat, abychom nepropásli, co nám Bůh skrze ně šeptá!*“ (BK Zimbabwe). To představuje svědectví ve světě, který se snaží vidět rozmanitost v jednotě jako své skutečné povolání: „*Společenství [...] musí více zohledňovat rozmanitost, aspirace, potřeby a způsoby prožívání víry. Všeobecná církev musí zůstat garantem jednoty, ale diecéze mohou víru inkulturovat na místní úrovni: decentralizace je nezbytná*“ (lucemburská arcidiecéze).

55. V mnoha zprávách se objevuje výzva, aby církve lépe rozpoznávala, zapojovala a integrovala bohatství místních kultur a reagovala na ně, neboť světonázor a styl jednání mnohých je synodální. Lidé vyjadřují touhu podporovat (a v některých případech obnovovat a prohlubovat) místní kulturu, integrovat ji do víry a začlenit do liturgie. „*V této souvislosti jsou křesťané povoláni nabídnout svůj vlastní*

příspěvek vycházející z jejich vlastní vize víry, aby ji inkulturovali do nových kulturních souvislostí [...]. Tuto rozmanitost přístupů je třeba chápat jako realizaci modelu interkulturality, v němž se různé návrhy vzájemně doplňují a obohacují, a tak přesahují multikulturalitu spočívající v prosté juxtapozici kultur uzavřených v jejich hranicích“ (příspěvek Papežské rady pro kulturu).

56. V mnoha případech syntézy vyzývají zejména k tomu, aby se věnovala pozornost situacím původních obyvatel. Jejich spiritualita, moudrost a kultura nás mohou mnohému naučit. Musíme společně s těmito národy číst dějiny nově, inspirovat se situacemi, kdy církev svým působením sloužila jejich integrálnímu lidskému rozvoji, a prosit o odpuštění za chvíle, kdy se naopak podílela na jejich útlaku. Některé zprávy zároveň zdůrazňují potřebu smířit zdánlivé rozpory, které existují mezi kulturními zvyklostmi nebo tradičními náboženstvími a učením církve. V obecnější rovině je třeba praxi synodality – společenství, spoluúčast a poslání – formulovat v rámci místních kultur a prostředí v napětí, které podporuje rozlišování a plodnost.

3.3. Společenství, spoluúčast a spoluzodpovědnost

57. Poslání církve se uskutečňuje skrze život všech pokřtěných. Zprávy vyjadřují hlubokou touhu uznat a znovu potvrdit tuto společnou důstojnost jako základ obnovy života a služeb v církvi. Potvrzují hodnotu všech povolání v církvi a především nás vyzývají, abychom následovali Ježíše a vrátili se k jeho stylu a způsobu vykonávání moci a autority jako prostředku, jak nabízet uzdravení, smíření a osvobození. „*Je důležité vybudovat synodální institucionální model jako církevní paradigma dekonstrukce pyramidální moci, která upřednostňuje jednoosobové řízení. Jedinou legitimní autoritou v církvi musí být autorita lásky a služby podle příkladu Pána*“ (BK Argentiny).

Překročit hranice klerikalismu

58. Tón zpráv není antiklerikální (zaměřený proti kněžím nebo služebnému kněžství). Mnohé vyjadřují hluboké uznání a náklonnost vůči kněžím, kteří obětavě a věrně konají své poslání, a projevují obavy z mnoha požadavků, kterým duchovní musejí čelit. Zaznívá v nich

také touha po tom, aby kněží byli lépe formovaní, lépe doprovázení a méně izolovaní. Syntézy naznačují, že je důležité zbavit církev klerikalismu, aby všichni její členové, kněží i laici, mohli plnit společné poslání. Klerikalismus se považuje za formu duchovního ochuzení, připravuje o pravá dobra zasvěcené služby a vytváří kulturu, která izoluje duchovní a poškozují laiky. Tato kultura nás odděluje od živé zkušenosti s Bohem a poškozují spřízněnost pokřtěných, produkuje strnulost, lpění na legalistické moci a uplatňování autority, která je spíše mocí než službou. Klerikalismus ovšem může být stejným pokušením nejen pro duchovní, ale také pro laiky, jak to zdůrazňuje zpráva ze Středoafričké republiky: „*Někteří faráři se chovají jako ,rozkazovači‘, kteří vnucují svou vůli, aniž by komukoli naslouchali. Laici se necítí být členy Božího lidu. Iniciativy, které jsou příliš ,klerikalistické‘, je třeba odsoudit. Některí pastorační pracovníci, klerici i laici, se občas obklopují raději těmi, kteří sdílejí jejich názory, a drží se dál od těch, jejichž přesvědčení považují za nepřátelské a v rozporu se svým.*“

59. Ačkoli tyto zprávy nabízejí upřímnou diagnózu problému, nechybí jim ani naděje. Vyjadřují hlubokou a energickou touhu po obnově forem vedení – kněžského, biskupského, řeholního i laického –, které jsou postavené na vztazích a spolupráci, a forem autority schopných plodit solidaritu a spoluodpovědnost: „*K úkolům autorit patří povzbuzovat, zapojovat, vést a napomáhat k účasti na životě církve [...] a také delegovat části odpovědnosti*“ (BK Slovenska). Laici, řeholníci i duchovní touží dát církvi k dispozici své talenty a schopnosti, a k tomu vyžadují takové vedení, které jim umožní jednat svobodně. Zprávy také vyjadřují vděčnost těm představeným, kteří již svou roli takto vykonávají.

Přehodnocení účasti žen

60. Výzva, aby se církev obrátila a proměnila svou kulturu v zájmy spásy světa, se konkrétně spojuje s možností vytvořit novou kulturu s novými postupy a strukturami. Kritickou a naléhavou oblastí v tomto ohledu je úloha žen a jejich povolání, zakořeněné v naší společné

křestní důstojnosti, k plné účasti na životě církve. Rostoucí povědomí a citlivost vůči této problematice jsou doloženy po celém světě.

61. Ze všech kontinentů přichází výzva, aby se katolické ženy oceňovaly především jako pokřtěné a rovnoprávné členky Božího lidu. Téměř jednomyslně se prohlašuje, že ženy církev hluboce milují, ale mnohé pociťují smutek, protože jejich život se často dobře nechápe a jejich přínos a charismata se vždy nedoceňují. Zpráva ze Svaté země konstatuje: „*Nejvíce se do synodálního procesu zapojily ženy, které si zřejmě uvědomily, že mohou nejen více získat, ale také více nabídnout, protože byly odsunuty na prorocký okraj, odkud pozorují, co se v životě církve děje,*“ a pokračuje: „*V církvi, kde téměř všichni rozhodující činitelé jsou muži, se najde jen málo míst, kde by ženy mohly vyjádřit svůj názor. Přesto jsou páteří církevních společenství, protože tvoří většinu praktikujících členů, a také proto, že patří k nejaktivnějším členům církve.*“ Potvrzuje to i korejská zpráva: „*Navzdory velké účasti žen na různých církevních aktivitách jsou často vyloučeny z klíčových rozhodovacích procesů. Církev proto potřebuje zlepšit povědomí o jejich aktivitách i související institucionální prvky*“ (BK Koreje). Církev čelí dvěma spojeným výzvám: ženy nadále tvoří většinu těch, kdo se účastní liturgie a podílejí se na církevních aktivitách, muži zůstávají v menšině, a přesto většinu rozhodovacích a řídicích rolí zastávají muži. Je proto zřejmé, že musí najít způsoby, jak k aktivnějšímu členství přilákat muže a jak ženám umožnit plnější účast na všech úrovních církevního života.

62. Ženy církev žádají, aby jim byla spojencem ve všech oblastech života, a ty zahrnují také úsilí o řešení sociální reality chudoby, násilí a znevýhodňování, kterým ženy na celém světě čelí. Žádají, aby církev stála na jejich straně a aby jim poskytla větší pochopení a podporu v boji proti těmto ničivým silám a proti vyloučení. Ženy účastníci se synodálních procesů si přejí, aby církev i společnost byly místem rozkvětu, aktivní účasti a zdravé sounáležitosti. Některé zprávy konstatují, že jejich země dosáhly pokroku v oblasti začleňování a účasti žen, což může sloužit také jako vzor pro církev. „*Chybějící rovnost žen v církvi se považuje za kámen úrazu pro církev v moderním světě*“ (BK Nového Zélandu).

63. Tento problém se v různých podobách vyskytuje napříč různými kulturami a týká se účasti a uznání laiček i řeholnic. Zpráva představených institutů zasvěceného života poznamenává: „*V církvi převládá v rozhodování i v církevním jazyce sexismus [...]. V důsledku toho se ženy vylučují z významných rolí v životě církve a jsou diskriminovány, protože za své úlohy a služby nedostávají spravedlivou odměnu. Řeholnice se často považují za levnou pracovní sílu. V některých místních církvích existuje tendence ženy nebrat v potaz a církevní funkce svěřovat stálým jáhňům, ba dokonce podceňovat řeholní život bez hábitu, čímž se nerespektuje základní rovnost a důstojnost všech pokřtěných křesťanských věřících, žen i mužů*“ (USG/UISG).

64. Téměř všechny zprávy se zabývají otázkou plné a rovné účasti žen: „*Rostoucí uznání významu žen v životě církve otevírá možnosti větší, i když nadále omezené účasti v církevních strukturách a rozhodovacích sférách*“ (BK Brazílie). Zprávy se však neshodují na jednotné nebo úplné odpovědi na otázku povolání, začlenění a rozvoje žen v církvi a společnosti. Po pečlivém naslouchání mnohé zprávy žádají, aby církev pokračovala v rozlišování v souvislosti s řadou konkrétních otázek: patří mezi ně aktivní role žen v řídicích strukturách církevních orgánů, možnost, aby ženy s odpovídajícím vzděláním ve farnostech kázaly, i ženský diakonát. Mnohem větší rozdílnost názorů zazněla k tématu kněžského svěcení žen: některé zprávy k němu vyžívají, zatímco jiné tuto otázku považují za uzavřenou.

65. Klíčový prvek tohoto procesu zahrnuje i uznání toho, jak ženy, zejména řeholnice, již nyní stojí v čele synodální praxe v některých nejnáročnějších sociálních situacích, kterým církev čelí. V příspěvku předloženém Uníí generálních představených a Mezinárodní uníí generálních představených se uvádí: „*Existují zárodky synodality, v nichž prorážíme nové cesty solidarity: zajištění budoucnosti rasové a etnické spravedlnosti a míru pro černé, hnědé, asijské i indiánské bratry a sestry (Spojené státy), silné propojení s domorodými a původními sestrami a bratry (Amerika), otevření nových cest přítomnosti řeholních sester v různých hnutích, spojenectví s podobně smýšlejícími skupinami při řešení klíčových sociálních otázek (jako jsou klimatické změny, uprchlíci a žadatelé o azyl, bezdomovectví) nebo*

otázky konkrétních zemí.“ V těchto prostředích ženy hledají spolupracovníky a mohou být i učitelkami synodality v rámci širších církevních procesů.

Charismata, povolání a služby

66. Zodpovědnost za synodální život církve nelze delegovat, ale musejí ji sdílet všichni podle darů, které Duch Svatý věřícím uděluje. „*Jedna skupina v diecézi Lae se k synodalitě ve své farnosti vyjádřila takto: ‚Na setkání naší farní pastorační rady vidíme, že před přijetím rozhodnutí, které ovlivní život všech lidí v naší farnosti, se řídíme názorem nebo podnětem všech lidí a také žen.‘ Jiná farnost se vyjádřila takto: ‚Když chceme v naší farnosti něco udělat, sejdeme se, vezme-me v úvahu návrhy všech členů společenství, společně rozhodneme a společně rozhodnutí provedeme‘*“ (BK Papuy Nové Guiney a Šalomounových ostrovů). Nechybí však ani popis obtíží při skutečném uplatňování spoluzodpovědnosti: „*Jako biskupové si uvědomujeme, že ‚křestní teologie‘ prosazovaná II. vatikánským koncilem, která je základem spoluodpovědnosti v misijním poslání, nebyla dostatečně rozvinuta, a proto se většina pokřtěných s církví plně neidentifikuje, a tím méně pak cítí misijní spoluodpovědnost. Navíc vedení současných pastoračních struktur ani mentalita mnoha kněží tuto spoluodpovědnost nepodporují. Stejně tak řeholníci a řeholnice, stejně jako laická apoštolská hnutí, zůstávají často nenápadně nebo i otevřeně stát na okraji diecézní dynamiky. Takzvaní ‚angažovaní laici‘ ve farnostech (kteří jsou nejméně početní) tak nakonec zůstávají přetížení vnitrocírkevními povinnostmi, které přesahují jejich síly a vyčerpávají jejich čas*“ (BK Mexika).

67. Tato touha po spoluodpovědnosti se zakládá především na klíči služby společnému poslání, tedy na jazyku služebnosti. Jak se píše v italské syntéze: „*Získaná zkušenost [...] pomohla znovu objevit spoluzodpovědnost, která vychází z křestní důstojnosti, a dala povstat možnosti překonat vizi církve postavenou na ordinované službě, a tak směřovat k církvi, která je ‚celá služebná‘ a tvoří ji společenství různých charismat a služeb.*“ Z konzultace Božího lidu vyplývá téma služby jako ústřední prvek života církve a je zapotřebí vyjádřit

jednotu poslání a plurality služeb. Uznat a podporovat je „není samoúčelné, ale posiluje to službu misijnímu poslání: různí aktéři, rovní si v důstojnosti, se vzájemně doplňují, aby byli znamením a aby církev, která je svátostí království, činili věrohodnou“ (BK Belgie).

68. Mnohé zprávy hovoří o postupech pro uznání a podporu služeb, které se opírají o účinné pověření úkoly ze strany společenství: „Podpora laických služeb a přebírání odpovědnosti se děje prostřednictvím volby nebo jmenování věřících, u nichž se předpokládá, že mají stanovené předpoklady“ (BK Mosambiku). Tímto způsobem se každá služba stává strukturálním a strukturujícím prvkem života společenství: „Převzetí odpovědnosti zaručuje obdržení mandát a princip subsidiarity. Ustanovení přijímají a zvláštnímu postavení v církevní rodině Boží se těší katechisté. [...] Někteří z nich jsou ‚ustanovení‘ jako vedoucí společenství, zejména ve venkovských oblastech, kde je přítomnost kněží vzácná“ (BK Konžské demokratické republiky). Nechybí ani otázky týkající se prostorů pro možný výkon laické služby: „Mnohé skupiny by rády viděly větší zapojení laiků, manévrovací prostory jsou však nejasné: jaké konkrétní úkoly mohou laici vykonávat? Jak se skloubí odpovědnost pokřtěných s odpovědností faráře?“ (BK Belgie).

69. V některých situacích je třeba brát v úvahu rozmanitost charismat a služeb, které se objevují v organizované podobě v rámci sdružení, laických hnutí a nových řeholních společenství. Pozornost je třeba věnovat jejich specifikům a také ochraně harmonie uvnitř každé místní církve. Když téma služebnosti vstoupí do konkrétního života církve, nevyhnutelně narazí na otázku své institucionalizace, a tudíž i otázku po strukturách, jejichž prostřednictvím se život křesťanského společenství odvíjí.

70. V katolické církvi jsou charismatické dary, které Duch Svatý svobodně uděluje a které pomáhají „omlazovat“ církev, neoddělitelné od hierarchických darů, které jsou spojeny se svátostí svěcení v jejích různých stupních. Velkou výzvou synodality, která vyvstala během prvního roku, je harmonizace těchto darů pod vedením pastýřů, aniž

by se stavěly proti sobě, a tedy aniž by se charismatický a institucionální rozměr církve dostaly do rozporu.

3.4. Synodalita se formuje

71. Synodální cesta přinesla řadu napětí, která jsou zřetelně vyjádřena v předchozích odstavcích. Neměli bychom se jich bát, ale musíme je formulovat v procesu neustálého společného rozlišování, aby se staly zdrojem ovládnuté energie, a přitom nepůsobily destruktivně. Jen tak bude možné pokračovat ve společné cestě, a ne jít každý svou vlastní stezkou. Proto církev potřebuje vtisknout synodální formu a způsob jednání také svým vlastním institucím a strukturám, zejména pokud jde o řízení. Tento proces strukturální obnovy bude muset probíhat pod pohledem kanonického práva, aby se stanovily nezbytné změny v nyní platném uspořádání.

72. Aby však struktury fungovaly skutečně synodálním způsobem, musí v nich působit lidé, kteří jsou dobře formovaní co do vize a schopností: „*Celý synodální proces se nesl ve znamení aktivní účasti na různých úrovních. Aby tento proces mohl pokračovat, je třeba změnit myšlení a obnovit stávající struktury*“ (BK Indie). Tuto novou vizi bude muset podpořit spiritualita, která praxi synodality udrží a vyvaruje se toho, že by tuto skutečnost redukovala jen na technicko-organizační otázky. Žít tuto vizi jako společné poslání lze jedinečně skrze setkání s Pánem a v naslouchání Duchu. Aby mohla existovat synodalita, je nutná přítomnost Ducha, a bez modlitby není ani Duch.

Struktury a instituce

73. Z hlediska globálně-lokálního napětí – které v církevním jazyce odkazuje na vztahy místních církví mezi sebou a s univerzální církví – před nás dynamika synodálního procesu staví novinku, kterou tvoří právě nyní prožívaná kontinentální etapa. Až na několik regionů, které se vyznačují zvláštní dějinnou dynamikou, totiž dosud církev postrádá ustálenou synodální praxi na kontinentální úrovni. Zavedení specifické kontinentální etapy do synodálního procesu nepředstavuje pouhý organizační prostředek, ale odpovídá dynamice vtělení evangelia, které zakořeněním v oblastech vyznačujících se určitou

kulturní soudržností a homogennou vytváří církevní společenství se specifickými rysy, spojenými s charakteristickými rysy jednotlivých kultur. V kontextu globalizovaného a zároveň roztržitého světa každý kontinent díky svým společným historickým kořenům, sklonu k sociokulturní pospolitosti a skutečnosti, že předkládá tytéž výzvy pro evangelizační poslání, představuje privilegovanou oblast pro podněcování synodální dynamiky, která posiluje vazby mezi církvemi, podporuje sdílení zkušeností a výměnu darů a pomáhá představit nové pastorační možnosti.

74. Dynamika synodality je navíc výzvou i pro samotnou Římskou kurií: „*Je třeba připomenout spolupráci s ostatními dikasterii Římské kurie, s nimiž pravidelně konzultujeme [...]. Domníváme se však, že v této oblasti je třeba nalézt více prostředků, které podpoří růst synodálnější praxe a ducha, a ty se tak budou v Římské kurií moci uplatnit, jak si to přeje Svatý otec v nedávné apoštolské konstituci Praedicate evangelium*“ (příspěvek Státního sekretariátu – Sekce pro vztahy se státy a mezinárodními organizacemi).

75. I biskupské konference se ptají, co pro ně synodalita znamená: „*Také biskupové se modlili a diskutovali o otázce: „Jak učinit biskupskou konferenci více synodální? A jak ji žít synodálnějším způsobem?“*“ (BK Paraguaye). Například: „*Biskupské konference by měly při zachování kolegiality a svobody rozhodování, která je prosta jakéhokoli nátlaku, ve jménu synodality do svých debat a zasedání zapojit zástupce duchovních a laiků z různých diecézí*“ (příspěvek Státního sekretariátu – Sekce pro diplomatický personál Svatého stolce).

76. Během kontinentální etapy budou moci biskupské konference zažít novou úlohu, která vyžaduje nejen podporu společenství uvnitř církví, ale také dialog mezi církvemi spojenými geografickou a kulturní blízkostí. Kontinentální etapa navíc prostřednictvím navrhovaných církevních a biskupských shromáždění nabídne příležitost fundovaně a prakticky vypracovat způsoby vyjádření církevní synodality a biskupské kolegiality. Nabídne také příležitost zamyslet se nad způsoby, jak zlepšit soulad mezi běžnými způsoby výkonu biskupské služby a přijetím plně synodálního stylu, což je bod, v němž

některé zprávy zaznamenávají určitý nedostatek energie. Opětovné přezkoumání zkušeností získaných během kontinentální etapy pomůže rozeznat, jak postupovat plynuleji.

77. Mnohem více než latinská církev nabízejí bohatství synodálních struktur, které jsou dnes povolány k obnově, církve východní: „*Starobylé synodální struktury a církevní procesy existující v syro-malabarské církvi (Prathinidhiyogam, Palliyogam a Desayogam) vyjadřují synodální povahu církve na místní, regionální i univerzální úrovni a jsou užitečné k tomu, aby nás formovaly k synodalitě. Slouží farnostem a komunitám, které objevují, jak společně vykonávat pastorační služby, a tak se v naslouchání Duchu Svatému posunout vpřed. Vedle toho existují některé nové iniciativy a pokusy, které se snaží posílit synodální struktury církve*“ (Syro-malabarská katolická církev).

78. Dynamika spoluzodpovědnosti s ohledem na společné poslání a ve službě jemu, a to nikoli jako organizační způsob rozdělení rolí a pravomocí, prochází všemi úrovněmi života církve. Na místní úrovni zahrnuje orgány participace, s nimiž se již na různých úrovních počítá a které jsou specifické pro různé obřady, a také ty, které by případně bylo vhodné zřídit ve službě posílené synodální dynamiky: „*Diskutovalo se o struktuře a organizaci, která upřímně odráží ducha synodality*“ (BK Koreje). Jedná se především o pastorační rady, které jsou povolány k tomu, aby se stále více stávaly institucionálními místy začleňování, dialogu, transparentnosti, rozlišování, hodnocení a posilování postavení všech. V naší době jsou nepostradatelné. K nim by se pak měly přidat rady ekonomické, diecézní a farní, přičemž je třeba vzít na vědomí také biskupské a kněžské rady kolem biskupa. Mnohé zprávy ukazují, že je třeba, aby tyto orgány sloužily nejen jako poradní, ale také jako místa, kde se rozhoduje na základě procesů společného rozlišování, a nikoliv na základě většinového principu používaného v demokratických režimech.

79. V různých částech světa se za nezbytnou praxi sloužící růstu církve k autentičtější synodalitě považuje transparentnost: „*Katolická církev se musí stát otevřenější a transparentnější, všechno se děje tajně. Nikdy se nezveřejňují pořady jednání a zápisy z farních rad,*

nikdy se neprojednávají rozhodnutí finančních výborů ani se nesdělují účetní rozvahy“ (individuální postřeh z Velké Británie). Transparentnost bude pohánět ke skutečné odpovědnosti za všechny rozhodovací procesy, včetně kritérií používaných pro rozlišování. Styl vedení zakotvený v synodálním způsobu jednání pak přinese důvěru a důvěryhodnost: „*V některých otázkách je výkon autority skutečně kolegiální, děje se prostřednictvím konzultací s orgány začleněnými do různých struktur správy, řízení a animace pastoračních aktivit [...]. Někdy je však nutné se smutkem konstatovat, že v naší katolické církvi existují biskupové, kněží, katecheté, vedoucí komunit... kteří jsou velmi autoritativní. [...] Někteří místo služby společenství slouží sami sobě jednostrannými rozhodnutími, a to naši synodální cestu brzdí“* (BK Čadu). Mnohé syntézy navíc upozorňují na potřebu zapojit do řízení ekonomických a správních záležitostí osoby s odpovídající odbornou způsobilostí.

80. Všechny církevní instituce jsou jako plně participativní orgány vyzvány, aby zvážily, jak mohou začlenit výzvu k synodalitě do způsobů, jimiž vykonávají své funkce a poslání, a podle toho obnovily své struktury a postupy. Zvláštní případ představují univerzity a akademické instituce, které budou moci rozvíjet výzkum zabývající se otázkami synodality a napomáhat inovacím při tvorbě vzdělávacích a formačních programů. Zejména teologické fakulty budou moci prohloubit ekleziologické, christologické a pneumatologické poznatky, které synodální zkušenosti a praxe přinášejí.

81. Přijetí skutečně synodálního stylu je také výzvou pro zasvěcený život, a to počínaje právě těmi praktikami, které již zdůrazňují význam zapojení všech členů do života svého společenství: „*Synodalita v zasvěceném životě ovlivňuje rozlišování a rozhodování. Přestože se v našich institutech praktikuje komunitní rozlišování, je i zde prostor pro zlepšení. Členství v orgánu vyžaduje účast. [...] Společným přáním je zavést – jak v životě církve, tak v zasvěceném životě – kruhový (participativní) a méně hierarchický a pyramidální styl řízení“* (USG/UISG).

Formace

82. Výrazná většina zpráv poukazuje na potřebu zajistit formaci v synodalitě. Samotné struktury nestačí: je třeba, aby probíhala trvalá formace, která podpoří rozšířenou synodální kulturu. Musí se vyjadřovat ve vztahu k místnímu prostředí, aby tak usnadnila synodální obrácení ve způsobu, jak se vykonává účast, autorita a vedení s ohledem na účinnější naplňování společného poslání. Nejedná se pouze o poskytování specifických technických nebo metodických dovedností. Formace k synodalitě se prolíná všemi rozměry křesťanského života a může být pouze „*integrální formací, která zahrnuje osobní, duchovní, teologický, sociální a praktický rozměr. K tomu je nezbytné referenční společenství, protože jedním z principů toho, abychom mohli ‚kráčet společně‘, je formace srdce, která přesahuje konkrétní poznání a zahrnuje celý život. Do křesťanského života je proto třeba začlenit trvalou a nepřetržitou formaci k uvádění synodality do praxe, k dozrávání a růstu ve víře, k účasti na veřejném životě, ke zvyšování lásky a účasti věřících na eucharistii, k převzetí stálých služeb, ke skutečné spoluzodpovědnosti při řízení církve, k dialogu s ostatními církvemi a se společností, aby se v duchu bratrství sblížili ti, kteří jsou daleko*“ (EK Španělska). Toto vzdělávání bude muset být určeno všem členům Božího lidu: „*Pro realizaci zmíněných prvků synodality je naléhavě zapotřebí vzdělávacích a formačních programů pro duchovní i laiky, aby se rozvíjelo společné chápání synodality, které je pro společné putování v místních církvích tak důležité*“ (BK Myanmaru). Tak se perspektiva synodality sblíží s katechezí a pastoračí, což pomůže udržet jejich zakotvení v misijní perspektivě.

83. Zdůrazňuje se však i potřeba konkrétnější formace v naslouchání a dialogu, například prostřednictvím zřízení synodálních zástupců a týmů. Mnohé syntézy poukazují na potřebu zajistit formaci v synodalitě těm, kteří budou povolání převzít vedoucí role, zejména kněží: „*Seminární příprava je sice zdlouhavá, zaměřuje se ovšem na přípravu duchovních ke kněžskému životnímu stylu a neškolí je v koordinaci pastorače. Teoretická i praktická příprava na spolupráci, vzájemné naslouchání a sdílení poslání jsou pro kněžskou přípravu zásadní*“ (BK Srí Lanky).

Spiritualita

84. Kultura synodality, nezbytná pro oživení struktur a institucí, vyžaduje odpovídající formaci a především se musí sytit důvěrným vztahem k Pánu a schopností naslouchat hlasu Ducha: „*Strategické plánování a rozhodování musí doprovázet také duchovní rozlišování, aby každý projekt přijímal a provázel Duch Svatý*“ (Melchitská řeckokatolická církev). K tomu je třeba růst v synodální spiritualitě, založené na pozornosti vůči nitru a svědomí. „*Radost ze vzkříšeného Krista, a nikoliv strach z trestajícího Boha, musí podle výpovědi převládnout v osobní spiritualitě i v hlásání církve*“ (BK ČR).

85. Jak již bylo mnohokrát zdůrazněno, synodální církev se především musí vypořádat s mnoha napětími, která vznikají při setkání s rozmanitostí. Synodální spiritualita proto může být jedinec taková, která přijímá rozdíly, podporuje harmonii a z napětí čerpá energii pro další cestu. K tomu bude třeba přejít od zdůrazňování individuálního rozměru k rozměru kolektivnímu: ke spiritualitě postavené na „my“, která může zesílit přínos každého člověka.

86. První rok synodální cesty již v tomto směru nabídl podnětné zkušenosti prostřednictvím předložené metody duchovního rozhovoru. Tato metoda umožnila Božimu lidu vyzkoušet chuť setkání s dalšími lidmi nad Božím slovem a rozmanitými ohlasy, které vyvolává v srdci každého člověka. Vedle toho, že se tato metoda stane běžnou praxí v životě církve, jak mnozí požadují, se také musí rozvíjet směrem ke společnému rozlišování, a to zejména v rámci participativních orgánů. To s sebou nese větší úsilí o začlenění duchovního rozměru do běžného života církevních institucí i jejich řídicích struktur a znamená to také zahrnout rozlišování do rozhodovacích procesů. Stranou v těchto procesech nemohou zůstat ani modlitba a ticho a měly by jim tvořit cosi jako předmluvu nebo dodatek.

87. Křesťanská spiritualita se projevuje různými způsoby, což souvisí jak s rozmanitostí tradic mezi Východem a Západem, tak s různorodostí charismat v zasvěceném životě a církevních hnutích. Synodální církev stojí na rozmanitosti, a setkávání různých duchovních tradic se

tak může stát formativní „tělocvičnou“, nakolik dokáže podporovat společenství a harmonii a přispívat k překonávání polarizace, kterou mnohé církve zažívají.

3.5. Synodální život a liturgie

88. Zprávy v mnoha ohledech zdůrazňují hlubokou vazbu mezi synodalitou a liturgií: „*Při ‚společném putování‘ inspiruje modlitba, úcta k Marii jako učednici-misionáře naslouchající Slovu, lectio divina a liturgické slavení k sounáležitosti*“ (BK Kolumbie).

Kořeny sahající hluboko

89. Eucharistie je již sama o sobě „zdrojem a vrcholem“ synodálního dynamismu církve. „*Liturgické slavení a modlitba se prožívají jako síla, která sjednocuje a mobilizuje lidskou a duchovní energii. Převládá názor, že modlitba podporuje radost ze života a smysl pro společenství, protože se vnímá jako záchytný bod, místo síly a oáza klidu. [...] Příspěvky zdůrazňují dvě modalitty, které je s ohledem na synodální cestu třeba rozvíjet: jednotu společenství a radost ze života. Tato cesta má procházet velkými liturgickými shromážděními (poutěmi...), aby živila lidovou zbožnost, obnovovala víru, živila pocit sounáležitosti, a tak lépe doprovázela křesťany a oni mohli vydávat svědectví evangeliu lásky tváří v tvář komunitarismu a ‚uzavírání se do sebe‘, které jsou stále viditelnější a agresivnější*“ (BK Burkina Fasa a Nigeru).

90. V zemích z různých oblastí světa „*se pouto mnoha pokřtěných lidí s církví uskutečňuje především prostřednictvím fenoménu lidové zbožnosti. [...] Mnozí lidé ji považují za znamení příslušnosti k církvi. Z tohoto důvodu [ji] musíme podporovat a evangelizovat s cílem intenzivnější účasti a vědomého začlenění do křesťanského života*“ (BK Panamy).

Zvládat napětí: obnova a smíření

91. Mnohé syntézy důrazně vybízejí k zavedení synodálního stylu liturgického slavení, který umožňuje aktivní účast všech věřících, přičemž se přijímají všechny odlišnosti, doceňují se všechny služby a uznávají všechna charismata. Synodální naslouchání v církvích znamená mnoho otázek, které je v tomto směru třeba řešit: od přehodnocení liturgie příliš soustředěné na celebranta přes způsoby aktivní účasti laiků až po přístup žen k duchovním službám. „*Při zachování věrnosti tradici i její původnosti, starobylosti a jednotnosti se snažme, aby liturgické slavení bylo živější a aby se na něm podílelo celé společenství věřících: kněží, laici, mládež i děti, kteří ve zdravém rozlišování čtou znamení doby. Mladí lidé se snaží získat v liturgii prostor s písněmi, a to je pozitivní*“ (BK Etiopie).

92. Současná zkušenost církví nicméně zaznamenává konfliktní místa, která je třeba řešit synodálním způsobem, jako například rozlišování vztahu k předkoncilním obřadům: „*V synodálních konzultacích se projevilo rozdělení ohledně slavení liturgie. Slavení eucharistie se žel pocituje také jako oblast rozdělení v církvi. Nejčastějším problémem týkajícím se liturgie je slavení předkoncilní mše svaté. Omezená dostupnost misálu z roku 1962 vyvolala lítost a mnozí se domnívali, že rozdíl ohledně způsobu slavení liturgie ,někdy dosahují úrovně nepřátelství. Lidé na každé straně problému uvedli, že se cítí být těmi druhými odsuzováni*“ (BK USA). Eucharistie, svátost jednoty v lásce v Kristu, se nemůže stávat důvodem ke konfrontaci, ideologii, rozkolu nebo rozdělení. Navíc tu s přímým dopadem na život mnoha církví existují prvky napětí specifické pro ekumenickou sféru, jako je sdílení eucharistie. A konečně existují problémy související s modalitami inkulturace víry a mezináboženského dialogu, které se dotýkají i forem slavení a modlitby.

93. Zprávy nezapomínají poukázat také na hlavní nedostatky vlastní praxe slavení, které synodální účinnosti brání. Zdůrazňují se zejména tyto: liturgický protagonismus kněze a riziko pasivity širšího liturgického společenství, kázání příliš vzdálené kráse víry a konkrétnosti života nebo oddělení liturgického života shromáždění

od rodinné sítě společenství. Kvalita homilií se téměř jednomyslně uvádí jako problém: volá se po „*hlubších homiliích, zaměřených na evangelium a čtení daného dne, a ne na politiku, a to s využitím přístupného a přitažlivého jazyka, který odkazuje k životu věřících*“ (maronitská církev).

94. Zvláštním zdrojem utrpení jsou situace, kdy je přístup k eucharistii a ostatním svátostem z různých důvodů ztížen nebo znemožněn: existuje silná poptávka po řešení těchto forem svátostné deprivace. Jako příklad se uvádějí komunity žijící ve velmi odlehlých oblastech nebo vybírání poplatků za přístup ke slavení, které diskriminuje ty nejméně. V mnoha syntézách zaznívá také bolest z nemožnosti přistupovat ke svátostem, kterou zažívají znovu sezdaní rozvedení a ti, kteří uzavřeli polygamní manželství. Neexistuje jednotný názor na to, jak tyto situace řešit: „*Rozvedeným a znovu sezdaným je přístup ke svátému přijímání odepřen a oni nad tímto vyloučením projevují bolest. Někteří vyjádřili názor, že církev by měla být pružnější, jiní se však domnívají, že tato praxe by měla být zachována*“ (BK Malajsie).

Synodální styl slavení

95. Synodální proces zároveň představoval příležitost nově zakoušet rozmanitost forem modlitby a slavení, a tak zvýšil touhu je zpřístupnit v běžném životě společenství. Francouzská zpráva vyjadřuje tři aspirace: „*První [...] se týká zpestření liturgie ve prospěch oslavy slova, tedy těch okamžiků modlitby, které do centra staví rozjímání nad biblickými texty. Druhá, méně častá, připomíná význam poutí a lidové zbožnosti. Třetí vybízí k obnově liturgické formace, aby se řešil problém, o němž mnohé zprávy hovoří, totiž nesrozumitelnost jazyka, který církev běžně používá*“ (BK Francie). Některé regiony nastolují otázku reformy liturgie, a to i ve východních církvích, kde je bohoslužba hluboce spjata s identitou církve: „*V naší církvi je namístě liturgická reforma, abychom ve světle Ducha Svatého nově četli působení a účast Božího lidu na Božím díle v naší době*“ (Melchitská řeckokatolická církev).

96. Mnohé církve také zdůrazňují význam toho, jak propojovat liturgické slavení s různými formami dialogického sdílení a bratrské pospolitosti. *„Součástí zkušenosti [synodálních setkání] vždy byly pospolitost a bratrství. Při každém setkání, od toho úvodního až po následné konzultace ve farnostech a pastoračních strukturách, se konalo salu-salo (sdílení jídla). Mnozí poukazovali na to, jak [synodální] setkání pozitivně ovlivnila slavení liturgie“* (BK Filipín).

97. Různorodost rituálních tradic liturgické modlitby, stejně jako symbolické formy, jimiž se vyjadřují různé kultury, považují všichni za přínos. Obnovená láska ke spiritualitě, závazek pečovat o krásu a synodální styl slavení podporují vyzařování misijní církve: *„Všechny obdržené příspěvky hovořily o slavení jako o prostoru, který může nabídnout inspiraci a pomoci žít víru v osobním, rodinném i profesním životě, v sousedství i ve společenství“* (BK Uruguaye).

4. Další kroky

98. Pohled do budoucnosti synodálního procesu vyžaduje zvážit dva velmi odlišné časové horizonty. Prvním je dlouhodobý horizont, v němž synodalita nabývá podoby trvalého volání k osobnímu obrácení a reformě církve. Druhý, který zjevně stojí ve službách prvního, je ten, který zaměřuje naši pozornost na události kontinentální etapy, kterou právě prožíváme.

4.1. Cesta obrácení a reformy

99. Boží lid ve zprávách vyjadřuje touhu být méně církví, která udržuje a chrání, a více církví, která se vydává na misie. Ukazuje se souvislost mezi prohlubováním společenství skrze synodalitu na straně jedné a posilováním misijního poslání na straně druhé: synodalita vede k obnově misí. Jak se píše ve španělské zprávě: *„Věříme, že společenství nás musí vést k trvalému stavu misijního poslání: vzájemné setkávání a naslouchání, dialog, reflexe a společné rozlišování jsou činnosti, které mají samy o sobě pozitivní účinky, ale nejsou srozumitelné, pokud se nezaměřují na to, aby nás tlačily k překračování sebe*

sama i svých referenčních společenství, a my tak mohli plnit poslání, které nám jako církvi bylo svěřeno.“

100. Boží lid našel radost ze společného putování a vyjadřuje touhu v něm pokračovat. Způsob, jak to dělat jako skutečně globální katolické společenství, je třeba ještě plně objevit: *„Kráčej synodálním způsobem, v naslouchání jeden druhému, v účasti na misii a při dialogu, to má možná rozměr ‚už a ještě ne‘: je tu, ale ještě mnoho je třeba udělat. Laici jsou schopní, talentovaní a ochotní přispívat stále více, pokud k tomu dostanou příležitost. Další průzkumy a studie na úrovni farností mohou otevřít nové cesty, kde by přínos laiků mohl být obrovský a výsledkem by pak byla živější a rozkvétající církev, což je cílem synodality“* (BK Namibie). Jsme učící se církev, a abychom jí byli, potřebujeme neustálé rozlišování, které nám pomůže společně číst Boží slovo i znamení doby, a tak postupovat vpřed směrem, který nám Duch ukazuje.

101. Pokud jako Boží lid společně putujeme, zároveň to od nás vyžaduje, abychom si uvědomovali potřebu neustálého obrácení, a to jak individuálního, tak společného. Na institucionální a pastorační úrovni se toto obrácení promítá do podobně neustálé reformy církve, jejích struktur i stylu v návaznosti na snahu o neustálé „aggiornamento“, vzácné dědictví II. vatikánského koncilu, k němuž jsme povoláni vzhlížet právě v době, kdy slavíme 60. výročí zahájení koncilu.

102. Na cestě obrácení a reformy nás podporují dary, které jsme obdrželi během prvního roku synodální cesty, počínaje tím, co nám Ježíš ukazuje v evangeliích. Svobodná pozornost vůči druhému bez nároku dostat cokoli na oplátku, která je základem naslouchání, není omezený zdroj, který je třeba žárlivě střežit, ale přetékající pramen, který se nevyčerpává, ale roste, čím více z něj čerpáme. Naslouchání a dialog jsou přístupovou cestou k darům, které nám Duch nabízí skrze mnohotvárnou rozmanitost jedné církve: charismata, povolání, talenty, dovednosti, jazyky a kultury, duchovní a teologické tradice, různé formy slavení a díkůvzdání. Syntézy nevyzývají k uniformitě, ale žádají, abychom se učili růst v upřímné harmonii, která pokřtěným

pomáhá plnit jejich poslání ve světě tím, že vytváří vazby nezbytné pro radostné společné putování.

103. Poselství naší synodální cesty je prosté: učíme se společně jít a společně sedět při lámání jednoho chleba tak, aby si každý mohl najít své místo. Každý je k účasti na této cestě povolán a nikdo není vyloučen. K tomu se cítíme být povoláni, abychom tak mohli věrohodně hlásat Ježíšovo evangelium všem lidem. To je cesta, na které se snažíme v naší další, kontinentální etapě pokračovat.

4.2. Metodika pro kontinentální etapu

104. Tento dokument pro kontinentální etapu (DKE) nás vyzývá k dalšímu kroku na této duchovní cestě „za synodální církev: společenství, spoluúčast a poslání“ a představuje její referenční bod: *„Tak jako zkušenost učedníků v Emauzích byla pouze začátkem jejich nového poslání, je náš synodální proces pouze prvním krokem“* (BK Ruské federace). Kontinentální etapa představuje příležitost k prožívání synodality, kterou se stále učíme chápat a nyní kterou vyzváni ji konkrétně praktikovat.

105. DKE, který shromažďuje a obnovuje pro místní církve to, co Boží lid z celého světa řekl v prvním roce synody, nás má vést a umožnit nám prohloubit naše rozlišování, přičemž musíme mít na paměti základní otázku, která celý proces oživuje: *„Jak se toto ‚společné putování‘, které umožňuje, aby církev hlásala evangelium v souladu se svěřeným posláním, v ní uskutečňuje právě dnes, na jejích různých úrovních (od místní po všeobecnou)? K jakým krokům nás Duch Svätý vybízí, abychom byli stále více církví synodální?“* (PD, č. 2).

106. DKE je tedy privilegovaný nástroj, jehož prostřednictvím může během kontinentální etapy probíhat dialog místních církví mezi sebou a s univerzální církví. Aby bylo možné v tomto procesu naslouchání, dialogu a rozlišování pokračovat, zaměří se reflexe na tři otázky:

- „Které **intuice** po přečtení a modlitbě nad DKE nejsilněji rezonují s živou zkušeností a realitou církve na vašem kontinentu? Které zkušenosti jsou pro vás nové nebo poučné?“

- „Jaká podstatná napětí nebo rozdíly se po přečtení a modlitbě nad DKE vyjevují jako obzvláště důležité z pohledu vašeho kontinentu? Jaké **otázky nebo problémy** by se tudíž měly v dalších krocích procesu řešit a zvážit?“
- „Když se podíváme na to, co vyplývá z předchozích dvou otázek, jaké jsou **priority, opakující se témata a výzvy k jednání**, které lze sdílet s ostatními místními církvemi po celém světě a projednávat během prvního zasedání synodálního shromáždění v říjnu 2023?“

Klíčové fáze procesu

107. Každé kontinentální shromáždění se vyzývá, aby zavedlo proces rozlišování nad DKE, který je vhodný pro jeho místní prostředí, a vypracovalo závěrečný dokument, který DKE zohlední. Závěrečné dokumenty sedmi kontinentálních shromáždění se použijí jako základ pro vypracování *Instrumenta laboris*, které bude dokončeno v červnu 2023.

108. Převážná část biskupských konferencí, které poskytly konzultaci generálnímu sekretariátu synody, si přeje, aby se do kontinentální etapy zapojili zástupci celého Božího lidu. Proto se žádá, aby všechna shromáždění byla církevní, a nikoli pouze biskupská, a aby jejich složení přiměřeně reprezentovalo rozmanitost Božího lidu: biskupy, kněze, jáhny, zasvěcené osoby a laiky, muže i ženy. Pokud jde o účastníky kontinentálních shromáždění, je důležité věnovat zvláštní pozornost přítomnosti žen a mladých lidí (laiků, zasvěcených osob ve formaci, seminaristů), lidí žijících v podmínkách chudoby nebo na okraji a těch, kteří jsou s těmito skupinami a osobami v přímém kontaktu, bratrských delegátů z jiných křesťanských denominací, zástupců jiných náboženství a náboženských tradic i některých lidí bez náboženské příslušnosti. Vedle toho se biskupové vyzývají, aby se na konci kontinentálních shromáždění setkali a znovu kolegiálně přečetli prožitou synodální zkušenost z perspektivy svého specifického charismatu a úlohy. Zejména se po nich žádá, aby stanovili vhodné způsoby, jak plnit svůj úkol validace a schválení závěrečného dokumentu, a zajistili, aby byl plodem autenticky synodální cesty, respektoval

proběhlý proces a zachoval věrnost různým hlasům Božího lidu na jednotlivých kontinentech.

109. Proces vedoucí od zveřejnění tohoto DKE k vypracování *Instrumenta laboris* se bude vyznačovat těmito kroky:

1. DKE se zašle všem diecézním biskupům. Každý z nich spolu s diecézním synodálním týmem, který koordinoval první fázi, uspořádá církevní proces rozlišování nad DKE, počínaje třemi otázkami uvedenými výše v č. 106. Každá místní církev tak bude mít příležitost naslouchat hlasům ostatních církví, shromážděným v DKE, a reagovat na něj z vlastní zkušenosti.
2. Každá biskupská konference má za úkol – za účasti svého synodálního týmu – shromáždit a syntetizovat ve formě, která je pro ni nejvhodnější, úvahy o třech otázkách, které přicházejí z jednotlivých diecézí.
3. Reflexe a rozlišování jednotlivých biskupských konferencí budou následně sdíleny v rámci kontinentálního shromáždění podle způsobů určených kontinentální pracovní skupinou.
4. Při plánování průběhu každého konkrétního kontinentálního shromáždění může být užitečné zamyslet se nad tím, jak využít rozšířenou a velmi ceněnou metodu „duchovního rozhovoru“ (viz *Vademecum*, příloha B, č. 8), která může usnadnit zapojení všech do rozlišování. Zejména je třeba zdůraznit její tři fáze: každý účastník se ujme slova, v každém rezonuje naslouchání druhým a skupina rozlišuje plody. Jak již bylo zdůrazněno v metodických pokynech, je důležité zajistit, aby se kontinentálních shromáždění účastnili biskupové, kněží, jáhni, laici i zasvěcené osoby, ale také lidé schopní vyjadřovat názory těch, kdo stojí na okraji společnosti.
5. Každé kontinentální shromáždění vypracuje svůj vlastní závěrečný dokument o maximálně dvaceti stranách, v němž bude konfrontovat tři otázky ze svého specifického prostředí. Závěrečné dokumenty pak každá kontinentální pracovní skupina předloží sekretariátu synody do 31. března 2023. Na základě závěrečných dokumentů z kontinentálních shromáždění bude do června 2023 vypracováno *Instrumentum laboris*.